

**69 NUMARALI MÜHİMME DEFTERİ'NİN
TRANSKRİPSİYONU VE DEĞERLENDİRİLMESİ
(1-168)**

Muhammed Samet KAYA

**Yüksek Lisans Tezi
Tarih Anabilim Dalı
Yrd. Doç. Dr. Ümit KILIÇ
2013
Her Hakkı Saklıdır**

**ATATÜRK ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
TARİH ANABİLİM DALI**

Muhammed Samet KAYA

**69 NUMARALI MÜHİMME DEFTERİ'NİN
TRANSKRİPSİYON VE DEĞERLENDİRİLMESİ (1-168)**

YÜKSEK LİSANS TEZİ

**TEZ YÖNETİCİSİ
Yrd. Doç. Dr. Ümit KILIÇ**

Erzurum – 2013

T.C.
ATATÜRK ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ

TEZ BEYAN FORMU

15/05/2013

SOSYAL BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ MÜDÜRLÜĞÜNE

BİLDİRİM

Atatürk Üniversitesi Lisansüstü Eğitim-Öğretim ve Sınav Yönetmeliğine göre hazırlamış olduğum "69 NUMARALI MÜHİMME DEFTERİNİN TRANSKRİPSYONU VE DEĞERLENDİRİLMESİ(1-168) " adlı tezin tamamen kendi çalışmam olduğunu ve her alıntıya kaynak gösterdiğimi taahhüt eder, tezimin kağıt ve elektronik kopyalarının Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü arşivlerinde aşağıda belirttiğim koşullarda saklanmasına izin verdiğimi onaylarım:

Lisansüstü Eğitim-Öğretim yönetmeliğinin ilgili maddeleri uyarınca gereğinin yapılmasını arz ederim.

- Tezimin/Raporumun tamamı her yerden erişime açılabilir.
- Tezim/Raporum sadece Atatürk Üniversitesi yerleşkelerinden erişime açılabilir.
- XTezimin/Raporumun yıl süreyle erişime açılmasını istemiyorum. Bu sürenin sonunda uzatma için başvuruda bulunmadığım takdirde, tezimin/raporumun tamamı her yerden erişime açılabilir.

[15/05/2013]

[Muhammed Samet KAYA]

T.C.
ATATÜRK ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ

TEZ KABUL TUTANAĞI

SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ MÜDÜRLÜĞÜNE

Yrd. Doç. Dr. Ümit KILIÇ danışmanlığında, Muhammed Samet KAYA tarafından hazırlanan bu çalışma 15 / 05 / 2013 tarihinde aşağıdaki jüri tarafından Tarih Anabilim Dalı'nda Yüksek Lisans Tezi olarak kabul edilmiştir.

Başkan : Yrd. Doç. Dr. Ümit KILIÇ

İmza:

Jüri Üyesi : Doç. Dr. Ersin GÜLSOY

İmza:

Jüri Üyesi : Yrd. Doç. Dr. İbrahim Etem ÇAKIR

İmza:

Yukarıdaki imzalar adı geçen öğretim üyelerine aittir. 15 / 05 / 2013

Prof. Dr. Mustafa YILDIRIM

Enstitü Müdürü

F-85/00/22.02.2012

İÇİNDEKİLER

ÖZET.....	III
ABSTRACT.....	IV
KISALTMALAR DİZİNİ	V
ÖNSÖZ.....	VI
GİRİŞ	1

BİRİNCİ BÖLÜM

III. MURAD'IN SALTANATI VE DÖNEMİN SİYASİ OLAYLARI

1.1. III. MURAD'IN SALTANATI VE KİŞİLİĞİ.....	23
1.2. III. MURAD DÖNEMİNİN SİYASİ OLAYLARI.....	24
1.2.1. Osmanlı - Safevi Münasebetleri.....	24
1.2.2. Osmanlı'nın Kuzey Afrikada'ki Mücadeleleri	25
1.2.3. Osmanlı - Borno Sultanlığı Münasebetleri	26
1.2.4. Osmanlı - İngiliz Münasebetleri	27
1.3. III. MURAD'IN VEFATI.....	27

İKİNCİ BÖLÜM

69 NUMARALI MÜHİMME DEFTERİ

2.1. DEFTERİN FİZİKİ ÖZELLİKLERİ.....	28
2.2. DEFTERİN DİPLOMATİK VE TEKNİK ÖZELLİKLERİ.....	29
2.3. TARİH VE DİL ÖZELLİKLERİ.....	34
2.4. HÜKÜMLERİN GÖNDERİLDİĞİ MAKAMLAR.....	36

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

69 NUMARALI MÜHİMME DEFTERİNİN MUHTEVASI

3.1. EŞKIYÂLIK MESELELERİ.....	38
3.2. SİYÂSİ MESELELER	39
3.3. EKONOMİK MESELELER	40
3.3.1. İstanbul'un İaşe Temini	41
3.4. ASKERİ MESELELER	42

3.5. DİĞER HÜKÜMLER.....	43
3.6 HÜKÜMLERİN KONULARA GÖRE TASNİFİ.....	44

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM

DEFTERDEKİ HÜKÜMLERİN ÖZETLERİ VE TRANSKRİPSİYONU

4.1. HÜKÜMLERİN ÖZETLERİ	46
4.2. DEFTERİN TRANSKRİPSİYONU	94
SONUÇ.....	263
KAYNAKÇA	265
EKLER.....	268
DİZİN	279
ÖZGEÇMİŞ.....	284

ÖZET

**69 NUMARALI MÜHİMME DEFTERİNİN
TRANSKRİPSİYON VE DEĞERLENDİRİLMESİ (1-168)****Muhammed Samet KAYA****Tez Danışmanı: Yrd. Doç. Dr. Ümit KILIÇ****2013, 284 Sayfa****Jüri Danışman: Yrd. Doç. Dr. Ümit KILIÇ (Danışman)****Doç. Dr. Ersin GÜLSOY****Yrd. Doç. Dr. İbrahim Etem ÇAKIR**

Osmanlı devlet teşkilatının en önemli idare makâmı Divân-ı Hümayûn dur. Divân-ı Hümayûn da devletin bütün iç ve dış meseleleri ile ilgili siyâsi, iktisâdi, askeri, sosyal, idâri ve dini konular görüşülerek karara bağlanır ve alınan bu kararların uygulanması için gerekli makamlara bildirilirdi. Divân-ı Hümayûn da yazılması emredilen ferman, berat gibi belgelerin ilk önce müsveddeleri alınır ve daha sonra temize geçirilerek ilgili yerlere gönderilirdi. İşte mühimme defterleri de divânda alınan kararların reisülküttâblar gözetiminde kâtipler tarafından yazılan müsveddelerinin birleştirilerek muhafaza edilmesiyile oluşan kaynaklardır. Yazıldığı dönemin bütün idâri ve askeri olaylarını yansıtması açısından oldukça önemli olan mühimme defterleri Osmanlı tarihi araştırmalarında da ilk bakılması gereken kaynak eserlerin başında gelmektedir.

Üzerinde çalıştığımız 69 numaralı mühimme defteri III Murad'ın saltanatının son dönemleri diyebileceğimiz Hicri 1000-1001 Milâdi 1591-1592 yıllarına ait kayıtları içermektedir. Çalışmamızda bu kayıtların transkripsiyonu ile şekil ve muhteva yönünden incelenmesi ve belirtilen tarihler arasına denk gelen dönemin siyâsi ve sosyal olayları anlatılmaktadır. Ayrıca Divân-ı Hümayûn ve mühimme defterleri ile ilgili de genel hatlarıyla bilgiler verilmektedir.

Anahtar kelimeler: Divân-ı Hümayûn, mühimme defteri, III Murad

ABSTRACT**TRANSCRIPTION AND EVALUATION OF THE MUHIMME REGISTER OF
NUMBER 69 (1-168)****Muhammed Samet KAYA****Advisor: Assis. Prof. Dr. Ümit KILIÇ****2013, Pages: 284****Jury: Assis. Prof. Dr. Ümit KILIÇ (Advisor)
Prof. Dr. Ersin GÜLSOY
Assis. Prof. Dr. İbrahim Etem ÇAKIR**

The most important administrative authority of the Ottoman state organization is Divân-ı hümayûn. Political, economical, military, social, administration and religion topics related to internal and external issues of the government were discussed and arrived at a decision in Divân-ı hümayûn. The relevant authorities were informed for implementation of the decisions. The important documents ordered to be written such as edict, letters patent etc. in Divân-ı hümayûn were firstly drafted and engrossed, afterwards the documents were sent relevant authorities. Muhimme registers are the most notebooks occurring by combined and held of the drafts that the decisions in Divân-ı hümayûn were written by the clerks under the supervision of Reisülküttâbs. The Muhimme registers are very important in terms of reflects all the military and administrative events of the written period. The Muhimme registers are first references for the investigations of Ottoman History. The Muhimme Register Number 69 which we work contains registrations of pertaining to the Hegira 1000-1001 and pertaining to the Christian era 1591-1592 years that the period is the last stage of III. Murad Sultanate.

In this work, the Muhimme register number 69 was translated from Ottoman alphabet to Latin alphabet. It was examined carefully in terms of shape and content, explained the political and social events in the years. Moreover, it was informed about Divân-ı hümayûn and Muhimme registers.

Keywords: Divân-ı Hümayûn, mühimme register, III Murad

KISALTMALAR DİZİNİ

A.DVN.MHM.d	: Bâb-1 Asafî Divân Kalemî Mühimme Defteri
B	: Recep
Bkz	: Bakınız
BOA	: Başbakanlık Osmanlı Arşivi
c	: Cilt
Ca	: Cemaziye'1 - evvel
DİA	: Diyanet Vakfî İslam Ansiklopedisi
h	: Hüküm
H	: Hicri
Haz	: Hazırlayan
İA	: İslam Ansiklopedisi
M	: Milâdi
N	: Ramazan
R	: Rebi'ülâhır
S	: Safer
Ş	: Şaban
s	: Sayfa
sa	: Sayı
TED	: Tarih Enstitüsü Dergisi
TTK	: Türk Tarih Kurumu
yy	: Yüzyıl
Z	: Zilhicce

ÖNSÖZ

Osmanlı devleti klasik döneminin en önemli karar organı padişahın ardından gelen Divân-ı Hümayûn dur. Divân-ı Hümayûn yetkilerini padişahıtan alır ve alınan kararların uygulanması padişahın iznine bağılı olurdu. Orhan Gazi döneminden itibaren divân'ın varlığı bilinmekle beraber Divân-ı Hümayûn özellikle Fatih Sultan Mehmet zamanında kurumsallaşmıştır. Bu döneme kadar divân'a padişah başkanlık ederken bu dönemden sonra vezir-i azâmın başkanlık yapması usulü benimsenmiş ve devlet meseleleri divânda görüşülüp karara bağlanarak alınan bu kararlar özenle kayd edilmiştir.

Divân-ı Hümayûn da alınan kararların yazıldığı defterlerin en önemlileri mühimme defterleridir. Rikab, Ordu, Kaymakamlık gibi çeşitleri bulunan bu defterler muhteva ettikleri hükümlere göre kayıt altına alınarak muhafaza edilmeye çalışılmıştır. Dönemin en önemli karar merciinden çıkan bu hükümler ilgili devlet adamlarına gönderilerek hükmün içeriğinin derhal yerine getirilmesi istenmiştir.

Tez çalışmamın konusunu oluşturan 69 numaralı mühimme defteri (1-168.sayfalar) Başbakanlık Osmanlı Arşivinde A.DVN.MHM,d.069 numara ile kayıtlı bulunmaktadır. III. Murad'ın hükümdarlığının son dönemlerine denk gelen H.1000-1001 M.1591-1592 yıllarının divân kayıtlarını içeren defterde dönemin bazı siyâsi ve sosyal olayları kısaca özetlenmiştir.

Bu çalışmamda yardımlarından dolayı danışman hocam Sayın Yrd. Doç. Dr. Ümit KILIÇ'a, transkripsyon çalışmalarımıdaki katkılarından dolayı Sayın Doç. Dr. Ersin ÖZARSLAN'a değerli vakitlerini bana ayıran Sayın Doç. Dr. Turgay ŞİŞMAN'a ve çalışmam süresince her türlü maddi ve manevi desteğini benden esirgemeyen Eşim'e ve Ailem'e en içten teşekkürlerimi sunarım.

GİRİŞ

1. DİVÂN-I HÜMÂYÛN

Divân tabiri Osmanlılarda belirli bir kurum için kullanıldığı halde, Selçuklularda, İlhanlılarda, Mısır ve Irak hükümetlerinde daha geniş kullanılmış ve hükümetlerin diğer işlerine bakan birimlerine de Divân-ı Adil, Divân-ı İstifa ve Divân-ı Mezalim gibi isimler verilmiştir.¹

Osmanlı Devleti'nde merkezdeki en mühim işleri gören mevkii sahiplerinin oluşturduğu ve padişah adına karar veren Divân-ı Hümâyün “toplantı, kurul, kurul-organı” anlamında kullanılırdı. Ayrıca hem toplantının kendisi hem de toplantının yapıldığı yer bu kelime ile karşılanıyordu. Siyâsi, askeri ve mâlî konuları görüşerek karara bağlayan her türlü dava ve şikâyetlerle ilgilenen Divân-ı Hümâyün’u Türk-İslâm tarihi içerisinde birçok devlette gördüğümüz divân sisteminin gelişmiş bir devamı olarak görmemiz de mümkündür.²

Osmanlı Devletinde Divân-ı Hümâyün bugünkü anlamda Bakanlar Kurulu, Danıştay, Yargıtay, Anayasa Mahkemesi gibi devlet kurumlarının görevlerini yerine getirmektedir. Divân da alınan kararlar Osmanlı hukuk sistemi gereği kânun sayılmış, bu kararların kânun hükmüne gelebilmesi için gerekli şartları taşıyıp taşımadığına bakılarak, gerektiğinde şeyhülislâm’a sorulup fetva alınmıştır. Divân, bu yönüyle Osmanlı devleti’nde en önemli yasama ve yürütme organı sayılmıştır.³

“Meclis” kavramına bakıldığında bu sözcük “cülûs” kelimesinden gelmiştir ve Arapça oturmak anlamındadır. Meclis sözcüğü diğer bir anlamda ise, devlet işlerinin bir başkanın yönetiminde görüşüldüğü yer olarak kullanılmıştır. Kısaca değindiğimiz “divân” ve “meclis” sözcükleri, ileride Osmanlı Devleti’nin danışma organları için kullandığı devlet kurumlarının adı olacaktır.⁴

¹ Mehmet Zeki Pakalın, *Osmanlı Tarih Deyimleri ve Terimleri Sözlüğü*, C.I, İstanbul 1993, s.462

² İsmail Hakkı Uzunçarşılı, *Osmanlı Devleti'nin Merkez ve Bahriye Teşkilâtı*, Türk Tarih Kurumu Yayınları, Ankara 1984, s.2.

³ Yusuf Halaçoğlu, “Klasik Dönemde Osmanlı Devlet Teşkilatı”, *Türkler*, C.IX, Ankara 2002, s.797.

⁴ Mehmet V. Seyitdanlıoğlu, “Divân-ı Hümâyün’dan Meclis-i Meb’usan’a Osmanlı İmparatorluğu’nda Yasama”, *Osmanlı*, C.VI, Ankara 1999, s.17.

Divân-ı hümayûn hakkında geniş bilgi için bkz: Ahmet Mumcu, *Hukuksal ve Siyasal Karar Organı Olarak Divân-ı Hümayûn*, Ankara 1976.

1.1. DİVÂN-I HÜMÂYUN TOPLANTILARI

Orhan Bey döneminden Fatih Sultan Mehmed döneminin ilk devirleri de dâhil olmak üzere divân, her gün hükümdarın riyâsetinde toplanmakta idi. Divân görüşmeleri sabah namazından sonra başlayıp öğleye kadar devam eder ve sonra yemek yenilerek toplantı sona ererdi. II. Mehmed devrine kadar padişahlar, divândan sonra vezir-i azâm ve vezirleri ile yemek yerlerken, II. Mehmed hem padişahların divâna riyâset etmelerini ve hem de yemek usulünü kaldırmış ve bunu kanunnâmesinde bir madde olarak zikretmiştir. Ancak Divân-ı Hümayûn'un bir padişah divânı olduğu ve sonuna kadar bu vasfını koruduğu şüphesizdir. Dolayısıyla bazı kritik dönemlerde veya münferit bazı olaylarda padişahların bizzat divâna riyâset ettikleri görülmüştür. Yine Fatih Sultan Mehmed döneminde divân toplantılarının haftada dört güne indiği anlaşılmaktadır. Bu konuda Fatih Sultan Mehmed; "...evvela bir arz odası yapılsın, cenab-ı şerifim pes-i perdede oturup haftada dört gün vüzeram ve kazaskerlerim ve defterdarlarım Rikab-ı Hümayûnuma arza girsinler..." diye emretmiştir.⁵

Sarayda toplanan divân üç türlü olurdu. Birincisi muayyen günlerde toplanan alêlade divân, ikincisi kapıkulu ocaklarına maaş verilmesi ve sefir kabulü için toplanan Galebe divânı ve üçüncüsü de fevkalâde olarak divân günleri haricinde ve padişahın Babüssaâde'ye tahtının kurulmasıyla toplanan Ayak divânı.⁶

Divân toplantısı sabah namazından sonra başlar ve öğleye kadar devam ederdi. Sabah namazının Ayasofya Câmii'nde kılınmasından sonra divân görevlileri câminin Bâb-ı hümayûn tarafına bakan minaresinin önünde teşrifata uygun olarak yerlerine geçerler, vezirler ve diğer divân görevlileri de sonradan gelerek yerlerini alırlardı. Vezirler gelirken yeniçeri ağası atını biraz ileri sürerek selamını alır ve tekrar yerine dönerdi. Toplanma işlemi tamamlanınca meydan duacısı dua ederek Fatiha'yı okuduktan sonra sarayın ilk kapısı olan Bâb-ı hümayûn açılır kapıdan önce kapıcılar kethüdâsı sonra reisülküttâb sonrada diğerleri teşrifata uygun olarak en son vezirler olmak üzere girerlerdi. İkinci vezir önde olmak üzere vezir yolundan Kubbealtına doğru yürünürdü. Bâbussaâde tarafındaki selam taşı önünde, ikinci vezir Bâbussaâde'yi selamlar ve yerine geçerdi. Daha önce Kubbealtına girmiş olan kadiasker, nişancı,

⁵ Tefvik Temelkuran, "Divân-ı Hümayûn Mühimme Kalemi", *Tarih Enstitüsü Dergisi*, C.6, İstanbul 1975, s.155.

⁶ Divân-ı Hümayûn toplantıları hakkında ayrıntılı bilgi için bkz. İsmail Hakkı Uzunçarşılı, *Osmanlı Devletinin Merkez ve Bahriye Teşkilatı*, TTK Yay. Ankara 1984, s. 13.

reisülküttâb, divân-ı hümayûn kâtipleri'nin oturduğu bölüme, önünde karşılıklı saflar halinde ayakta sıralanarak vezirleri beklerler vezirler gelince birlikte Divânihâneye girerler ve vezir-i âzâmın gelmesini beklerlerdi. Divânın hazır olduğu vezir-i âzâma haber verilince o da maiyeti ile birlikte gelir orta kapıya geldiğinde atından iner bu arada divân sakabaşısı ve kapıcılar kethüdası vezir-i âzâmın geldiğini haber vermek için yüksek sesle “buyur” diye seslenirdi. Bu seslenmeden sonra vezirlerde dâhil olmak üzere bütün üyeler reisülküttâb tahtası önünde vezir-i âzâmı karşılamak için iki sıra halinde dizilirler ve vezir-i âzâm üyeleri selamladıktan sonra hep birlikte kubbe altına doğru ilerlerlerdi.⁷

Divân-ı Hümayûn müzakeresi o günkü ruznâmeğe göre bittikten ve mâliye hazinesiyle defterhâne vezir-i âzâmın mührü ile mühürlenip kapandıktan sonra çavuşbaşı elindeki asası ile yere vurarak divânın sona erdiğini bildirir ve divân dağılırdı. Divândan sonra yeniçeri ağası padişah tarafından kabul edilerek ocak hakkında bilgi alınır arkasından kadıasker, vezir-i âzâm ve vezirler ve defterdâr kabul olunurlardı. Bundan sonra padişah vezir-i âzâm ve vezirlerle yemek yedi. Bu usul Fatih ile birlikte kaldırılmış, kanunla vezir-i âzâm, başdefterdâr, vezirler ve defterdârların birlikte yemek yeme usulü getirilmiştir. Bunun dışında Divân'a gelmiş olan halka da din ve millet farkı gözetilmeksizin yemek verilirdi.⁸

Divân toplantılarında alınan kararlar toplantıların düzenli bir şekilde devam ettiği dönemlerde Topkapı Sarayı'nın ikinci avlusunda bulunan Kubbealtı'nın yanındaki defterhâne adı verilen bölümde muhâfaza edilirdi. Defterhâne'ye ait defterler muâmele görmüş evrak müsveddeleriyle birlikte üzerinde dâire adı ve yılı yazılmış bir torbaya koyulur ve defter emininin nezâretinde deri kaplı sağlam sandıklara yerleştirilerek gerektiğinde müracaat olunmak için defterhâne mahzenlerinde saklanırdı.⁹

1.1.1. Arza Çıkma

Divân-ı Hümayûn üyelerinin arza kabulleri sadrazam tarafından reisülküttâb vasıtasıyla padişahın istenirdi. Padişahın müsadese çıkınca öncelikle vezir değilse divân heyetine dâhil olmayan yeniçeri ağası girer ve ocak hakkında bilgi verirdi. Eğer yeniçeri ağası vezir ise ilk önce yeniçeri ağası sıfatıyla arza girer sonradan vezir olması

⁷ Recep Ahışalı, “Divân-ı Hümayûn Teşkilatı”, *Osmanlı Teşkilât*, C.VI, Ankara 1999, s.26-27.

⁸ Ahışalı, “*Divân-ı Hümayûn Teşkilatı*”, s. 27.

⁹ Erhan Afyoncu, “Defterhâne”, *Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi*, C. IX, s.103.

dolayısıyla sadrazam ve diğer vezirler ile huzura kabul olunurdu. Yeniçeri ağasının arzdan çıkmasından sonra Rumeli ve Anadolu kazaskerleri arza girerek kendi işleri hakkında bilgi verirlerdi. Yani Rumeli ve Anadolu kadılarının tayin işlerini arz ve kadılara ait kendi telhislerini okurlar ve padişahın bir emri olup olmadığını beklerlerdi. Kazaskerlerin arzdan çıkmasından sonra sadrazam, vezirler, defterdarlar ve nişancı hep beraber arza girerlerdi. Arz tamam olup avdete izin verildiği zaman sadrazam ve beraberindekiler padişahı selamlayarak sadrazam yer öpüptükten sonra çıkarlardı.¹⁰

Divân üyelerinin arza giriş sırasına baktığımızda Osmanlı devlet yapısı ve anlayışı ile bağlantılı olduğu dikkati çekmektedir. Önce padişahın kullarının komutanı olan yeniçeri ağasının girmesi devletin orduya dayandığı ve orduya verdiği önemin bir tezahürü olduğu, ardından şer'i şerifi ve hukuku temsil eden kazaskerlerin girmesinin Osmanlı devleti'nin islam dinine ve hukukuna verdiği önemin bir ifadesi olduğu, daha sonra ise idâreyi, mâliyeyi ve hazineyi temsil eden sadrâzam, diğer vezirler ve defterdârların girmesinin manidar olduğu görülmektedir.¹¹

1.2. DİVÂN-I HÜMÂYUN'UN YETKİLERİ

Divân-ı Hümâyûn'un tabii başkanı olan padişahın, kendi yönetim yetkisini yine kendi denetiminde olarak bu teşkilatla paylaşması bu kuruma; kanun koyma, yürütme ve mahkeme edebilme gibi hususlarda çok geniş yetkiler vermekteydi. Fatih'ten sonra padişahlar bizzat divâna başkanlık etmemiş olsalar bile Divânihâne'ye bitişik kafes arkasından toplantıları takip etmeleri bu yetkinin nasıl kullanıldığı noktasında sürekli takipçisi olmuşlardır. Osmanlı topraklarında adâletin sağlanması, yürütülmesi ve denetlenmesi de bu kurumun aracılığıyla gerçekleşmiştir. Divâna yapılan en küçük şikâyet bile değerlendirilmiş gerekli takibat ve ilgililerin derhal muhakemesi yapılarak gerekli cezaları verilmiştir. Yöneticilere adâletnâmeler gönderilerek halka karşı adil olmaları hususunda uyarılmışlardır.¹²

Divân-ı Hümâyûn'un en fazla meşgul olduğu konular başında adli davalar gelmekteydi. Herhangi bir konu hakkında şikâyeti olan halk mahallindeki mahkemeleri atlayıp Divân-ı Hümâyûn'a başvurabilmekteydi. Aynı şekilde mahkeme kararlarına

¹⁰ Uzunçarsılı, *Osmanlı Devleti'nin Merkez ve Bahriye Teşkilâtı*, Ankara. s.31-34.

¹¹ Mehmet İpşirli, "Klasik Dönem Osmanlı Devlet Teşkilatı", *Osmanlı Devleti ve Medeniyet Tarihi*, C.1 İstanbul 1994 s.163.

¹² Ahışhalı, "Divân-ı Hümâyûn Teşkilatı", s.32.

itiraz da edebilmekteydi. Bu bakımdan Divân-ı Hümayûn bir üst mahkeme konumundaydı. Adaletin tecellisi için titizlikle ele alınan davalarda mümkün ise davacı ve davalı bir araya getirilir, mümkün değil ise mahallin kadısından iddia edilen konuda bilgi istenir, gerekirse divândan çavuşlar veya “mübaşir” adı verilen, o iş için görevlendirilmiş kişiler gönderilerek geniş araştırma yapılırdı. Adalet karşısında herkes eşit konumdaydı. Müslim - Gayri müslim, zengin – fakir, yönetici – halk, kadın – erkek gibi hiçbir zümre ve cinse en küçük ayrıcalık tanınmazdı.¹³

Defter tutmanın esas alındığı Osmanlı yazışmalarında, deftere kaydolunmayan hüküm ve beratlar muteber sayılmamıştır. Hatta bu defterler, zamanla devlet erkânının bulunduğu değişik mahallere, sandıklar içinde taşınarak idarenin kesintisiz çalışmasında pratik rol oynamışlardır. Büyük Osmanlı askeri harekâtları sırasında mâli, idarî ve askeri işlerin halli için Divân-ı Hümayûn’a ait çeşitli büroların ordu ile birlikte sefere katıldıkları ve bunların bürokratik işlemleri layıkıyla, seri bir şekilde yerine getirebilmek ve gerektiğinde müracaat edebilmek için lüzumlu defterlerini beraberlerinde götürdükleri bilinmektedir.¹⁴

1.3. DÎVÂN-I HÜMÂYUN ÜYELERİ

1.3.1. Vezir-i âzam ve Vezirler

Her türlü devlet işlerinde padişahın mutlak vekili olarak kabul edilen vezir-i âzam veya sadrazam geniş yetkilere sahipti. Osmanlı Devleti’nin ilk dönemlerinde sayısı bir iken sınırların genişlemesi ve devlet teşkilatının büyümesiyle vezir sayısı artırılmış ve birinci vezire de vezir-i âzam denilmiştir. XVIII. yüzyıldan itibaren de sadr-ı âzam adı yaygın olarak kullanılmaya başlanmıştır. Sultan II. Mehmed döneminden itibaren padişahların Dîvân’a başkanlık etmeyi terk etmelerinden sonra vezir-i âzamlar dîvân’a başkanlık etmeye başlamışlardır. Vezir-i âzam bütün yetkileri padişah’tan alır, yasama, yürütme, yargı ile ilgili alanlarda bu yetkileri kullanırdı. Yüksek rütbeli görevlileri azl ve tayin ve 5.999 akçadan fazla tımar tevcihlerini telhisle padişaha arz ederek onun kararına müracaat ederdi. Devlet işlerini Dîvân’da diğer devlet erkânı ile görüşür, konuların mühim derecesi ve son kararı için padişaha sunar ve kendi düşüncesini de beyan eder, genellikle de padişah bu görüşü kabul ederdi. Dîvân-ı Hümayûn’un güçlü

¹³ Ahışhalı, “Divân-ı Hümayûn Teşkilatı”, s.32.

¹⁴ *Başbakanlık Osmanlı Arşivi Rehberi*, Başbakanlık Devlet Arşivleri Genel Müdürlüğü Osmanlı Arşivi Daire Başkanlığı, Ankara 2010, s.3.

olduğu dönemlerde devlet işlerinin çoğu burada görülmüş, tamamlanamayan işler ve fazla önemli olmayanları Salı ve Perşembe günleri dışında kendi konağında yaptığı İkinci divânı adıyla anılan divânda yapmıştır. Uzun süre merkezden ayrı durması gerekirse yerine sadâret kaymakamı adı altında güvenilir bir veziri vekil olarak tayin ederdi.¹⁵

1.3.2 Kazaskerler

Osmanlı devleti'nde askeri sınıfa ait olan şer'î ve hukukî işlere bakan kadıasker, salı ve çarşamba günleri hariç diğer günler kendi konaklarında divân kurarak kendilerine ait işlere bakarlardı. Yanlarında işlerini gören tezkireci, ruznamçeci, matlapçı, tatbikci, mektupçu ve kethüda isimlerini taşıyan yardımcıları olurdu. Ayrıca her birinin davalı ve davacıyı divâna getiren yirmibeşer muhızı olurdu. Kadıasker padişahın sefere çıkması halinde onunla birlikte gider, padişahın gitmemesi durumunda o da gitmez kendi yerine ordu kadısı tayin ederdi. Kadıaskerler teşrifatta vezirlerin hemen arkasında yer almaktaydı. Divân üyelerinden biri olan kadıasker, vezir-i âzam'ın hemen sol tarafında oturur ayrıca ikinci divânına katılırdı. Daha sonra Rumeli kadıaskeri dâva dinlerdi.¹⁶

1.3.3. Defterdâr

Defterdâr tabiri, Osmanlı Devleti'nde XIV. yüzyılın sonlarından itibaren görülmektedir. Fatih kânunnâmesinde belirtildiği üzere defterdâr padişahın malının mutlak vekili ve onun temsilcisidir. Defterhâne ve hazinenin açılması onun görevleri arasındadır. Divânın asıl üyelerinden olan defterdâr, salı günü toplanan divân sonrasında padişahın huzuruna arza girer ve kendi işleri ile ilgili konularda bilgi verirdi. Defterdâr padişahın huzurunda okuyacağı telhis hakkında önceden vezir-i âzam la görüşür ve onun olurluğunu alırdı. Devletin kuruluş yıllarında bir defterdâr var iken, sınırların genişlemesiyle ihtiyaca binâen sayıları artırılmış ve bunlar Sultan II. Bâyezid dönemine kadar Rumeli'de hazineye ait işlere bakan rumeli defterdârı veya başdefterdâr ile Anadolu'da mâli işlere bakan anadolu defterdârı olmak üzere ikiye ayrılmıştır. Fatih kânunnâmesinde mal defterdârı ile başdefterdâr tabirlerinin geçmesi bu ayırımın daha önce yapıldığı ihtimalini göstermektedir. Defterdâr sayısı artınca başdefterdârlığa

¹⁵ Ahışhalı, “*Dîvân-ı Hümayun Teskilatı*”, s.29.

¹⁶ Mehmet Ali Ünal, *Osmanlı Müesseseleri Tarihi*, Isparta 1998, s.37.

Anadolu defterdârının getirilmesi usulüne geçildi. Aynı kânunnâme ile başdefterdârın derecesi Rumeli beylerbeyi düzeyine çıkarıldı. Dîvândaki yeri kazaskerlerin alt tarafı olarak belirlenmiştir. Hassının gelirinin ise altıyüz bin akça olması, emekliye ayrılması halinde başdefterdâra doksan bin akça ve mal defterdârlarına seksen bin akça verilmesi kararlaştırıldı.¹⁷

1.3.4 Nişancı

Divân-ı Hümayûn'un dört asli üyesinden sonuncusu olan nişancı'nın hangi tarihten itibaren Osmanlı merkez teşkilatında yer aldığı tam olarak bilinmemektedir. Ancak Fatih döneminden itibaren nişancılığın önemli ve hatırı sayılır bir makam olduğu bilinmektedir. Nişancının görevi padişah fermanlarına tuğra çekmektir. Ancak sadece bununla sınırlı değildir. Nişancının asıl görevlerinden biriside müfti-i kanun olarak örfî mevzuattaki müşkillerin hallinde yardımcı olmak ve bütün bunlardan daha önemlisi merkezi bürokrasinin başı olarak devlet işlerinin aksamadan yürümesini temin etmektir. Nişancılar vezir rütbesinde değiller ise Divân-ı Hümayûn üyesi oldukları halde divândan sonra arza giremezlerdi.¹⁸

Fatih Kânunnâmesine göre nişancıların Dahl ve Sahn müderrisleri arasından seçilmeleri kanundu. Nişancıların diğer bir görevi de devlet arazi kayıtlarını içeren Tahrir defterlerindeki düzeltmeler ve değişiklikleri yapmasıydı. Nişancının dışında kimse bu işle uğraşamazdı. Bu düzeltme ve değiştirmeler Divân huzurunda yapılır ve orada bulunan vezirlerden kim varsa ismi defterin kenarına yazılırdı¹⁹.

Padişah mektuplarının yazımı işi XVI. yüzyıldan itibaren reisülküttâblara devredilince, nişancılar sadece tuğra çekmekle meşgul oldular. XVII. yüzyıl sonlarından itibaren bu makama liyakatlı kişilerin gelmemesi, eski önemlerini yitirmelerine ve nâme, berat, ahidnâme gibi işlerin Divân kalemi'ne bırakılmasına sebep olmuştur. XVIII. yüzyıldan itibaren bu görev Hâcegân sınıfının ikinci derecedeki memurlarına verilmeye başlanmıştır. XIX. yüzyıldan itibaren de önemlerini tamamen yitirmişler

¹⁷ Yusuf Halaçoğlu, *XIV-XVII. Yüzyıllarda Osmanlılarda Devlet Teşkilâtı ve Sosyal Yapı*, Ankara 1998, s.17-18.

¹⁸ İpşirli, *Klasik Dönem Osmanlı Devlet Teşkilatı*, s.173-175.

¹⁹ Ahmet Mumcu, *Hukuksal ve Siyasal Karar Organı Olarak Divân-ı Hümayûn*, Ankara 1986, s.47.

sadece teşrifattaki yerlerini korumuşlardır. 1836 senesinde de kaldırılarak görevi Defter Emini ne bırakılmışlardır.²⁰

1.4. DİVÂN-I HÜMÂYUN HİZMETLİLERİ

1.4.1. Reisülküttâb

Kâtiplerin reisi manasına gelen reisülküttâb II. Mahmud döneminin sonlarına kadar Dîvân-ı Hümâyûn kâtiplerinin âmiri olup hâriciye nâzırlığı anlamında kullanılmıştır. Reis Efendi de denilen reisülküttâblık Osmanlı devleti'nin en eski kurumlarından. Fatih Kânunnâmesi'nde yazılı oluşu daha öncede varlığını göstermektedir.²¹

Reisülküttâb Divân'ın asıl üyesi sayılmamakla birlikte bütün toplantılara katılır, Divân'ın bürokratik işlerinin önemli bir kısmını kendi idaresi altında bulunan beylikçi, ruûs, tahvil ve âmedi kalemleri vasıtasıyla yürütürdü. Reisülküttâblar nişancıya bağlı iken XVI. yüzyılın sonlarından itibaren önemi artmaya başlamış XVII. yüzyılın ortalarından itibaren de bâb-ı âli'nin de ricali durumuna gelerek bâb-ı âliye intikal edemeyen nişancının emrinden çıkarak sadr-ı âzam'a bağlı önemli bir memuriyet haline gelmiştir. Toplantı günlerinde kapucular kethüdâsı ile birlikte erken gelmesi toplantının bitiminde geç gitmesi kanundu. Kanunnamelerde kaydedildiğine göre görevleri, verilen hükümleri ve kararları düzelttikten sonra tamamlamak, fermana uygun olarak emirleri yazmak, hükümdara ve sadrazama gelen mektupları tercüme ettirerek bunlara cevap hazırlamak ve divânda tezkirecinin bulunmadığı zamanlarda onun vazifesini yapmaktı.²²

XVII. yüzyıl ortalarında Paşakapısı adıyla anılan Bâb-ı âli'nin devlet işlerinde artık Divân-ı Hümâyûn gibi resmi bir müessese olarak teşekkül edip hükümet merkezi haline gelmesiyle birlikte reisülküttâb ve ona bağlı olan bürokrasi buraya intikal etmiştir. Bâb-ı âli'ye intikalın diğer bir sonucu olarak nişancının Divân-ı Hümâyûn bürokrasisi üzerindeki nüfuzu bir dereceye kadar kalkmış ve XVII. yüzyıl sonlarına

²⁰ Halaçoğlu, *Devlet Teskilâtı ve Sosyal Yapı*, s.18.

²¹ Mehmet Zeki Pakalın, *Osmanlı Tarih Deyimleri ve Terimleri Sözlüğü*, s.25.

²² İpşirli, *Klasik Dönem Osmanlı Devlet Teşkilatı*, s.324.

doğru reisülküttâblık kendisine bağlı olan birimlerdeki yetkili ve sorumlu memur haline gelmiştir.²³

XVIII. yüzyıldan sonra reisülküttâblar devletin bütün gizli ve aşıkâr işlerinden haberdar olmaya başlamışlardı. Bâb-ı âli'deki siyâsi işlere de bakması sebebiyle birinci derecede nüfuzlu vazife sahiplerindendi.²⁴

1.4.2. Tezkireciler

Divân-ı Hümâyun'un yazı işleriyle meşgul bulunan memura verilen addır. İlk dönemlerde maiyyetinde birkaç kâtip bulunan bir tek tezkireci var iken sonraları tezkire-i evvel ve tezkire-i sâni ismiyle iki tezkireci kullanılmıştır. Amirleri reisülküttâb dır. Divân-ı Hümâyun toplantılarında büyük tezkireci denilen tezkire-i evvel vezir-i âzâmın önünde ayakta durarak arzuhalleri okumak ve lazım gelen yerlere havale etmekle görevliydi.²⁵

Tezkireciler, rütbe ve görev bakımından çavuşbaşından düşük olmasına karşın Divân-ı Hümâyun'da çok önemli görevleri vardı. Toplantı öncesinde çavuşbaşı ile birlikte belgeleri hazırlardı, toplantı sırasında vezir-i âzam'ın iki yanında durup konuşulan ve üzerinde karara varılacak konuları ona söylerlerdi. Tezkirecinin, toplantıda hazır bulunmaması durumunda, yerine kendisinden rütbece büyük olmasına rağmen reisülküttâb bakardı. Tezkireciler, daha sonraki dönemlerde vezir-i âzam divânı'nda da önemli görevleri yerine getirdiler.²⁶

1.4.3.Çavuşbaşı

Divân-ı Hümâyun'un hizmetkârı sayıldıklarından dolayı toplantılarda hiçbir zaman oturmazlardı. Rütbe bakımından tezkirecilerden üstün olmalarına rağmen toplantılarda fazla bir rol oynamazlardı. Toplantının düzenini sağlayan çavuşbaşı, Divân-ı Hümâyun toplantısından önce Tezkireciler ile birlikte dava ve yakınma dilekçelerini ayırırdı. Toplantı başladığında, yakınanları, davacıları, davalıları düzen içinde Divân kurulu önüne çıkarır ve işi bitenleri yine aynı düzen içinde kurul önünden uzaklaştırırdı. Toplantı sürerken verilen kararların içinde cezaların yerine getirilmesini buyruğundakilere gönderip bu görevlerin yerine getirilmesini denetlerdi. Toplantı

²³ Recep Ahışhalı, *Osmanlı Devlet Teşkilatında Reisülküttâblık (XVIII. yy.)*, İstanbul 2001, s.70.

²⁴ Uzunçarşılı, *Osmanlı Devleti'nin Merkez ve Bahriye Teşkilâtı*, s.245.

²⁵ Pakalın, *Osmanlı Tarih Deyimleri ve Terimleri Sözlüğü*, s.491.

²⁶ Mumcu, *Divân-ı Hümayûn*, s.61-62.

bitiminde de toplantının bittigini duyururdu. Bâb-ı âli'nin kurulması ile birlikte oraya intikal etmiş 1836 yılında ismi önce Divân-ı Deavî Nezareti sonra da Adliye Nezareti olarak değiştirilmiştir.²⁷

1.4.4. Kapıcılar Kethüdâsı

Kapıcılar Kethüdâsı saray teşrifatçısı olup, padişahla divân arasındaki haberleşmeyi sağlardı. Padişaha arz olunacak şeyler kapıcılar kethüdâsı vasıtasıyla yapılırdı. Çavuşbaşı gibi elinde gümüş bir asa ile divânda hizmet ederdi.²⁸

Divân-ı Hümâyun'da ayakta hizmet eden üst makamlardan birisidir. Enderun erkânından kimselerin içinden seçilmektedir. Divân-ı Hümâyun toplantılarından önce saraya girmekte olan sadr-ı âzamı, vezirleri ve diğer önemli devlet erkânını kapı önünde karşılayarak kubbealtına götürmek gibi teşrifatla ilgili görevleri vardır. Bunun yanı sıra padişah ile devlet erkânı arasında haberleşmeyi sağlamak, sadr-ı âzamin padişaha gönderdiği telhisleri götürüp bunların cevaplarını geri getirmek de Divân-ı Hümâyun ile ilgili görevleri arasındadır. Ayrıca Cuma ve Bayram namazları için saray dışına çıkan padişaha halk tarafından verilen arzuhalleri toplamak ve XVII. yüzyılın ikinci yarısına kadar sadr-ı âzam değişikliklerinde mühr-ü hümâyunun eskisinden alınıp yenisine verilmesi kapıcılar kethüdâsının görevi idi.²⁹

1.4.5. Yeniçeri Ağası ve Kaptan Paşa

Divân-ı Hümâyun'a bâzı memurlar da belirli bir seviyeye gelince katılırdı. Bu duruma yeniçeri ağası ve kaptan paşa örnek verilebilir. İki görevli de toplantılara yalnız vezir rütbesinde oldukları zaman katılabilirdi. Ancak, yeniçeri ağası vezir olsun olmasın toplantıların düzenli bir biçimde yürütülmesinde önemli rol oynardı. Divân'ın sonlarında ve arz günlerinde padişahın yanına çıkar ve daha sonra Ağa Kapısı'na giderdi. Yeniçeri ağası, sancakbeyliği rütbesindeydi ancak terfi aldığı zaman beylerbeyi ve kaptân-ı derya olabilirdi, ayrıca padişah kulu olduklarından mutlaka padişah ile hareket etmek zorundaydılar. Yeniçeri ağası, ocak işleri ve İstanbul'un güvenliğinden sorumluydu ve evindeki divânda tuğra çekme yetkisine sahipti ancak Divân-ı Hümâyun'da böyle bir yetkisi bulunmamaktaydı. Kaptan paşa'da vezir rütbesinde iken toplantılara katılır ve kendisiyle ilgili işlerde görüşü alınırdı ancak donanma ile birlikte

²⁷ Ahışhalı, "*Dîvân-ı Hümâyun Teşkilatı*", s.31.

²⁸ Halaçoğlu, *Devlet Teşkilâtı*, s.324-325.

²⁹ Ahışhalı, "*Dîvân-ı Hümâyun Teşkilatı*", s.31.

belirli bir süre merkezden uzak bulunması sonucunda, toplantılarda bulunamadığında bu alandaki konuların konuşulmadığı görülmüştür. Bu bakımdan kaptan paşa, rumeli beylerbeyi ile benzerlik sergilemektedir.³⁰

1.5. DİVÂN-I HÜMÂYUN KALEMLERİ

Osmanlı devleti'nin diğer müesseselerinde olduğu gibi, Divân-ı Hümâyun da zamanla gelişip değişime uğramıştır. Devlet işlerinin düzenli bir şekilde yürütülmesi, yapılan işlemlerin ilgili kişiler tarafından ele alınması ve değerlendirilmesi için çeşitli kalemler oluşturulmuştur. Bunlar; Beylikçi Kalem (mühime defterleri kayıtları bu kalem tarafından tutulurdu), Tahvil Kalem, Ruûs Kalem, Âmedî Kalem, Teşrifatçılık, Vak'anüvislik, Dîvân-ı Hümâyûn Hocaları, Dîvân-ı Hümâyûn Tercümanları ve Hazine-i Evrak gibi bölümlere ayrılmıştır.³¹

1.5.1. Beylikçi Kalem

Beylikçiliğin ne zaman kurulduğu kesin olarak bilinmemektedir. Osmanlılarda divânın teşkil edildiği tarihten beri mevcut olması kuvvetle muhtemeldir. XVII. yüzyılın ikinci yarısından itibaren nişancının devlet teşkilatındaki önemi azalmaya başlarken reisülküttâb ön plana çıkmış, beylikçinin de bu dönemde divân kalemlerinin amiri olarak görev ve sorumluluğu artmıştır. Divân-ı Hümâyunda reisülküttâb maiyetinde olan beylikçi, son derece mühim ve mahrem konularda defter kaleme alır ve kendisine bağlı birimlerden gelen berat, ferman ve tahriratları görüp arkasına sahh işaretini koyardı. Beylikçi reisülküttâbdan sonra her üç kaleminde şefiydi.³² Bundan dolayı divân kalemine beylikçi kalem de denilmiştir. Beylikçi efendi Divân-ı Hümâyun kalemlerine nezaret ederek yabancı devletler ile yapılmış olan anlaşmaları saklar ve tatbik edilmesini sağlar, çeşitli konulardaki anlaşmazlıkları çözümler, ferman ve beratları yazdırarak arkasına kendi alâmetini koyardı. Beylikçi kaleminde ayrıca büyük divân kararları tutulur, divânda müzakere edilen evraklar gereği üzere havale edilir, divândan çıkan emir ve hüküm suretleri deftere kayıt edilirdi. Bu defterlere mühimme, defterleri yazanlara da mühimmenüvis denirdi.³³

³⁰ İsmail Hakkı Uzunçarşılı, *Osmanlı Devleti Teşkilatından Kapıkulu Ocakları*, Ankara 1988, s.180-181.

³¹ İsmet Miroğlu, "Mühimme Defterleri", *Tarih ve Medeniyet Dergisi*, İstanbul 1993, C.I, s. 12.

³² Mehmet İpşirli, "Beylikçi", *DİA*, C.VI, İstanbul 1992 s.78. Uzunçarşılı, *Osmanlı Devleti'nin Merkez ve Bahriye Teşkilâtı*, s. 39.

³³ Yusuf Halaçoğlu, "Klasik Dönemde Osmanlı Devlet Teşkilâtı", *Genel Türk Tarihi*, C.VI Ankara 2002, s.158.

Milâdî 1776 yılına kadar divân kalemi çalışmaları aynı kısımda toplanmışken bu tarihten sonra devletin siyâsi ve idarî işlerinin gizli kalması için tüm Divân-ı Hümâyûn kalemleri ayrı birimlere ayrılmışlardı. Çünkü devlet ile işleri bulunan yabancı devlet tercümanları, elçilik görevlileri, vezirler, beylerbeyleri vb. devlet erkânı işlerini takip amacıyla büyük salona girip çıkıyor ve mühim mevzuları görme duyma şansını yakalayabiliyorlardı.³⁴ Bu kalem vasıtasıyla fermanların gönderilmesi temin edildiği gibi, gerek kanunnâmelerin ve muahedelerin ve gerekse tastir olunan bütün ferman ve beratların sicili tanzim edilirdi. Ayrıca bu kalem divân sicilleri adı verilen şikâyet, ahkâm, ahkâm-ı şikâyet, name, nizam, mukavelat ve imtiyaz defterlerini de tutardı.³⁵

1.5.2. Tahvil Kalemi

Merkezden tayin edilen büyük memurlarla mahlûl timar ve zeâmetlerin tevcihine dâir olan kayıtları tutan ve tezkire ve vesikaları yazan kaleme verilen addır. Bu bölüme nişan kalemi veya kese kalemi de denirdi.³⁶ Mevâlî denilen vilâyet kadılarının, vezir, beylerbeyi, sancak beyi beratlarıyla zeâmet ve timarların kayıtları burada bulunurdu. Bir kimseye zeâmet veya timar tevcih olunduğu zaman önce derkenar olmak üzere defterhâne'ye gider orada derkenar olunup buyrulduzu alınır, sonra tahvil kalemine gönderilirdi.³⁷

Devletçe yazılan bütün beratlar tahvil ve beylik kâtiplerince yazılıp, berat mümeyyizince düzeltildikten sonra amedci tarafından kontrol edilerek gönderilirdi. Bu evraka dayanarak sadır olan fermana Tahvil Hükümü adı verilirdi. Tahvil kaleminin şefine tahvil kesedarı denirdi.³⁸

Tahvil kaleminde yazılan evrak çeşitleri;

1) Üç tuğlu paşalara, iki tuğlu beylerbeyilere, bir tuğlu sancakbeğlerine verilen beratlar

2) Sebt veya tevcih fermanı. Bunların beratla beraber verilmesi şarttır. Memuriyete tayin edilmiş bulunan paşalar ve beyler ancak bu fermanlara istinaden kendilerine tefviz olunan beğlerbeğliklerini deruhte edebilirler

³⁴ Temelkuran, "Divân-ı Hümâyûn Mühimme Kalemi", s. 138.

³⁵ Halaçoğlu, *Devlet Teskilâtı ve Sosyal Yapı*, s.21.

³⁶ Uzunçarsılı, *Osmanlı Devleti'nin Merkez ve Bahriye Teşkilâtı*, s. 43.

³⁷ Pakalın, *Osmanlı Tarih Deyimleri ve Terimleri Sözlüğü* s.381.

³⁸ Halaçoğlu, *Devlet Teskilâtı ve Sosyal Yapı*, s.21.

3) Tahvilat; mahlûle kalmış olan askeri tımarlar, tahvilat denilen bu berat veya fermanlarla verilir. İş bu tahvillerin ancak mezkûr kalem tarafından tezkerelerle tebdil edilmesinden sonra, birinci kalem tarafından icab eden beratlar tastir edilir.³⁹

1.5.3. Ruûs Kalemî

Vezir, beylerbeyi, tımar sahipleri dışında diğer devlet görevlilerinin, hizmetde bulunanların tayin beratlarını ve vazife tevcihlerine ait belgeleri hazırlayan dairedir. Kendisine maaş verilen tüm görevlilerin maaşları bu kaleme yazılır tüm muamele buradan yürütülürdü.⁴⁰ Ruûs kalemî beylikçinin sorumluluk alanı içerisindeydi.⁴¹ Ruûs kalemî çalışanları kalabalık olup XVIII. yüzyılın ikinci yarısında kâtip, şakirt ve şerhli isimleriyle anılan mülâzim kayıtlarının sayıları yüzelli kadardı.⁴²

Ruûs kaleminde üç çeşit ruûs vardı:

Ruûs kaleminden verilen ruûslar: Şeyhulislâm, Eyüp, Galata, Üsküdar kadıları ruûsları ve babüssaâde ağasıyla, Yeni Saray ağası ve enderun şakirdleri gözetiminde olan vazife sahiplerinin ruûsları buradan verilirdi.

Ordu cephede iken ordudan verilen ruûslar: Sadrazam nezaretindeki vakıflar, sipah, silahdar, ruûsları buradan verilirdi.

Rikâb-ı hümâyün ruûsları: Kapıcılar, avcı bölükleri, hazineden maaş alanlar, Divân-ı Hümâyün kâtipleri, çaşnigirler, Divân-ı Hümâyün çavuşları, emekli müteferrikaların maaşları buradan verilirdi.⁴³

1.5.4. Âmedi Kalemî ve Âmedci

Âmedi kaleminin şefine Âmedi Divân-ı Hümayûn veya Âmedi veyahut da Âmedci adı verilirdi. Reisülküttâbın özel kalem müdürüdür. Padişahın kendisine sadrazam tarafından yazılacak takrir, telhis, ile yabancı devletlerle yapılacak antlaşmalar suretleri, protokoller, elçi, konsolos, tercüman ve yabancı tüccarlara dair gereken yazılar ve evrak hep buradan yazılır ve burada saklanırdı. Divân-ı Hümayûn'un en önemli dairelerinden biridir. Âmedci efendi reisülküttâbın sadrazam namına

³⁹ Hammer, *XVIII. Asırda Osmanlı İmparatorluğu'nda Devlet Teşkilâtı ve Bâb-ı Âli*, Çev. Dr. Halit İlteber, *İstanbul Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi*. C. VII, s.571.

⁴⁰ Halaçoğlu, *Devlet Teşkilâtı* s. 158.

⁴¹ Ahışhalı, *Osmanlı Devlet Teşkilatında Reisülküttâblık*. s.97.

⁴² Halaçoğlu, *Devlet Teşkilâtı ve Sosyal Yapı*, s.21–22.

⁴³ Nejat Göyünç. 16.yy'da Ruûs ve Önemi. *İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Tarih Dergisi*. S.22, C.XVII. s.20-23, İstanbul 1967. ,Uzunçarşılı, *Osmanlı Devleti'nin Merkez ve Bahriye Teşkilâtı*, s. 46.

hazırladığı telhisleri tebyiz eder ve bazı konularda kendisi de telhis hazırlardı. Yeni verilen tımar ve zeâmetler dolayısıyla reisülküttâba ait olan rüsûmu istifa eder. Bu rüsûmlar istifa edildikçe ait olduğu kalem tarafından üzerine farsça amed, yani geldi kelimesi işaret edildiğinden, Amedci ünvanı da buradan gelmektedir.⁴⁴ Meclisin zabt kâtipliği, Avrupa'daki sefaretlere gönderilen başkâtipler bu oda görevlilerinden seçilmekteydi.⁴⁵

Bu kaleme alınan memurların yabancı dil bilmesi, dürüst, ahlaklı olmasına dikkat edilirdi. İlk dönemler sayıları beş altı kişiden ibaretti. Âmedi kalemi, XVIII. yüzyılın ikinci yarısından itibaren önemi daha da artarak ileri bir daire haline gelmiştir. Tanzimattan sonra Meclis-i Vükelâ'nın teşekkülüyle meclisin zabıt kâtipliği de âmedcilere verilmiştir. 1908 yılına kadar âmedciler sarayla haberleşmeyi sağlayan arzları yazmak, sadâret değişmesi dolayısıyla Bâb-ı Âliye'ye gelen hatt-ı hümayunları okumak, kararları yazıp mazbata şekline sokmak, saraydan gelen iradeleri kaydetmek ve vezir-i âzamın saraya yazacağı arzları kaleme almak gibi görevleri vardı.⁴⁶

1.6. DİVÂN-I HÜMÂYUN'UN BAŞLICA DEFTERLERİ

Dîvân-ı Hümayun'da görüşülen konularla ilgili olarak çeşitli defterler tutulmaktaydı. Bunların sayısı 36 olup en önemlileri mühimme, ahkâm, ruûs, ahidnâme, nâme, tahvil ve sikâyet defterleridir. Ayrıca bâb-ı âsâfiye ait buyruldu ve ilm-ü haber defterleri, irâde kayıd defterleri, ayniyat defterleri, gelen giden defterleri ve yine defterhâneye ait Tahrir defterleri de bulunmaktadır.⁴⁷

Defter tutmanın esas alındığı Osmanlı yazışmalarında, deftere kaydolunmayan hüküm ve beratlar muteber sayılmamıştır. Hatta bu defterler, zamanla devlet erkânının bulunduğu değişik mahallere, sandıklar içinde taşınarak idarenin kesintisiz çalışmasında pratik rol oynamışlardır. Büyük Osmanlı askeri harekâtları sırasında mâli, idarî ve askeri işlerin halli için Divân-ı Hümayun'a ait çeşitli büroların ordu ile birlikte sefere katıldıkları ve bunların bürokratik işlemleri layıkıyla, seri bir şekilde yerine

⁴⁴ Hammer, *Osmanlı İmparatorluğu'nda Devlet Teşkilâtı ve Bâb-ı Âli* s.573.

⁴⁵ Uzunçarsılı, *Osmanlı Devleti'nin Merkez ve Bahriye Teşkilâtı*, s. 57.

⁴⁶ Halaçoğlu, *Devlet Teşkilâtı ve Sosyal Yapı* s. 22–23.

⁴⁷ Halaçoğlu, *Devlet Teşkilâtı ve Sosyal Yapı*, s.34.

getirebilmek ve gerektiğinde müracaat edebilmek için lüzumlu defterlerini beraberlerinde götürdükleri bilinmektedir.⁴⁸

1.6.1.Mühimme Defterleri

Bu defterlere mühimme adının verilip genelleştirilmesi dönemin kalemiyesine has bir isimlendirmeye dayanmamaktadır. Bunlar XVII. yüzyılın ikinci yarısına kadar mirî ahkâm adıyla biliniyorlardı. Klasik şekillerini kazanışları ve defter formundaki yenilik ise 1540'lı yıllarda başlamıştır denilebilir. Bu anlamdaki klasik mühimme şeklinin ilk örneğini 1544 – 1545 tarihli defterde görmek mümkündür.⁴⁹

Bilinen eski tarihli mühimme defteri Topkapı Sarayı Müzesi Arşivi'nde E. 12321 numarada kayıtlı ve 1544/951 tarihli defterdir. Başbakanlık Osmanlı Arşivi'ndeki defterlerin en eskisi ise 1553/961, en sonuncusu ise 1905/1323 tarihli. Ancak 1 ve 2 numaralı mühimme defterleri ruûs defterleri olduğundan Başbakanlık Osmanlı Arşivindeki ilk mühimme defterinin 3 nolu 1558–60/966–968 tarihli defter olduğu anlaşılmıştır.⁵⁰

Bu gün Başbakanlık Arşivi'nde “Mühimme Defterleri” adıyla kayıtlı defter serisi, buranın ilk tasnif edilen belgeleri olma özelliğine sahiptir. Bu başlık altında kayıtlı tasnife açık olan defter sayısı, son yıllarda bulunanlarla birlikte toplam 267 adettir (961–1323 / 1553–1905 yılları arası). Son tespit edilen 267 numaralı defter XVIII. yüzyıl ikinci yarısına aittir. Ayrıca XVII. yüzyıl başlarına ait bir defterin henüz restorasyon servisinde olduğu ve tasnife dahil edilmediği bildirilmektedir. Tahvil ve ruûs ahkâmını içeren defterler çıkarıldığında klasik mühimme defterleri sayısı 255'e inmektedir. Bunlar içinde de bir kısım defterler şikâyet ve maliye ahkâmını içermektedir.⁵¹

Mühimme Defterlerindeki konuları; devrin zaman, mekân ve telakkisi çerçevesinde mühim mevzular teşkil etmiştir. Bazen hüküm metinleri içinde geçen“bu

⁴⁸ *Başbakanlık Osmanlı Arşivi Rehberi*, s.3, Uzunçarşılı, *Osmanlı Devleti'nin Merkez ve Bahriye Teşkilâtı* s.79.

⁴⁹ Feridun M. Emecen, “Osmanlı Dîvânının Ana Defter Serileri: Ahkâm-ı Mirî, Ahkâm-ı Kuyûd-ı Mühimme ve Ahkâm-ı Sikâyet”, *Türkiye Araştırmaları Literatür Dergisi*, C.III, S.5, İstanbul. 2005 s.116 -117.

⁵⁰ Mehmet Ali Ünal, *Mühimme Defteri 44*, İzmir. 1995, s. V.

⁵¹ Emecen “Ana Defter Serileri”, s.108.

husus mevâd-ı mühimmedendir” ya da “husus-ı mezbur mühimmattandır” şeklindeki ifadeler ile konuların önemine dikkat çekilmiştir.⁵²

Bazı mühimme defterlerindeki kayıtlar incelendiğinde, genellikle hükümlerin yanında müsveddeyi hazırlayan kâtibin rumuzu, bunu kaleme alan kâtibin kimliği veya rumuzu, kontrol edildiğine dair “görüldü” veya (/) işaretlerinin yer aldığı dikkati çekmektedir. Bunlardan maksat hükmü hazırlayıp yazan kâtibin kimliğinin belli olmasına bürokratik işlemlerin seyri, doğruluğu ve takibi bakımlarından büyük önem verilmektedir. Bunda hiç şüphesiz yukarıda da belirtildiği gibi, XVI. yüzyıl sonlarına doğru kâtip sayılarındaki artışın ve aynı adı taşıyan birkaç kâtibin bulunmasının önemli rolü olmalıdır. Ayrıca suistimale müsait mâliye ahkâmı, mukatâa kayıtları, tevcih ve nişan beratları ve hükümler için daha da itina gösterildiği düşünülebilir.⁵³

Mühimme Defterleri, dört ayrı grupta değerlendirilebilir:

1- Padişahın payitahtta bulunduğu sırada, sadrazam başkanlığındaki Divân toplantısından çıkan emirlerin kaydolunduğu Mühimme Defterleri.

2- Rikâb Mühimmesi: Sadrazamın sefer veya başka bir sebeple payitahttan ayrılırken yerine vekil olarak bıraktığı Rikâb kaymakamı ve Sadaret kaymakamı denilen görevli başkanlığında toplanan divânda alınan kararların yazıldığı defterler.

3- Ordu Mühimmesi: Orduyla birlikte sefere çıkan sadrazamın sefer sırasında akdettiği Divân toplantılarında alınan kararların yazıldığı defterler.

4- Kaymakamlık Mühimmesi: Padişah ve sadrazamın aynı anda Dersaadet'ten ayrıldığında, devlet işlerini çekip çevirmekle görevlendirilen Sadaret kaymakamının müstakil olarak akdettiği divânlarda alınan önemli kararların yazıldığı defterler.⁵⁴

⁵² 3 Numaralı Mühimme Defteri 966-968/1558-1560, Özet ve Transkripsiyon, Ankara:BDAGM Osmanlı Arşivi Daire.Başkanlığı.,1993, s.XX-XXI-XXII.

⁵³ Feridun M. Emecen, “Ali'nin Ayn-ı: XVII. Yüzyıl Başlarında Osmanlı Bürokrasisinde Kâtip Rumuzları”, *İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Tarih Dergisi*, sa. 35, 1984–1994, İstanbul 1994, s.135–136.

⁵⁴ *Başbakanlık Osmanlı Arşivi Rehberi*, s.7–8.

BİRİNCİ BÖLÜM

III. MURAD'IN SALTANATI VE DÖNEMİN SİYASİ OLAYLARI

1.1. III. MURAD'IN SALTANATI VE KİŞİLİĞİ

4 Temmuz 1546'da babası II Selim Saruhan sancak beyliğiyle Manisa'da bulunduğu sırada Bozdağ yaylağında doğdu. Asıl adı Cecilia Baffo olan Venedik asıllı Nurbanu Sultanın oğludur. İlk eğitimini Manisa sarayında aldı ve Nisan 1557 de sünnet düğünü burada yapıldı. Küçük yaşta iken Aydın ili sancak beyliğine tayin edildi babasının 1158 de Karaman eyaletine nakli üzerine onunla birlikte gitti ve kendisine Akşehir sancak beyliği verildi.⁵⁵

Şehzade Murad Konya ovasın da babası ile amcası arasında vuku bulan savaş esnasında Konya kalesi muhafazasında bulunmuştur. Büyük babası Sultan Süleyman'ın kendisini görmek arzusu üzerine bir ara İstanbul'a gelen Şehzade Murad babasının Kütahya valiliğine getirilmesi üzerine 1562 Mart'ında Manisa sancak beyliğine tayin edilmiş ve padişah oluncaya kadar bu vazifede kalmıştır.⁵⁶

Babasını vefatı haberini vezir-i âzam Sokullu Mehmet Paşa ve annesi Nurbanu sultandan alan ve büyük oğul sıfatıyla tahta davet edilen Şehzade Murad aceleyle yola çıkıp Mudanya iskelesine geldi.⁵⁷ Burada kendisini almak için gönderilen kadırgaya rastlayamadığından fırtınaya rağmen iskelede bulunan nişancı Feridun Ahmet Beye ait bir gemiye binip İstanbul'a hareket etti. Zor bir yolculuktan sonra Sarayburnu'na ulaştı ve burada Sokullu Mehmet Paşa ile buluşarak gece yarısı saraya girdi.⁵⁸ Sarayburnu'nda kendisini karşılayan Sokullu'nun elini öpmek istediği fakat sadrazamın daha çabuk davranarak padişahın elini eteğini öptüğü rivayet edilir.⁵⁹ Sultan Murad'ın Sokullu'nun elini öpmek istemesinin nedeni hükümdarlığa davet edilip saraya geldiği zaman kardeşlerinin birisinin de hükümdar olabilmesi ihtimali idi. Saltanatın kendisine Sokullu tarafından verildiğini düşünerek Sokullu'nun elini öpmek istemiştir. Rivayete

⁵⁵ Bekir Kütükoğlu, *Murad III, DİA*. C. 31, İstanbul. 2006, s. 172.

⁵⁶ Bekir Kütükoğlu, *Murad III, İA*. C. 8, İstanbul 1979, s. 615.

⁵⁷ Selânik-i Mustafa Efendi, *Tarih-i Selânik-i*, (Haz. Mehmet İpşirli), TTK Yay., C. II, Ankara 1999, s. 98–100,

⁵⁸ Kütükoğlu, *Murad III*, s.172, Kütükoğlu, *Murad III*, s. 615.

⁵⁹ H.Ahmet Kırkkılıç, *Sultan Üçüncü Murad Hayatı, Edebi Kişiliği, Eserleri ve Divânından Seçmeler*, İstanbul 1988, s. 4.

göre sultan Murad kendisine yapılan telkin ile vezir-i âzama karşı olan bu tenezzüle daha sonra pişman olmuş ve Sokulluya karşı sonradan belirsiz bir düşmanlık göstermeye başlamıştır.⁶⁰

III. Murad'ın cülusu ilan edilerek biad merasimi yapıldıktan sonra Sultan Selim ile saltanat sistemi gereği boğdurulan 5 şehzadenin cenaze merasimleri düzenlenmiştir. II. Selim'in ve şehzadelerin ölümünden dolayı sarayda kırk gün matem tutulmuş bu süre içerisinde Sultan Murad babasının ve kardeşlerinin ruhları için kur'an okutmuş, sadakalar dağıtmıştır.⁶¹

Sultan Murad 28 yaşında tahta çıktığı zaman tecrübeli bir şehzade olduğu düşünülmektedir zira 12 yaşında Akşehir sancak beyliğinde bulunmuş babasıyla amcasının taht mücadelesinde Konya muhafızlığı görevini yürütmüş 16 yaşında Manisa sancak beyliğine tayin edilmiş ve 12 sene sancak beyliği görevini yürütmüştü.⁶²

1.2. III. MURAD DÖNEMİNİN SİYASİ OLAYLARI

III. Murad padişah olduktan sonra devlet işlerini babası zamanında vezirlik yapan Sokullu Mehmet Paşa'ya kısmen emanet etmiştir. Dönemindeki ilk siyâsi faaliyetler arasında Venedik Ragusa Cumhuriyeti, Avusturya, İran ve Lehistan devletleri ile yapılan anlaşmaların yenilenmesi, Şirvan eyaleti, Dağıstan'ın bazı emirleri Gürcistan hakimleri Revan, Gence, Tebriz eyaletleri ve Hamedan'ın itaat altına alınması ile Yemen de bazı yerlerin ele geçirilmesi gösterilebilir. Bunlar arasında özellikle Lehistan'la imzalanan 24 maddelik anlaşma önemlidir. Çünkü hem Lehistan'ın Osmanlı'ya bağlılığı teyit edilerek Kırım'a vergilerini ödemeye devam etmişler hem de bu sayede Avusturya ve Rusya'nın Lehistan'ı parçalama ve paylaşma planları engellenmiştir.⁶³

1.2.1. Osmanlı – Safevi Münasebetleri

Sultan Murad döneminin en önemli siyâsi olayları arasında İran seferleri yer almaktadır. III. Murad padişah olduğu sırada İran tahtında bulunan Şah Tahmasb cülus tebriki için gönderdiği elçiler aracılığı ile barış isteğini ifade etmiştir. III. Murad'ın

⁶⁰ İsmail Hakkı Uzunçarşılı, *Osmanlı Tarihi*. C. 3, TTK, Ankara 1999, s. 42,

⁶¹ *Hammer'in Osmanlı Devleti Tarihi*, s. 86 (çev. Mehmet Ata), (Özetleyen: Abdulkadir Karahan), Kardeş Matbaası, 1966.

⁶² Osmanlı, *Hanedan*, C. 12, Yeni Türkiye Yayınları, Ankara 1999, s. 128.

⁶³ Faris Çerçi, *Gelibolulu Mustafa Ali ve Kühü'l-Ahbarında II. Selim, III. Murad ve III. Mehmet Devirleri*, C. 1, Kayseri 2000, s. 174-175,

cülûsunu tebrik için gelen İran elçisi Tokmak Han İstanbul'da bulunduğu sırada Şah Tahmasb vefat etti. Onun vefatıyla başa oğlu İsmail II geçmiştir. Şah Tahmasb uzun süren bir saltanattın sonra hanedan üyesi ve devlet ricâli arasındaki ihtilaf sonucunda zehirlenmiş ve Safevî Devleti karşılıklar içine sürüklenmişti.⁶⁴

Bu arada II. Şah İsmail'in ölmesi ve yerine sakat birisini bırakması hem İran'ın iç durumunu buhrana sokmuş hem de Özbekler dışarıdan taarruza başlamışlardı. Bu durumu yakından takip eden ve sık sık sınırlarının ihlal edilmesine ve firarilerin topraklarına sığınmalarına şahit olan III. Murad derhal tedbirleri alınmasını emretti. Van beylerbeyi Köse Hüsrev Paşanın İran'ın iç durumdan istifade edilebileceğini bildirmesi üzerine 1578 yılı başlarında Sokullu Mehmet Paşanın muhalefetine rağmen Özdemir oğlu Osman Paşa ve Lala Mustafa Paşa'nın da destekleri ile İran'a akın emri verildi.⁶⁵ Ferhad Paşa'nın 1588'de Gence'ye yönelik harekâtı ve 1 Eylül'de şehre girişi bu arada Safevî tahtına çıkan Şah Abbas'ın zor durumda bulunuşu barışı yeniden gündeme getirdi. Fethedilen ülkelerin Osmanlı'da kalması şartıyla anlaşma yapıldı. Böylece 1578'de başlayan bu uzun ve yıpratıcı savaşa İstanbul antlaşmasıyla son verilmiş oldu. İleri harekâtına devam eden Osmanlı ordusu, Gürcistan'ın en önemli şehri olan Tiflis'i savaşmadan aldı. Sıra Şirvan'ın fethine geldi. Koyun geçidi adlı yerde Osmanlı ordusu Safevîleri yenilgiye uğrattı ve Şirvan kesimindeki şehirleri ele geçirdi (1579).⁶⁶ Özdemiroğlu Osman Paşa, Baştepe mevkiinde Safevî kuvvetlerini yenip Şirvan'daki Osmanlı hâkimiyetini kesinleştirdi.⁶⁷ Böylece Osmanlı sınırı Şirvan ve Dağıstan kıyılarından ilk defa Hazar Denizi'ne dayanmış oldu.⁶⁸

1.2.2. Osmanlı'nın Kuzey Afrikadaki Mücadeleleri

III. Murad devrinde Osmanlı hâkimiyeti Kuzey Afrika'nın batısında gelişti. Osmanlı devleti'nin bir Kuzey Afrika toprağı olan Fas ile ilgilenmeye başlaması Kanûni Sultan Süleyman dönemine rastlar. Bu durum Fas'a en yakın Osmanlı eyaleti Cezayir beylerbeyliği vasıtasıyla meydana gelmiştir. Bu dönemde başta papalık olmak üzere Fransa ve İspanya da dikkatlerini Fas'a çevirip kuvvetlerini birleştirdiler.

⁶⁴ Mithat Sertoğlu, *Mufassal Osmanlı Tarihi*, Ankara 2011, s.1314; Kütükoğlu, Murad III, *İA*, s.616.

⁶⁵ Bekir Kütükoğlu, *Osmanlı-İran Siyâsi Münasebetleri (1578-1612)*, İstanbul 1993, s. 27-31.

⁶⁶ Peçevi İbrahim Efendi, *Peçevi Tarihi*, (Haz Bekir Sıtkı Baykal), Kültür Bakanlığı Yay., Ankara 1992. s. 41; İpşirli, *Tarih-i Selanik-i*, s. 125 – 126.

⁶⁷ Sertoğlu, *Mufassal Osmanlı Tarihi*, s. 1345 – 1346.

⁶⁸ Kütükoğlu, "Murad III", *DİA*, C. 31, s. 174-175.

Portekiz kralı Don Sebastian'ın kumandasında Tanca yakınlarında Afrika sahillerine çıktılar. Burada Abdülmelik'in tahtta rakibi Mevla Muhammed Mütevekkil'in kuvvetlerini de alan Don Sebastian Vadi'üs-Sebil mevkiinde büyük bir yenilgiye uğradı (1578). Don Sebastian Abdülmelik'in elinden kaçarken Mütevekkil ile birlikte nehirde boğuldu. Portekiz kuvvetlerinden pek azı sahile ulaşabildi. Bir müddet sonra Abdülmelik öldü, yerine oğlu Ahmed el-Mansur'un hükümdarlığı Osmanlı devleti tarafından tanındı.⁶⁹

1.2.3. Osmanlı-Borno Sultanlığı Münasebetleri

Bu dönemde Kuzey Afrika yanında Orta Afrika'da bulunan müslüman Bornu Sultanlığı ile de siyâsi ve ticârî münâsebetlerin kurulduğu ortaya çıkmıştır. Bu münâsebetlerde Trablusgarb eyaletine bağlı Fizan sancağı önemli rol oynamıştır. Burası Orta Afrika'ya en yakın Osmanlı toprağıdır. Bornu sultanları Trablusgarb'a yerleşmiş bulunan Türklerle iyi geçinmişlerdir. Türk belgelerinde Bornu sultanları Bornu hâkimi, halkı da karalar taifesi olarak anılmaktadır⁷⁰

Bornu hükümdarlarından Melik İdris döneminde de Osmanlı devleti ile olan ilişkiler olumlu yönde seyir ediyordu. Zira Bornu hükümdarı Melik İdris 1574 yılında beş kişilik bir elçilik heyetini İstanbul'a gönderdi. Heyet Osmanlı devleti'nden hacca gitmek için yollara düşen hacıların emniyetinin sağlanmasını istiyordu. Ayrıca tüccarların da yol emniyeti Osmanlı devleti'nden talep ediliyordu. Buna karşılık III. Murad Bornu hükümdarı Melik İdris'e iki mektup gönderdi. Bu mektuplarda hac ve ticaret yollarının güvenliğinin tamamen sağlandığı ve her türlü tedbirin alındığı ifade ediliyor, ayrıca Melik İdris'ten idaresi altındaki ülkeleri koruması, halkı adaletle yönetmesi ve Osmanlılara bağlı hudut kumandaları ile iyi geçinmesi isteniyordu. Bundan sonra da Osmanlı Bornu ilişkileri devam etmiştir.⁷¹

⁶⁹ Sertoğlu, *Mufassal Osmanlı Tarihi*, s. 1291, Kütükoğlu, Murad III, *İA*, s. 622, Kütükoğlu, Murad III, *DİA*, s. 174.

⁷⁰ Cengiz Orhonlu, Osmanlı-Bornu Münasebetlerine Ait Belgeler, *Tarih Dergisi*, İstanbul 1969, sa. 23, 111-120.

⁷¹ Mücteba İlgürel, "Zirveden Dönüş: II. Selim'den III. Mehmed'e", *Türkler*, C.9, Yeni Türkiye Yayınları, Ankara 2002, s.60.

1.2.4. Osmanlı – İngiliz Münasebetleri

Sultan III. Murad dönemi İngilizler açısından olumlu geçti. Zira İngilizler Kıbrıs'ın Türkler tarafından fethi ile bölgeden uzaklaştırılan Venediklilerin yerini almaya başladılar. 1579–1580'den sonra İngiliz ticaret gemileri, artık doğu Akdeniz'de dolaşıyordu. III. Murad, 1579'da üç İngiliz tüccarına Osmanlı topraklarında ticaret yapma imtiyazı tanıdı. Bunun sonucu olarak Londra'da Osmanlı devleti ile ticaret yapma hevesi uyandı. Buna karşılık Türk tüccarlarının da İngiltere'de ticaret yapabileceği bildiriliyordu.⁷²

Tüm bu gelişmelerin sonucu olarak İngiltere Kraliçesi I. Elizabeth, Sultan Murad'a gönderdiği mektubunda üç İngiliz'e verilen imtiyazın diğer İngiliz tüccarlarına da verilmesini istiyordu. Nihayet İngiliz William Harborne Mayıs 1580'de İngiliz tüccarlarının Osmanlı topraklarında serbest ticaret yapmalarını kabul eden ilk ahitnameyi aldı. 12 İngiliz'e ticari imtiyaz verildi. Bu hak yedi yıllığına verilmiş olup tüccarlar yıllık 500 İngiliz lirası vergi vermeye mecbur tutulmuşlardı. İngilizler 1592 de Levant Company adlı bir şirket kurarak ticaretlerini istikrarlı bir yola koydular.⁷³

1.3. III. MURAD'IN VEFATI

Eflak ordusu İbrail kalesini yakıp Silistre kalesine kadar uzandığı sırada III. Murad vefat etti.(17 Ocak 1595). Kaynaklara göre III. Murad, ölümünden yirmi gün kadar önce soğuk algınlığı sebebiyle rahatsızlanmıştı.⁷⁴ Dönemin tarihçisi Selanîki padişahın, “*mesane zahmetine mübtela olduğu ve hastalığının arttığı söylentilerinin ortaya çıktığını, bu durum özellikle cemâziyel-evvel ayı başlarında (Ocak) iyice şâyi olunca saraydan padişahın iyileştigiğine dair haberlerle yatırıldığı*” belirtmektedir.⁷⁵

Sultan III. Murad vefatının ardından on dokuz şehzadesiyle birlikte Ayasofya Camii haziresine gömülmüş, daha sonra III. Mehmed'in emriyle baş mimar Davud Ağa tarafından türbesinin inşasına başlanmıştır. Ancak naâşlar gömülürken yer seçiminde yapılan bir hata sultanın Sandukası'nın türbenin merkezinde yer alabilmesi için yapının bir duvarıyla Şehzadegân Türbesi'ne bitleştirilmesini zorunlu kılmıştır. Bu uygulama türbenin tasarım bütünlüğünü bozmuş ve bitirilmesini de geciktirmiş olmalıdır ki yapı ancak 1599'da Dalgıç Ahmed Ağa tarafından tamamlanabilmiştir.⁷⁶

⁷² Kütükoğlu, “Murad III”, *İA*, s. 621, Sertoğlu, *Mufasssal Osmanlı Tarihi*, s. 1374.

⁷³ Akdes Nimet Kurat, *Türk İngiliz Münasebetlerinin Başlangıcı ve Gelişmesi, 1553–1610*, Ankara Üniversitesi Dil ve Tarih Coğrafya Fakültesi Yay., Ankara 1953, s. 182–186.

⁷⁴ Sertoğlu, *Mufasssal Osmanlı Tarihi*, s.1365, İlgürel, *Zirveden Dönüş*, s. 56, Kütükoğlu, Murad III, *İA*, s. 620–621.

⁷⁵ İpşirli, *Tarih-i Selaniki*, s.420–424.

⁷⁶ Kütükoğlu, Murad III, *DİA*, s.176.

İKİNCİ BÖLÜM

69 NUMARALI MÜHİMME DEFTERİ

2.1. DEFTERİN FİZİKİ ÖZELLİKLERİ

Başbakanlık Osmanlı Arşivi' nde A.DVN. MHM. d.069 numara ile kaydedilmiş olan 69 numaralı defterin incelememize konu olan kısmı 1-168 sayfalar arasındadır. Defterin sayfa sayısı 336, varak adedi 168 dir. İnceleme konusu olan Defterin kenar ölçüleri 29×22,5 cm ebadındadır. Defterin en başında 4 sayfa boşdur. Numaralandırılmış boş sayfalar 14 ve 323 dür. Numaralandırılmamış sayfa yoktur. Defter ciltli olup ebruludur. Defterin kâğıdı hafif aharlı, sarımtırak bir beyaz olup cinsi bilinmemektedir.

Defter genel olarak iyi muhafaza edilmiş olsa da bazı sayfalarda nemden kararmalar olmuştur bu kararmalar genelde defterin sayfaların baş ve alt kısımlarına bazı sayfalarda orta kısımlara denk gelmektedir.⁷⁷ Bazı sayfalarda yazılan hükümlerin mürekkebi karşısındaki sayfaya bulaşmıştır.⁷⁸ Bu kararmaların hep aynı bölgelerde olmasının ve mürekkeplerin karışmasının nedeni büyük olan varakların muhafazasını kolaylaştırmak için ikiye katlanmasıdır.

Sayfalarda ortalama iki adet hüküm bulunmaktadır.⁷⁹ Hemen her hükme bir numara verilmiştir. Hükümlerden bazıları başladığı sayfada bitmemektedir.⁸⁰ Defterde kâtipler tarafından, üzerleri çizilip iptal edilen ondokuz adet hüküm vardır.⁸¹ Defterde yazımına başlanıp gerek bir satır yazılarak bırakılmış gerekse bitirilmeye yakın olarak bırakılmış tamamlanmamış sekiz hüküm mevcuttur.⁸² Bazı hükümlerin okunmaları hiç mümkün olmamış,⁸³ bazı hükümlerin ise baş kısımları okunup geri kalan kısımları okunamamıştır.⁸⁴ Bunda defterin alt kısımlarındaki kararmalarla mürekkep akması ve hükmün sadece bazı kısımlarının çizilerek iptal edilmesi etkili olmuştur. Defterin

⁷⁷ 69 Numaralı Mühimme defteri s. 11, 13, 138, 139.

⁷⁸ 69 Numaralı Mühimme defteri s. 1, 4, 9, 23, 26.

⁷⁹ 69 Numaralı Mühimme defteri s. 3, 6, 8, 12, 13, 18, 20, 21, 38, 44, 52, 63, 89, 93, 112, 117.

⁸⁰ 69 Numaralı Mühimme defteri s.136-137.

⁸¹ 69 Numaralı Mühimme defteri, Hüküm 51, 71, 80, 112, 118, 119.

⁸² Hüküm 23, 84, 96, 118, 207, 210, 218, 252.

⁸³ 69 Numaralı Mühimme defteri s,158, 161.

⁸⁴ Hüküm 155, 158, 166, 174, 186, 254, 257, 264.

incelememize konu olan kısmında bulunan hüküm, name-i hümayûn ve hüküm özelliği ihtiva etmeyen suretlerinde ilave ettiğimizde toplam hüküm sayısı üçyüzbeştir.

Her sayfada ortalama onbeş satır bulunmaktadır. Bazı hükümlerin sayfalara sığması için satırlar eğik bir biçimde birbiri üzerine girdirilerek, bazılarında ters bir biçimde bazılarında ise sayfaya dikey gelecek şekilde yazılmıştır⁸⁵.

Defterdeki hükümlerin yazımında bazı sayfalarda boşluk olduğu halde bir sonra yazılacak hüküm'ün sayfanın kenarına alt alta sığdırılmaya çalışıldığı görülmüştür.⁸⁶

Hükümlerin pek çoğunda satırlarda düzeltmeler yapılmış, yazılan satırın üzeri çizilerek kenarda boş bir yerden devam edilmiştir. Sayfaların kenarlarında üstünde veya altlarında farklı kalemle ve yazı karakterleriyle eklemeler yapılmıştır. Farklı yazı karakterleriyle sadece eklemeler yapılmamış aynı sayfada farklı yazılarla değişik hükümlerin yazıldığıda görülmüştür.⁸⁷ Defterin bazı sayfalarında mürekkep akmaları bariz şekilde belli olup bu lekeler hükümlerin okunmasını ve anlaşılmasını güçleştirmiştir.⁸⁸ Belgelerde kullanılan yazı mühimme defterlerinin genelinde kullanılan bir yazı şekli olan kırık divânîdir. Defterde hükümlerin yazımında genel olarak fazla özenilmediği anlaşılmaktadır bazı hükümlerin yazımı sırasında harflerin noktalmasına dikkat edilmemiştir fakat bazı sayfalardaki düzen ve yazı karakterleri dikkat çekmektedir⁸⁹ Genel olarak defterdeki sayfaların tamamının kullanılmasına özen gösterilmiştir fakat bazı sayfaların yarıya yakını boş bırakılmış ve sonraki hüküm başka sayfaya yazılmıştır.⁹⁰

Defterde incelememize konu olan kısımdaki ilk hüküm *Fî 13 Zi'l-ka'de sene ihdâ ve elf* tarihiyle Rumeli ve Anadolu yakalarında olan Boğazhisarlar kadılarına ve dizdârlarına yazılan hüküm son hüküm ise *Fî 4 râ sene elf* tarihiyle Nakşe sancağı beğine yazılan hükümdür.

2.2. DEFTERİN DİPLOMATİK VE TEKNİK ÖZELLİKLERİ

Mühimme defterlerindeki kayıtlar, muhatap makama gönderilen fermân, nâme veya berâtların kopyalarıdır. Mühimme defterleri nâme, emir veya hüküm ile

⁸⁵ 69 Numaralı Mühimme defteri s.12, 29, 45, 63,78, 85, 132, 138,161, 165.

⁸⁶ 69 Numaralı Mühimme defteri s.11, 19, 133, 136, 153.

⁸⁷ 69 Numaralı Mühimme defteri s.15, 23, 25, 52, 91, 147, 161.

⁸⁸ 69 Numaralı Mühimme defteri s.70.

⁸⁹ 69 Numaralı Mühimme defteri s. 81, 123, 126, 137.

⁹⁰ 69 Numaralı Mühimme defteri s 1, 30, 67, 76.

benzerlerinin tam metnini kapsamamakta, elkab ve öteki formalite kısımları terk edilerek ya da kısaltılarak asıl konuyu ihtiva etmektedir⁹¹. Suret defterleri oldukları için normal bir fermenda bulunması gereken rükunlardan tuğra ve davet gibi bölümler yer almamakla beraber yinede padişaha ait olan belgelerde bulunması gereken rükunların büyük kısmını muhteva etmektedir.

Fermân, berât, nisân gibi Osmanlı diplomatik belgelerinde belirli bir yazma formülü tatbik edilmiştir. Buna göre bu belgeleri on kısımda incelemek mümkündür

Bunlar:

- Davet
- Tuğra
- Ünvân ve Elkab
- Muhatabın adı ve lakabı
- Dua
- Nakil ve İblâğ
- Emir
- Tekîd ve Tehdîd
- Tarih
- Yer⁹²

Padişah tarafından başka hükümdarlara gönderilen mektuplarda kendi unvan ve elkabına yer verilirdi. Bu daha çok Nâme-i Hümayûnlar'da görülürdü. Ancak Mühimme Defterlerinde padişahın unvan ve elkabına yer verilmemistir. Belgelerde bulunan davet kısmı sadece fermanlarda değil diğer bütün belgelerin başında da bulunurdu. Bu kısım fermanlarda *hüve* veya *hu* biçiminde Allah'ın adının zikredilmesi şeklinde idi. Daha sonraları yabancı memleketlere gönderilen fermanlarda ağırlıklı ve ağdalı bir dil kullanılmıştır⁹³. Örneğin "*Ben ki, sultânü's-selâtin burhânü'l-hevâkin tâc-ı bahs-ı*

⁹¹ Tayyib Gökbilgin, *Osmanlı Medeniyet Tarihi çerçevesinde Osmanlı Paleografya ve Diplomatik İlmî*, Enderun Kitabevi, İstanbul 1979, s.105.

⁹² Mübahat S. Kütükoğlu, *Osmanlı Belgelerinin Dili (Diplomatik)*, Kubbealtı Nesriyat, İstanbul 1995, s. 99-113.

⁹³ Kütütoğlu, *Osmanlı Belgelerinin Dili*, s. 100.

hüsrevân rûy-ı zemîn zıll'ullâhi fi'l-arz” gibi cümlelerden sonra hâkim olduğu ülkeleri bir bir sayarak kendini tanıtır ve yüceltirdi⁹⁴

69 numaralı mühimme defterinde bulunan hükümlerin tamamında bir hitap kısmı bulunmakta ve hükümlere hitap kısmıyla başlanmaktadır. Bu bölümde hükmün gönderildiği kişi ve görevi ya da yalnızca görevi yer almaktadır. Ayrıca aynı hüküm farklı bölgelere, farklı kişilere de gönderilebilmektedir⁹⁵

Mühimme defterlerinde muhatabın elkabına nadiren yer verilmektedir hitap kısmında genellikle *Gence beylerbeğisine*⁹⁶ *Kırım hanı gazi Giray Han'a*⁹⁷, *Sultanyeri kadısına*⁹⁸ gibi hitap edilen rütbe ve mevki veya isime yer verilirdi. Ayrıca 69 numaralı defterde mühimme defterlerinde nadir rastlandığını belirttiğimiz elkablarada yer verilmiştir. *Hâlâ südde-i sa'âdetimde nakîbü'l-eşrâf olan iftihâru's-sâdât ve'l-müderrişîn Mevlânâ Muhyi zîde fezâiluhû,*⁹⁹ “*Edirne'de vâki' merhûm ceddîm Sultan Murad evkâfına hasbî nâzır olan iftihâru'l-havâss-ı ve'l-mukarrebîn mu'temedü'l-mülûk-i ve's-selâtîn Server Ağa dâme uluvvîhî*”¹⁰⁰, “*Kıdvetü'l-ulemâ-i ve'l-müderrişîn umdetü'l-fudelâ-i ve'l-müdakkîkîn yenbû'u'l-fazl-i ve'l-yakîn el-muhtass bi-mezîd-i inâyeti'l-meliki'l-mu'în hankâh müderrişî Mevlânâ Abdurrahman'a hüküm ki*”¹⁰¹ gibi.

Bazı belgelerdeki hitap kısımlarında farklı görevlerdeki kimselere aynı başlık altında hüküm yazılmaktaydı: “*Rodoscuk ve Keşan kadılarına ve dergah-ı ali çavuşlarından Mahmut çavuşa hüküm ki*”¹⁰², “*Erzurum beğlerbegine ve Erzurum defterdarına hüküm ki*”¹⁰³ gibi. Bazı hükümlerin hitap kısımlarında yer isimleri verilerek genelde İstanbul'dan hüküm yazılan bölgeye kadar olan yerlerdeki görevlilere hüküm-i şerif yazılmıştır örneğin *Vilayet'i Göstere varınca derya kenarında vaki' olan beğlere ve kadılara hüküm ki*¹⁰⁴,

⁹⁴ Jan Reychman-Ananiasz Zajaczkowski, *Osmanlı-Türk Diplomatikas El Kitabı*, (Çev. Mehmet Fethi Atay), Devlet Arsivleri Yay., İstanbul 1993, s. 167.

⁹⁵ Hüküm. 28, 37, 77, 81, 84, 101, 104, 138, 146, 151, 161, 184, 185, 187, 236, 258, 277, 301, 310.

⁹⁶ Hüküm. 4.

⁹⁷ Hüküm.18.

⁹⁸ Hüküm.19.

⁹⁹ Hüküm. 24.

¹⁰⁰ Hüküm. 40.

¹⁰¹ Hüküm.17.

¹⁰² Hüküm.25.

¹⁰³ Hüküm.21.

¹⁰⁴ Hüküm.246.

Defterde belgelerin bir kaçında yer, isim ve muhatabın görevinin birlikte verildiğinin örneği olan hükümler vardır.“ *Üsküp ve ... kadılıkların celb-i tahrîrine me'mûr olan kadı ve çavuşa hüküm ki*”¹⁰⁵ gibi. Eski göreve yönelik hitaplarada ise, “*Sâbikan Basra Beylerbeyisi Ahmed dâme ikbâluhûya hüküm ki*”¹⁰⁶. Bazı hükümlerde ise sadece eski görev yerleri söylenerek değil aynı zamanda yeni görev yerleri de yazılarak hitap edilmiştir, “*Bağdad muhâfazasında iken Şirvan eyâleti inâyet olunan vezîrim Hızır Paşa 'ya hüküm ki*”¹⁰⁷ gibi.

Elkabdan hemen sonra ilgili yöneticilerin isimlerinin yanına dua konulması Osmanlı diplomatiği açısından âdetti¹⁰⁸ muhatabın rütbe, mevkii ve sınıfına göre dua ve hayır ibaresi kullanılırdı. 69 numaralı defterdeki hükümlerde Veziriazam için “*edama'llahu teala iclâlehû*” beylerbeyleri için “*dâme ikbâlehû*”, sancakbeyi için “*dâme izzûhu*” kadılar için “*dâme fazluhû*” defterdarlar, Dârü's-sa'âdet ağaları ve yeniçeri ağası için “*dâme ulüvvuhu*” gibi dualar edilmiştir.

Buraya kadar olan kısım belgenin giriş kısmıdır. Sonra asıl mevzûya girilir.Burada ilk bölüm nakil ve iblâğ dır. Burada bir olay anlatılmakta, hükmün yazılmasına sebep olan konu açıklanmaktadır. Kullanılan genel formül, “*tevkî'-i ref'-i hümayûn vâsıl olmak ma'lûm ola ki*” seklindedir. Mühimme defterinde ise, “*mektûb gönderüp*”¹⁰⁹ veya “*âdem gönderüp*”¹¹⁰ seklindedir. Nakledilen vak'anın yeni cereyan etmiş olması halinde, “*hâliyâ*”¹¹¹ yahut “*simdiki halde*” ibareleri kullanılır. Fermânın yazılmasına sebep olan sey daha önce cereyan etmiş bir olayın anlatılmasını gerektiriyorsa “*bundan akdem*”¹¹² veya “*bundan evvel*” ifadelerinden biri tercih edilirdi¹¹³

Hükmün yazılmasına neden olan olay ya da durum özetlendikten sonra, bu konuda verilen emrin anlatıldığı emir-hüküm rûknü gelmektedir. Bu rûkûn “*buyurdum ki*” ibaresiyle başlamaktadır. Nakil-iblağ bölümünde anlatılan olay genellikle burada tekrar edilmekte ya da özet olarak verildikten sonra konuyla ilgili ne yapılması veya nasıl hareket edileceği söylenilmektedir. Burada dikkat edilmesi gereken hususlardan

¹⁰⁵ Hüküm. 111.

¹⁰⁶ Hüküm. 76.

¹⁰⁷ Hüküm. 203.

¹⁰⁸ Mübahat S. Kütükoğlu, *Osmanlı Belgelerinin Dili*, s. 110.

¹⁰⁹ Hüküm. 213.

¹¹⁰ Hüküm. 236.

¹¹¹ Hüküm. 18,21.

¹¹² Hüküm. 8, 11, 20.

¹¹³ Mübahat S. Kütükoğlu, “Ferman”, iA, C. XII, s.403.

biri *buyurdum ki* ibaresinden sonra bir iki kelimelik boşluk bırakılması ve “*hüküm-î serîfîmle vardukda*” ya da “*vusûl buldukda*”¹¹⁴ denilerek devam edilmesidir. Bunun sebebi hüküm yazılırken fermanı götürecekt kisinin henüz belli olmadığı, müsveddenin temize çekilerek ferman haline getirildikten sonra fermanı götürecekt kisinin tespit edilerek fermanda isminin yazıldığı anlaşılmaktadır. Nitekim bazı hükümlerin üzerinde *Muhzır Ağa'nın kâtibine virildi*.¹¹⁵ “*Baş kapu oğlanı Ömer Ağa'ya virildi*”¹¹⁶ şeklinde ibarelere rastlanmaktadır. Bunların fermanı götüren kişiler olduğu görülmektedir. Hükümde anlatılan olayın önemini anlatmak içinse “*Husûs-ı mezbûr ehemmi-umûrdandır*”¹¹⁷, ve “*husûs-ı mezbûr mühimmât-ı umurdandır*”¹¹⁸ gibi ifadeler kullanılmıştır.

Hükümler bazen te'kid ve tehdit rüknuyla sona ermektedir. Eger ihmalde kusur edilirse ve görevi yerine getirmede aksama olursa muhatab olan kişiye yönelik tehdit ve te'kid cümleleri kullanılarak açık şekilde tehdit edilirlerdi. 69 numaralı mühümm defterinde te'ki ve tehdit rüknuna örnekler “*emrime muhâlifgîr ve bir ferde ulûfe virildiği istimâ' oluna, sonra size tazmîn itdirilür âna göre mukayyed olasin*”¹¹⁹, *irsâl eyledüğün defterden noksan üzere getüresin aslâ beyân olıcak özrün makbûl olmayub çavuşluğun alunub*¹²⁰ gibidir.

69 numaralı deftere ait hükümlerin bazısında hükmün gideceği yere ulaştırılmak üzere kime verildiği belirtilmiştir. Bunu hükümlerin baş kısmına yazılan “*İbrahim Kethüdâya virildi*”¹²¹ “*Müşârun-ileyhin. âdemlerinden Mehmed'e virildi*”¹²² gibi ifadelerden anlamaktayız.

Ayrıca defterde bulunana pek çok hükmün hangi kâtip tarafından yazıldığıda genellikle hükümlerin üst kısmına yazılmıştır.” *Be hatt-ı Sâdık*”¹²³, “*Bâ-hatt-ı Murad Efendi*”¹²⁴ gibi.

¹¹⁴ Hüküm. 144.

¹¹⁵ Hüküm. 208.

¹¹⁶ Hüküm. 156.

¹¹⁷ Hüküm. 2.

¹¹⁸ Hüküm. 268.

¹¹⁹ Hüküm. 21.

¹²⁰ Hüküm. 286.

¹²¹ Hüküm. 292.

¹²² Hüküm. 209.

¹²³ Hüküm. 171.

¹²⁴ Hüküm. 60.

Mühimme defterlerinin çoğunda olduğu gibi bu defterde de yazılan hükümlerin nerelere yazılması gerektiğini gösteren suret kayıtları vardır. *Bir sûreti Revan beğlerbeğisine*¹²⁵, *Bir sureti Bosna Beylerbeyisine*¹²⁶ şeklinde yazılarak hükmün nerelere yazılması gerektiği belirtilmiştir. Bazı hükümlerde ise suret yazısı olmakla beraber suretin kime ve nereye yazılacağı belli değildir. Bu durum hükmün yazılacağı kişi ve yerlerin sonradan belirlenerek yazılmasından kaynaklanan bir durumdur. 69 numaralı mühimme defterinin incelememize konu olan kısmındaki 312 hükümden 19¹²⁷ tanesine suret çıkarılarak değişik yerlerdeki görevlilere gönderilmiştir. Hükümlerin bazılarında “*Bu dahi*”¹²⁸ ibaresi görülür. Bu ibare divândan çıkış tarihleri ve içeriği aynı olan hükümler için kullanılır. Bazı hükümlerin hangisine hatt-ı hümayûn sadır olduğunu görmek mümkündür. Mühimme defterlerinde hükümlerin iptal edilmesi durumuna da rastlanmaktadır. Yazılan bir hükmün iptal edilmesi "şakk", ya da kaydın silinmesi, yani geçersiz olması "terkin" diye adlandırılmış, Bu durum iptal edilen hükümlerin üzerine çizgi çekilerek gerçekleştirilmiştir¹²⁹.

69 numaralı mühimme defteri içeriği itibarıyla Erzurum, Anadolu, Rum, Diyarbakir, Bağdad, Haleb, Şam, gibi geniş bir coğrafyaya sadır olan hükümleri ihtiva edip, içerisinde Vezir-i âzam, Beylerbeyi, Sancakbeyi, Müderris, Kadı, Dizdar, Defterdâr, Kâtip, Emir-i hacc, gibi birçok yöneticiye yazılmış hükümlere sahiptir.

Defterde doğru okunduğundan emin olunamayan veya anlamlandırılmayan kelimeler (?) okunmayan yerler ..., silik olan yerler (silik) yazılması gerektiği düşünülen fakat boş bırakılan yerler () şeklinde gösterilmiştir.

2.3. TARİH VE DİL ÖZELLİKLERİ

Defterdeki ilk tarih ilk sayfada yer alan Fî 13 Zi'l-ka‘de sene ihdâ ve elf¹³⁰ ibaresi ile başlamakta ve son sayfa da yer alan *fi 3 ca.sene elf*¹³¹ tarih ibaresiyle bitmektedir.

¹²⁵ Hüküm 162

¹²⁶ Hüküm 139

¹²⁷ Hüküm 28, 37, 77, 81, 84, 101, 104, 138, 146, 151, 161, 184, 185, 187, 236, 258, 277, 301,310

¹²⁸ Hüküm 311, 312

¹²⁹ 69 Numaralı Mühimme defteri s.28, 47, 88, 129

¹³⁰ Hüküm 1

¹³¹ Fatih Çiçek, *69 Numaralı Mühimme Defteri'nin* (s.169-336) Transkripsiyon ve Değerlendirilmesi, Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Erzurum. 2011. S.223, Hüküm. 650

Defterdeki hükümlerin çoğunda tarih yoktur. Tarihlerde gün rakamla, ay ve yıl adı ise Arapça yazılmış *Fî 6 Zi'l-ka'de sene elf*¹³² buna istisna bir hükmün içerisindeki ay adı olan kasım ayı *rûz-ı kasımdan evvel*¹³³ olarak geçmektedir.

Defterde bazı sayfalarda tarihin hükmün altına yazıldığı görülmüştür. “*fî evâyil-i Rebiülevvel sene elf*”¹³⁴. Tarihler yazılırken genel olarak bir kurala dikkat edilmemiş kimi tarihler *Fî 11 şehri Muharremi'l-harâm sene ihdâ ve elf mine'l-hicreti'n-nebeviyye*¹³⁵ ve “*Fî 29 Recebü'l-mürecceb sene ihdâ ve elf*”¹³⁶ olduğu gibi uzun yazılmış kimi tarihlerde ise kısaltmaya gidilerek ayların rumuzları yazılmıştır *Fî 29 m sene ihdâ ve elf*.¹³⁷

Defterin dili; Osmanlı Türkçesinde Arapça ve Farsça unsurların Türkçe içerisindeki sayılarının çok artmış olduğu hatta bazılarında göre kullanılan dilin Osmanlı Türkçesi yerine Osmanlıca olarak adlandırılması gerektiği bir dönemde yazılan bu defterde kullanılan dilin aynı dönmedeki divân şairlerinin ve yazarlarının kullandığı dile göre daha sade olduğu hükümlerin dilinde anlaşılmaktadır¹³⁸. Defter zamanın dil özellikleri esas alınarak yazılmıştır. Dolayısıyla günümüz Türkçesinin dil özelliklerinden farklılık arz etmektedir. Örneğin; “*getürdüp, olmağın, idüp, olunagelmegin, verüp, diyü*” gibi eylem arz eden kelimelerin ekleri ve ifade ettiği anlam günümüzden oldukça farklıdır. Ancak burada kullanılan Arapça ve Farsça terkiplerin dilde ciddi bir anlaşılmağına sebep olduğu dolayısıyla bir karışıklığın varlığı görülmektedir.

Metinlerde kullanılan bazı Arapça ve Farsça kelimelerin sözlük yardımı ile bile anlaşılmasının zor olduğu görülmektedir. Ayrıca kullanılan yazıda zaman zaman kâtiplerin yazdığı yazı tiplerinin bir takım karışıklıklara neden olduğu anlaşılmaktadır.

Bunun yanında metinlerde kullanılan dilin çok ağıdalı olduğu ve anlaşılır bir Türkçe olmakla birlikte, günümüzde pek kullanılmayan “*eyyâm-ı şitâda*”¹³⁹ (kış

¹³² Hüküm. 6.

¹³³ Hüküm. 260.

¹³⁴ Hüküm. 312.

¹³⁵ Hüküm. 94.

¹³⁶ Hüküm. 8.

¹³⁷ Hüküm. 143.

¹³⁸ Muharrem Ergin, *Osmanlıca Dersler*, Boğaziçi Yay. s.1-50, İstanbul 2001.

¹³⁹ Hüküm. 58.

günlerinde) *ihzar*¹⁴⁰ (hazır etmek) *eşedd-i ikâb*¹⁴¹ (en şiddetli ceza) gibi kelimelere de rastlanılmaktadır. Tarihlerin yazılmasında yine Arapça ifadelere yer verilmiştir.

2.4. HÜKÜMLERİN GÖNDERİLDİĞİ MAKAMLAR

Hükümlerin Gönderildiği Makamlar	Hüküm Numaraları
Kadı	1, 2, 5, 6, 7, 9,13, 15, 19, 22, 23, 24, 25, 30, 31, 32, 33, 40, 41, 46, 49, 51, 55, 56, 58, 59, 61, 63, 64, 66, 67, 68, 77, 79, 84, 85, 86, 87, 88, 89, 90, 91, 92, 94, 95, 96, 97, 100, 102, 104,105, 106, 107, 108, 109, 110, 111, 116, 121, 122, 124, 125, 127, 128, 129, 130, 132, 133, 135, 138, 142, 144, 149, 154, 160, 163, 165, 166, 167, 168, 169, 170, 172, 179, 194, 199, 200, 201, 202, 206, 207, 208, 209, 211, 212, 213, 218, 220, 222, 224, 229, 230, 231, 232, 233, 235, 240, 242, 244, 245, 248, 249, 251, 255, 256, 259, 261, 262, 264, 265, 272, 273, 278, 279, 289, 294, 301, 307, 308
Beğlerbeği	4, 5, 9, 10, 11, 14, 20, 21, 29, 34, 37, 38, 41, 42, 43, 45, 46, 50, 57, 59, 62, 65, 69, 70, 73, 76, 79, 80, 83, 91, 95, 97, 106, 110, 112, 114, 115, 117, 118, 129, 130, 134, 139, 146, 148, 149, 150, 152 160, 162, 163, 165, 168, 172, 173, 178, 180, 183, 187, 188, 190, 194, 197, 198, 215, 216, 219, 223, 224, 229, 238, 239, 243, 247, 252, 253, 255, 256, 257, 260, 263, 266, 267, 270, 272, 274, 276, 281, 282, 283, 287, 288, 292,293, 295,296, 298, 299, 300, 301, 303, 304, 309
Beğ	15, 28, 31, 35, 36, 41, 55, 59, 60, 63, 71, 72, 74, 105, 109, 123, 141, 142, 143, 155, 156, 157, 158, 164, 165, 181, 182, 184, 205, 212, 230, 232, 233, 235, 214, 245, 246, 250, 258, 269, 271, 273, 280, 284, 285, 302
Sancakbeği	2, 16, 39, 52, 53, 55,89, 101, 102, 117, 122, 125, 130, 135, 149, 151, 155, 166, 185, 192, 196, 229, 236, 237, 268, 289, 290, 310, 312
Defterdar	21, 27, 79, 126, 129, 168, 174, 180, 183, 210, 300

¹⁴⁰ Hüküm. 58.

¹⁴¹ Hüküm. 153.

Voyvoda	7, 47, 73, 82, 96, 131, 141, 147, 171, 175, 176, 177, 193, 195, 221, 277
Vezir	3, 93, 170, 179, 203, 199, 210, 225, 226, 227, 228
Kale Dizdarı	1, 48, 266, 273, 275
Han	18, 69, 191
Ağa	26, 99, 136, 137, 140
Ümera	149
Nazır	96, 306
Muharrir	209, 305
Çavuş	25, 110, 124, 201, 245, 254, 286
Lalapaşa	208
Yeniçeri Ağası	22, 81, 234
Müfettiş	306
Kapudan	54, 64,311
Kâtip	8
Tahsildar	307
Kağıt Emni	159
Mütevelli:	168
Hakim	153, 212
Müderris	17
Melik	182
Müftü	87
Mimarbaşı	66

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

69 NUMARALI MÜHİMME DEFTERİNİN MUHTEVASI

3.1. EŞKİYÂLIK MESELELERİ

69 numaralı Mühimme Defterinde yer alan hükümlerin yaklaşık olarak üçte biri Anadolu ve Rumeli'nin çeşitli bölgelerinde meydana gelen eşkiyâlık meseleleri ile ilgilidir¹⁴². Çevrelerine topladıkları birkaç kişi ile eşkiyâlık yapan bazı kişiler halkın emval ve erzaklarını; koyun, keçi, inek gibi hayvanlarını yağmalamakla kalmamış onların ailelerine tasallutta bulunmuş ve birçoğunu da katletmişlerdir. Bu fiillerden dolayı eşkiyâlık hapis iken firar ederek, silahla dolaşıp, emniyet ve asayiş tehdit ve ihlal etmek şeklinde tarif edilmektedir.¹⁴³

Bu meselelerle ilgili hükümlere bakıldığında dikkat çeken bir özellik bazı devlet görevlilerinde halka zulm ettiğinin bir nevi eşkiyâlık faaliyetlerinde bulunduğu tespit edilmesidir. “*Anadolu ve Sivas vilâyetlerinden ba‘zı erbâb-ı timâr ve dirliksiz olan levend tâifesinden ba‘zı ehl-i fesâd sipâhî ve silahdâr bayrağı götürüp bölük halkı nâmıyla fukarâya dâimâ zulüm ve ta‘addide hâlî olmadıkları i‘lâm olunup*”¹⁴⁴ gibi ifadeler defterde rastlanılmaktadır.

Hükümlerin incelenmesinde genelde devlet görevlilerinin şikâyet edildiği konu halka adil davranılmadığı ve halkın zorla işe koşulmaya çalışıldığı ve zulm ve taaddide bulunulduğudur. Defterde 27¹⁴⁵ adet devlet görevlileriyle ilgili şikâyet vardır lakin burada dikkat edilmesi gereken husus bunların hepsinin devlet görevlisi olmadığıdır. Bazı şikâyetlerde kendisini görevli olarak tanıtan veya elimde emir vardır diyerek zulm etmeye çalışan kişilerin varlığından bahsedilmektedir.

Bu gibi hükümlerin içerisinde genellikle *evi basup emvâl ve erzâkın gâret ve yağma eyleyüp*¹⁴⁶, *kendüsünü ve ehl ü iyâlini katl idüp*¹⁴⁷, *sebilin yollarına inüp katl-i*

¹⁴² Hüküm. 5, 10, 19, 29, 31, 41, 47, 54, 56, 58, 59, 63, 64, 79, 80, 82, 91, 94, 103, 121, 125, 128, 160, 163, 164, 166, 167, 179, 1989, 202, 205, 206, 207, 209, 212, 220, 224, 233, 242, 244, 247, 249, 256, 268, 269, 283, 301, 309.

¹⁴³ Ahmet Mumcu, *Osmanlı Devleti'nde Siyaseten Katl*, Birey ve Toplum Yay. 2.b, s.8, Ankara. 1985.

¹⁴⁴ Hüküm. 26.

¹⁴⁵ Hüküm. 9, 26, 50, 61, 62, 68, 77, 89, 90, 95, 97, 106, 107, 115, 123, 143, 153, 165, 171, 179, 249, 254, 255, 256, 284, 285, 302.

¹⁴⁶ Hüküm. 9.

¹⁴⁷ Hüküm. 10.

*nüfûs ve emvâl-i erzâkını gâret itdüklerin*¹⁴⁸ gibi kalıplaşmış olan kelime ve terkipler kullanılır.

Eşkîyâlık meselelerinin çözümüne özen gösterilmiş bölgede bulunan yöneticilere ve kadınlara suçluların vakit kaybetmeden yakalanmasını içlerinde devlet görevlisi olanlar varsa tespit edilerek haklarında lazım gelenin şer ile yapılması gerektiği kesin bir dille bildirilmiştir. “*şer‘le teftîş ve tefahhus idüb üzerlerine sâbit olan hukûku ba‘de’s-sübût hükm idüb ashâbına alıvırdıktan sonra ehl-i fesâddan sipâhî olanları habs ve arz eyleyesiz olmayanların şer‘le lâzım geleni icrâ eyleyesin anun gibi ehl-i fesâd ve şenâ‘at idükleri sâbit olmuş kimesneleri cemâ‘at idüb ele virmeyen eğer dergâh-ı mu‘allam kulları ve gayrıdır ve serbest ve evkaf zâbitleridir her kimler ise yazub arz eyleyesin.*”¹⁴⁹ Gibi örneklere defterde sıkça rastlanılmış devlet otoritesinin sağlanması için yöneticilere ikazlarda bulunulmuştur.

3.2. SİYASİ MESELELER

69 Numaralı mühimme defterinin incelememize konu olan ilk yüz atmış sekiz sayfasında bulunu 312 adet hükümden pek çoğu siyâsi içeriklidir. Oldukça geniş sınırlara ve çeşitli halk zümrelerine sahip olan Osmanlı devletinde siyâsi meselelerle ilgili hükümlerin çok olması normal olarak karşılanmalıdır. Bu hükümleri genel olarak hükm-i hümayûna riayet edilmesi, öncede yazılan hüküm mucibince amel edilmesi, gerek merkezden yazılan gerekse bölge yöneticileri tarafından verilen tezkirelere muhalif iş yapılmaması¹⁵⁰, görevlendirme, görevden alma veya terfi ettirme¹⁵¹ gibi hükümlerdir.

Yazılan pek çok hükümde *kadîmden olagelmişe muhâlif*¹⁵² hareketlede bulunmamak, *kadîmden olgeldüğü üzere amel*¹⁵³ etmek gibi ifadelerle rastlanmıştır. Bu ifadeler kurulmuş olan eski düzenin devam ettirilmesine yönelik otoritenin sağlanması için söylenmiş ifadelerdir.

¹⁴⁸ Hüküm. 103.

¹⁴⁹ Hüküm. 224.

¹⁵⁰ Hüküm. 14, 25, 30, 36, 45, 57, 78, 110, 118, 139, 149, 168, 173, 204, 215, 219, 223, 229, 266, 299, 305, 306.

¹⁵¹ Hüküm. 17, 20, 32, 33, 40, 48, 53, 55, 66, 84, 88, 98, 99, 117, 131, 137, 142, 147, 156, 190, 195, 196, 197, 203, 211, 216, 225, 226, 227, 230, 237, 243, 251, 275, 292, 300, 304, 307, 310, 311.

¹⁵² Hüküm. 22.

¹⁵³ Hüküm. 248.

Osmanlı Devletinde devlet otoritesini her yerde hissettirmek için caba gösterilmiş öncelikle beylerbeylerinin ve sancak bölgelerinin kendi sınırlarında güvenliği sağlaması, *Vusûl buldukda hâlâ olan beylerbeyi ol tarafa varınca sen kemâ-kân vilâyet-i mezbûrenin hıfz ve hırâsetinde olasin bu bâbda hüsn-i tedârik eylediğin ma'lûm-ı şerîfîm olmuşdur*¹⁵⁴ daha sonra ülke sınırlarının muhafazası ve güvenliğinin eksiksiz sağlanması için sınır boylarına hükümler yazılmıştır. *Hâlâ ol câniblerde kazak eşkiyâsının nev'â hareketleri olduğu i'lâm olunub a'dâdan gaflet câiz olmamağın Nigbolu ve Bender beğlerine hükm-i hümâyûn gönderilüb ânun gibi küffâr-ı hâkesârın hareketleri mukarrer olub bize ol cânibden karyâlarçı gelür ise te'hîr ve tevakkuf eylemeyüb müretteb ve mükemmel düşmen yarağıyla varub irişüb ittifâk ve ittihâd ile bi-avnilâhi te'âlâ fesâd ve şenâ'atlerin def' eylemek için şimdiden tenbih ve te'kid olduğundan*¹⁵⁵

3.3. EKONOMİK MESELELER

Osmanlı devletinde siyâsi düzenin korunup devlet faaliyetlerinin aksamaması için ekonomiye büyük önem verilmiştir. Tarıma dayalı bir ekonomiye sahip olan Osmanlı devletinde öncelik Osmanlı teb'asına verilmiş, yurt içi ihtiyaçların tümü karşılandıktan sonra fazla kalan mal varsa ihraç edilmesine müsaade edilmiştir.¹⁵⁶ 69 Nolu mühimme defterindeki bazı hükümlerde de bu kurala dikkat edilmiş *memnû' olan metâ'ı mahmiyye-i mezbûreden ve sâir ve iskelelerden gemilere koyup Çerkes ve Anapa ve Megrit Gürcü vilâyetlerine iletüp harbî kâfirlere virdikleri i'lâm olunmağın onun gibi ağır gemileri zikr olunan vilâyetlere gitdikde alup gitdikleri metâ'ı yoklasun memnû' olan metâ'ı görülmegin emr idüp buyurdum ki*¹⁵⁷

En büyük gelir kaynaklarından biri olan vergilerin tahsilinde önem verilmiş düzenli yapılması ve kimsenin zimmetinde para kalmamasına dikkat edilmiştir. Defterdeki hükümlerin bazılarının da vergi tahsiliyle ilgili¹⁵⁸ olması bundan dolayıdır defterde çok defa *“Müslüman ve kefare ve Yahudadan a'lâ ve evsat ve ednâ i'tibârınca kassâb sermâyesi için iki yüz elli bin akçe ve zarar-ı kassâb için dahi yılda yüz yirmi bin akçe cem' ve tahsîl itdirilüp mühürleyüp dahi keseleyüp yarar adamlarla koşup*

¹⁵⁴ Hüküm. 76.

¹⁵⁵ Hüküm. 250.

¹⁵⁶ Mehmet Genç, *Osmanlı İmparatorluğunda Devlet ve Ekonomi*, Ötüken Yayınları, İstanbul 2007 s.61

¹⁵⁷ Hüküm. 51.

¹⁵⁸ Hüküm. 6, 16, 37, 67, 68, 101, 102, 129, 132, 134, 140, 141, 149, 150, 175, 176, 177, 208, 214, 228, 240, 262, 264, 270, 282, 293, 298, 307.

mu'accelen dergâh-ı mu'allâma gönderesin"¹⁵⁹, ve "arz olunduğu üzere mîr-i müşârun-ileyh Şaban dâme izzuhû defter-i muhâsebede zimem gösterdiği paralar fi'l-vâki' henüz zimemde idüğü sâbit ve zâhir olursa bî-kusûr cem' ve tahsîl itdüresin"¹⁶⁰ gibi hükümlere rastlanmaktadır.

Defterde fiyatlandırmayla ilgilide hükümler bulunmaktadır. Devlet tarafından fiyatı belirlenen bir malin daha ucuza veya pahalıya satılması yasaklanmış bunların kontrolünün bölge yöneticileri tarafından yapılması için hükümler gönderilmiştir. "ol câniblerde etin vakıyyesi üçer akçeye bey' itdirüp ziyâde satdırmayasın"¹⁶¹ ve "Hâlâ taht-ı hükûmetinizde ve iskelelerde arpa ve buğdayların ve daru ve nohud ve mercimek ve bögrülce ve sâir hubûbâtın kilesi kaçar akçeye satılır ve kaç vakıyyedir ve İstanbul kilesinden tefâvütü nedir"¹⁶² gibi ifadeler defterin incelememize konu olan kısmında narh ile ilgili olan hükümlerin bir bölümüdür.

Devlet görevlilerinin ulufelerinin düzenli dağıtılması ve tımar tevcihlerinin yapılarak bölgedeki düzenin korunması içinde çokça hüküm yazılmıştır.¹⁶³ Bu hükümlerde gerek yeni ulufe almaya hak kazananların kimler olduğu ve ne kadar ulufe alacakları¹⁶⁴ gerekse ulufeleri kesilenlere kati surette ulufe verilmemesi ihmalde bulunup verilirse ulufeyi veren görevliden bu akçelerin tahsil edileceği¹⁶⁵ ayrıntılı şekilde anlatılmıştır.

3.3.1. İstanbul'un İaşe Temini

Osmanlı Devletine uzun süre başkentlik yapan İstanbul'un iaşe teminine büyük önem verilmiştir. İstanbul için takip edilen iaşe politikasında, üretim bölgelerindeki ihtiyaçlar giderildikten sonra arta kalan kısmının, öncelikli olarak İstanbul' a gönderilmesi zorunluluğu bulunmaktadır¹⁶⁶. Defterde istanbul'un iaşe temini için on iki adet hüküm bulunmaktadır¹⁶⁷ Bu hükümlerde koyun ihtiyacının karşılanması¹⁶⁸, yağ¹⁶⁹,

¹⁵⁹ Hüküm. 101.

¹⁶⁰ Hüküm. 229.

¹⁶¹ Hüküm. 78.

¹⁶² Hüküm. 2.

¹⁶³ Hüküm. 8, 11, 22, 227, 38, 83, 146, 162, 180, 234, 257.

¹⁶⁴ Hüküm. 83.

¹⁶⁵ Hüküm. 21.

¹⁶⁶ Suraiya Faroqhi, "İstanbul'un İaşesi ve Tekirdağ-Rodosculuk Limanı." *ODTÜ Gelişme Dergisi, Türkiye İktisat Tarihi Üzerine Araştırmalar*, II, 1981, s. 139.

¹⁶⁷ Hüküm. 1, 3, 46, 69, 111, 133, 199, 231, 252, 260, 281, 284.

¹⁶⁸ Hüküm. 111, 199, 231, 260, 286.

¹⁶⁹ Hüküm. 46, 69, 252.

zahire¹⁷⁰, üzüm¹⁷¹ ve ipek¹⁷² teminiyle Mısır beğlerbeğliğinden istenen levazım ve mühimmat'ın gönderilmesi istenilmektedir.

İstanbul iaşesinin temini için yazılan hükümlerde genellikle kullanılan *kadılıkların koyunlarını siz sürüp ber-vech-i isti'mâl mahmiyye-i İstanbul'a getirüp geç gelmekden ve noksân üzere getürmekden ziyâde hazer eyleyesin, küllî mes'ûl olursun, âna göre mukayyed olasin.*¹⁷³ ve *avk ve te'hîrden hazer eyleyesin*¹⁷⁴ gibi ifadelerden de iaşe teminine ne kadar önem verildiği anlaşılmaktadır.

3.4. ASKERİ MESELELER

69 Numaralı mühimme defterinde askeri meselelerle ilgilide bazı hükümler mevcuttur. Bu hükümler arasında en çok sayıya sahip olanlar asker teminiyle ilgili olanlardır.¹⁷⁵ Bu hükümlerde beylerbeylerine, sancakbeylerine, bölge hâkimlerine yardıma ihtiyaç duyulursa tereddüt etmeden yardım etmesi ve emrindeki askerlerle başbuğ tayin edilen beğin emrine girmesi kesin bir dille ifade edilmiştir.

Özellikle Osmanlı – İran savaşları sırasında sıkıntıya neden olan ve melun olarak adlandırılan Simon'un yakalanması için Çıldır beğlerbeginin başbuğ tayin edilmesi¹⁷⁶ ve bölgedeki pek çok beye hükümler yazılarak adamlarıyla birlikte Surum sahrasına giderek Çıldır beğlerbeginin emrine girmesi istenilmiştir¹⁷⁷ Oldukça özen gösterilen ve Simon'un muhakkak yakalanmasının emr edildiği bu konu defterde en çok surete sahip olan hükümleri den bir kaçını içermektedir.

Kale muhafazası ve tamiri de defterde üzerinde durulan konulardandır.¹⁷⁸ Kale tabiri Türkçede şehrin dış mahallelerine karşılık olarak şehrin iç kısmını ifade etmektedir.¹⁷⁹ Bu nedenle isyancıların en önemli hedeflerinden biri devleti temsil eden sancak ve kaza merkezlerindeki kaleler oluyordu. Devletin hazinesi, ordusu, resmi vesikaların muhafaza edildiği kaleler isyancılar tarafından sıklıkla kuşatılmakta idi. Bu durumun farkında olan Osmanlı devlet idarecileri de kalelerin muhafazasına büyük

¹⁷⁰ Hüküm. 133.

¹⁷¹ Hüküm. 1.

¹⁷² Hüküm. 3.

¹⁷³ Hüküm. 111.

¹⁷⁴ Hüküm. 199.

¹⁷⁵ Hüküm. 18, 105, 148, 151, 185, 186, 187, 188, 189, 191, 217, 236, 246, 276.

¹⁷⁶ Hüküm. 190.

¹⁷⁷ Hüküm. 185, 186, 187, 188, 189, 191.

¹⁷⁸ 65, 73, 74, 75, 151, 152, 155, 182, 183, 239, 274, 277, 312.

¹⁷⁹ M. Streck, "Kale", *İA.*, C.VI, s. 124-125.

önem vermiş gerek kale görevlilerinin başka işlerle uğraşmamaları ve kaleyi terk etmemeleri¹⁸⁰ gerekse bakım ve imarının eksiksiz yapılması için kale dizdarlarına ve beylere hükümler yazmıştır. “*binâ olunacak kal‘anın levâzım ve mühimmâtını şimdiden tedârik ve ihzâr idüp dahi vakti ve zamanı ile sancağına tâbi‘ olan zu‘emâ ve erbâb-ı timâr ile kalkup kal‘a binâ olunacak mahalle varup mûmâ-ileyh ile kal‘a binâsına mübâşeret eyleyüp itmâm-ı hizmet eyleyesin ihmâl ve müsâheleden ziyâde hazer eyleyesin.*”¹⁸¹

Sınırların ve denizlerin güvenliğinin sağlanması içinde defterde bazı hükümler bulunmaktadır. İncelememize konu olan kısımda bulunan derya muhafazasıyla ilgili olan hükümler genellikle iskelelerden ticareti yasak olan malların yüklenmemesi veya derya üzerindeki gemilerin yoklanıp kaçak mal taşıyıp taşımadığının tespitinin yapılması hususundadır.¹⁸² Sınır güvenliğiyle ilgili olan hükümler de ise düşman askerinin Osmanlı topraklarına girmemesi için *küffâr-ı hâkesâr geçidleri olan mahalleri muhâfaza itdürüb küffâr-ı hâkesâr memâlik-i Mahrûsama geçüb re‘âyâ ve berâyâyâ zarar ve gezend irişdirilmekten ziyâde hazer eyleyesiz*¹⁸³ gibi ifadeler kullanılmıştır.

3.5. DİĞER HÜKÜMLER

Defterinin muhtevasını oluşturan hükümler oldukça çeşitlidir. Osmanlıda teb‘anın ihtiyaçlarıyla ilk elden ilgilenilmiş yerel mahkemeler olan kadılıklarda davaların çözümü sağlanamazsa dava divân-ı hümayûna kadar götürülmüştür. Bu sebepten dolayı divândan çıkan hükümlerde de çeşitlilik olması normal karşılanmaktadır.

Yukarıda açıkladığımız ve çokça bahsedilen hükümlerden başka 69 numaralı mühimme defterinin muhtevasını oluşturan diğer bazı hükümler ise şöyledir; binek ve yük hayvanlarına fazla yük vurulmaması¹⁸⁴ sahte mektup, mühür ve tezkirele itibar edilmemesi ve suçluların yakalanması¹⁸⁵, çeşitli esir meseleleri ve Müslüman esirlerin

¹⁸⁰ Hüküm. 65.

¹⁸¹ Hüküm. 73.

¹⁸² Hüküm. 51.

¹⁸³ Hüküm. 290.

¹⁸⁴ Hüküm. 22.

¹⁸⁵ Hüküm. 43, 122, 221, 232.

kurtarılması¹⁸⁶ bazı suçlardan aranan veya firar etmiş olan kişiler için çıkarılan yakalama emirleri¹⁸⁷ ve bakım ve onarım faaliyetleri için adam teminidir.¹⁸⁸

3.6 HÜKÜMLERİN KONULARA GÖRE TASNİFİ

69 numaralı mühimme defterinde çalışmaya konu olan kısımdaki(s1-168) hükümlerin konularına göre tasnifi şu şekildedir;

KONULAR	Hüküm Numaraları
Eşkiyâlık meseleleri	5, 10,13, 19, 29, 31, 41, 47, 54, 56, 58, 59, 63, 64, 79, 80, 82, 91, 94, 103, 121, 125, 128, 160, 163, 164, 166, 167, 179, 1989, 202, 205, 206, 207, 209, 212, 220, 224, 233, 242, 244, 247, 249, 256, 268, 269, 283, 301, 309.
Görev Atama Azl	17, 20, 32, 33, 40, 48, 53, 55, 66, 84, 88, 98, 99, 117, 131, 137, 142, 147, 156, 190, 195, 196, 197, 203, 211, 216, 225, 226, 227, 230, 237, 243, 251, 275, 292, 300, 304, 307, 310, 311.
Devlet Görevlilerinden Şikâyet	9, 26, 50, 61, 62, 68, 77, 89, 90, 95, 97, 106, 107, 115, 123, 143, 153, 165, 171, 179, 249, 254, 255, 256, 284, 285, 302.
Sosyal Meseleler	15, 22, 24, 49, 60, 70, 85, 96, 104, 109, 114, 127, 130, 154, 169, 173, 178, 194, 213, 218, 222, 248, 261, 265, 272, 278.
Önceden yazılan hükme riayet	14, 25, 30, 36, 45, 57, 78, 110, 118, 139, 149, 168, 173, 204, 215, 219, 223, 229, 266, 299, 305, 306.
Asker te'min edilmesi	18, 105, 148, 151, 185, 186, 187, 188, 189, 191, 217, 236, 246, 276.
Vergi tahsili	6, 16, 37, 67, 68, 101, 102, 129, 132, 134, 140, 141, 149, 150, 175, 176, 177, 208, 214, 228, 240, 262, 264, 270, 282, 293, 298, 307.
İstanbul'un iaşesi	1, 3, 47, 69, 111, 133, 199, 231, 252, 260, 281, 284

¹⁸⁶ Hüküm. 35, 257, 253, 258, 267, 273.

¹⁸⁷ Hüküm. 28, 100, 108, 144, 158, 170, 172, 193, 200, 259, 279, 293, 295.

¹⁸⁸ Hüküm. 136, 138, 238, 308.

Güvenlik ve mem'nu meta	39, 42, 51, 71, 79, 84, 93, 112, 123, 184, 192, 201, 235, 271, 289, 296.
Kale güvenliği ve inşası	65, 73, 74, 75, 151, 152, 155, 182, 183, 239, 274, 277
Ulufe-Tımar dağıtılması	8, 11, 22, 227, 38, 83, 146, 162, 180, 234, 257
Yakalama emri	28, 100, 108, 144, 158, 170, 172, 193, 200, 259, 279, 293, 295.
Yol güvenliği	7,12, 91, 134, 246, 273
Sahtecilik	43, 122, 221, 232.
Sınırlarda hakimiyet	34, 76, 118, 250, 288, 290, 303.
Esir meseleleri	35, 157, 253, 258, 267, 273.
Bakım faaliyetleri	136, 138, 238
Narh	2, 78

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM

DEFTERDEKİ HÜKÜMLERİN ÖZETLERİ VE TRANSKRİPSİYONU

4.1. HÜKÜMLERİN ÖZETLERİ

HÜKÜM:1

İstanbul iaşesi için ayrılan üzümlerin şehir dışına çıkarılmaması ve kadimden olduğu üzere kişiler tarafından işlenmesi hakkında Rumeli ve Anadolu yakalarında olan Boğazhisarlar kadılarına ve dizdarlarına yazılan hüküm.

HÜKÜM:2

Karadeniz bölgesinde ve iskelelerde arpa, buğday, darı, nohut gibi bazı hububatın kilesinin kaç akçeye satıldığıının ve ölçüsünün belirlenmesi ile İstanbul'da ki fiyatla kıyaslanması hakkında Karadeniz yalılarında bulunan sancakbeylerine ve kadırlara yazılan hüküm.

HÜKÜM:3

Şirvan eyaletine mutasarrıf olan vezir Cafer Paşa'ya daha önce Hasan Paşanın irsal edip İstanbul'a gönderdiği gibi, bölgedeki ipek'i toplatıp İstanbul'a göndermesi hakkındaki hüküm.

HÜKÜM:4

Şirvan'dan gelen ipeğin Gence'ye vardığında yarar adamlar görevlendirilerek sağ ve salim Revan'a ulaştırılması hakkında Gence beylerbeyine yazılan hüküm.

HÜKÜM:5

İstanbul'a gönderilen bir şikâyet mektubu üzerine bölgede yapılan eşkıyâlık faaliyetlerinin sorumlularının bulunması ve yargılanıp gereğinin yapılması hakkında Şam beylerbeyine, Humus ve Ba'albek kadılarına yazılan hüküm.

HÜKÜM:6

Vefat eden vezir Mehmet paşanın haslarını işleyen voyvodalar, subaşılar ve para amillerinin zimmetlerinde kalan akçenin merhumun vefat gününe kadar olan kısmının makbuzlarıyla birlikte kanun üzere tespit edilip İstanbul'a gönderilmesi hakkında

Selanik, Yenişehir ve vefat eden Mehmet paşanın hasları olan yerlerin kadılarına yazılan hüküm.

HÜKÜM:7

Vefat eden vezir Mehmet paşanın haslarını işleyen voyvodalar, subaşılar ve para amillerinin zimmetlerinde kalan akçenin tahsili için görevlendirilen memurun güvenliği için yol üzerinde bulunan yöneticilere görevlinin sağ ve salim bölgelerinden geçirilmesi hakkında yazılan hüküm.

HÜKÜM:8

Piyade tairesi için önceden yazılan emr'i şerif mucibince ulufe dağıtımının yapılması hakkında Kâtip Hüseyin'e yazılan hüküm.

HÜKÜM:9

Bölgelerinde tımar sahibi olan kişiler hakkındaki şikâyet üzerine sorumluların yakalanıp gereği gibi cezalandırılması hakkında Erzurum beylerbeyine, Vederol ve Bibol kadılarına yazılan hüküm.

HÜKÜM:10

Cizre hâkimi Mehmet beyin şikâyeti üzerine bölgede eşkıyâlık yapan ve merkezden gönderilen emirlere uymayarak burayı ben kılıçla feth ettim diyen Mir Aziz adlı eşkıyanın yakalanması hakkında Diyarbakır beğlerbeğisine yazılan hüküm.

HÜKÜM:11

Göri kalesinde bulunan süvari ve piyade askerlerin ulufelerinin belirlenmesi ve bunların kayıtlarının mühürlenerek istanbula gönderilmesi hakkında Göri beğlerbeğisine yazılan hüküm.

HÜKÜM:12

Hac vazifesi için yola çıkan hacı adaylarının her türlü ihtiyacının karşılanması yolculuklarının zamanında tamamlanmasının ve can güvenliklerinin sağlanması hakkında Şam beğlerbeğine yazılan hüküm.

HÜKÜM:13

Arnavut kafirleri tarafından evi basılarak öldürülen Solak Ali'nin katillerinin yakalanıp haps edilmesi hakkında Sabıkan Basra beylerbeyi olup hala hüdavendigâr muhafazasında olan Ahmet ve Mihaliç ve Kirmastı kadılarına yazılan hüküm.

HÜKÜM:14

Musul ve Musul'a bağlı olan sancakların Mufassal ve İcmal defterlerinin daha önceden istenilmesine ve Bağdat da olduğu söylenilmesine rağmen hala merkeze ulaşmadığı ve gönderilen adamla İstanbul'a derhal gönderilmesi hakkında Bağdat beğlerbeğisine yazılan hüküm.

HÜKÜM:15

Hamza Maden isimli kişinin hanımını namahremden kaçırmaması ve fesatlık çıkarması hususunda gereğinin yapılması hakkındaki Amasya Beğine ve Gedegara kadısına yazılan hüküm.

HÜKÜM:16

Mâliye tarafından verilen hüküm-i hümayûn mücebince zikr olunan malın tahsîl ve tedârik edilip bildirilen tarihte hazineye gönderilmesi hakkında yazılan hüküm.

HÜKÜM:17

İstanbul'a atanan Edirne kadısı Mevlana Muslihiddin'in şehirden ayrılıktan sonra onun yerine geçmesi hakkında Müderris Mevlana Abdurrahman'a yazılan hüküm.

HÜKÜM:18

Azak yakınlarında yerleşmiş olan Nogay taifesinin dostluklarına güven olunmayacağı bölgede fesat çıkarma çabasında oldukları ve gerekli görüldüğü halde üzerlerine asker gönderilmesi hususunda Kırım Hanı Gâzî Giray Han'a nâme-i hümayûn yazılması hakkındaki hüküm.

HÜKÜM:19

Duşbudak adıyla bilinen bir cemaatin üyelerinden bazı kimselerin haramzade oldukları bölgede fesat ve huzursuzluk çıkardıkları hususunda gereken teftişin yapılması ve üzerinden on beş yıl geçmemiş olan suçların hak ve adalet üzerine araştırılarak suçluların yakalanıp cezalandırılması hakkında Sultanyeri kadısına yazılan hüküm.

HÜKÜM:20

Fellah taifesine sancak verilmemesi ve emir'i haccın belirlenip görevlendirilmesi konusunda kendisinin yetkili olduğunun belirtilmesi hususunda Şam Beğlerbeğine yazılan hüküm.

HÜKÜM:21

Erzurum da bulunan bölük halkına ulufe dağıtılmaması toplanan ulufelerin İstanbul'a gönderilmesi hakkında Erzurum beğlerbeğine ve Erzurum defterdarına yazılan hüküm.

HÜKÜM:22

Kanunda olduğu üzere haccı şerif bölgesindeki binek develere 60 batman, yük develerine 120 batmandan fazla yük vurulmaması hakkında Emîr-i Hâssa, Mahmîl-i Şerîf Kadısına ve Şam'ın Yeniçeri Ağası'na yazılan hüküm.

HÜKÜM:23

Ergene kadısına yazılan tek satırlık tamamlanmamış hüküm.

HÜKÜM:24

Seyyid Ahmet isimli birinin sahte mektuplarla ve delillerle kadılara giderek kendilerinin seyyid soyundan geldiğini belirtip onlardan para alması hususunda Seyyid Ahmet'in yakalanarak elindeki mektupla beraber Seyyid Mehmet çavuşa teslim edilmesi hakkında Manisa ve Midilli kadılarına yazılan hüküm.

HÜKÜM:25

Gemilerin Rodoscuk limanından yüklenilmesi hakkında hükm'ü hümayûn bulunurken Ebrece limanından yükleme yapılan gemilerin ve bunların reislerinin belirlenerek İstanbul'a bildirilmesi hakkında Rodoscuk ve Keşan kadıları ile Dergâh-ı Âlî çavuşlarından Mahmud Çavuş'a yazılan hüküm.

HÜKÜM:26

Anadolu ve Sivas bölgesinde bazı tımar sahipleri ile dirliği olmayan levent askerleri kendilerini bölük halkı olarak tanıtarak halk'a zulüm yapmaları hususunda suçluların yakalanarak şer ile haklarından gelinmesi için Ulûfeciyân-ı Yemîn Ağası Hasan Ağa'ya yazılan hüküm.

HÜKÜM:27

Şam havalisinden kimseye Şam defterdarlığı tarafından ulufe ve terakki verilmemesi hakkında Şam defterdarına yazılan hüküm.

HÜKÜM:28

Bölük halkında olup ulufesi kesilerek yakalanması emr olunan Divâne Nasuh'un ve adamlarının o bölgeye gelirse yakalanıp Amasya kalesine haps edilmesi daha sonra ne hüküm verilirse ona göre hareket edilmesi hakkında Kırşehir beğine yazılan hüküm.

HÜKÜM:29

Trablusgarb da meydana gelen eşkıyâlık faaliyetlerinin bastırılması için Tunus beğlerbeği Hüseyin Paşanın bölgeye giderek Trablusgarb beğlerbegine yardım etmesi hakkında Tunus ve Trablusgarp Beğlerbeğileri Hüseyin ve Mehmed Paşa'ya yazılan hüküm.

HÜKÜM:30

Kasap akçesinin hükm'ü hümayûn mucibince toplanılması hakkında İstanbul kadısına yazılan hüküm.

HÜKÜM:31

Deli Hasan oğlu Reis Mehmed adında birinin Acemioğlanı nâmıyla sakız bölgesinde fesat çıkardığı reyanın koyunlarını alıp eziyet ettiği ve gereğinin şer ile yapılması hakkında Sakız beğine ve Sakız Kadısına yazılan hüküm.

HÜKÜM:32

Naib Ahmed in bu makamdan azl edilmesi hakkında Balıkesir kadısına yazılan hüküm.

HÜKÜM:33

Kasaplar kethüdası Pervane'ye ve yoldaşlarına önceden olduğu gibi tekrar Saray-ı atika ve Yeniçeri Meydanın da kasaplık yaptırılmasının Koyun Emini İlyas Çavuşa bildirilmesi hakkında İstanbul kadısına yazılan hüküm.

HÜKÜM:34

Musul beylerbeyliğine bağlı olan bölgelerde mahsulün yakın beylikler tarafından kullanılmaması, bölgenin tevcih tezkerelerinin Musul beylerbeyi tarafından yazılması hakkında Musul beğlerbiğisine yazılan hüküm.

HÜKÜM:35

Tatar ağalarının Leh vilayetinden alıp esir ettiği kişilerden Müslüman olmayanların seçilip bölgelerine geri gönderilmesi hakkında Akkirman beğine yazılan hüküm.

HÜKÜM:36

Bender memleketinin kadimden olduğu üzere muhafazasını sağlanması hakkında Bender beğine yazılan hüküm.

HÜKÜM:37

Leccun sancak beği Turabay'ın zimmetinde olan para ve malda eksik olduğunun defter kayıtlarıyla tespit edildiği defterin bir suretinin gönderiliyor olduğu ve gereğinin yapılması hakkında Şam beğlerbeğine yazılan hüküm.

HÜKÜM:38

Budin vilayetinde zeâmet ve tımar almaya hakkı olan kişilere tevcihlerinin beğlerbeği tarafından verilmesi hakkında Budin beğlerbeğine yazılan hüküm.

HÜKÜM:39

Kefe iskelesine gelen Rus taifesinin iskeleye güvenli şekilde alınması, mahsulün zamanında taşınması ve muhafazasının sağlanması hakkında Çane sancağı beğine yazılan hüküm.

HÜKÜM:40

Edirne de bulunan Sultan Murad vakfına defter-i cedit mucibince cabiler atamak ve kayd etmek için gönderilen mektup hakkında Ergene kadısına yazılan hüküm.

HÜKÜM:41

Lakariçe bölgesinde oldukları bilinen zimmîlerin Çeteni bölgesinde ev yakıp fesat çıkarmaları ve bu suçları işleyenlerin yakalanıp cezalandırılması hakkında Suluova Beğine, Papa ve Maçın Kadılarına yazılan hüküm.

HÜKÜM:42

Bosna vilayetinin korunup kollanması ve düşmanın yaklaştırılmaması, hil'at giyininip şimşir kuşanılması hakkında Bosna beğlerbeğisine yazılan hüküm.

HÜKÜM:43

Temeşvar hazinesinde ruznamçeci ve mukabeleci olan Hasan'ın defterdarın imzasını taklit ederek gedik tevcih etmesi, berat yazması sonucu hazine büyük zararlar vermesi ve Cezayire sürgün edilmesi hakkında Temeşvar beğlerbeğisine yazılan hüküm.

HÜKÜM:44

Çerakise bölüğü halkının Mısır da asker taifesiyle birleşmesi hakkında Gence beğlerbegine ve Defterdarına yazılan hüküm.

HÜKÜM:45

Talu'ya tabi Gök kalesinin derbendinin güvenliğinin sağlanması hakkında Edirne hakimine yazılan hüküm.

HÜKÜM:46

Temeşvar hazinesinde ruznamçeci ve mukabeleci olan Hasan'ın sürgün emrinin bulunması bu kişinin Budin ve Bosna da olma ihtimalinin bulunması ve yakalanarak Temeşvar beğlerbeğine gönderilmesi hakkında Budin ve Bosna beğlerbeğilerine yazılan hüküm.

HÜKÜM:47

Kefe vilayetinde bulunan on iki bin sekiz yüz tulum yağın okkasının on iki akçe olmak koşuluyla İstanbul'a gönderilmesi hakkında Kefe beğlerbeğisine ve kadısına yazılan hüküm.

HÜKÜM:48

Vilâyet-i Boğdan sâkinlerinden Burut veled Gofkaradyan ve karındaşı Mihaliç bölgede fesat çıkardıklarının tespit edilmesi ve bunların yakalanarak görevlendirilen çavuşla birlikte İstanbul a gönderilmesi hakkında Boğdan voyvadasına yazılan hüküm.

HÜKÜM:49

Sığla beği Mustafa beğın kadırgası için istediği cenkçilerin tayini hakkında Çeşme, Ayasluğ ve Sığla kale dizdarlarına yazılan hüküm.

HÜKÜM:50

Bursa Sultan Emir Mahallesi'nde Molla Haleb evlerinde oturan Kırım hanının kardeşinin kirasının ödenmesi hakkında Bursa kadısına yazılan hüküm.

HÜKÜM:51

Erzurum da görevli kethüda kapucubaşı ve bazı yeniçerilerin görülen davalarının sonuçlarının İstanbul'a gönderilmesi hakkında Erzurum beğlerbeğine yazılan hüküm.

HÜKÜM:52

Karadeniz kıyılarında ticaret yapan gemilerin yüklerinin kontrol edilip ticareti yasaklanan malların Çerkez ve Gürcü limanlarına geçirilmemesi hakkında İstanbul'dan Batum'a varıncaya kadarki Karadeniz yalılarında bulunan kadılara yazılan hüküm.

HÜKÜM:53

İskenderiye sancak beyliğine atanan Mısır defterdarı Seyyid Ahmet'in İskenderiye ye vardığında sancak beğinin şehri terk etmesi hakkında İskenderiye sancak beğine yazılan hüküm.

HÜKÜM:54

Tuna kaptanlığına bağlı olan denizlerdeki gemilerden Tuna kıyısındaki evleri basıp fesat çıkartanların yakalanması hakkında Tuna kapudanı Piyaleye yazılan hüküm.

HÜKÜM:55

Daha önceden isimleri belirlenerek kasaplık için yeterli olduğu söylenen kişilerin bağlı oldukları vilayetten ilişkileri kesilerek İstanbul'a gönderilmesi hakkında Ağrıboz Sancağı Beyine ve Atina Kadısına yazılan hüküm.

HÜKÜM:56

Ali Bali isimli kişini kırkyalanbozdu olarak bilinen mahalde ki çiftliğe giderek hak iddia etmesi burayı işleyen kişilere zulm edip sabanlarını kırması üzerine bu kişinin yakalanarak İstanbul'a gönderilmesi hakkında İncecik kadısına yazılan hüküm.

HÜKÜM:57

Mir'i malı zimmetine geçirdiği için hapsedilen Korkmaz begin mallarının ve zimmetinin yeniden kontrol edilip suçsuz olduğu anlaşılırsa serbest bırakılması hakkında Şam beğlerbeğine yazılan hüküm.

HÜKÜM:58

Eğirdir Yörükleri olarak bilinen bir gurubun hanımlarını namahremden kaçırıp zina ettirdikleri, bölgede fesat çıkarıp ekinlere ve hayvanlara zarar verdikleri tespit edilmiş ve bunlardan şikâyetçi olanların kayıtları tutularak üzerinden on beş yıl geçmeyen suçların tespitinin yapılması hakkında Göynük kadısına yazılan hüküm.

HÜKÜM:59

Bulancak kazasında Abdugani olarak tanınan kişinin sipahi oğlu oldum diyerek zulm ve fesat çıkardığı haksız kazanç elde ettiği kul taifesinden olmadığını tesbit edildiği ve yakalanarak İstanbul'a gönderilmesi hakkında Rum beğlerbeğliğinde bulunan Hüseyinabad kadısına yazılan hüküm.

HÜKÜM:60

Hac yolculuğundaki hacı adaylarını ihtiyaçlarını temin edilip güvenliklerinin sağlanması hakkında Urra begi Ahmet beğ yazılan hüküm.

HÜKÜM:61

Karaferye de bulunan mülk odalarında kalan tüccar ve çiftçilerin yeniçeriler ve tımar sahipleri gibi bazı devlet görevlileri tarafından odalarından zorla çıkartılması,

bunu yapanların tespit edilip isimleri bölük ve ulufeleri ile yazılıp İstanbul a gönderilmeleri hakkında Karaferye Kadısına yazılan hüküm

HÜKÜM:62

Erbab-ı tımardan olan Osman'ın Durmuş adlı birini yaralaması, Veli Halife isimli birini öldürmesi üzerine yakalanarak öldürülmesi ve sonucun İstanbul'a bildirilmesi hakkında Rumeli beğlerbeğine yazılan hüküm.

HÜKÜM:63

Deşnice kasabası ve civarında eşkıyâlık faaliyetlerinin yapılması şikâyet edilen kişilerin yakalanması ve üzerinden on beş yıl geçmeyen suçların tespitiyle suçluların yakalanarak İstanbul a gönderilmesi hakkında Mora beğine ve Deşnice kadısına yazılan hüküm.

HÜKÜM:64

Mısır beğlerbeği iken vefat eden Üveys'in mallarının Ali reisin gemisinden Andıra yakınlarında çalınması üzerine çalınan malların hepsinin bulunup tekrar teslim edilmesi hakkında Andıra kadısına ve İnebolu kapudanına yazılan hüküm.

HÜKÜM:65

Kütahya kalesi muhafızlarından bir kısmının kale dışında yatmamalarının kendilerine tekrar tembih edilmesine ve bir daha yaparlarsa isimlerinin yazılıp İstanbul'a gönderilmesi hakkında Anadolu beğlerbeğine yazılan hüküm.

HÜKÜM:66

Kasr-ı hümayûnun inşası için gerekli olan marangoz ve taş işçisinin temini hakkında İstanbul kadısına ve mimarbaşısına yazılan hüküm.

HÜKÜM:67

Bedestenlerden ve bez pazarında alınan kasap akçesinin Karaca adında bir zimmîde zayı olması üzerine yeni kasap akçelerinin toplanıp kayıtlarının tutularak başka bir kasaba verilmesi hakkında İstanbul kadısına yazılan hüküm.

HÜKÜM:68

Karinabad'a görev için giden Ali ve Mustafa yeniçerilerin kavgaya karışmaları Mustafa'nın öldürülmesi ve Ali'nin Yovan adında bir zımmiyi öldürmesi sonucunda suçluların yakalanması hakkında Karinabad kadısına yazılan hüküm.

HÜKÜM:69

Nogay, Azak ve dahi ol câniblerde olan yağların Kefe gemilerine yüklenerek İstanbul'a gönderilmesi hakkında yazılan hüküm.

HÜKÜM:70

Hac Yolu üzerinde bulunan hanların ve evlerin fakir olduğu devlet tarafından yol bakımı için verilen paraları kendileri için kullandıkları ve buralara durumları daha iyi olanların yerleştirilmesi hakkında Şam beğlerbeğine yazılan hüküm.

HÜKÜM:71

Özi ve Silistre Sancağı Beyleri ile Boğdan Voyvodası Özi civarında kale inşaatıyla ilgileniyor olduğundan dolayı sancağına tabi olan alaybeyi ve tımar sahibi askerlerle bölgenin güvenliğini sağlamak için Özi ye gitmesi hakkında Niğbolu beğine yazılan hüküm.

HÜKÜM:72

Özi civarında yapılan kalenin eksiklerinin ve ihtiyaçlarını tespiti ve yardım için yarar adam gönderilmesi hususunda Özi beyi Mahmud'la haberleşilmesi hakkında Silistre Beğine yazılan hüküm.

HÜKÜM:73

Özi civarında yapılan kalenin eksiklerinin ve ihtiyaçlarını tespiti ve kalenin zamanında bitirilmesi hususunda Özi beyi Mahmud'la haberleşilmesi hakkında Boğdan Voyvadsına yazılan hüküm.

HÜKÜM:74

Niğbolu ve Silistre Beği ve Boğdan Voyvodası ile haberleşip inşa edilecek olan kalenin eksiklerinin temin edilmesi ve kale inşaatı esnasında yapılması muhtemel olan düşman saldırılarına karşı tedbir alınması hakkında Özi beği Mahmud beğe yazılan hüküm.

HÜKÜM:75

Seyid Mübarek olarak bilinen birinin Dezkul nam mahalden yedi sekiz bin civarında atlı ve yaya asker toplayarak Basray a zarar vermek kasdında olduğu, Cezayire geçerek hediye ve vaatlerle yanına adam topladığı, Basraya gelmesi halinde bölgenin savunulup teslim edilmemesi hakkında Basra beğlerbeği Ahmed'e yazılan hüküm.

HÜKÜM:76

Şehzade Mehmed'in hasları amillerinin birkaç neferi Kütahya kalesine hapsedmesi ve tutsakların şehzadeye gönderilip haklarındaki kararın Şehzade Mehmed tarafından verilmesi hususunda Anadolu beğlerbeğine yazılan hüküm.

HÜKÜM:77

Önceden uyarılmasına rağmen hala etin okkasının yedişer sekizer akçeye satılması ve bundan dolayı İstanbul'a koyun getirilmemesi. Etin okkasının üç akçeden fazlaya satılmaması hakkında Edirne kadısına yazılan hüküm

HÜKÜM:78

Vardar sancağına tabi olan Palanga ahalsinin sur dışında olan kısmının eşkıya saldırılarına maruz kalması ve buralara uygun bir şekilde sur inşaa edilerek Müslüman halkın saldırılardan korunmasının sağlanması hakkında Budin beğlerbeğine ve Budin defterdarına yazılan hüküm.

HÜKÜM:79

Dergâh'ı muallâ çavuşlarından Hasan Çavuşun yanına topladığı eşkıya taifesiyle bölgede fesat çıkarması, sahte hüccetler düzenleyerek haksız kazanç elde etmesi, kanun üzere hapis edilenleri hapisten kaçırmaması hususunda. Hasan çavuşun ve yanında ki adamlarının yakalanarak suret-i sicillerinin tespit edilip gönderilmesi ve haklarında verilen kararın uygulanması için Karaman beğlerbeğine Süleymanlı kadısına yazılan hüküm.

HÜKÜM:80

Vilayet-i Erdel'e bağı bazı köylerin basılarak halkından esirler alınması buraların tahririni yapan Halil Beğın defterine göre köylerin tespitinin yapılması Erdel'e bağı olan köylerin esirlerinin serbest bırakılması hakkında Budin beğlerbeğine yazılan hüküm.

HÜKÜM:81

Acemi oğlanlarına iki yüz akçe ulufe verilmesi hakkında Yeniçeri Ağasına yazılan hüküm.

HÜKÜM:82

Osmanlı ordusu için Macar vilayetinden tüfenkçi yazdırılmaması ve ticareti yasak olan malların Macar vilayetine gönderilmemesi hakkında Boğdan Voyvodasına gönderilen hüküm.

HÜKÜM:83

Fizdar kazasında bulunun cami hakkında Budin beğlerbeğine gönderilen tamamlanmamış hüküm.

HÜKÜM:84

Bursada ki gümüş işlenen ocakların kapatılması hakkında Bursa kadısına yazılan tamamlanmamış hüküm.

HÜKÜM:85

Bedestenlerde ve bez pazarında ticaret yapan esnaftan mallarının kalitesine göre on yük akçe toplanması ve kimseye ayrıcalık yapılmaması hakkında İstanbul kadısına yazılan hüküm.

HÜKÜM:86

Çankırı tâcirlerinden Hoca Maksud'un İstanbula kasap tayin edilmesi hakkında İstanbul kadısına yazılan hüküm.

HÜKÜM:87

Adam öldürüp hapse giren Mehmet in hapisten kaçarak dergâh-ı muallâ çavuşlarından kardeşi Recep çavuş tarafından saklanıldığı. Mehmet in kefillerim vardır

diyerek suçunu inkar etmesi hususunda Mehmet in ve kefillerinin bulunup gerekli tahkikatın yapılması hakkında Ankara Sancağı Beğine, Müftüsüne ve Kadısına yazılan hüküm.

HÜKÜM:88

Kablak da bulunan sipahi Mustafa nın öşürleri fazla alıp hasat zamanı malına haram kattığı hususunda yapılan şikâyetten dolayı tımarının elinden alındığı hakkında Belgrat Arnavut Kadısı Mevlana Ali ye yazılan hüküm.

HÜKÜM:89

Bölgelerin de eşkiyalık yapıp fesat çıkararak Murad nam kimesnenin her ne suretle olursa olsun yakalanması ve lazım gelen işlemlerin yapılarak bildirilmesi hakkında Rum Beğlerbeğine, Sivas ve Tokat Kadılarına yazılan hüküm.

HÜKÜM:90

Dergah-ı mualla çavuşlarından Hasan la yanında olan mahkumların yol üzerindeki iaşe ve idame teminlerinin yapılması hakkında İstanbul dan Tokat'a varıncaya kadarki yerlerde buluna kadılara yazılan hüküm.

HÜKÜM:91

Şirvanda bulunan Vezir Mehmet Paşanın İstanbula dönmek için yola çıktığı fakat yeni feth edilen Şirvanın güvenliğinin ve yönetiminin çok önemli olmasından dolayı başka bir emr'i şerif eline varıncaya kadar Şirvandan ayrılmaması hakkında Vezir Mehmet Paşaya yazılan hüküm.

HÜKÜM:92

İncelik kazasında bulunan Abaoglu Ahmet'in bölgede fesad çıkardığı evleri basıp adam öldürdüğünün herkes tarafından bilinmesi hususunda kişinin sureti sicilleriyle birlikte istanbula gönderilmesi hakkında Rodoscuk kadısına yazılan hüküm.

HÜKÜM:93

Afşar sakinlerinden mustafa'nın Vefa Kadısı ve Abdi danışmend le olan davasının halli ve üzerinden on beş yıl geçmemiş olan suçların şer ile halledilmesi hakkında Anadolu Beğlerbeğine, Kütahya ve Afşar Kadılarına yazılan hüküm.

HÜKÜM:94

Silahtar Hasan Ağa'nın Değirmenlik deresinden kendi parasıyla çıkardığı suyun bir kısmının bölgede kullanılması diğer kısmının ise Hocapaşa mahallesindeki evine taşınmasına izin verilmesi hakkında İstanbul Kadısına ve Suyolu Nâzırına yazılan hüküm.

HÜKÜM:95

Karadağ hâkimi İsmail ile Mihriban Beğlerbeğisi Mollahan arasındaki husumetin neden kaynaklandığının ve suçlunun hangisinin olduğunun tespitinin yerinde yapılması hakkında Bağdat Beğlerbeğisine ve Mihriban Kadısına yazılan tamamlanmamış hüküm.

HÜKÜM:96

Voyvoda'nın kethüdası Kokoredle'nin kapıcılardan Hamza ve Hüseyin'e teslim edilerek İstanbul'a gönderilmesi hakkında Boğdan voyvodasına yazılan hüküm.

HÜKÜM:97

Boğdan Voyvodasının kethüdası Kokoredle'nin voyvodadan istenilip Hamza ve Hüseyin'e teslim edilmesi hakkında Veli Ağa'ya yazılan hüküm.

HÜKÜM:98

Boğdan Voyvodasının kethüdası Kokoredle'nin firar etmesi durumunda yakalanarak kapıcılardan Hamza ve Hüseyin'e teslim edilmesi hakkında Boğdan dan İstanbul'a gelinceye kadar yol üzerinde bulunan bütün kadılara yazılan hüküm.

HÜKÜM:99

İstanbulda ki et ihtiyacının karşılanması için Müslüman kafir ve Yahudilerden mallarının kalitesine göre iki yüz elli bin akçe ve kasapların zararlarının karşılanması için yılda yüz yirmi bin akçe toplanıp İstanbul'a gönderilmesi hakkında Balyabadra Kadısına yazılan hüküm.

HÜKÜM:100

Rum kasaplarının zararlarının karşılanıp yardım edilmesi için üç yüz bin akçe toplanıp İstanbul a gönderilmesi hakkında Boganya Kadısına yazılan hüküm.

HÜKÜM:101

Aydın sancağında meydana gelen fesad ve eşkıyâlık olaylarının suçlularının toprak kadıları tarafından bulunması. Suçluların içinde devlet görevlileri var ise suret-i sicilleriyle birlikte İstanbul a gönderilmesi diğerlerinin ise şer'i şerife uygun bir şekilde cezalandırılması hakkında Aydın sancağı beğine yazılan hüküm.

HÜKÜM:102

Senahken ahalisinden Muharrem Fakih'e tabi olanlarla Zülkadir'in kardeşini katl edenlerin davasının sonuçlandırılması hakkında Çorum Sancağı beğine ve kadısına yazılan hüküm.

HÜKÜM:103

Bosna beğlerbeğine asker yardımında bulunulması hakkında Prizren beğine yazılan hüküm.

HÜKÜM:104

Konya da bulunan sultan selim han vakfındaki Davutoğulların dan bazı reayanın vakıf mallarından zimmetlerine elli bin akçe geçirdikleri bunların zimmetlerindeki paranın gerek koyun gerek akçe ne suretle olursa olsun alınması ve sonucun İstanbul a bildirilmesi hakkında Bayburt kadısına yazılan hüküm.

HÜKÜM:105

Konya da bulunan Sultan Selim Han vakfındaki Kılıç bin Ali olarak bilinen kişinin yirmi yıldır raiyyet vergisini vermediği ve bölgede fesat çıkardığı hususunda gereğinin yapılması için Bayburt kadısına yazılan hüküm.

HÜKÜM:106

Mısır a bağlı Benderbulak ta bulunan Abdulkavi isimli kişinin birçok devlet malını zimmetine geçirdiği ve bu malların elinden alınarak hakkında gerekli işlemlerin yapılması hususunda Mısır Beğlerbeğine ve Mısır Kadısına yazılan hüküm.

HÜKÜM:107

Niksar da bulunan bazı kimselerin Alevilik iddiasında bulunarak oruç tutmayıp namaz kılmamaları kiblelerinin hazreti Hüseyin in kabri olduğunu söylemeleri

hususunda bu kişilerin yakalanarak davalarının şer ile görülmesi hakkında Niksar Kadısına yazılan hüküm.

HÜKÜM:108

Karacaşehir kazasında bazı kimselerin daha önceden uyarılmalarına rağmen zikir yaparken ayağa kalkıp dönmelerinin doğru olmadığını tekrar söylenilmesi hakkında Anadolu Beyine, Kütahya ve Karacaşehir Kadılarına yazılan hüküm.

HÜKÜM:109

Koyun tahrirlerinin yapılarak eksiksiz İstanbul'a getirilmesi için Üsküp kadısına ve tahrir Çavuşlarına yazılan hüküm.

HÜKÜM:110

Hac yolunun güvenliğinin sağlanması hakkında Şam beğlerbeğine ve Şam kadısına yazılan hüküm.

HÜKÜM:111

Rus taifesinden bazı kimselerin Ayasofya vakfının işlerine karıştığı ve bunun engellenmesi hakkında Galata kadısına yazılan hüküm.

HÜKÜM:112

Erdel e tabi olan tarım topraklarının ve mera arazilerinin bölgenin tahrir kayıtlarını tutan Halil Bey in defterlerine yazdırılması hakkında Budin beğlerbeğine yazılan hüküm.

HÜKÜM:113

Nevrekop kazasındaki bazı davaların bölge kadısı tarafından görülüp diğer toprak kadılarına sevk edilmemesi hususunda Nevrekop Kadısına yazılan hüküm.

HÜKÜM:114

Antalya da gemi inşasında görevli olan Dimyat kalesi kethüdasi Abdulhay'ın kethüdalıktan alınmayarak görevine devam etmesi ve gemilerin yapımının geciktirilmemesi hakkında Anadolu beğlerbegisine yazılan hüküm.

HÜKÜM:115

Sede, Ereğme ve Donya beğlerin Aleksandra Han'ın topraklarını atlı askerlerle işgal etmeleri daha önceden uyarılmalarına rağmen işgalleri halen devam ettirmeleri hususunda suçluların yakalanarak cezalandırılması hakkında Özi Beğlerbeğisine yazılan hüküm.

HÜKÜM:116

Dominko ve oğlu Vedoş nam zımmilerin ticaret gemilerini basarak fesad çıkardıkları, Eğriboz kazasından sekiz yaşında bir çocuğu kaçırdıkları ve bölgede huzursuzluk olduğu hususunda bu kişilerin yakalanarak üzerinden on beş yıl geçmeyen şikâyetler ve suçların şer ile görülerek sonuçlandırılması hakkında Atina Kadısına yazılan hüküm.

HÜKÜM:117

Dört bin akçe tımarı olan Hamza Bali'nin sahte hatlar yazarak bölge halkına asılsız vaatlerde bulunması, haksız kazanç elde etmesi ve bölgede fesad çıkarması hususunda Hamza Bali'nin tımarının elinden alınarak Kars'a sürgün edilmesi hakkında Karlı ili Sancakbeğine ve Eğriboz kadısına yazılan hüküm.

HÜKÜM:118

İki yıl önce Rodos'a sürgün edilen Eflak beğinin oğlu Radol Keşiş in diğer sürgün beğler gibi haps edilmediği gemilere işçi olarak verildiği ve perişan vaziyette bulunduğu haber verilmesi üzerine bu kişinin de diğer sürgün beyler ne şekilde haps edilmişse onun gibi haps edilmesi hakkında Rodos Beğine yazılan hüküm.

HÜKÜM:119

Keşan'da bulunan İbrice limanının da sirke ticaretinin yasak olmasına rağmen limana yanaşan ticaret gemilerinden geceleri gizlice sirke taşınması hususunda bu ticaretin engellenmesi ve sirkelerin İstanbul dışında bir yere indirilmemesi hakkında Keşan Kadısına ve Dergâh-ı âlî çavuşlarından Mustafa Çavuş'a yazılan hüküm.

HÜKÜM:120

Yenişehir sancağına bağlı olan bütün bölgelerdeki eşkıyâlık faaliyetlerinin engellenmesi ve suçluların yakalanarak cezalandırılmaları hakkında Yenişehir Sancağı Beyine ve bölgede bulunan bütün kadılara yazılan hüküm

HÜKÜM:121

Şam da görev yapan ruznameci, mukataacı gibi bazı devlet görevlilerinin işleriyle alakalı kayıt defterlerini evlerine götürmemesi hakkında Şam defterdarına yazılan hüküm.

HÜKÜM:122

Mekke-i Mükerrreme etrafındaki vakıfların evkaflar tarafından tamir edilmesi vakıf gelirleri yeterli değil ise bölgeye gönderilen yardım ve sadakalardan da alınarak bu işlerin yapılması hakkında Mekke-i Mükerrreme Kadısına yazılan hüküm.

HÜKÜM:123

Ankara ve civarında eşkıyâlık faaliyetlerinde bulunan ve kendilerini yeniçeri, sipahı, acemioğlanı, cebeci ve topçu olarak tanıtan kimselerin teftişi ve yakalanması için subaşı Ömer'in görevlendirildiği kendisine yardım edilmesi ve suçluların yakalanması hakkında Ankara, Çubuk, Çukurca, Haymana ve Murtazaâbâd Kadılarına yazılan hüküm.

HÜKÜM:124

Harameyn vakfının zimmetinde olması gereken iki yüz doksan beş bin akçenin dört sene nazırlık yapan Şaban Dame izzihu dan sorulması eğer kendi zimmetinde ise teslim etmesi hakkında Mısır Beğlerbeğisine ve Mısır Kadısına yazılan hüküm.

HÜKÜM:125

Hac zamanı hac yolu üzerinde sıkıntılar yaşanması yol üzerindeki yerlerin halkının fakir olması ve hacı adaylarının zorluk çekmesi hususunda bu yol boyuna Hekimoğlu Ahmet'in yıllık yüz deve verilerek görevlendirilmesi hakkında Şam Beğlerbeğisine, Kadısına ve Defterdârına yazılan hüküm.

HÜKÜM:126

İsyan eden Petre Voyvoda'nın yakalanarak ferman-ı hümayûnla voyvoda olan Erop voyvoda'ya teslim edilmesi hakkında Erdel Voyvoda'sına yazılan hüküm.

HÜKÜM:127

Edirne de bulunan Şarabdar vakfının mütevellisi olan Sadık Çavuştan cizye tahsilatının yapılması karşı çıkarsa mal ve emlakinden tahsil edilmesi hakkında Edirne Kadısına yazılan hüküm.

HÜKÜM:128

Bergos, Babaeski, Ergene Köprüsü, Hayrabolu, İlbasan, Keşan, Malkara ve İncik kadılıklarından zahire temininin yapılarak iskeleye getirilip İstanbul'a gönderilmesi hakkında Rodoscuk kadısına yazılan hüküm.

HÜKÜM:129

Maliye tarafından beylerbeyilerden ümeradan ve defterdarlardan istenen akçelerin tahsili için emr-i şerife riayet edilmesi hakkında Diyarbekir beğlerbeğisine yazılan hüküm.

HÜKÜM:130

Bosna beylerbeyi Hasan paşa ile Kırka beylerbeyi Sinan'ın Bosna da bulunan topları güvenli bir şekilde İstanbul'a getirmesi için yol güvenliğinin sağlanması, köprü ve geçiş yerlerinin tamirinin yapılması hakkında Bosna'dan İstanbul'a gelinceye kadar yol üzerinde olan sancakbeylerine ve kadılara yazılan hüküm

HÜKÜM:131

Edirne de bulunan has bahçenin bakımının aksatılmaması için bostancı başına kırk beş acemi oğlanı irsal edilmesi hakkında Bekrin ağası Mehmet ağaya yazılan hüküm.

HÜKÜM:132

Has bahçelerin bakımı için görevlendirilen acemi oğlanlarından iki yüz seksen altısının ölüm yada firar nedeniyle eksik kalması bunların yerine yenilerinin istenilmesi ve İstanbul dan bu sayının yarısı kadar acemi oğlanının irsal edilip gönderilmesi hakkında Bekrin ağası Mehmet ağaya yazılan hüküm.

HÜKÜM:133

Ursak kasabasının da bulunan Herlekoğlu Ahmet Paşa vakfının gelirlerinin vakıf için kullanılması ve vakfin bakımının vakfiyesine göre yapılması hakkında Malkara ve Keşan kadılarına yazılan hüküm.

HÜKÜM:134

Yerven beğlerbeğliğine tabi olan sancaklardaki bazı zuama ve erbab-ı tımarın şikâyetleri üzerine kendilerine verilen beratlarla göre işlem yapılması hakkında Yerven beğlerbeğine yazılan hüküm.

HÜKÜM:135

Eflak'ın haracının ve vergisinin geciktirmeden İstanbul'a getirmesi hakkında Küçük Mirahur Ahmet ağa'ya yazılan hüküm.

HÜKÜM:136

Eflak da toplanan haraç ve vergilerin Küçük Mirahur Ahmet'e teslim edilerek gönderilmesi hususunda yazılan emr-i şerife göre hareket edilmesi hakkında Eflak Voyvodasına yazılan hüküm.

HÜKÜM:137

İznikmid'de yerli naiblere görev verilmemesi hakkında İznikmid beğine ve kadısına yazılan hüküm.

HÜKÜM:138

Rumeli'nin Anadolu kıyılarındaki bazı iskelelerde kendini yeniçeri, acemioğlanı, topçu ve cebeci olarak tanıtan bazı kimselerin terekeleri toplayarak kâfir gemilerine sattığı, bu gemilerin tespit edilmesi ve eğer reaya gemileri ise yazılarak İstanbul'a gönderilmesi hakkında Suğla Beğine yazılan hüküm.

HÜKÜM:139

Karye-i Kani sakinlerinden Kara Mehmed ve Ramazan'ın yakalanarak görevli olarak bölgeye gönderilen Mehmed Çavuşa teslim edilmesi hakkında Hamid sancağında bulunan tüm kadılara yazılmış hüküm.

HÜKÜM:140

Erdel voyvodasının şikayeti üzerine Baloş İstefan isimli tacir hakkında Temeşvar beğlerbeğine, defterdarına ve ümenasına yazılan hüküm.

HÜKÜM:141

Erdel'e tabii olan yerlerin defter kayıtlarının muhafazası hakkında Temeşvar beğlerbiğine yazılan hüküm.

HÜKÜM:142

Erdel ve civarının tahrir defterlerini tutan Halil beğ in defter kayıtlarına göre bölgede tımarların dağıtılması, deftere kayıt edilmemiş olan yerlerin beğlerbeğiler tarafından keyfiyete göre dağıtılmaması hakkında Budin beğlerbeğine yazılan hüküm.

HÜKÜM:143

Altı yüz guruşla bir zimmînin görevlendirilmesi hakkında Eflak voyvodasına yazılan hüküm.

HÜKÜM:144

Erdel voyvodasının Nemçe tarafından üzerine düşman geldiğini bildirmesi üzerine Budin beğlerbeğinden yardımının istenilmesi ve düşmana karşı ortak hareket edilmesi hakkında Budin Beğlerbeğine yazılan hüküm.

HÜKÜM:145

Erdel taifesinden alınan vergilerin üslub ı sabık üzere toplanılmaya devam edilmesi hakkında İstanbul dan Erdel sınırına varınca kadar yol üzerinde olan beğlerbeğilerine, sancakbeğlerine, kadıllara ve ümeraya yazılan hüküm.

HÜKÜM:146

Önceden beri Erdel sancağına tabii olan Peşkoled kazasının gelirlerinin Ber-u sultik mirlivaları tarafından toplanılmaması bölgeyi tahriri eden Halil Beğ in kayıtlarına göre vergilerin toplanılması hakkında Budin Beğlerbegine yazılan hüküm.

HÜKÜM:147

Göri kalesinin muhafazası için tımar sahipleri ve yarar adamlarını da alarak bölgeye hareket etmesi hakkında Göle sancağı beği Şahabettin'e yazılan hüküm.

HÜKÜM:148

Kars da bulunan devlet görevlilerinden ve kale muhafazasında görevli olan askerlerden hangilerinin sadece görevlerini yaptığının hangilerinin başka işlerle de uğraşıp ulufe zamanında gelip ulufe aldıklarının ayrı ayrı tespit edilip yazılarak İstanbul'a gönderilmesi hakkında Kars beğlerbeğine yazılan hüküm.

HÜKÜM:149

Diyarbakir beğlerbeği İbrahim'in emirlerine itaat ve kendisinde bulunan mal-ı miriyi eksiksiz olarak teslim etmesi, aksi halde görevinden azl edileceğinin bilinmesi hakkında Hazro hakimine yazılan hüküm.

HÜKÜM:150

Tacirlerin şikâyette bulunmaları üzerine menzillerde gerekli hayvanların bulunmadığı durumlarda yerli halktan tedarik edilmesi tüccarların hayvanlarına dokunulmaması hakkında Peçin kadısına yazılan hüküm.

HÜKÜM:151

Kırım hanı gazi Giray Hanı'nın mektubu üzerine Can Kirman kalesinin muhafazası için sancağın sipahileri ve cebelü tatar taifesinin gönderilmesi hakkında Selimiye beğine yazılan hüküm.

HÜKÜM:152

Midüllü sancağının muhafazası için kırk nefer sipahinin tayini hakkında Midüllü sancağı beğine yazılan tamamı okunamayan hüküm.

HÜKÜM:153

Kazak tatarlarının başbuğu Caneş Ağanın leh vilayetinden esir toplaması, Caneş ağa ve adamlarının yakalanıp İstanbul'a gönderilmesi esirlerin ise vatanlarına kavuşturulması hakkında Akkirman beğine yazılan hüküm.

HÜKÜM:154

Akkirman da bulunan Abdi Çavuş Oğulları Mehmet ve Muslı çavuşların İstanbul'a gönderilmeleri hakkında Akkirman Beğine yazılan hüküm.

HÜKÜM:155

Kağıt eminine yazıldığı anlaşılan fakat tamamı okunamayan hüküm.

HÜKÜM:156

Tercil kazasındaki bazı kişilerin halka zulm etmesi, defter emininin evini basıp öldürmesi ve Kamber Ali ve Mehmed isimli kişileride öldürerek haklarında görülen davayı basarak naib den cinayetleri haklı gösteren hüccetler istemeleri naib vermeyince de iki gün esir aldıktan sonra üç yüz altın alıp serbest bırakmaları hususunda suçluların yakalanarak haklarındaki şikâyetlerin tespit edilip istanbul'a gönderilmeleri hakkında Şehr-i Zor beğlerbeğisine, Şehr-i Zor ve Kerkük kadılarına yazılan hüküm.

HÜKÜM:157

Hassa bahçelerinde yetiştirilen soğan türlerinden görevlendirilen memur vasıtasıyla İstanbul'a gönderilmesi ve ne miktar gönderildiğin yazılması hakkında Maraş beğlerbeğine yazılan hüküm.

HÜKÜM:158

Gence de bulunan devlet için yararlılık sağlamış yeniçerilere de tımar verilmesi hakkında Gence Beğlerbeğisi Abdullah'a yazılan hüküm.

HÜKÜM:159

Reven'a bağlı toprağı olan Berat oğlu Mehmet'in yanına adam toplayarak bölgede fesat çıkardığının ve uyarılmasına rağmen devam ettiğinin tespiti üzerine Mehmet'in ve adamlarının yakalanarak haps edilmesi hakkında Revan Beğlerbeğine ve Revan kadısına yazılan hüküm.

HÜKÜM:160

Bölgede Kaimakam oğlu olarak bilinen Kara Recep isimli kişinin Taşköprü halkına zulm ettiği ve fesat çıkardığının tespit edilmesi üzerine bu kişinin yakalanarak İstanbul'a gönderilmesi hakkında Kastamonu Beğine yazılan hüküm.

HÜKÜM:161

Züema ve Tımar sahiplerinden bazı kimseler gelirlerini peşin parayla başkalarına devredip daha sonra tımar beratımda feragat kaydı yoktur tımarım elimden zorla alındı

diyerek şikâyetle bulunması hususunda gereğinin yapılması için Beğlerbeğine yazılan hüküm.

HÜKÜM:162

İçel sancağı sipahilerinden Pir Ahmet ve akrabalarından Abdi ve Seydi isimli kişilerin Kıbrıs'a sürgün edilmeleri gerekirken kaçıp halen Tarsus civarlarında Elvanlu da eşkıyâlık faaliyetlerine devam etmeleri hususunda bu kişilerin yakalanarak davalarının şerle görülmesi hakkında Tarsus sancağı beğine ve Elvanlu kadısına yazılan hüküm.

HÜKÜM:163

Sakarya nehri kenarında yerleşip Geyve köprüsü başında durarak gelip geçenlerin mallarına ve canlarına kast eden Doğancıoğlu Cafer'in ve daha önce kendisine kefil olarak hapisten çıkmasını sağlayan İmret adındaki suhtenin yakalanması hakkında Akyazı ve Sapanca kadılarına yazıldığı anlaşılan son kısmı çizilerek iptal edilmiş hüküm.

HÜKÜM:164

Şam'da bulunan Sultan Süleyman vakfının gelirlerinin önceden olduğu gibi vakfiye mucibince dağıtılması, çeşitli bahanelerle gelirlerin değişik şekilde dağıtılmasına izin verilmediği hakkında Şam Beğlerbeğine, Kadısına, Defterdarına ve Şam'da bulunan Sultan Süleyman Mütevellisine yazılan hüküm.

HÜKÜM:165

Devrek kazasına bağlı Koca ve Gavuzdan adıyla bilinen bölgede Kızılbaş olarak bilinen kişilerin geceleri hatunlarıyla birlikte toplanarak eğlendiklerinin tespiti hususunda gereğinin yapılması içlerinde devlet görevlisi var ise sicillerinin kaydedilerek davalarının şer ile görülmesi hakkında Devrek, Mengen ve Belence kadılarına yazılan hüküm.

HÜKÜM:166

Reisülküttâb Hamza'nın Samsun'daki zeâmetini getiren Server'in Doğancıoğlu Cafer tarafından öldürülüp mallarının alınması, bölgede bulunan yeniçerilerin bazı

mallarını bu kişiye emanet etmiş olması ve bu malların alınarak İstanbul'a gönderilmesi hakkında Kocaeli ve Akyazı kadısına yazılan hüküm.

HÜKÜM:167

Eski saray kasapları yamaklarından Apostol Dorivin isimli kişinin kaçarak Eflak da Yaniyan isimli kürekçinin yanında saklandığının tespit edilmesi hususunda bu işinin yakalanarak görevli çavuşla birlikte İstanbul'a gönderilmesi hakkında Eflak Voyvodasına yazılan hüküm.

HÜKÜM:168

Serebreniçe kadısının evini basıp hizmetkarlarını kaçıran ve mahkeme sicillerini çalan tımar sahibi Divâne Musa ve Süleyman ın yakalanarak üzerinden on beş sene geçmeyen suçların tespitiyle haklarındaki davanın şer ile görülmesi hususunda Bosna beğlerbeğine ve Bosna kadısına yazılan hüküm.

HÜKÜM:169

İstanbuldan görevli olarak bölgeye gelen kişilerin kendileri ve hayvanları için gerekli olan malların kişilerin kendi paralarıyla bölge halkından temin edilmesi zorla kimsenin malının gasp edilmemesi hakkında Köprü Beğlerbeğine yazılan hüküm.

HÜKÜM:170

Musul'a tabii olması emr edilen eyaletlerin mufassal ve icmal defterlerinin Musul'a gönderilmesi ve bu defterlere göre amel edilmesi hakkında Bağdat da olan Vezir Cafer Paşa ya yazılan hüküm.

HÜKÜM:171

İstanbul'a gönderilen haraç akçesinin ve geçen seneden kalan kırk iki yük akçe mal-ı mirinin eksiksiz olarak gönderilmesi hakkında Eflak voyvodasına yazılan hüküm.

HÜKÜM:172

Haraç akçesiyle birlikte İstanbul da ölen kocayan adında zimminin voyvoda tarafından satın alınan evleri ve dükkanlarının tutarı olan kırk dokuz yük ve kırk bin akçenin İstanbul'a gönderilmesi hakkında Eflak voyvodasına yazılan hüküm.

HÜKÜM:173

Gönderilecek olan haraç akçesiyle beraber önceden taahüt edilen yüz yük akçesinde İstanbul a gönderilmesi hakkında Eflak voyvodasına yazılan hüküm.

HÜKÜM:174

Hac yolunda görevli olan sipahilerin ihtiyacı olan devenin Nablus sancağı beği Süleyman beğin taahüt ettiği yüz elli deveden verilmesi hakkında Şam beğlerbeğine ve Şam defterdarına yazılan hüküm.

HÜKÜM:175

Zengiabad sancağında tımar sahibi olan Nazar bin Husar'ın fesat çıkarması ve bölge halkına zulm etmesi hususunda bu kişinin yakalanarak üzerinden on beş yıl geçmemiş suçların şer ile görülmesi hakkında Vezir Cafer Paşa ve Zengiabâd kadısına yazılan hüküm.

HÜKÜM:176

Kendisine Nablus sancağı verilen Süleyman dan sekiz bin flori ve yüz elli mihar devenin alınması hakkında Şam beğlerbeğine ve Hazine Defterdarına yazılan hüküm.

HÜKÜM:177

Özi taraflarında bulunan Hacı Ahmet olarak bilinen bölgedeki kaleyle ilgili olduğu anlaşılan Silistre beğine yazılan tamamlanmamış hüküm.

HÜKÜM:178

Özi taraflarında bulunan Hocapay olarak bilinen bölgedeki kalenin tamiri için önceden Bender Sancağı beğine ve Eflak ve Boğdan voyvodalarına emirler gönderildiği ve onlarla beraber kalenin tamiri için gerekli işlerin yapılması hakkında Silistre beğine yazılan hüküm.

HÜKÜM:179

Nihavent kalesinin muhafazasında görevli olan kul taifesinin yazılıp bildirilmeleri ve ulufelerinin vaktinde dağıtılıp dağıtılmadığının tespiti hakkında Boğdan beğlerbeğine ve Boğdan defterdarına yazılan hüküm.

HÜKÜM:180

Nihavent kalesine Boğdan tarafından gelen zahire ve hazinenin bölgeye geldiğinde güvenli bir şekilde geçirilmesi için adamlar görevlendirilmesi hakkında Derne hâkimi Kabalar beğine yazılan hüküm.

HÜKÜM:181

Sancağa tabii olan alaybeyi züema ve tımar erbabı olanların hazır olmaları ve Rum askeriyle Köri beğlerbeğininde hizmette bulunmalarının emr edildiği hakkında Sancak beğine yazılan hüküm.

HÜKÜM:182

Melun Simon'u yakalamak ve Ahlediye boğazı feth etmek için bölgede görevlendirilen Erzurum, Çıldır, Batum, Köri, Kars, Tomanes ve Tiflis beğlerbeğlerinin askerleriyle Surum sahrasında bir araya gelerek Çıldır beğlerbeğinin emrine girilmesi hakkında Gürül melikine yazılan hüküm.

HÜKÜM:183

Simon'u yakalamak ve Ahlediye boğazı feth etmek için görevlendirilen Kars beğlerbeğinin askerlerine katılması ve Surum sahrasına varınca Çıldır beğlerbeğinin emrine girmesi hakkında Lori beğlerbeğine yazılan hüküm.

HÜKÜM:184

Simon'u yakalamak ve Ahlediye boğazı feth etmek için görevlendirilen diğer beğlerbeğliği askerleriyle Surum sahrasında birleşmesi için Kars beğlerbeğine yazılan hüküm.

HÜKÜM:185

Daha önceden Çıldır beğlerbeği mektup gönderip Açıkbaş'ın hizmetlerinden memnun olduğunu, haracını eksiksiz gönderdiğini ve itaatinden şüphesi olmadığını bildirmesinden sonra şimdi melun Simon un yakalanmasında da çaba göstererek hizmetlerinde kusur etmemesi hususunda Açıkbaş'a gönderilen hüküm.

HÜKÜM:186

Simon'u yakalamak ve Ahlediye boğazı feth etmek için görevlendirilen diğer beğlerbeğliği askerlerine başbuğ tayin edilmesi hakkında Çıldır beğlerbeğine yazılan hüküm.

HÜKÜM:187

Simon un yakalanması konusunda kendisinden yardım istenilmesi durumunda yardım isteyen beğlerbeğiyle birlikte hareket etmesi hakkında Han'a yazılan hüküm.

HÜKÜM:188

Mut sancağı muhafazasının önemli olup sancagın muhafazasında görevli olanların isimlerinin yazılıp görevlerinde olmayanların tespit edilmesi ve muhafazada görevli olanların başka sancaklara gönderilmemesi hakkında Mut sancağı Beğine yazılan hüküm.

HÜKÜM:189

Eflak voyvodası Aleksandre Voyvodanın İstanbul halkıyla aralarında niza olduğunda dolayı halkı teskin etmek için görevinden alındığı Voyvodanın Nemçe ve Macar vilayetlerine gitmek için bölgeden geçmeye çalışırsa yakalanarak görevlendirilen çavuşlarla birlikte İstanbul'a gönderilmesi hakkında Erdel voyvodası Baturi Za'mond voyvodaya yazılan hüküm.

HÜKÜM:190

Ceble kadısı Mustafa'nın mektubu üzerine cebre halkından bazı kimselerin Antakiyye sancağına geçmeleriyle miri arazilerin zarara uğraması hususunda üzerinden on yıl geçmemiş olan göçlerin tespit edilerek gereken işlemlerin yapılması hakkında Halep beğlerbeğine ve Antakiyye kadısına yazılan hüküm.

HÜKÜM:191

Eflak voyvodası Aleksandre Voyvodanın İstanbul halkıyla aralarında niza olduğunda dolayı halkı teskin etmek için görevinden alındığı Voyvodanın Boğdan taraflarına giderse yakalanarak yarar adamlarla tutsak şekilde İstanbul'a gönderilmesi hakkında Boğdan Voyvodasına yazılan hüküm.

HÜKÜM:192

Eğriboz sancağı beğinin mektubu üzerine Hassa kadırgaları reisi Turgut reisin görevini ihmal ettiğinin tespit edilmesi ile bu kadırgaların tamamının kürekçileriyle birlikte alınarak Selim reise teslim edilmesi hakkında Rodos sancağı beğine yazılan hüküm.

HÜKÜM:193

Batum beğlerbeğliğine tabi olan zuama ve tımar sahiplerinden tımarı altı binden fazla olanların Luş sancağı beğine gönderilip Gürcistan seferine katılması tımarı altı binden az olanların ise bölgede kalarak Künye kalesini ve Batum'u koruması hakkında Batum Beğlerbeği Mustafa'ya yazılan hüküm.

HÜKÜM:194

Trabzon sancağına bağlı Görele kasabasına dışarıdan gelen Alioğlu Osman adındaki kişinin bölge halkına zulm etmesi ve bölgede fesad çıkarması hususunda bu kişinin yakalanarak Görele'den uzaklaştırılması hakkında Batum beğlerbeğine yazılan hüküm.

HÜKÜM:195

İstanbul'un iaşesi için gönderilmesi gereken koyunların hala dağlarda olduğunun tespit edilmesi üzerine bu koyunların Kasap Kalender tarafından kayd edilerek Mehmet çavuş vasıtasıyla İstanbul'a getirilmesi için Üsküdar, Sapanca ve İznikmid kadılarına yazılan hüküm.

HÜKÜM:196

Beğhisar'dan firar eden on altı kafirden on dördünün hala kaçak olduğu bölgeye gelirse bölge kadıları marifetiyle yakalanıp haps edilmesi hakkında kadılara yazılan hüküm.

HÜKÜM:197

İskeleye gelen zahirenin madrabazlara verilmemesi ve bu zahirelerin çuvallara koyulmaması hususunda zahire almakta ısrar eden madrabazlarında tespit edilerek iskeleye gelen zahireyle birlikte İstanbul'a gönderilmesi hakkında Rodoscuk Kadısına ve Dergah-ı mualla çavuşlarından Mahmud'a yazılan hüküm.

HÜKÜM:198

Ebrus kazasında Hacıoğlu Mehmed'in, Mesuri kazasında Turgut adında kişilerin bölgede fesad çıkardığı ve evler basarak eşkıyâlık yaptığının şikâyet edilmesi üzerine bu kişilerin yakalanarak üzerinden on beş yıl geçmeyen davalarının görülmesi hakkında Mesuri ve Ebrus kadılarına yazılan hüküm.

HÜKÜM:199

Bağdat muhafazasında görevli olan vezir Hızır paşanın Şirvan eyaletine görevlendirilmesi ve Simon ile yapılacak mücadelede görevli askerlere serdar tain edildiği ayrıca bu askerlerle Kars'ta bir araya gelmesi hakkında Vezir Hızır Paşaya yazılan hüküm.

HÜKÜM:200

Burdur ve Keçiborlu kazasında tımarları olan Ali'nin bölgede fesad çıkarması evleri basarak halka zulm etmesi üzerine Ali'nin tımarlarının elinden alındığının bildirilmesi ve yakalanarak güvenilir adamlarla birlikte en kısa zamanda İstanbul'a gönderilmesi hakkında Hamideli beğine yazılan hüküm.

HÜKÜM:201

Kasrin evkafının mütevellisi Ali Çavuşun şikâyeti üzerine Rina da bulunan şeyh Vefa adındaki kişiyi bölgenin yerli halkından olmadığı dışarıdan gelerek halka zulm ettiği ve Kasrin evkafının reayasına zarar verdiğinin tebiti hususunda bu kişinin yakalanarak davasının görülmesi hakkında Halep kadısına yazılan hüküm.

HÜKÜM:202

Özi kadısı dahi mektup gönderip şeyh Vefa isimli kişinin fesad ve şenaat üzere olduğunu bildirmesi üzerine bu kişinin yakalanması için müşarun ileyhe hüküm diye başlayan Halep kadısına yazıldığı anlaşılan tamamlanmamış hüküm.

HÜKÜM:203

Prizren'e gittikten sonra hastalanarak vefat eden Hacı Mehmed isimli yeniçerinin yanında olan on beş bin akçenin elinde mühürlü mektup bulunan yeniçeri agası Mehmed'e verilmesi hakkında Prizren kadısına yazılan hüküm.

HÜKÜM:204

Üç sene önce bölgeye gelen Aleksi Nasi isimli zımminin bölgede fesad çıkarması bölgeye gelen küffar gemileriyle ticaret yaparak koyun ve Müslüman halktan esirler satması hususunda bu kişinin yakalanarak güvenilir adamlarla birlikte İstanbul'a gönderilmesi hakkında kadıya yazılan hüküm.

HÜKÜM:205

Budinde Vezir Hasan Paşaya ve Budin defterdarına yazılan tek satırlık tamamlanmamış hüküm.

HÜKÜM:206

Hassa kayıklarına kürek temininin sağlanması hakkında Mihalic, Marmara, Biğa ve Karayer kadılarına yazılan hüküm.

HÜKÜM:207

Karaköy sakinlerinden Kösen oğlu Hasan ve Yedet sakinlerinden Fermaniti oğlu Mustafa'nın fakir halka zulm ve rencide ettiğinin ayrıca bölgeden uzaklaştırılmaları için ferman istenilmesi hususunda bu kişilerin uyarılmaları ve bir daha aynı suçları işlerlerse İstanbul'a bildirmeleri ve o zaman haklarından gelinmesi için emr-i hümayûn yazılacağına kendilerine bildirilmesi hakkında Alaniye beğine ve Kadısına yazılan hüküm.

HÜKÜM:208

Saruhan a bağlı Akhisar da bazı imamların alakaları olmayan işlere karışmaları ve birlik olarak birisinin karşı çıktığı bir işe diğerlerinin de karşı çıkmaları hususunda bu kişiler hakkında üzerinden on beş yıl geçmeyen davarlın görülüp haklarında lazım gelenin şer ile yapılması için Lalapaşaya'ya ve Akhisar kadısına yazılan hüküm.

HÜKÜM:209

Bosna donatmasına katılmayanların her birinden altışar yüz akçe alınması için Kocaili züemasının sipahi defterlerinin bir kopyasının Derğah-ı muallâ çavuşlarından Mustafa Havi ye verilmesi hakkında Kocaili muharriririne yazılan hüküm.

HÜKÜM:210

Daha önceden kendisine çeşitli nedenlerle gönderilip dört kıtadan ibaret olan ahkâmı şerifin gönderilen çavuşa verilerek Revan beğlerbeği Mustafa ya gönderilmesi hakkında önceden Revan beğlerbeği olup şimdi Kece beğlerbeği olan Hasan'a yazılan hüküm.

HÜKÜM:211

Daha önce eski Revan beğlerbeği Hasan'a gönderilen dört kıta ahkâm-ı şerifenin Yeni Revan beğlerbeği Mustafa ya gönderilmek için hükmü şerife'nin yazıldığı ahkâm-ı şerifenin eline geçmesinden sonra ona göre amel etmesi hakkında Revan beğlerbeği Mustafa ya yazılan hüküm.

HÜKÜM:212

Hakkari hükümetine tabii olan hıl taifesinin sefer hazırlıklarına ve kendilerinden istenecek herhangi bir hizmete katılmamaları hususunda bu taifenin kendi aşiretinden olduğunun ve gereken hizmetleri yapmaları için uyarılmaları hakkında Hakkari hâkimine yazılan hüküm.

HÜKÜM:213

Dergâh'ı muallâ çavuşlarından Yusuf Çavuşun Av'ola kazasında Mehmed ve Abdulbasır tarafından darp edilmesi hususunda kadiya yazılan tamamlanmamış hüküm.

HÜKÜM:214

Dergâh'ı muallâ çavuşlarından Hacı Zülfikar Çavuş un üstün hizmetleri ve sadakatinden dolayı çavuşlardan alınan akçeden muaf olmak istemesi hususunda bu kişiden çavuşlardan alınan akçenin alınmaya devam edilmesi vermek istemezse İstanbul a gönderilmesi hakkında Kefe beğlerbeğine yazılan hüküm.

HÜKÜM:215

Akir beğ adında bir ehli fesadın yoldaşları olan bazı kimselerin yollara ve yalılara inip Müslümanlara zulm ettiklerinin şikâyet edilmesi üzerine bu kişiler hakkında daha öncede emri şerif yazılmış iken bir vesile ile kurtulmaları şimdi ise davalarının şer ile görülmesi hakkında Katar kadısına yazılan hüküm.

HÜKÜM:216

Erzurum daki yeniçeriler ve kul taifesinin durumları hakkında bilgi verilmesi için Erzurum beğlerbeğisi Hasan Beğe yazılan hüküm.

HÜKÜM:217

. Niğbolu'da çeşitli şekillerde eşkıyâlık yapıldığı ve ehli fesad kimselerin çoğaldığının şikâyet edilmesi üzerine bölgede düzenin sağlanması ve suçluların yakalanarak üzerinden on beş yıl geçmemiş olan suçların şer ile görülmesi, suçlulardan devlet görevlisi var ise tespit edilmesi ve kimseye ayrıcalık yapılmaması hakkında Niğbolu beğlerbegine ve bölgede görev yapan bütün kadılara yazılan hüküm.

HÜKÜM:218

Firar eden voyvodanın kethüdalarının beşer onar yük akçe karşılığında mühürlü tezkireler vermesi bu tezkirelerin mal-ı miriye zarar vermesi ve voyvodanın kendi mührü olmayan tezkirelere itimat edilmemesi hakkında Boğdan voyvodasına yazılan hüküm.

HÜKÜM:219

Tence kadısı Mustafa'yı hizmetkârlarından Ali ve Osman'ın öldürmeleri ve suçlarını kabul etmeleri hususunda bu kişilerin davalarının şer ile görülüp sonuçlandırılması hakkında Talic kadısına yazılan hüküm.

HÜKÜM:220

Tebriz kalesinde dörtyüzde fazla ulufe alan müteferrikanın olduğunun tespit edilmesi üzerine bunlardan yüz tanesinin kalede kalması geri kalanların ise tımara çıkmaları, tımara çıkanların isimlerinin ve ulufelerin yazılarak bildirilmesi hakkında Tebriz de bulunan vezir Cafer Paşaya yazılan hüküm.

HÜKÜM:221

Tebriz de bulunan tüfenkçiler ağasının neferatı ile birlikte Merağa'ya tâbi Seldüre'ye ihrac edilmesi ve defterleriyle birlikte bu kişilerin ne kadar olduğu ve hangi tarihte yola çıktıklarının yazılarak İstanbul'a gönderilmeleri hakkında müşarun ileyhe hüküm ki diye başlayan Vezir Cafer paşaya yazıldığı anlaşılan hüküm.

HÜKÜM:222

Tebriz'in Çerâkise ağasını neferâtı ile Merağa'ya tâbi' Seldüre'ye ihrâç edip bu kişilerin defterlerinin mühürlenip İstanbul'a gönderilmesi hakkında Tebriz'de bulunan vezir Cafer paşaya yazılan hüküm.

HÜKÜM:223

Merağa ve Bitlis sancaklarının tahrirlerinin yapılarak buraların tezkirelerinin dağıtılıp mahsulünün toplanması ve Havas-ı hümayûna tayin olunan havasın cüz'i miktarının zapt edilmesi hakkında müşarun ileyhe hüküm diye başlayan vezir Cafer paşaya yazıldığı anlaşılan hüküm.

HÜKÜM:224

Darussaade ağası Mehmet ağa tarafından yaptırılan hamamın mütevellisinin lazım olan kerestenin ve tüccar akçelerinin temini için istenen emr-i şerif hakkında Silistre begine ve bölgedeki kadılara yazılan hüküm.

HÜKÜM:225

Bölgelerinde kaç tane koyun var ise en geç Şaban ayının başında istanbul'a göndererek koyun eminine teslim etmeli hakkında Sol kolda bahar koyunu olan yerlerin kadılarına yazılan hüküm.

HÜKÜM:226

Önceden gönderilen adaletname-i hümayûna göre amel edilmesi aksi halde görevlerinden alınmakla kalmayıp haklarından gelineceğinin bildirilmesi hususunda Anadolu Beğlerbeğisine, Sancakbeğlerine ve Kadılarına yazılan hüküm.

HÜKÜM:227

Ayazmed sakinlerinden Mehmed in kadılar namına sahte mühürler kazıtarak bazı zaviyeleri kendi üzerine aldığı bazıları ise başkalarına verdiği tespit üzerine bu kişinin yakalanarak hakkında lazım gelenin şer ile yapılması için Midillü begine ve Ayazmed kadısına yazılan hüküm.

HÜKÜM:228

Saklı sancağında eşkıya taifesinin ortaya çıkması ve bu kişilerin kendilerini serbest zabıt olarak tanıtmaları hususunda yakalanarak gereği gibi haklarında gelinmesi için Saklı begine ve Saklıda görevli olan bütün kadılara yazılan hüküm.

HÜKÜM:229

Yeniçeriler arasında emektar ve ihtiyarlara kanun-u kadim mucibince münasip şekilde tezkirelerinin verilmesi hakkında Yeniçeri ağasına yazılan hüküm.

HÜKÜM:230

Dukakin kazasına bağlı Begeşte de bulunan bazı zimmîlerin küffara tereke gönderip göndermediklerinin tespiti ve eğer gönderiyorlarsa haklarında lazım gelenin yapılması için Dukakin beğine ve Dizdar kadısına yazılan hüküm.

HÜKÜM:231

Önceden feth edilen Gütamet kalesinin düşman eline geçmesi üzerine kalenin tekrar geri alınması için Çıldır beğlerbeği Davud un başbuğ tayin edildiği ve Çıldır beğlerbeğinin yardım istemesi durumunda şüphe etmeden en kısa zamanda hizmette bulunması hakkında Şavşat sancağı beği Hüsrev beğe yazılan hüküm.

HÜKÜM:232

Beğlerbeği Mustafa'nın Köri kalasını terk ettiğinin şikâyet edilmesi üzerine bölgeye giderek eğer Mustafa kaleyi terk etmiş ise onun yerine geçerek kalenin muhafazasını üstlenmesi hakkında Ardahan sancağı beği Mustafa ya yazılan hüküm.

HÜKÜM:233

Mekke-i mükerreme ve Hameyn-i şerifenin bakımlarının eksiksiz ve zamanında yapılması fakat bu bakımlar yapılırken israftan kaçınılması hakkında Mısır beğlerbeğine yazılan hüküm.

HÜKÜM:234

Budin be bulunan kalenin hizmetinde kaç neferin olduğunun yazılıp görevlendirilen Ahmet Çavuşa verilmesi hakkında Budin beğlerbeğine yazılan hüküm.

HÜKÜM:235

İstanbul bedestenlerinin içindeki ve dışındaki bazı kasapların ihraç edilmesiyle Müslümanlardan toplanarak dericilere verilen akçelerin Rum taifesinden de toplanması hakkında İstanbul kadısına yazılan hüküm.

HÜKÜM:236

Hersek begine yazılmış tamamlanmamış hüküm.

HÜKÜM:237

Kadılık bölgelerinde ortaya çıkan ehli fesad'ın tespit edilmesi bu kişilerin öncelikle hak yola davet edilmesi inad edenlerin yakalanarak haklarında lazım gelen davanın şer ile görülmesi hususunda Yalakabad ve Karamürsel kadılarına yazılan hüküm.

HÜKÜM:238

İskenderiye'de iltizam nazırı olan Davut'un zimmetindeki seksen yükten fazla olan mal-ı mirinin tahsili için görevlendirilen İskenderiye beği Feridun'un Bosna taraflarına görevlendirilmesi üzerine mal-ı mirinin tahsili ve Bosna begine yardım için görevlendirilmesi hakkında Budin beğlerbeğine yazılan hüküm.

HÜKÜM:239

Kayseriye sancagında ortaya çıkan fesad taifesinin defî için görevlendirilen su başı ve adamlarına buralarda görev yapmaya hakkınız yoktur diye karşı gelinmesi hususunda ehli fesad olan kişilerin yakalanarak davalarının şer ile görülmesi hakkında Kayseriye ve Göstere kadısına yazılan hüküm.

HÜKÜM:240

Miri meselelerin halli ve hazine getirmek için bölgeye gönderilen meliklerin ve yanlarındaki askerlerin her türlü ihtiyacının karşılanarak sağ ve salim şekilde İstanbul'a ulaştırılmaları hakkında Göstere vilyetine varıncaya kadar deniz kıyısında görev yapan beğlere ve kadılara yazılan hüküm.

HÜKÜM:241

Bulgurlu kazasında bulunan Küçek ten Üsküdar'a varınca ya kadar olan yerlerde bölge halkının koyunlarından başka koyun otlatılamayarak ekili olan tarlalara zara verilmemesi hakkın da Üsküdar kadısına yazılan hüküm.

HÜKÜM:242

Kastamonu sancagında kendilerini kul taifesi olarak tanıtan ve elimizde emr-i şerif vardır diyerek bölgede fessad çıkaranların tespiti ve bu kişeri dava edenlerle birlikte haklarındaki işlemleri şer'i şerife göre yapması hususunda Kastamonu sancagında görev yapan bütün kadılara yazılan hüküm.

HÜKÜM:243

Serhad olan Estergon' un her hangi bir hizmet için çağırılması durumunda alaybeyi züema ve tımar sahipleriyle birlikte tehir etmeden görev yerlerine gitmeleri hakkında Estergon beğine yazılan hüküm.

HÜKÜM:244

Trablusgarbda ortaya çıkan eşkıyanın def edilmesinde görev alan askerlerin, üstün hizmet gösterenlerin ve bunlara yardım eden halkın tespit edilerek istanbul'a bildirilmesi hakkında Trablusgarb beğlerbeğine yazılan hüküm.

HÜKÜM:245

Rodoscuk kadısı Abdulvehhabın tavsiyesi üzerine üstün hizmet ve sadakatinden dolayı Rodoscuk iskelesinin yönetimi ve güvenliğinin sağlanmasının Dergâh-ı muallâ çavuşlarından Ferid çavuşa verildiği hakkında Çavuş Ferid'e yazılan tamamlanmamış hüküm.

HÜKÜM:246

Kazak eşkıyasının hareket halinde olduğunun bilindiği o taraflardan bir kazak saldırısının olup olmayacağını tespiti için bölgeye casuslar gönderilmesi ve eğer olacaksa Nigbolu ve Bender Beylerinden yardım istenebileceği bu yardımlar yetersiz görülürse Rumeli beğlerbeğine de yardım etmesi için emir verildiğinin bilinmesi hakkında Özi ve Akkirman beğine yazılan hüküm.

HÜKÜM:247

İstanbul zahiresi için kefedenden toplanacak olan yağın on iki akçeden fazla ya da aza toplanılmaması ve toplanılan yağın geciktirilmeden İstanbul'a gönderilmesi hakkında kefe beğlerbeğine yazılan hüküm.

HÜKÜM:248

Budin'e bağlı Udubar civarında iki yüz kadar düşman askeriyle mücadele edilmesi ve bunların çoğunun öldürülmesi elli kadarının da esir edilmesi hususunda düşmanlarla mücadeleye devam edilip elli esirin İstanbul'a gönderilmesi hakkında Budin beğlerbeğine yazılan hüküm.

HÜKÜM:249

İnegöl de naiblik yapan Bektaş Fakih in fukaraya zulm etmesi üzerine görevinden alınması için emri şerif yazılmışken hala naiblik edip fukaraya zulm etmeye devam ettiğinin bilinmesi üzerine Bektaş Fakih'in naibliğinin elinden alındığının tekrar hatırlatması inad ederse İstanbul'a bildirilmesi hakkında İnegöl ve Alaşehir kadısına yazılan hüküm.

HÜKÜM:250

Ürgüp kazasında bulunan dergah-ı mualla çavuşlarından hüseyinin bazen müfettişim bazende elimde emir var diyerek halka zulm ettiği köprü ve bina yapıyorum diyerek halktan vergi topladığı, Niğde beğlerbeğinin adına zahire topladığının tespiti üzerine bu kişinin yakalanarak kendini dava edenlerle birlikte dinlenmesi ve görülen davaların şer ile sonuçlandırılması hakkından Karaman beğlerbeğine, Ürgüp ve Niğde kadısına yazılan hüküm.

HÜKÜM:251

Yeni'de sipahi olan Yusuf'un bölgede fesad çıkarması ve halka zulm etmesi hususunda Yusuf'un tımarının elinden alındığının söylenilmesi hakkında Anadolu beğlerbeğine, Elmalu ve Kalkanlu kadılarına yazılan hüküm.

HÜKÜM:252

Malta da esir bulunan otuz adet Müslüman karşılığında gönderilecek altı neferin Müslümanların hepsi teslim alınmadan gönderilmemesi Müslümanların hepsi alındıktan sonrada zapt edilmeye devam edilmesi hakkında Dubrovnik beğlerine yazılan hüküm.

HÜKÜM:253

Birkaç sene süren savaşlardan dolayı bölgede bulunan züema ve erbab-ı tımar arasında tımarlar hususunda anlaşmazlıklar çıkması ve bu kişilerin İstanbul'a gelerek aralarındaki çözmeye çalışmaları hususunda bu davaların kadılar tarafından hak üzere sonuçlandırılması hakkında Anadolu beğlerbeğine yazılan hüküm.

HÜKÜM:254

İstanbul'a gelecek olan Halep koyunlarının etrafa dağılmaması ve kasım ayına kadar gelen koyunların toplanarak İstanbul'a gönderilmesi hakkında Dergâh-ı âlî çavuşlarından Hasan Çavuşa yazılan hüküm.

HÜKÜM:255

Kalyon inşasında görevli olanların akçelerinin tam ve zamanında verilmesi hakkında Sinop kadısına yazılan hüküm.

HÜKÜM:256

Selanik keferesinden alınan ve dokuzyu doksan senesinden kalan haracların toplanması için gönderilen Mustafa Çavuşun zimmetinde kalan akçenin tahsili hakkında Sedrekapısı kadısına yazılan hüküm.

HÜKÜM:257

Ulema'dan hoca Saadettin'in de içinde bulunduğu kalyonun basılıp hocanın kitaplarıyla beraber pek çok müslümanın malının gasp edilmesi hususunda gasp edilen malların bulunup kayıtlarının tutularak görevlendirilen çavuşa teslim edilmesi ve İstanbul'a gönderilmesi hakkında Engürüs kadısına yazılan hüküm.

HÜKÜM:258

Gerek İstanbul da gerek Mudanya iskelesinde İskele Emininin izni ve tezkiresi olmadan kayıklara adam alınmaması hakkında İstanbul ve Kefe kadılarına yazılan hüküm.

HÜKÜM:259

Maliye tarafından gönderilen hükm-i hümayûn mucibince hareket edilmesi hakkında Diyarbekir beğlerbeğine ve Dizdarına yazılan hüküm.

HÜKÜM:260

Şam beğlerbeğine yazıldığı anlaşılan fakat gerisi okunamayan hüküm.

HÜKÜM:261

Önceden toplanan kasap akçesin zayi olmasından dolayı tekrar toplanılması hususunda kapıkulları dahil kimsenin itirazının kabul edilmemesi itiraz edenlerin isimlerinin yazılarak bildirilmesi hakkında İstanbul kadısına yazılan hüküm.

HÜKÜM:262

Önceden yazılan hükmü şerife göre hala esir olan otuz Müslüman dan yalnızca üçünün teslim alındığı geri kalanların ve Kayseriye mîr-alemi İbrahim'in teslim alınması ve esir Müslümanlara karşılık verilecek altı neferinde görevli çavuşa teslim edilerek gönderilmesi hakkında Dubrovnik beğlerbeğine yazılan hüküm.

HÜKÜM:263

İstanbul'a gelecek olan kalyonların ters rüzgâr nedeniyle Eskerüz ve Endrice civarlarında mahsur kalması ve içindeki malların bölgedeki devlet adamları tarafından yağmalanması hususunda bu kişilerin hepsinin görevlerinden alınması ve yakalanarak ellerindeki mallarla birlikte İstanbul'a gönderilmesi hakkında Sakız sancağı beğine yazılan hüküm.

HÜKÜM:264

Kırşehir kadı emini olan Sarbeğin yol kesip eşkıyâlık yaptığının tespiti üzerine hakkında gelinmesi ve elindeki Mal-ı mirinin tahsili hakkında konuyla ilgili yazılan hükm-i telbisin kime yazıldığı ve kim tarafında bölgeye ulaştırıldığının yazılıp bildirilmesi hususunda Kırşehir beğine yazılan hüküm.

HÜKÜM:265

Kıbrıs beğlerbeği iken Trablus-şam'a beğlerbegi olan Murad Paşanın bölgenin cizyelerini toplayarak gelecek yılın mevacipleriyle birlikte İstanbul'a göndermesi ve Trablus kalesinde hapis olan emir-i âlinin üzerindeki mal-ı mirinin tahsilinde görevli olması hakkında Kıbrıs beğlerbeği iken Trablus-şam a beğlerbegi olan Murad Paşa ya yazılan hüküm.

HÜKÜM:266

Mir Ali Oğlu'nu Halep kalasına gönderilerek orada haps edilmesi hakkında Osman Beğ'e yazılan hüküm.

HÜKÜM:267

Kazanca'da bulunan Peri Havan isimli zimmînin kendi adına hayır kurumu yapmak için çalışmaya başladığı ve malzemelerin kendisine ulaştırılmasında zorluk çıkarılmaması hakkında İstanbul'dan Ankona ya varıncaya kadar yok üzerinde görevli olan Beğlerbeğilere ve kadılara yazılan hüküm.

HÜKÜM:268

Kayseriye mir alemi İbrahim ve otuz Müslüman'a karşılık verilecek olan altı neferin esirlerin hepsi teslim alınmadan verilmemesi emri hususunda bu neferlerin Müslümanların hepsi alınmadan Dubrovnik beği tarafından gönderilebileceği şüphesiyle Nek kalesinde muhafaza edilmesi bütün esirler ve İbrahim paşanın serbest kalmasından sonrada tutsak olunmaya devam edilmesi hakkında Hersek beğine, Ned kadısına ve Dizdarına yazılan hüküm.

HÜKÜM:269

Trablus kalesinde tutuklu bulunması gereken Mir Ali'nin firar etiğinin tespiti üzerine kale dizdarının ihmalinin bulunduğu ve kendisine muhkem tembih edilmesi hakkında Trablus-şam beğlerbeği Osman Paşaya yazılan hüküm.

HÜKÜM:270

Trablus-şam beğlerbeği Osmanı'nın Cezayir-i Garb'a beğlerbeği olmasından sonra yerine gelecek olan Murad'ın bölgeye gelene kadar beğlerbeği yetkilerini kullanması

hakkının kale dizdarında olduğunun bildirilmesi ve hapis olan Mir Ali'nin hapisten çıkarılmaması hususunda Trablus-şam Dizdarına yazılan hüküm.

HÜKÜM:271

Aleksandra Han ile Rus Mahonik arasında ittifadın devam etmesi ve bir çatışma olması ihtimaline karşılık Tiflis, Tomanes ve Luri beğlerinden istenildiği gibi Revan beğlerbeğininde kendisinden asker ve hizmet talep edilirse tereddüt etmemesi ve hazır bulunması hakkında Revan beğlerbeğine yazılan hüküm.

HÜKÜM:272

İsmail geçidi olarak biline yerde yapılan kalenin inşasında çalışanların Boğdan halkı tarafından darp edilip Müslümanların mal ve canlarına kast edilmesi, Voyvodanın kendisine gelen Müslümanların haklarını teslim etmemesi ve Timur odabaşının yirmi dört bin yedi yüz akçesinin gasp edilmesi hususunda Müslümanların hakkının korunması ve diğer suçluların tespitiyle gereken işlemlerin yapılması hakkında Boğdan voyvodasına yazılan hüküm.

HÜKÜM:273

İstanbul genelindeki hamanlar ile kantar ve terazilerin denetiminin yapılması uygun olmayanların tesbiti ve cezalandırılması hakkında İstanbul Kadısına yazılan hüküm.

HÜKÜM:274

Mısır dan gelen Harem Reis ve Sami beğ'in gemilerinin fırtınaya yakalanıp bölgedeki limanlara sığınması üzerine bölge halkının gemileri yağmalaması hususunda suçluların yakalanarak gemideki malların eksiksiz bulunup kayıtlarının tutularak İstanbul'a gönderilmesi hakkında Eskerye ve Endere kadılarına yazılan hüküm.

HÜKÜM:275

Kadırga inşası için gerekli olan akçenin temini hususunda kimden ne kadar akçe tahsil etmesi gerektiğinin bildirilmesi hakkında Mısır Beğlerine yazılan hüküm.

HÜKÜM:276

İstanbul için lazım olan hazine-i amire defterdarı tarafından tespit edilip yazılan levazım ve mühimmatın defterde yazılı olduğu şekilde temin edilip eksiksiz ve acele şekilde gönderilmesi hakkında Mısır Beğlerbegine gönderilen hüküm.

HÜKÜM:277

Trablus-şam da şekavet eden ve yakalanarak haps edilen Mir Ali'nin kefil gösterse dahi üzerindeki mal- mirinin tamamı tahsil edilmedikçe serbest bırakılmaması tahsil edildikten sonrada serbest bırakılmayarak İstanbul'a gönderilmesi hakkında Trablus-şam beğlerbeğine yazılan hüküm.

HÜKÜM:278

Trablusgarbda tercüman olan Derviş Muhammed'in reaya'ya zulm ettiğinin bildirilmesi üzerine bu kişinin teftiş edilerek üzerinden on beş yıl geçmemiş olan suçlarda davasının görülmesi hakkında Trablusgarb beğlerbeğine yazılan hüküm.

HÜKÜM:279

Meris kadısı Mevlana İbrahim'in Dergâh-ı muallâ çavuşlarından İbrahim'e katılarak istanbul'a gönderilmesi hakkında Ankara beğine yazılan hüküm.

HÜKÜM:280

Ahmed adında birisini öldürüp haps edilen Mehmet ve İbrahim den Mehmed'in bir şekilde hapisten kaçıp Dergâh-ı muallâ kapıcılarından Mustafa ve çavuşlardan Basri'nin evinde saklandığı mahkemeye çağırıldıklarında ise gelmedikleri hususunda bu kişilerin yakalanarak haklarında lazım gelen davanın görülmesi için Ankara beğine yazılan hüküm.

HÜKÜM:281

Nigbolu, Ezladi ve Zeştöy kadılıklarından tahrir edilen koyunların yazılan defterdekilerden eksik olmamak şartıyla bir an önce İstanbul'a getirilerek koyun eminine teslim edilmesi hakkında Dergâh-ı muallâ çavuşlarından Hızır çavuşa yazılan hüküm.

HÜKÜM:282

Trablusgarb'da baş gösteren kıtlıktan dolayı lazım oldukça zahire gönderilmesi hakkında Tunus beğlerbeğine yazılan hüküm.

HÜKÜM:283

Trablusgarb tarafların gelebilecek herhangi bir Celali hareketine karşı hazır olunması ve hemen müdahale edilmesi hakkında Tunus beğlerbeğine yazılan hüküm.

HÜKÜM:284

Önceden tımar sahibi olan Muhammed oğlu Ali'nin yasak olan ticaret mallarında kefere gemilerine verdiği ve kırk batmandan fazla buğday ve arpayı da yine gemilere yüklediğinin tespit edilmesi hususunda bu kişinin tımarının elinden alındığı, hakkında gerekli olan davanın görülmesi hususunda Hüdâvendigar sancağı beğine ve Tuzla kadısına yazılan hüküm.

HÜKÜM:285

Budin beğlerbeği Sinan ın mektubu üzerine Belgrad, Sigetvar, Konan ve Şemonturna sancaklarında sancak beğlerinin bölgelerine yeteri kadar hakim olmadıkları bölgede düşman askerlerinin dolaştıkları ve tuna ve budin eüç dört günlük mesafeye kadar gelebildiklerinin tespiti hususunda bu sancak beğlerinin bölgelerine tam olarak hakim olmaları oralardan bir zarar gelirse beyliklerinin ellerinden alınmakla kalmayıp haklarında lazım gelenin de yapılacağı bildirilmesi hususunda Belgrad,Sigetvar,Konan ve Şemonturna sancakları beğlerine yazılan hüküm.

HÜKÜM

OKUNAMADI

HÜKÜM:286

Mısır beğlerbeğinin hil'at giyip şimşir kuşanması ve Mısır vilayetinin her türlü işlerinden mesul olunması hakkında Mısır beğlerbeğisine yazılan hüküm.

HÜKÜM:287

Kaçıp Nemçe kralına sığınan Budin Voyvodasının ele geçirilerek istanbul'a gönderilmesi hakkında Budin beğlerbeğine yazılan tamamlanmamış hüküm.

HÜKÜM:288

Önceden gönderilen emr-i şerif mucibince Ermenilerden alınacak olan kasap akcesinin kimden ne kadar alınacağını ermeni papazları bezirganları tarafından tespit edilip toplanan akçenin koyun eminine teslim edilmesi hakkında İstanbul kadısına yazılan hüküm.

HÜKÜM:289

Bogdan voyvodasının yanındakilerle birlikte Bic kralına sığınması ve bic kralının bu kişilere itibar göstermesi hususunda Voyvoda ve yanındaki adamlarının kraldan istenilmesi eğer verilirse derhal İstanbul'a gönderilmeleri hakkında Budin beğlerbeğine yazılan hüküm.

HÜKÜM:290

Bazı mühimmatlar için Yemen'e gönderilen bevvapların Mısır'a geldiklerinde sağ ve salim Yemen'e geçirilmeleri hakkında Mısır Beğlerbeğine yazılan hüküm.

HÜKÜM

OKUNAMADI

HÜKÜM:291

Melik Ahmet Paşanın adamlarından bazılarının Çavuşluk ve zeâmet şartıyla iltizam sahibi olmalarına rağmen hazineye hiç akçe göndermemeleri üzerine kendilerinden yüzer bin akçe alınmasına ve zimmelerinde olan mal-ı mirinin tahsilinin yapılmasına vermekte inad ederlerse yüzer bin akçe veren kişilerin onların yerine atanacağını bildirilmesi hakkında Diyarbekir beğlerbeğine yazılan hüküm.

HÜKÜM:292

Melik Ahmet Paşa'nın adamlarından iltizam ile çavuş olanlardan yüzer bin akçe alınması için önceden gönderilen emrin yerine getirilmesi eğer vermiyorlarsa çavuşluğu hak eden ve yüzer bin akçe verecek olan kişilerin tezkireleriyle birlikte İstanbul'a gönderilmesi hakkında Diyarbekir beğlerbeğine yazılan hüküm.

HÜKÜM:293

Halep'te bulunan Sipahi oğlanlarının, silahtarların ve diğer kapıkulu askerlerinin görevlerinin bittiği ve önceden gönderilen emirlere rağmen mevaciplerinin hala verilmeye devam ettiği hususunda bu askerlerin İstanbul'a ağalarının yanına gönderilerek mevaciplerinin bölgeden verilmemesi hakkında Halep beğlerbeğine ve Hazine defterdarına yazılan hüküm.

HÜKÜM:294

Cebli mukataa emini Ali beğ ve Cebli sancak beği Canbolad oğlu Halil in Sahyun kasabasında soyulmaları hususunda eşkıyaların yakalanarak çalınan eşyaların bulunması hakkında Trablus-şam beğlerbeğine ve kadısına yazılan hüküm.

HÜKÜM:295

Selimiye sancağında bazı fukaraya zulm edildiği sancak beyi Selim in kardeşinin sancağa bağlı Hama ve Hamcı'ya yerleşerek buralardaki reaya göç etti diyip mal-ı mirinin tahsiline imkân yoktur demesi hususunda bölgenin düzeninin sağlanması ve zulm ve ta'addi den kaçınılması hakkında Selimiye beği Ahmed'e yazılan hüküm.

HÜKÜM:296

Selimiye sancağı beği Ahmed'in ve kardeşi Mehmet beğin bölgedeki faaliyetlerinin engellenmesi için bahar başında Selimiye, Hama ve Hamas'a bu beğlerin adamlarının gitmesinin engellenmesi hakkında Trablus-şam beğlerbeğine yazılan hüküm.

HÜKÜM:297

İstanbul'a gönderilen esirlerde Nikola ve Mihael'in Müslüman olarak Turhan ve Dursun adını aldığı bu esirlerin tekrar Bosna'ya gönderildiğini ve kendilerine uygun bir göreve getirilmelerinin istenilmesi hakkında Bosna beğlerbeğine yazılan hüküm.

HÜKÜM:298

Önceden kendisinden istenilmesine rağmen tahrir defterlerini göndermeyen Basra mal defterdarının yanında olan iki defteri görevlendirilen kâtiplerle birlikte acilen İstanbul'a göndermesi hakkında Eskiden Basra mal defterdarı şimdi ise Maraş'ın tahririnden görevli olan Abdullah'a yazılan hüküm.

HÜKÜM:299

Maliye tarafından önceden gönderilmiş olan Hük-m-i hümayûna göre amel edilmesi hakkında Belgrad mukâta‘âtı müfettişine ve nâzırına yazılan hüküm.

HÜKÜM:300

Ahyolu kazasında akçe toplanılmasına mani olan naib'in görevinden alındığı şimdiye kadar toplanılan akçelerin Dergah-ı mualla çavuşlarında Hüsni Çavuş ile birlikte İstanbul'a gönderilmesi hakkında Ahyolu kadısına ve Ahyolu karyesi cem'ine memur olan Osman'a yazılan hüküm.

HÜKÜM:301

İstanbul mimar başı Davud'un şikâyeti üzerine miri binaların imarı için gerekli olan taşın temin edilememesi hususunda İznik de olan taş ustalarına iş ettirilmeyerek miri binalar için gerekli olan taşın istanbul'a geciktirilmeden gönderilmesi hakkında İznik kadısına yazılan hüküm.

HÜKÜM:302

Karaman bölgesinde meydana gelen bazı eşkıyâlık faaliyetlerinin suçlularının bulunarak bunlarla ilgili davaların kadılar marifetiyle görülerek sonuçlandırılması hakkında Karaman beğlerbegine yazılan hüküm.

HÜKÜM:303

Cezayir'i Garb'a giden Mehmed'i kadimden olduğu üzere bölgeye vardığında kendisine birkaç nefer sancak beği tayin edilmesi hususundaki mektubu üzerine hük-m-i şerif varınca Cezayir'i Garb'a gitmesi hakkında Nakşe sancağı beğine yazılan hüküm.

HÜKÜM:304

Cezayir'i Garb'a giden Mehmed'i kadimden olduğu üzere bölgeye vardığında kendisine birkaç nefer sancak beği tayin edilmesi hususundaki mektubu üzerine hük-m-i şerif varınca Cezayir'i Garb'a gitmesi hakkında Kavala Kapudanına yazılan hüküm

HÜKÜM:305

Denizlerin savunması için Enilci kalesinde görevli olan neferlerden kaç tanesinin mirlivalar oldukları ve hangi zamanlarda kalede görev yaptıklarının yazılıp bildirilmesi hakkında İnebahtı sancağı beğine yazılan hüküm.

4.2.DEFTERİN TRANSKRİPSİYONU

Sayfa:1 Hüküm:1

Fî 13 Zi'l-ka'de sene ihdâ ve elf.

Rumeli ve Anadolu yakalarında olan Boğazhisarlar kadılarına ve dizdârlarına hüküm ki;

Hâliyâ ba'zı re'isler gemilerine boş fiçılar tahmîl idüp varup ol etrâfdan olan bağların üzümlelerini alup hamr u arak idüp İstanbul zahîresi için torşî ve pekmeze müzâyaka virdikleri i'lâm olmağın min-ba'd boş fiçı getürülmeyüp ve ol etrâfdan olan bağların üzümü hamr u arak idülmeyüp kadîmden olageldiği üzere torşî ve pekmez itdirilüp İstanbul zahîresi için vakti ve mevsimi ile irsâl olunup Yahûdi ve kefere tâifesine şîre itmek için virilmemek emr idüp buyurdum ki;

Vusûl buldukda bu cânibden varan gemileri yoklayup boş fiçı geçürtmeyüp ele girenleri mîrî için girift idüp ve ol etrâfdan bağları olanlara muhkem tenbîh ve te'kîd eylesin ki, kimesneye ol minvâl üzere hamr u arak itmek için tâze üzüm virmeyüp kadîmden torşî ve pekmez idenlere virüp emr-i şerîfe muhâlefet itmeyeler şöyle ki, min-ba'd boğazdan boş fiçı geçürdüp veya memnû' olan yere üzüm virdikleri istima' oluna. Sâhiblerine küllî hakâret olduğundan gayrı siz dahi envâ'-ı itâblarile mu'âteb olmanız mukarrerdir. Âna göre mukayyed olup min-ba'd fermân-ı hümayûnum üzere amel idüp bir dürlü dahi olmakdan hazer eylesin.

Sayfa:2-1 Hüküm:2

Karadeniz yalılarında vâki' olan sancakbeylerine ve kadılara hüküm ki;

Hâlâ taht-ı hükûmetinizde ve iskelelerde arpa ve buğdayların ve daru ve nohud ve mercimek ve bögrölce ve sâir hubûbâtın kilesi kaçır akçeye satılır ve kaç vakıyyedir ve İstanbul kilesinden tefâvütü nedir sıhhati üzere yazılup sicil olunup sûretleri ihrâc olunup südde-i sa'âdetime gönderilmesi lâzım ve mühim olmağın husûs-ı mezbûr için dergâh-ı mu'allâm çavuşlarından kıdvetü'l-emâsil ve'l-akrân olan Hüdaverdi Çavuş zîde kadruhû irsâl olunmuşdur. Buyurdum ki;

Hüküm-i şerîfim vardıkda bu husûsa her biriniz bi'z-zât gereği gibi mukayyed olup bi'l-fî'îl taht-ı hükûmetinizde arpa ve buğdayları ve nohud ve mercimek ve sâir hubûbâtın narhı niceyedir ve ol yerlerde bir kile tereke kaç vakıyyedir ve İstanbul kilesinin tefâvütü nedir sıhhati üzere yazıp sicil idüp ve birer sûretini ihrâc idüp imzâ idüp ve mühürleyüp mu'accelen müşârun-ileyh çavuşumla sütte-i sa'âdetime irsâl ve îsâl idesin. Husûs-ı mezbûr ehemmi-i umûrdandır, şöyle ki, ihmâl ve müsâhele olunup veyahut narhından veya kilenin tefâvütü ne kadardır veya kaç vakıyyedir ziyâde ve noksân yazup adem-i esmâ meğer müşâhede oluna, envâ'-ı itâbla mu'âteb olmanız mukarrerdir, âna göre basîret ve intibâh üzere olasin.

Sayfa:2-2

ÜZERİ ÇİZİLEREK İPTAL EDİLEN HÜKÜM

Sayfa:3-1 Hüküm:3

Hüküm ki;

Kıdvetü'l-ümerâ-i ve'l-ekâbir câmi'u'l-mehâmid-i ve'l-mehâfir el-muhtass bi-mezîd-i inâyeti'l-meliki'l-a'lâ hizâne-i âmiremin serverü'l hâsı düstûr-ı mükerrerrem müşîr-i mufahham Şirvan Eyâletinde mutasarrıf olan vezîrim Cafer Paşa edâma'llâhu te'âlâ defterdâr-ı iclâlehûnun Şirvan'da kâ'immakâmı olan kıdvetü'l-emâsil-i ve'l-akrân ()zîde kadruhûya hüküm ki düstûr-ı mükerrerrem dâme ilmihû müşîr-i mufahham nizâmü'l-'âlem vezîrim Hasan Paşa edâma'llâhu te'âlâ iclâlehû âsitâne-i sa'âdetime irsâl eyledüğü üzere ipek gönderilmesini emr idüp buyurdum ki;

Vusûl buldukda te'hîr ve terâhî olunmayup müşârun-ileyh vezîrim Hasan Paşa siz ve ânın ipeğin ne vechile cem' ve tahsîl idüp sütte-i sa'âdetime göndermiş ise siz dahi ol vechile tahsîl ve giratuvarlarına tahmîl itdirüp müşârun-ileyh çavuşumla ber-vech-i isti'mâl sütte-i sa'âdet-misâlime irsâl eyleyüp ihmâl ve müsâheleden ve ipeğin cem' ve tahsîli bahânesiyle re'âyâyı rencîde ve remîde itmekden ziyâde hazer idesin.

Sayfa:3-2 Hüküm:4

Gence Beylerbeyisine hüküm ki;

Şirvan'da olan ipeğin südde-i sa'âdetime getirilmesi için dergâh-ı mu'allâm çavuşlarından kıdvetü'l-emâsil-i ve'l-akrân () Çavuş zîde kadruhû irsâl olunmuşdur. Buyurdum ki; mezbûr çavuşum varup Gence'ye dâhil oldukda kifâyet mikdârda adam koşup emîn ve sâlim Şirvan'a ulaşırasın ve Şirvan'dan ipekle Gence'ye geldikten geri yarar adamlar koşup emîn ve sâlim Revân'a ulaşırasın.

Sayfa:4 Hüküm:5

Şam Beylerbeyine ve Humus ve Ba'albek kadılarına hüküm ki;

Humus Kazâsı ahâlîsinin kuvâ ve sulehâ ve a'yânı südde-i sa'âdetime mahzar gönderüp Humus Sancağı Beyi olan Harfuşoğlu Musa, Şam yeniçerilerinden Hacı Yusuf ve Mesih ve Hüsrev nâm şakîleri subaşı nasb idüp kuvâ ve zu'afânın hilâf-ı şer'-i kebîr müşârun-ileyh için mezbûr şakîler ikişer yüz öşr vesa'irden aldıklarından mâ'adâ her karye halkından da müşâhede deyü ve devr-i kefâlet iden onar ve on beşer gurus ve ikişer kile bulgur ve tarhana ve sâir makûlatlarından mâl-i yetim dahi ard duzdur gurusların aldurup muhâlif mal ve kuttâ'u't-tarik kırk altı...Beherlü Kifr Yegen ve Gerdüş nâm karyelerde sâkin olup hüccâcı katl ve emvâl ve erzâklarını nehb ve gâret idüp mukaddema on dört nefer gelmeğin üç neferi salb u siyâset olunup on bir nefer eşkiyâyı müşârun-ileyh cebren hapisden ıtlâk idüp bi'l-fi'il Ba'albek Nâhiyesi'nde Eyve nâm karyede sâkinler olup kuttâ'u't-tarikler olup ebnâ-i sebîli katl ve emvâl ve erzâkını nehb ve gâret itmek üzere oldukların bildirdikleri ecilden şer'le teftîş olunup bi-hasebi's-şer' lâzım geleni icrâ olunmak emr idüp buyurdum ki;

Vardukda bu bâbda bi'z-zât mukayyed olup mezbûr şakîleri meclis-i şer'e ihzâr ve da'vâ-yı hak üzere yağma dan hücumlariyle bîzâr idüp bir def'a şer'le görülüp fasl olunmayup on beş yıl mürûr etmeyen husûsların erkân-ı vechile hak üzere teftîş ve tefahhus idüp göresin, arz olunduğu gibi ise ba'de's-sübût erbâb-ı hukûka hakları alınırdikden sonra ehl-i fesâdın muhtâc-ı arz olanları muhkem haps idüp üzerlerine sâbit olan mevâddın sûret-i sicilleriyle yazup ellerine mufassalan yazup arz eyleyesin, muhtâc-ı arz olmayanları hakkında şer'le lâzım geleni icrâ idüp yerine koyasın mezbûr

şakîlerin fesâd ve şenâ'atlerine göre bi-hasebi'ş-şer' lâzım geleni mahallinde icrâ idüp şer'-i şerîfe muhâlif kimesneye iş itdirmeyesin, ammâ hîn-i tefîşde hakk-ı sarîhe tâbî' olup tezvîr-i telebüsten hazer idüp ahz ve celb sebebi ile veyahud garaz ve ta'assubla hilâf-ı vâki' kazıyye olunmayup şer'-i şerîfe muhâlif kimesneye ta'addî olunmakdan hazer idüp muhâlif-i şer'den hazer eylemeyesin.

Sayfa:5-1 Hüküm:6

Fî 6 Zi'l-ka'de sene elf.

Selanik ve Yenişehir kadılarına ve sâbıkan vezîrim olup vefât iden Mehmed Paşa'nın hâsları olan yerlerin kadılarına hüküm ki;

Kıdvetü'l-havass-ı ve'l-mukarrebîn ilâ-âhir Dârü's-sa'âdetim ağası olup Mustafa dâme uluvvihî südde-i sa'âdetime mektûb gönderüp müteveffâ-i müşârun-ileyhin hâslarını zabt iden voyvodaları ve subaşları ve para âmillerinin zimmetlerinde hayli bâkâyâ kalmakla ibtidâ-i mübâşeretlerinden mûmâ-ileyhin vefâtı gününe değin makbûzları ... yoklayup deynlerine müteveccih olan malı şer' ve kânûn ile tahsîl ve mûmâ-ileyh-i dâme uluvvihîye teslim olunmak için südde-i sa'âdetim kapucularından () zîde kadruhû mûmâ-ileyh cânibinden ta'yîn olup irsâl olunmamışdır Buyurdum ki;

Hükm-i şerîfimle vusûl buldukları bu husûsda erkân-ı vechile mukayyed olup müteveffâ-i müşârun-ileyhin hâslarını zabt iden voyvodaları ve subaşları ve para âmilleri şer'-i şerîfim ahz idüp dahi ibtidâ-i mübâşeretlerinden müteveffâ-i mûmâ-ileyhin vefât gününe değin hâsları zabt ve kabz eyledikleri nakdiye ve tereke ve sâir mahsûlün yerlü yerinde yoklayup şer' ve kânûn ile zimmetlerine zuhûr iden nakdiye ve tereke ve sâir mahsûlâtın husûs-ı mezbûra mübâşir olan mezbûrân kapucularım ma'rifeti ile bî-kusûr tahsîl idüp mûmzâ ve mahtûm defterlerin ile vasî-i müşârun-ileyhe irsâl eylesin inâd ve muhâlefet idenlerin emlâk ve esbâblarını bî-kusûr tahsîl idüp ta'allül ve nizâ' itdirmeyesin ol ma'kûle ta'allül ve nizâ' idenleri defterleri ve kaydlarıyla südde-i sa'âdetime irsâl eylesin.

Sayfa:5-2 Hüküm:7

Mezkûrine hüküm ki;

Mukaddemâ vezîrim iken fevt olan Mehmed Paşa'nın hâslarını zabt iden voyvodalar ve subaşılar ve para âmilleri zimmetlerinde kalan bakâyâsın tahsîli için südde-i sa'âdetimden gönderilen kapucular bekâyâ-yı mezbûreyi tahsîl idüp akçe ile südde-i sa'âdetime gelmiş olduklarında her biriniz kadılığa müte'allik olan mahûf yerlerden menâzil ve meralara kifayet kadarı adım koşdurup ve geceleyin bekletüp kadılıktan kadılığa emn ü selâmet ile ulaştırup kararları Vezirim İbrahime buyurdum ki;

Hükm-i şerîfim ile südde-i sa'âdetime ulaştırup vardıkda bu husûsa erkân-ı vechile mukayyed olup müteveffâ müşârun-ileyhin hâslarını zabt idüp voyvodalar ve subaşılar ve para âmillerinden tahsîl eyledikleri akçe ile südde-i sa'âdetime gelmiş olduklarında her biriniz kadılıktan kadılığa kifâyet üzere adamlar koşup mahûf ve hatar-nâk yerlerden emn ve selâmet ile geçürdüp emîn ve sâlim İslambol'a ulaştırup bâ ikdâm ve ihtimâm eylesin.

Sayfa:6-1 Hüküm:8

Bâ-hatt-ı Yahya Efendi

Fî 29 Recebü'l-mürecceb sene ihdâ ve elf.

Mensuhât tevzî'ine me'mûr olan Kâtib Hüseyin'e hüküm ki;

Bundan akdem piyâde tâifesinden burmacı çiftlikleri ulûfelülere tevzî' oluna deyü emr-i şerîfim virilüp mücebince Kütahya Sancağı'nda Temür ve Lüle nâm çiftlikler ulûfelüye tevcîh olunmuş iken ol çiftlikler piyâdeleri biz burmacıların deyü ta'allül eyledikleri i'lâm olunmağın mukaddemâ virilen emr-i şerîf mücebince amel olunmak emr idüp buyurdum ki;

Vardukda vech-i meşrûh üzere mukaddemâ sana emr-i şerîfim virilmiş idi ol emr-i şerîf mücebince amel eylesin hilâfına cevâz göstermeyesin.

Sayfa:6-2

ÜZERİ ÇİZİLEREK İPTAL EDİLEN HÜKÜM

Sayfa:7 Hüküm:9

Erzurum Beylerbeyisine hüküm ki;

Vedorel ve Bibol kadılarına hüküm ki;

Siz ki kadılersız, mektûb gönderüp Karahisar sâkinlerinden üçer bin akçe timârları olan Osman ve Ali nâm karındaşlar ehl-i fesâd ve şenâ'at olduklarından mâ'adâ Haydar Kethüda nâm kimesneyi hîle ile getürdüp evlerinde haps idüp eyledüklerinden gayrı yüz aded guruş alup vakıyyen varup evi basup emvâl ve erzâkın gâret ve yağma eyleyüp ve Sefer nâm sipâhînin yolunu basup muhkem darp idüp ol darbdan helâk olup ve ahâlî-i vilâyet mal ve menâllerin nehb ve gâret eyleyüp ve Şeyhzâde İbrahim nâm kimesne Ahmed nâm kimesnenin makrunum sâdır olmuştur buyurdum ki;

Mezkûrları her kande ise getürdüp fermân-ı hümâyûnum muktezâsınca şer'le lâzım geldiği üzere haklarından geldürüp emr-i şerîfim icrâ olunduğun yazup arz eylesin.

Sayfa:8-1 Hüküm:10

Diyarbakir Beylerbeyisine hüküm ki;

Cizre hâkimi Mehmed Bey mektûb gönderüp mukaddemâ Cizre hükûmeti husûsunda Mîr Aziz ile nizâ'ları olup gâh kendüye ve gâh Mîr Aziz'e virilüp mezbûrun tasarrufunda iken kendünün karındaşı Mîr Şeref bir nice eşkiyâ ile merkûm Mîr Aziz'i basup kendüsünü ve ehl ü iyâlini katl idüp fuzûlî memleketi zabt idüp âsitâne-i sa'âdetimden emr-i şerîfle çavuş vardukda itâ'at itmeyüp Mîr Aziz'i ve tevâbi'ini ve kendünün karındaşını katl idüp memleketi kılıç ile feth eyledüm deyü isyân ve tuğyân üzere olduğun bildirüp mezkûrun hakkından gelinmek ricâ itmeğın buyurdum ki;

Vusûl buldukda bu bâbda bi'z-zât mukayyed olup merkûm Şeref eğer Cizre'de ve eğer taht-ı hükûmetinizde her kande ele girerse birbirinizle haberleşüp hüsn-i tedârikle ele getürüp mecâl virmeyüp hakkından gelüp vilâyeti kemâ-kân müşârun-ileyh Mehmed Bey'in adamlarına zabt ve tasarruf itdüresin.

Hükümün yanında yukardan aşağıya şu ibare vardır: Bu Babdan Musul beylerbeyisine dahi müekked emr-i şerifim irsâl olunmuştur.

Sayfa:8-2

ÜZERİ ÇİZİLEREK İPTAL EDİLEN HÜKÜM

Sayfa:9-1 Hüküm:11

Gori Beylerbeyisine hüküm ki;

Bundan akdem Gori kal'asında olan neferân bi'l-külliyeye ref' olunup hâliyâ tekrâr ibkâ olunmak fermânım olmağın, zikr olunan neferâtın süvârî olanlarına onar ve on ikişer akçe ve piyâde olanlara altışar akçe ulûfe ta'yîn olunmak emrim olmuştur buyurdum ki;

Vardukda fermân-ı şerîfim üzere piyâde olanlara altışar akçe ve atlı olanlara onar ve on ikişer akçe ile gedik ta'yîn idüp defterlerinin bir sûretin mühürleyüp âsitâne-i sa'âdetime irsâl eyleyüp emr-i şerîfime muhâlif ziyâde ile gedik virilmekten ihtiyât ve ihtirâz üzere olasın.

Sayfa:9-2 Hüküm:12

Şam Beylerbeyine hüküm ki;

İş bu sene-i mübarekede taraf'ı beytül haram tain ve ziyaret hazreti şerif nam azimet iden hüccac lazım olan kullarım ve sair mühimmatları vakti ile ola geldiği üzere tedarik ve ihzar ettirülüp emnü eman ve selamet ve refahat ile varup gelmelerine müteallik hususlarda onat vech ile tedarik olunup kimesneye muzayaka çektirilmemesin emr edüp buyurdum ki;

Vardukta bu senede haccı şerife müteallık olan hüccac eğer mukarrem ve eğer ve sair lüzüm mühimmatlarıdır olageldiği üzere vakti ile hazır ve müheyya ettirüp emn ve selamet ile varup gelüp menazil ve merahilde müzayaka çektirilmemek babında enva-i mesai cemilin zuhura getiresin ve malımın cem ve tahsilinde bu karar tektirine dikkat ve ihtimam edüp asitane-i saadetime hazineme göndermege say ve ihtimam eylesin.

Sayfa:9-3 Hüküm:13

Sabıkan Basra beylerbeyi olup hala hüdavendigâr muhafazasında olan Ahmet'e ve Mihaliç ve Kirmastı kadılarına hüküm ki;

Müşârun ileyh Ahmet südde-i saadetime mektup gönderüp on beş nefer Arnavut kafirleri mal-ı gece ile alat-ı harple Solak Mehmed'in evin basup mezbur Solak Mehmed şer ile izlerin sürüp izleri mihaliç kazasında akçasığırlık nam karye sakinlerinden sulcuz Mustafa demekle maruf kimesnenin havlusun içinde görülüp mezburu bir uzun beğle kırmızı feraceyle mahalli meclise getirülüp ferace-i sabıka evi basulup katl olunan solak ali'nin feracesi olduğu sabit olunup mezbur acemi Muaccelen tutup mahkemeden çıkarıp zikr olan kadılıklara sipahi ve bekçiler ve...kati'ül harap...dimek ile mezburu ve avreti katl eyledikleri arz etmeğın buyurdum ki;

Vusul buldukta mezburu kimler katl etmiş ise bulduralar yine katl hususu şer ile sabit ise nicedur tesbit edüp tamamı malum etturup vuku üzere arz eylesin.

Sayfa:10 Hüküm:14

Bağdat Beylerbeyisine hüküm ki;

Musul Beylerbeyisi südde-i sa'âdetime adam gönderüp Livâ-i Musul müstakil eyâlet olduktan sonra Musul'un ve ona ilhâk olunan sancakların mufassal ve icmâl defterleri virilmek için birkaç def'a emr-i şerîfim gönderilmiş iken defterler henüz dahi virilmeyüp Bağdat'ta olduğu i'lâm itmeğın şimdiye değin teslîm olunmadığına müsebbib nedir, imdi müşârun-ileyh Musul'un ve Bağdat'a tâbi' olup zikr olunan beylerbeyiliğine tâbi' olan sancakların icmâl ve mufassal defterlerin adam gönderüp taleb eyledikde müşârun-ileyhe gönderülmek emr idüp buyurdum ki;

Vardukda aslâ ta'allül eylemeyüp Musul'un ve Musul'a ilhâk olunan sancakların icmâl ve mufassal defterleri müşârun-ileyh adam gönderüp taleb itdikde varan âdemisine teslîm eyleyüp müşârun-ileyhe irsâl eylesin şöyle ki, ihmâl olunup gönderilmeye, Musul'a tâbi' olup senin tarafından tevcîh olunan timârların terekelerine amel olunmayup südde-i sa'âdetimden berât virilmedüğinden gayrı mu'âteb olman mukarrerdir şöyle bilesin.

Sayfa:11-1 Hüküm:15

Amasya Beyine ve Gedegara Kadısına hüküm ki;

Gedegara Kazâsı'na tâbi' Kasaba-i Köprü'den Hamza Maden nâm kimesne şakî ve ehl-i fesâd olup hatunu nâ-mahremden kaçurmayup Kurt nâm..evine götürüp hatunu ile şürb-i hamr ve fi'îl-i şenî' eylediği meclis-i şer'e ihzâr olunup şer'le görüldükde vech-i meşrûh üzere sâbit olup sicil olduğu i'lâm olunmağın ele getirülüp şer'le hakkından gelinmek emr idüp buyurdum ki,

Vusûl buldukda bu bâbda bi'z-zât mukayyed olup mezkûrîni meclis-i şer'e ihzâr eyleyüp ve gaybet iderse şer'le buldurup olan kefillerine buldurup götürüp şer'le teftîş idüp göresin, fi'l-vâki' kazıyye i'lâm olunduğu şer'le sâbit ve zâhir ola mezkûr muhtâc-ı arz olanlardan ise haps idüp arz eylesin değıllerse şer'le haklarında lâzım geleni icrâ eylesin, ammâ hîn-i teftîşde hakk-ı sarîhe tâbi' olup tezvîrden ve şuhûd-ı zevrden ve garaz ve ta'assubla ve ahz ve celb sebebiyle hilâf-ı şer'-i şerîf iş olmakdan be-gâyet hazer eylesin.

Sayfa:11-2 Hüküm:16

Sancağı beyine hüküm ki;

Mukaddemâ olan ta'ahhüdün muktezâsınca zimmetine lâzım olan mal-ı gamîsanın malından ve emlâk-i esbâbindan ve kendü malından tahsîl idüp dâhil-i hazîne eylesin deyü dergâh-ı mu'allâm çavuşlarından kıdvetü'l-emâsil-i ve'l-akrân Mustafa Çavuş zîde kadruhû mübâşeretiyle mâliye tarafından müekked hükmi hümayûnum virilmeğın taallik üzere zimmetine lâzım gelen malı bi't-tamâm tahsîl ve dâhil-i hazîne olmak emr idüp buyurdum ki;

Vusûl buldukda mezbûr...itmeyüp mâliye tarafından virilen hükmi hümayûnum mücebince zikr olunan malı tahsîl ve tedârik eyleyüp dâhil-i hazîne itdirmekde ikdâm ve ihtimâm eyleyüp ihmâl ve müsâheleden be-gâyet hazer eylesin şöyle ki, ihmâl idüp zikr olunan malı tahsîl târîh-i mezbûrda dâhil-i hazîne olmaya mes'ûl ve mu'âteb olmak mukarrerdir âna göre tedârik idüp bâb-ı ikdâmdan def'ine fi'îl eylemeyesin.

Sayfa:11-3 Hüküm:17

Kıdvetü'l-ulemâ-i ve'l-müderrişîn umdetü'l-fudelâ-i ve'l-müdakkıkîn yebû'u'l-fazl-i ve'l-yakîn el-muhtass bi-mezîd-i inâyeti'l-meliki'l-mu'în hankâh müderrişi Mevlânâ Abdurrahman'a hüküm ki;

Mahrûse-i İstanbul kazâsı Erdene Kadısı Mevlânâ Muslihiddin zîde fazluhûya inâyet olunmuşdur buyurdum ki;

Vusûl buldukda müşârun-ileyh mahrûse-i İstanbul'a gelince sen kâimmakâm olup icrâ-yı ahkâm-ı şer'iyeye eyleyesin.

Sayfa:12-1 Hüküm:18

Kırım Hanı Gâzî Giray Han'a nâme-i hümayûn yazıla ki;

Hâliyâ südde-i seniyye-i sa'âdet-medâr ve atiyye-i aliyye-i gerdûn-ı iktidârımdan mektûb gönderüp mukaddemâ gönderilen evâmîr-i şer'iyeye mücebince Nogay tâifesi Azak kurbunda mütemekkin olmak için ra'iyet ve esmâları ada tâife olup dostluklarına çendân i'timâd olunmaz ve mukaddemâ bir def'a Sâhib Giray Han üzerine akın idüp küllî fesâda mübâşeret eylediklerinden mâ-beynlerinde muhârebe olup ekseri gulf-ı şemşîr ve ta'm-ı nim düşman-gîr olmuşlar idi. Bi'l-fi'il ol sadmenin eseri râhil olmayup inkıyâdları evvel olandan ve Büyük Nogay'a Ejderhan'da olan küffâr-ı hâk-sâr adam gönderüp hân-ı mezbûr üzerine akın itmeği tahrîk itmekle elli bin mikdârı adamla ale'l-fi'le üzerlerine sokulup mal ve menâllerini yağma ve talan eyledüklerini Azak beyi haber almakla ardlarından erişüp cenk idüp bir mirzâsın esîr ve elli mikdârı adamı tu'me-i şemşîr olup ve Moskov tarafından ileri gelüp tazarru eylediği mahzasıyla deran-ı zaman bu sene-i mübarekede vaktiyle ol... üzerlerine akın iderse vilâyetlerinden nice yerleri teslim itmek mukarrerdir deyü bildirdikleri ecilden gerekdir ki;

Vusûl buldukda inşâ'allâhü'l-meliki'l-müte'al... asker-i tatar sabâ-reftâr ile zikr olunan küffâr bir senelik vakt ve Mûsâ ile üzerlerine akın idüp hudâ-yı bî-zevâl kıl anî-ş-şebhi ve'l-ma'âlik inâyet server-i kâbân müretteb kendülerini ve evlâd ü 'ıyâllerini esîr sâirleri tu'me-i şemşîr-i zafer-te'sîr eyleyesin ve nûr-ı şehâmet ve merdâneliğiniz mücebince varlığın yazuya götürüp envâ'-ı fevz ve nasrın zuhûra gelmesinde olageldiği

üzere sâ ve dikkat üzere olasin ve vâki' olan fitrın âsârı vukû'u üzere 'atebe-i aliyyemize i'lâm eylesin.

Sayfa:12-2 Hüküm:19

Sultanyeri Kadısına hüküm ki;

Mektûb gönderüp kazâ-i mezbûra tâbi' merkûme Şâh Sultan Evkâfı karyelerinde Duşbudak nâm cemâ'atden Sefer bin Abdurrahim ve diğêr Sefer bin Nabi ve Odel bin Resul ve Ali bin Şahkulu ve Ahlatlu cemâ'atinden Memi bin Safer nâm kimesneler şakî ve harâmzâde olup dâimâ müslümânların evlerini basup emred oğullarını ve avratlarını çeküp gâret-i emvâl ve esbâb eyleyüp ve kalb akçe kesüp dâimâ fesâd ve şenâ'atden hâlî olmadıkların arz eyledüğü ecilden ele getirülüp şer'le görülmek emr idüp buyurdum ki;

Vusûl buldukda bu bâbda tamam mukayyed olup mezkûrları ihzâr ve mer'iyetleriyle beraber ayırup ve gayb idenleri şer'le buldurup lâzım gelenlerine buldurup getirdüp bir def'a şer'le görülmeyüp ve on beş yıl mürûr itmeyen husûsları hak ve adl üzere erkân-ı vechile tefîş idüp göresin, fi'l-vâki' kaziyye i'lâm eyledüğün gibi olup şer'le sâbit ve zâhir olan şer'le müteveccih olan hukûk ashâbına alıvirdikten sonra mezbûrların kalabalığa müte'allik olan va'di olup şer'le üzerlerine sâbit olur ise haps idüp arz eylesin değıller ise şer'le haklarında lâzım geleni icrâ idüp yerine koyasin, ammâ hîn-i tefîşde hakk-ı sarîhe tâbi' olup tezvîrden ve şuhûd-ı zevrden ve garaz ve ta'assubla veya ahz ve celb sebebi ile hilâf-ı şer'-i kavîmü'l-beşer olmakdan be-gâyet hazer eylesin.

Sayfa:13-1 Hüküm:20

Fî 9 Recebü'l-mürecceb sene...ve elf.

Şam Beylerbeyine hüküm ki;

Bundan akdem Acnun Sancağı Beyi olan Ferih oğlu Mansur 'azl olunup sâbıkan isyân iden Kansu Bey' in oğluna virilmeğın sonra yine mezkûr Ferih oğluna Safed sancağıyla ve emîr-i hâclık ile virilüp mâ-beynlerinde azîm cenk ve cidâl vâki' olup mezkûr Kansov oğlu gâlib olup zor ile livâ-i mezbûru zabt idüp ve mûmâ-ileyh Ferih

oğlu dahi mûbâlağa arab cem‘ idüp cenge gitmek üzere olup mâ-beyninde nice re‘âyâ kırılıp vilâyet-i harâba müşerref olduğu i‘lâm olundu, fi‘l-vâki‘ bu ma‘kûle fesâd vâki‘ olursa def‘ itmeyüp ve arz itmemekle mes’ûl olmuşundur ol diyârın sancakları birer fellâha virilmekle re‘âyâdan bir ehl-i pâ-yi mâl olduklarına rızâ-yı hümâyûnum yokdur hüsn-i tedbîr ile def‘ olunmak bâbında fermân-ı âlîşânım sâdır olmuşdur buyurdum ki;

Vusûl buldukda bu bâbda bi‘z-zât mukayyed olup zikr olunan fitne ve fesâdı hüsn-i tedbîr ve tedârikle def‘ idüp ve min-ba‘d ehl-i fesâd fellâh tâifesine sancak virilmeyüp yarar ve kâr-güzâr-ı dîn ü devlet ve ri‘âyet ider Gazi Bey’e arz idesin ve emîr-i hâclık umûru dahi senin re‘y-i sâibine tefvîz olunmuşdur eğer Gazze Sancağı Beyi Ahmed dâme izzuhûdur ve ona gayrıdır dîn ü devlete ve hüccâc-ı zevi‘l-ibtihâca her kangisi enfâ‘ ise onu ta‘yîn idüp gönderesin ve bi‘l-cümle ol diyârın intizâm-ı hâli ve hüccâc-ı zevi‘l-ibtihâcın refâhiyetinden hâli maksûd-ı hümâyûnumdur vech ü münâsib gördüğün üzere ya müşârun-ileyh Ahmed Beyi veya gayrıyı emîr-i hâc ta‘yîn ve eşkiyâ fellâh ellerinden ol arâzî-i mukaddeseyi tathîr ve pâk idüp def‘-i fitne ve mazarrat bâbında bezl-i maktûr ve sehl-i bi‘l-huzûr idesin.

Sayfa:13-2 Hüküm:21

Erzurum Beylerbeyisine ve Erzurum Defterdârına hüküm ki;

Hâliya vilâyet-i Erzurum’da istihdâmda ne mikdâr bölük halkı var ise istihdâmdan ref‘ olunmuşdur min-ba‘d hazîne-i Erzurum’dan bir ferde ulûfe virilmeyüp ve südde-i sa‘âdetime havâle olunmasını emr idüp buyurdum ki;

Vardukda fermân-ı hümâyûnum mücebince vilâyet-i Erzurum’da istihdâmda olan bölük halkına hazîne-i Erzurum’dan bir akçe ve bir habbe ulûfe virilmeyüp cümlesin südde-i sa‘âdetime havâle eylesin ki, gelüp ulûfelerin âsitâne-i sa‘âdetimden alalar şöyle ki, emrime muhâlifğir ve bir ferde ulûfe virildiği istimâ‘ oluna, sonra size tazmîn itdirilür âna göre mukayyed olasin.

Anun gibi yerlerin

14. Sayfa boştur.

Sayfa:15 Hüküm:22

Emîr-i Hâssa ve Mahmîl-i Şerîf Kadısına ve Şam'ın Yeniçeri Ağası'na hüküm ki;

Şam Beylerbeyi Halil Paşa ile Şam Defterdârı Ali mektûb gönderüp hacc-ı şerîfe müte'allik olan mukaddimleri ve devecileri deve ile tettebbu' eylediklerinden ol râh-ı sa'âdet-nişânda deve karnına ziyâde ağır yük vurulmakla kırılıp medyûn düşmekle kimisi Yemen'e ve kimisi Mısır'a firâr idüp ve bi'l-fi'il mevcûd olan mukaddimler ve deveciler kendülerine varup mîrî tarafından deve alup bineğine altmış şâmî batmanlık havâyicin altına alup binerler idi ve tamam yükü olanlar yüz yirmi şâmî batmanlık yük vururlardı dahi bundan ziyâde deveye yük vurulmamak kânûn değil iken hâlâ ba'zı insâfsızlar üç yüz rûmî vakıyyesiyle deveye yük vurdurup ba'zı menâzilden evvel yükün üzerine dahi binerler develer tahammül itmemele kırılıp hacc-ı şerîfe varup gelince kul tâifesine ve sipâhî ve gayrıya üçer dörder nebet deve virmek lâzım gelmekle kudretlü ve kuvvetlü mukaddimler sunup gaybet ve firâr itmişdir deyü takrîr eylediklerin bildirüp min-ba'd kânûn-ı kadîme ve olagelmişe muhâlif develere yük vurulmayup Mezebreb nâm menzile hüccâc vardukda mîrî cânibinden deve alup tahmîl idenler her kim olursa olsun bineğine altmış batman ve tamam yük tahmîl idenlerin yüz yirmi batman yükü kattana vurulup bundan ziyâde yük vurdurulmamak bâbında emr-i şerîf virilmek ricâsına arz eyledikleri ecilden min-ba'd âdet-i kadîme üzere yükletdirilüp ziyâde yük vurulmayup...olmasın emr idüp buyurdum ki;

Vusûl buldukda bu husûsda her biriniz bi'z-zât mukayyed olup mîrî cânibinden deve alup yük tahmîl idenlere muhkem tenbîh eylesin ki, onun gibi develere yük tahmîl etdiklerinde âdet-i kadîme üzere tahmîl idüp kadîmden olagelmişe muhâlif ziyâde yük vurmayalar.

Sayfa:16-1 Hüküm:23

Fî 3 Cemâziye'l-âhir sene elf.

Ergene Kadısına hüküm ki;

Dârü's-sa'âdem Ağası Server Ağa dâme uluvvihî südde-i sa'âdetime adam gönderüp

Sayfa:16-2 Hüküm:24

Manisa ve Midillü kadılarına;

Hâlâ südde-i sa'âdetimde nakîbü'l-eşrâf olan iftihârû's-sâdât ve'l-müderrişîn Mevlânâ Muhyi zîde fezâiluhû âsitâne-i sa'âdetime mektûb gönderüp Kazâ-i Midillü sâkinlerinden Seyyid Ahmed nâm kimesne müteseyyidler teftîşinde ta' kibinden elimde mektûblar vardır deyü bir telbîs-i mektûb peydâ idüp etrâfda olan kadılara varup müteseyyidler hafîyye akçelerin alup bir iki za'îf şâhid ile ellerine siyâdet hüccetin virüp fesâd ve şenâ'atden hâlî olmayup mezkûr ele getirülüp mektûbla vâzen Seyyid Mehmed Çavuş'a teslîm olunup kendüye irsâl olunmak bâbında hükmi hümayûnum virilmek ricâsına arz itmeğün buyurdum ki;

Vusûl buldukda mezkûr Seyyid Ahmed'i elime getirüp dahi müşârun-ileyhin mektûbuyla vâzen Seyyid Mehmed Çavuş'a teslîm idüp ahvâlin tetebbu' için müşârun-ileyhe teslîm eylesin.

Sayfa:16-3 Hüküm:25

Rodosçuk ve Keşan kadılarına ve Dergâh-ı Âlî çavuşlarından Mahmud Çavuş'a hüküm ki;

Sen ki Rodosçuk kadısısın, südde-i sa'âdetime mektûb gönderüp Kazâ-i Keşan'a tâbi' Ebrece nâm limandan gemiler tahmîl olunmayup cümlesi Rodosçuk iskelesinde tahmîl olunmak lâzımdır deyü mukaddemâ arz itdiğinden arzın mücebince hükmi hümayûnum virilüp sicill-i mahfûza kayd olunduktan sonra kirâren na'râ itdirilmişken ba'zı kimesneler der-anbâr olan buğdaylar için eğer nerden beş akçe ziyâde ile alursanız mu'âvenet idüp gemiler yüküne tahmîl idelim deyü ittifâk idüp emri şerîfime muhâlefet idüp ve Kasımpaşalı Hamza nâm reîs iki kere bu ma'küle gerek haklarından gelinmek ricâsına arz itdüğün ecilden buyurdum ki;

Vardukda bu bâbda her biriniz mukayyed olup emri şerîfe muhâlefet idüp liman-ı mezbûra yanaşan gemileri ve mezkûr mühimmatı südde-i sa'âdetime arz eylesin ki haklarından geline ve emri şerîfe muhâlif buğdayların Rodosçuk iskelesine getürmeyüp liman-ı mezbûra alup gidenler kimler ise teftîş idüp anları dahi isim ve resimleri ile yazup arz eylesin.

Sayfa:17-1 Hüküm:26

Ulûfeciyân-ı Yemîn Ağası Hasan Ağa'ya hüküm ki;

Anadolu ve Sivas vilâyetlerinden ba'zı erbâb-ı timâr ve dirliksiz olan levend tâifesinden ba'zı ehl-i fesâd sipâhî ve silahdâr bayrağı götürüp bölük halkı nâmıyla fukarâya dâimâ zulüm ve ta'addîde hâlî olmadıkları i'lâm olunup buyurdum ki;

Vardukda bu bâbda mukayyed olup edga dimek yerağ olmakla berayı mahmiliye görüp bölük halkı nâmıyla fukarâya zulüm ve ta'addî idüp kimler ise bî-garaz kimesnelerden haber alup dahi hüsn-i tedârikle ele götürüp fî'l-vâki' bölük halkı nâmıyla ol fukarâya zulüm ve ta'addî eyledikleri şer'le sâbit ve zâhir olursa taraf-ı kadılar ma'rifetiyle şer'le lâzım geleni icrâ eylesesin, ammâ bu bahâne ile kendü hallerinde olan kimesnelere ehli 'arz zulüm ve ta'addî olup ve fesâd üzere olanlara ahz ve celb sebebiyle himâyet olunmaktan ve hilâf-ı şer'-i şerîf zulüm ve ta'addî itmekden hazer eylesesin hakk-ı sarîhe tâbi' olasın.

Sayfa:17-2 Hüküm:27

Şam Defterdârına hüküm ki;

Hâlâ ol cânibde ba'zı kimesnelere havâlîden ve Şam hazînesinden irad-ı ulûfe ve terakkî için tezkere virüp onlardan birisi için südde-i sa'âdetime gönderüp hazîne küllî özrün olduğu i'lâm olundu, imdi sen hazîneden kimesneye ulûfe ve terakkî tevcîh itmeğe me'mûr değilsin ve bu bâbda mu'âteb olmuşsundur buyurdum ki;

Vardukda ezid-işam üzerlerinden alınan 'ulûfe için ve 'ulûfesi olanlara terakki tedarik verilsin...bir defe emre muhalif

Sayfa:18-1 Hüküm:28

Kırşehir Beyine hüküm ki;

Bundan akdem bölük halkından olup ehl-i fesâd olmakla ulûfesi kat' olunan Dîvâne Nasuh'un ve yanında olan eşkiyânın ele getirilmeleri için kıdvetü'l-emâcid-i ve'l-ekârim Ulûfeciyân-ı Yemîn Ağası Şehbâz Hasan Ağa dâme mecduhû ile sipâhî

oğlanlar kethüdâsı irsâl olunup ol bâbda rum beylerbeyisine hala onun gibi müşârun-ileyh tarafından mu'âvenet taleb olunursa kifâyet mikdârı adam koyup gönderüp gereği gibi mu'âvenet idesin deyü fermân olunmağın şöyle ki, müfsid-i mezbûr yanında olan eşkiyâyla sancağın toprağına varırsa sen dahi zu'emâ ve erbâb-ı timâr ve kendü adamlarınla müfsid-i mezbûrun etrâfını kuşadup her ne tarikle mümkün olursa ele götürülmesi mühim ve lâzım olmağın buyurdum ki;

Vardukda tedarikle müfsid-i mezbûr sancağına tâbi' olan yerlerde bulunursa yarar adamlar ile ve sancağın zu'emâ ve erbâb-ı timârıyla hüsn-i tedârikle üzerine varup etrâfını kuşadup bi-inâyeti'llâhi te'âlâ her ne vechile mümkün olursa tedârikde kusûr itmeyüp müfsid-i mezbûru yanında olan eşkiyâyla ele getirüp kayd ve bend ile müşârun-ileyhe teslim eylesin ki, eğer kendüden ve eğer yanında olan eşkiyâdan hakk-ı da'vâlarından fukarânın ahvâli görülüp ve kendi Amasya kal'asında haps olunup sonra emrim ne vechile olursa mûcebiyle amel oluna, müfsid-i mezbûrun ele götürülmesi ziyâde mühim olmuşdur ağa-yı müşârun-ileyhe de gereği gibi mu'âvenet idüp ihmâlden ve ehl-i fesâdı himâyet itmekden hazer eylesin.

Bir sûreti Bozok Beyine.

Bir sûreti Kayseri Beyine.

Bir sûreti Çorum Beyine.

Bir sûreti Çankırı Beyine.

Sayfa:18-2 Hüküm:29

Tunus ve Trablusgarp Beylerbeyileri Hüseyin ve Mehmed Paşa'ya hüküm ki;

Trablusgarp'ın zuhûrâtdan eşkiyâsının def'i için hüküm-i şerîfim vârid olup dahi sen ki müşârun-ileyh Hüseyin Paşa'sın, Trablusgarp tarafı semtin olmağın sen mûmâ-ileyh Mehmed Paşa ile ma'an Trablusgarp'a vardukda emr idüp buyurdum ki;

Hüküm-i şerîfim vardukda emrim üzere ma'an Trablusgarp'a varup dahi mahall-i husûs-ı mezbûr için virilen hüküm-i hümâyûn mücebince lâzım gelen hizmetin edâ eyledikten sonra beylerbeyiliklerine varasın ihmâl ve müsâheleden hazer idesin.

Sayfa:19-1 Hüküm:30

İstanbul Kadısına hüküm ki;

Südde-i sa'âdetime mektûb gönderüp sâbıkan kassâb akçesi kırk bin filori olup her sâl zebhinden küllî akçe hâsıl olmakla müstakil mütevellî nasb olunup hâlâ zıkr olunan akçeden on iki yük akçe kalup ve mütevellîsi onda on bire istirbâh itdirmekle ta'lik-ı cüz'î nesne hâsıl olup ol dahi mütevellî yevmî elli akçe vazîfe alup ve dört câbî ve bir kâtib vazîfesi dahi ihdâs olunmakla kassâbdan yılda altmış dokuz bin akçe âid olur zıkr olunan akçe min-ba'd onda on iki üzere istirbâh olunmak üzere kassâba veyâhud mu'temedün-aleyh kimesnelere virildiği takdîrce ribhi za'af üzere olduğundan mâ'adâ mütevellî ve kâtib ve câbîlerin vazîfeleri zarar-ı kassâblığa âid olmakla küllî tefâvüt olmağın meblağ-ı mezbûr mütevellîden ref' olunup vech-i meşrûh üzere istirbâh olunmak bâbında hüküm-i hümâyûnum ricâsına arz itdüğün ecilden buyurdum ki;

Vardukda zıkr olunan kassâb akçesin arz itdüğün üzere amel eylesin.

Sayfa:19-2 Hüküm:31

Sakız Beyine ve Sakız Kadısına hüküm ki;

Sisam Kadısı mektûb gönderüp Sakız müstahfizlarından Deli Hasan oğlu Reis Mehmed nâm kimesne acemioğlanı nâmıyla ehl-i fesâd kimesne olup âher yerlerde nice fesâd itdüğünden mâ'adâ hâlâ Sisam Adası'na gelüp re'âyânın koyunların alup ve

evlerin basup adam katl idüp fesâd ve şenâ'atden hâli olmaduğunu ahâlî-i vilâyet ricâsıyla arz itmeğin buyurdum ki;

Vusûl buldukda mezkûr Reis Mehmed'i ele getürüp dahi arz olunduğu üzere adam katl idüp fesâd ve şenâ'ati vâki' ise ba'de's-sübût hakkında meclis-i şer'le hakkından gelesin, hilâf-ı şer'-i şerîf kimesneye ta'addî olunmakdan hazer eyleyesin.

Sayfa:19-3 Hüküm:32

Balıkesir Kadısına hüküm ki;

Kazâ-i mezbûrede bi'l-fi'il nâibü's-şer' olan Ahmed'in halka hilâf-ı şer' ta'addî olduğu i'lâm olunmağın niyâbetden min-ba'd ref' olunmak emr idüp buyurdum ki;

Vusûl buldukda mezbûru emrim üzere min-ba'd niyâbet hizmetinde istihdâm eylemeyüp Müslümanlara ta'addî itdirmeyesin.

Sayfa:20-1 Hüküm:33

Fî evâil-i Zi'l-hicce sene elf.

İstanbul Kadısına hüküm ki;

Mukaddemâ sarây-ı atîka koyun virüp kassâblık iden kassâblar kethüdâsı Pervane'ye yeniçeri meydânına günde yigirmi iki re's koyun virmek teklîf olundukda yalnız ol mikdâr koyun virmeğe kudretim yokdur deyü gaybet idüp hâlâ mezbûr kimesne gerü gelüp kadîmden kassâblık idüp hizmet idegeldikleri yoldaşlarıyla sarây-ı atîka ve yeniçeri meydânına koyun virmeğe müte'ahhid oldukda Koyun Emîni İlyas Çavuş i'lâm itmekle gerü yoldaşlarıyla kadîmden hizmet idegeldikleri üzere koyun virüp kassâb olmak emr idüp buyurdum ki;

Vusûl buldukda kadîmden mezbûr kimesne yoldaşlarıyla sarây-ı atîk ve yeniçeri tâifesi meydânına koyun virüp hizmet idegeldikleri üzere gerü hizmet idüp kassâblık itdiresin.

Sayfa:20-2 Hüküm:34

Musul Beylerbeyine hüküm ki;

Südde-i sa'âdetime adam gönderüp Musul Beylerbeyiliğine müte'allik olan mahlûlâtı ba'zı kimesneler âher beylerbeyilerden almakla hilâf-ı kânûn tasarruf iderler deyü ol ma'küleler görülmek ricâsına arz itdüğün ecilden buyurdum ki;

Vusûl buldukda göresin, Musul Beylerbeyiliğine müte'allik vâki' olan mahlûlâtdan âher beylerbeyilerin tezkeresiyle ze'âmet ve timâr alup tasarruf ider kimesne var ise men' ve def' idüp hilâf-ı kânûn âher beylerbeyilerden alanlara tasarruf itdirmeyüp min-ba'd Musul'a müte'allik vâki' olan mahlûlâtı müstehak olanlara kendü tarafından tevcîh idüp tezkerelerin viresin.

Sayfa:21-1 Hüküm:35

Akkirman Beyine hüküm ki;

Bender Beyi Mehmed Bey mektûb gönderüp sancağında sâkin olup Tatar ağalarından ba'zı kimesneler ahd-i hümâyûnuma muhâlif bilâ-emr Lih Vilâyeti'ne akın salup bir mahalli vurup iki yüz mikdârı esîrin sürüp Mayak nâm geçide geldiklerinde senin 'ademiyetinde kendüsü üç dört yüz adamlı ılgar edüp bendlerde harabiyetten...nâm karyeye vardukda Lih tarafından iki bin kâfir geliyor deyü haber gelmekle sancağının zabt ve hırâsetine avdet idüp hâlâ ol Tatarlar gâret eyledikleri esîrler senin taht-ı livânda olduğunu arz itmeğın ol ma'küle esîrlerden Müslüman olmayanı ellerinden alup gerü Lih Vilâyeti'ne götürmek emr idüp buyurdum ki;

Vusûl buldukda emrim üzere zikr olunan Tatarlar ahd-i hümâyûnuma mugâyir Lih cânibinden getürdükleri esîrlerin Müslüman olmayanlarını ellerinden alup gerü Lih cânibine irsâl eylesin min-ba'd sulh ve salâha mugâyir Lih cânibine tecâvüz olunmakdan îkâz-ı fitneden be-gâyet hazer eylesin.

Sayfa:21-2 Hüküm:36

Bender Beyine hüküm ki;

Mektûb gönderüp mukaddemâ küffâr-ı hâk-sârın eşkiyası ekser Bender tarafına müteveccih olup ve livâ-i mezbûrun zu‘emâ ve erbâb-ı timârı olmamakla hıfz ve hırâset-i memleket için bir mikdâr akıncı ta‘yîn olunup ve düşman ziyâde oldukda Kili ve Akkirman câniblerinde vâki‘ olan ma‘zûl sipâhîler vâli emirliler getürdülüp hıfz ve hırâset olunagelmiş iken hâlâ zikr olunan akıncı Özi beyine ta‘yîn olunmakla Bender memleketinin hıfz ve hırâseti mümteni‘ olup re‘âyâ celâ-yı tavattuna yüz tutup ve hâlâ küffâr-ı hâk-sâr eşkiyasından on iki bin kâfir cem‘ olup Bender muhâfazası mühimmâtındandır deyü tâife-i mezbûre üslûb-ı sâbık üzere Bender muhâfazasında olmak ricâsına arz eylediğin ecilden kadîmden olageldiği üzere amel olunup emr idüp buyurdum ki;

Vusûl buldukda vilâyet-i Bender kadîmden ne vechile hıfz ve hırâset olunagelmiş ise gerü ol vechile hıfz ve hırâset idüp küffâr-ı hâk-sâr eşkiyasından memâlik-i mahrûseme zarar ve gezend erişdirmekten be-gâyet hazer idesin.

Sayfa:22 Hüküm:37

Fî 29 Cemâziye'l-evvel sene elf.

Şam Beylerbeyisine hüküm ki;

Sâbıkan Leccun Sancak Beyi olan Uşşak dâme izzuhû dergâh-ı mu‘allâma adam ve mühürlü defter gönderüp hâlâ Leccun Sancak Beyi olan Turabay livâ-i mezbûra geldikde müşârun-ileyh Uşşak'ın nakit yüz elli bin sikke ve üç yüz mehâr deve ve iki bin beş yüz su sığırı ve sâir envâ‘-ı ecnâsdan küllî malı ve erzâkı nehb ve gâret itdüğün bildirmeğin irsâl itdüğü defter sûreti südde-i sa‘âdetimde alıkonulup bir sûreti sana irsâl olunmuşdur müşârun-ileyh sâbıkan mülâzım olup mîrîye küllî alâkası olmağın ol defter mûcebince gâret olunan nukûd ve esbâb ve cevâhir her ne ise eğer müşârun-ileyh Turabay'dadır ve eğer gayrıdadır her kimde ise ‘ittibâ ile buldurulup mîrî için zabt olunup defter olunup südde-i saa‘âdetime irsâl olunmak emrim olmuşdur buyurdum ki;

Varıcak bu bâbda erkân-ı vechile mukayyed olup zikr olunan nukûd ve esbâb ve erzâk her kimde ise ... zuhûra getürüp mîrî için zabt idüp südde-i sa'âdetime irsâl eylesin.

Bir sûreti Gazze Beyi Ahmed Bey'e, defterin sûreti Şam Beylerbeyine irsâl olunmuşdur ol defter mücebince

Sayfa:23-1 Hüküm:38

Budin Beylerbeyine hüküm ki;

Vilâyet-i Budin'de mahlûl olan ze'âmet ve timâr müstehak olanlara senin tarafından tevcîh olunmak emr idüp buyurdum ki;

Vusûl buldukda vilâyet-i Budin'de min-ba'd ze'âmet ve timâr mahlûl oldukda ol cânibden berât ile ve emirle müstehak olan yarar kimseye tevcîh idüp tezkerelerin viresin ve berât-ı şerîfim virile.

Sayfa:23-2 Hüküm:39

Çane Sancağı Beyine,

... sancağı begi Ahmet ve ferande Davud Beyi dergâh-ı mu'allâm çavuşlarından Kefe ve Azak nâzırı olan Bekir Çavuş dergâh-ı mu'allâma mektûb gönderüp Kefe iskelesine tâbi' Kuba nâm mevzi'in mahsûlü zamanında tüccâr tâifesi gemiler ile vardukda Rus tâifesi zarar erişdirmekle gemiler varmağa imkân olmamakla mal-ı mîrîye küllî zarar-ı ziyân olmakla mahsûl zamanında zikr olunan mahallin hıfz ve hırâseti ehemm ve mühimmâtdandır deyü arz eyledüğü arz olundukda emrim olan mahal hıfz ve hırâset olunmak fermânım olduğuna südde-i sa'âdetimde defterdâr olan Seyyid Mehmed dâme uluvvihî mûmzâ tezkeresiyle i'lâm iken buyurdum ki;

Vusûl buldukda te'hîr ve terâhî itmeyüp fermân-ı hümâyûnum muktezâsinca zikr olunan mahallin mahsûl zamanında varup hıfz ve hırâsetinde olup gemiler ile varanı Rus tâifesinden ve sâirlerinden ve müertebeden bir ferdin malına ve canına zarar ve gezend irişdirmeyüp bab-ı muhâfazada dakîka fevt eylemeyesin şöyle ki, adem-i ihtimâmın ile gerü Rus tâifesi mahsûlu zamanında varan gemilerde olan tüccâr tâifesini

rencîde eyledükleri i'lâm oluna, envâ'-ı itâb ve ikâba mazhar olursun âna göre mukayyed olasın.

Sayfa:24-1 Hüküm:40

Fî evvel-i Cemâziye'l-âhir sene elf.

Ergene Kadısına hüküm ki;

Dârü's-sa'âdetim ağası olup Edirne'de vâki' merhûm ceddîm Sultan Murad evkâfına hasbî nâzır olan iftihâru'l-havâss-ı ve'l-mukarrebîn mu'temedü'l-mülûk-i ve's-selâtîn Server Ağa dâme uluvvihî sütte-i sa'âdetime adam gönderüp hâlâ merhûm-ı müşârun-ileyhin taht-ı kazânda vâki' olan evkâfî müceddeden tahrîr olunup defteri makbûl-i hümâyûnum olup üzerine tuğrâ-yı şerîfim çekilüp defter-i cedîd mücebince câbîleri zabt ve tasarruf itmek bâbında hükm-i hümâyûnum taleb itmeğın buyurdum ki;

Vusûl buldukda taht-ı kazânda vâki' merhûm müşârun-ileyhin evkâfını tevkî'-i hümâyûnumla muvakkâ' olan defter-i cedîd mücebince câbîlerine zabt ve tasarruf itdirüp hilâf-ı defter kimesneye ta'allül ve nizâ' itdirmeyesin.

Sayfa:24-2 Hüküm:41

Fî 2 Cemâziye'l-âhir sene elf.

Suluova Beyine ve Papa ve Maçın Kadılarına hüküm ki;

Sen ki Papa Kadısının mektûb gönderüp kazâ-i mezbûra tâbî' Lakariçe nâm karye sâkinlerinden Seratoy ve Ratomlo ve Vetko ve Kohaçren ve Mosahome ve İstoyan ve Mihandirdi ve Paramaçın ve Makro ve Toma ve Nemoy ve Ratol ve İçova nâm zimmîler şakî ve ehl-i fesâd olup Papa Kazâsına tâbî' Çetemi nâm karye sâkinlerinden Ali nâm kimesnenin evini ateşe Yakup kendüyü ve ehl-i iyâlini katl idüp bundan mâ'adâ İbrail'den gelürken nehr-i Tuna üzerinde dergâh-ı âlî olanlardan birini dahi katl itdiklerinden Sölova Beyinin subaşısı mezbûrların birini tutup salb itmekle mâ'adâ-yı mezbûrun evini basup cemî'-i memalikin alup onları bu ma'küle fesâd ve şenâ'atden hâlî değıldir deyü haklarından gelmek ricâsına arz itdüğün ecilden buyurdum ki;

Vardukda bu bâbda her biriniz bi'z-zât imkân vechile mukayyed olup zikr olunan eşkiyâ ve ehl-i fesâdı ele götürüp gaybet ider ise buldurması lâzım olunanları buldurup götürüp dahi vech-i meşrûh üzere fesâd ve şenâ'at itdikleri bi-hasebi'ş-şer'i'ş-şerîf üzerlerine sâbit ve zâhir olursa ashâb-ı hukûk ma'rifetiyle da'vâ-yı hak idenler ile beraber idüp bir def'a şer'le fasl olunmayup üzerlerinden on beş yıl mürûr itmeyen husûsların hak üzere dikkat ve ihtimâmla teftîş ve tefahhus idüp göresin, fi'l-vâki' şer'le müteveccih olan hakların alınıvirdikden sonra haklarında şer'le lâzım geleni icrâ idüp mahalle koyasın, ammâ hakk-ı sarîhe tâbi' olup bir bahâne ile kendü hallerinde olanları ehl-i fesâd şu deyü rencîde itmekden be-gâyet hazer idesin.

Sayfa:25-1 Hüküm:42

Bosna Beylerbeyisine hüküm ki;

Vilâyet-i mezbûreye dâhil olalıdan berü zabt ve sıyânet-i memleketde hıfz ve hırâset-i vilâyet bâbında ve küffâr-ı hâk-sâr ile muhârebe ve mukâtelede zuhûra gelen ferman-i mebrûrun müstelzim-i inâyet-i mevfûre olmağın sonra mezîd-i inâyet-i hüsrevânem zuhûra getirülüp bir kabza şimşîr-i zafer-te'sîr ile bir sevb hil'at-i fâhirim irsâl olunup buyurdum ki;

Varup vusûl buldukda hil'at-i hümâyûnumu giyüp ve şimşîri kuşadup min-ba'd dahi vilâyet-i mezbûrenin hıfz ve hırâsetinde ve küffâr-ı hâk-sârın men' ve def'i bâbında ve sâir uğur-ı hümâyûn-ı nusret-makrûnuma müte'allik cumhûr-ı umûrda bezl-i makdûr ve sa'y-i meşkûr itmekden hâlî olmayasın.

Sayfa:25-2 Hüküm:43

Temeşvar Beylerbeyisine hüküm ki;

Hızâne-i âmiremin Temeşvar cânibi defterdârı Mehmed dâme uluvvihî dergâh-ı mu'allâma mektûb gönderüp defterdâr-ı sâbık neferânın mevâcib-i defterlerin bile alup gitmekle maslahat-ı avk olmak lâzım geldikde Temeşvar hazînesinde rûznâmecî ve mukâbelecî olan Hasan defterlerin aynı ile bir sûreti bende vardır deyü iki mahalle defter getir ol defterler ile mesâlih görülürken defterdâr-ı sâbık asıl defteri göndermekle mezbûr Hasan'ın defterleri ile mukâbele oldukda defterdârın defterine muhâlif nice

mevâdd ve neferât mevâcibinden dahi tekrîr-i tahvîl olunmuş mevâcibler bulunup defterdâr imzâsına taklîd idüp gedik tevcîh itmekle aynı ile telbîs tezkereleri bulunup tezvîr berâtlar yazdurup kendü mukâbele defterine kayd idüp ulûfelerin virdirmekle hazîneye küllî yük akçe gadr idüp müddet-i ömrün tezvîr ve telbîse sarf idüp her vechile izâlesi lâzım olduğun i'lâm itmekle pâye-i serîr-i i'lâma arz olundukda Cezayir'e gönderilmek fermânım olmağın buyurdum ki;

Vardukda fermân-ı hümâyûnum muktezâsınca mezbûr Hasan'ın vilâyet-i mezbûreden alâkasın kat' idüp dahi yarar adamlarla koşup âsitâne-i sa'âdetime gönderesin ki Cezayir-i Garb'a gönderile.

Sayfa:26-1 Hüküm:44

Gence beylerbeyisine ve defterdarına hüküm ki;

Gence de çerakise bölüğü halkı dergahı-ı muallama arz-ı hal gönderüp Mısırdaki vaki çerakise bölüğü devlet nehr-i sevane geldiklerinde sağ kolda bozulup ve sağ tarafda urulup ve vilayeti Mısırdaki asker taifesi ile cem olmak için...verilmedi sağ kolda oturup ve alay...amel olunması emrimdür

Sayfa:26-2 Hüküm:45

Edirne hakimine hüküm ki;

Edirne hakimi Mehmet dame uluvvuhu mektup gönderip Talu'ya tabii kala'i gök derbendi zapt olundukta derbent sard gece ve muma onunda kala ilhak olmağın gazitam ve tekfur kulları nam mahallerde kamuk ve muhatara olmağın nice kimesneler katl ve enval ve esbabları garet ve hırsaset olmaktan hali hükmederler ise zıkr olunan hususlarda derbentcileri taifeler...ayende ve revendeye hazır olmaz deyu iğlam eylediği ecilden buyurdum ki;

Vusul buldukta arz olunduğu gibi olup zıkr olunan mahallerde derbendci taifesi (silik) kimesneye olmak lazım gelmeğın ayende ve revendeye ilka ile hilafı şer-i şerife mugayir iş etmeyesin...kimesneye tabii ve

Sayfa:27-1 Hüküm:46

Budin ve Bosna Beylerbeyilerine hüküm ki;

Temeşvar hazînesinden mukaddemâ mukâbele ve rûznâme hizmetlerinde olan za'îm Hasan'ın defterlerde ba'zı tezvîr ve telbîsi zuhûra gelmekle Cezayir'e sürülmek fermânım olup ol bâbda Temeşvar Beylerbeyisine müekked emr-i şerîfim gönderilmiştir. Lâkin mezbûr bi'l-fi'il Temeşvar'da olmayup taht-ı hükûmetinizde olmak ihtimâliyle emr-i şerîfim irsâl olunmuşdur buyurdum ki;

Vardukda fi'l-vâki' mezbûr bi'l-fi'il Temeşvar'da olmayup taht-ı hükûmetinizde varmış ise her kande idüğü haber alunursa hüsn-i tedârikle ele getirülüp müşârun-ileyh Temeşvar Beylerbeyisine gönderesin ki fermân-ı şerîfim mücebince alâkasın kat' idüp Cezayi'e irsâl eyleye husûs-ı mezbûr mühimmât-ı umûrdandır ihmâl ve müsâheleden ve himâyet olunmakla gaybet itdirilmekten ihtiyât eylesin.

Sayfa:27-2 Hüküm:47

Kefe Beylerbeyisine ve Kadısına hüküm ki;

Hâliyâ Vilâyet-i Kefe'de bi'l-fi'il iki bin sekiz yüz tulum yağ mevcûd olup âsitâne-i sa'âdetime irsâli mühimmâtdan olmağın eskiden olan yağlar şimdiye değin câri olan narh ne ise ol narh üzere bey' olunup hâliyâ mevcûd olan iki bin sekiz yüz tulum yağ on ikişer akçe üzere bey' olunmak fermân-ı şerîfim olup ol bâbda Kırım Hanı cenâb-ı emâret-bâb-ı eyâlet-nisâb Gâzî giray Han dâmet me'âlîhuya dahi nâme-i hümâyûnum gönderilmiştir buyurdum ki;

Vardukda bu bâbda sen dahi gereği gibi mukayyed olup zikr olunan iki bin sekiz yüz tulum yağı İstanbulda vakıyyesi on ikişer akçe ile olmak üzere aldırup bir akçe ziyâde aldirmayasın vakti ve zamanı ile gemilere tahmîl itdürüp mahmiyye-i İstanbul'a irsâl itmekden hâlî olmağın zikr olunan yağ mahmiyye-i İstanbul'da on ikişer akçeye bey' olunup bir akçe dahi ziyâde ruhsat virilmez tüccâr tâifesine ...otası âna göre aldırup ziyâde aldirmayasın ve fukarâya ta'addî ve tecâvüz olunmakdan dahi ihtirâz üzere olasın.

Sayfa:28-1 Hüküm:48

Fî evâsıt-ı Cemâziye'l-âhir sene elf.

Boğdan Voyvodasına hüküm ki;

Vilâyet-i Boğdan sâkinlerinden Burut veled Gofkaradyan ve karındaşı Mihaliç nâm zimmîler şürûr-ı efrâddan olup vilâyet-i Boğdan'ı fesâdlarıyla harâb itdiklerinden mâ'adâ mal-ı mîrîye dahi küllî zararları olduğun i'lâm olunmağın mukayyed ve mahbûs-ı âsitâne-i sa'âdetime irsâl olunmalarını emr idüp buyurdum ki;

Vusûl buldukda mezkûrları ele götürüp mûmâ ileyh çavuşuma teslim idüp mukayyed ve mahbûs-ı südde-i sa'âdetime gönderesin ihmâl ve müsâhele itmeyesin.

Sayfa:28-2

ÜZERİ ÇİZİLEREK İPTAL EDİLEN HÜKÜM

Sayfa:28-3 Hüküm:49

Çeşme ve Ayasluğ ve Sığla kal'aları dizdârlarına hüküm ki;

Sığla Beyi Mustafa Bey mektûb gönderüp kendüden mukaddem sancak beyi olanlar me'mûr oldukları deryâ muhâfazası için her üç ayda bir kadirgalarına zikr olunan kılâ' müstahfizlarından kifâyet mikdârı cenkçi alagelmişler iken hâlâ kendünün kadirgasına dahi üç ayda bir cenkçi ta'yîn olunmak ricâsına arz itmeğın olageldüğü üzere amel olunmasını emr idüp buyurdum ki;

Vardukda bu bâbda her biriniz mukayyed olup bundan mukaddem sancak beyi olanların kadirgasına ma baadel veren böyle cenkçi virilegelmiş ise müşârun-ileyhin kadirgasına dahi olagelen âdet ve kânûn üzere kılâ' müstahfizlarından kifâyet mikdârı cenkçi viresin.

Sayfa:29-1 Hüküm:50

Bursa Kadısına ve Hâssa...hüküm ki;

Hâlâ Kırım Hanı karındaşı olan Giray Sultan dâme uluvvihi sâbıkan mahmiyye-i Bursa Sultan Emir Mahallesi'nde Molla Haleb evlerinde sâkin olup mîrî cânibinden icâresi virilür imiş üslûb-ı sâbık üzere mezkûr evler tahliye olunup kendüye virilmek ricâ itmeğin buyurdum ki;

Vusûl buldukda mezkûr evler kirâları ise üslûb-ı sâbık üzere tahliye ve teslîm eyleyüp mîrî cânibinden icâresi virile.

Sayfa:29-2 Hüküm:51

Fî evâsıt-ı Cemâziye'l-âhir sene elf.

Sâbıkan Erzurum Beylerbeyisi () Paşa'ya hüküm ki;

Senin kethüdân ve kapucubaşın ile ba'zı yeniçeri tâifesinin da'vâ-yı şer'iyeleri olup hâlâ mezbûrların südde-i sa'âdetime gelmeleri lâzım olmağın mezbûrları südde-i sa'âdetime göndermek emr idüp buyurdum ki;

Vardukda zikr olunan kethüdân ve kapucubaşını 'ale't-ta'cîl südde-i sa'âdetime gönderesin ki gelüp da'vâ-yı şer'iyeleri olanlar ile mürâfa'a olup ahvâlleri görüle avk ve te'hîrden ve ihmâl ve müsâheleden ziyâde hazer eylesin.

Sayfa:29-3 Hüküm:52

Âsitâne-i sa'âdetimden Batum serhaddine varınca Karadeniz yalılarında vâki' olan kadılara hüküm ki;

Mahmiyye-i İstanbul'dan serhadd-i mezbûra varınca Karadeniz yalılarında olan Kefe ve Azak ve sâir iskelelerden ağır gemilerin reîsleri ve sâir yoldaşları tüfenk ve güverte ve gemiyân ve sâir yağbu yarağ ve barut ve gayrı dârü'l-harbe virilmesi memnû' olan metâ'ı mahmiyye-i mezbûreden ve sâir ve iskelelerden gemilere koyup Çerkes ve Anapa ve Megrit Gürcü vilâyetlerine iletüp harbî kâfirlere virdikleri i'lâm olunmağın onun gibi ağır gemileri zikr olunan vilâyetlere gitdikde alup gittikleri metâ'ı yoklasun memnû' olan metâ' görülmesin emr idüp buyurdum ki;

Vusûl buldukda bu bâbda gereği gibi mukayyed olup onun gibi ağır gemileri zikr olunan vilâyetlere gitdikde malını yoklayup dârü'l-harbe memnû' olan tüfenk ve güverte ve gemiyân ve sâir yağbu yarağ ve barut ve gayrıyı fermân-ı hümâyûnuma mugâyir götürmekden ziyâde hazer eyleyesin.

Sayfa:30

ÜZERİ ÇİZİLEREK İPTAL EDİLEN HÜKÜM.

Sayfa:31-1 Hüküm:53

İskenderiye Sancağı Beyi olan () dâme izzuhûya hüküm ki;

Hâlâ hızâne-i âmiremin Mısır cânibi defterdârı olan; Seyyid Ahmed dâme uluvvihîye ferağın ile İskenderiye'ye îsâl eylemek emr idüp buyurdum ki;

Vusûl buldukda emr-i celîli'l-kadrim mücebince müşârun-ileyhe ferağın ile mahall-i mezbûra îsâl idüp avk ve te'hîr eylemeyesin.

Sayfa:31-2 Hüküm:54

Tuna Kapudanı Piyâle'ye hüküm ki;

Kapudanlığına müte'allik olan deryâda seffineler ile ba'zı ehl-i fesâd zuhûr idüp yalılarda evler basup ve nice gemileri gâret idüp fesâd ve şenâ'atden hâlî olmadıkları i'lâm olundu, imdi ol ma'küle eşkiyâyı ele götürüp tersâne-i âmireme göndermek emr idüp buyurdum ki;

Vusûl buldukda onun gibi kapudanlığına müte'allik olan deryâda ehl-i fesâd zuhûr ider ise hüsn-i tedbîr ve tedârikle ele götürüp üzerlerine fesâd ve şenâ'atleri sâbit ve zâhir olanları haklarında olan sûret-i siciller ile tersâne-i âmireme gönderesin, ammâ bu bahâne ile kendü hâlinde olana dah ve celb ve ahz sebebi ile ehl-i fesâdı himâyet itmekden ziyâde hazer eyleyesin.

Sayfa:32-1 Hüküm:55

Eğriboz Sancağı Beyine ve Atina Kadısına hüküm ki;

Dergâh-ı mu'allâma mektûb gönderüp kazâ-i Atina sâkinlerinden Begro nâm zimmî on yük akçeye ve Dimitri'ye beş yüz bin akçe ve Nikol ve İstemani üçer yüz bin akçe ve Kondo ve Yorgaki beşer yüz bin akçeye ve Harami ve Lamir ve Dimitri üçer yük akçeye ve Kirkor nâm zimmî beş yüz bin akçeye ve Behladi nâm zimmî dört yük akçeye ve Nikola ve Elekis üçer yüz bin akçeye ve Papa ve İyolati ikişer yük akçeye mâlik olup mütevellilerüz deyü mahrûse-i İstanbul'da kassâblık ta'yin olunmak münâsibdir deyü kasaba-i mezbûre sâkinlerinden olup dergâh-ı mu'allâm müteferrikalarımın olan Hasan ve südde-i sa'âdetim çavuşlarından Zülfikâr ve Abdî ve Abdülgaffar ve Salih mîr-i mîrân çavuşlarından Mustafa Çavuş ve Atina kal'ası dizdârı olan Mustafa ve za'im Abdî ve silâhdârlardan Ali ve Hatîb Alaeddin ve bunlardan mâ'adâ ve mu'temedün-aleyh Müslümanlardan nice kimesneler ehil ellerdür deyü arz eylediğünüz ecilden zikr olunan zimmîler kassâblık hizmetine ta'yîn olunmak fermânım olmuşdur buyurdum ki;

Vusûl buldukda fi'l-vâki' arz olunduğu üzere mezkûrûn zimmîler ol vilâyetden alâkaların kat' eyleyüp dahi mahrûse-i İstanbul'a gönderesün ki gelüp kassâblık hizmetinde olalar.

Sayfa:32-2 Hüküm:56

Fî evâsıt-ı Cemâziye'l-evvel sene elf.

İncik Kadısına hüküm ki;

Südde-i sa'âdetime mektûb gönderüp Ali Bâli bin Kurt Bâli emr-i şerîfim ibrâz idüp mukaddemâ Vilâyet-i mahrûse-i 'âlî Karye-i Umudun kurbunda Kırkyalanbozdu dimekle ma'rûf yerleri hâric ez defter bulmağla havâss-ı hümâyûna ilhâk itdikden sonra mezbûr Ali Bâli'ye tapu ile virüp eline südde-i sa'âdetimden mühürlü sahîh ve cedîd sûret-i defter-i hâkânî virilmeğin Karye-i Karaseyl'den Hacıoğulları Yahya ve Abdülkerim ve hizmetkârları Osman ve Süleyman tasarrufuna mâni' olmağın göresin deyü fermânım olmakla görülüp fi'l-vâki' mezbûr Ali Bâli'nin sûret-i defterde zikr olunan yerler çiftlik yazılıp hak bunun olduğu zâhir olmağın mezbûra hüküm olunup

varup saban bırakup zirâ'at iderken mezbûrlar Yahya ve Abdülkerim ve hizmetkârları olan Osman ve Süleyman üzerine varup sabanın kırup ve sol koluna ok atup ve hatun ve oğullarını muhkem darb-ı zillet idüp ve itâ'at-ı şer' itmediklerin arz itdüğün ecilden buyurdum ki;

Vardukda mezbûrları getürdüp ve yarar adamla koşup kayd ve bend ile südde-i sa'âdetime gönderesin ki kösteğe konulalar.

Sayfa:33-1 Hüküm:57

Şam Beylerbeyisine hüküm ki;

Evlâd-ı Ferih'den Korkmaz Bey'in zimmetinde mal-ı mîrî vardır deyü sâbıkan mîr-i mîrân olan Muhammed dâme ikbâlühû zamanında Şam kal'asında haps olunup lâkin bi'l-fi'il zimmetinde mukayyed birer nesne olmadığı i'lâm olunmağın buyurdum ki;

Vardukda müşârun-ileyhi getürüp ahvâlin hak üzere göresin, fi'l-vâki' ne ma'küle mukâta'alar tutup ne mikdârı satilup ne mikdârı kalmışdır yerlü yerinden muhâsebe defterlerinden gereği gibi dikkat ve ihtimâmla göresin, onun gibi üzerinde kalmış mal-ı mîrî var ise defterler mücebince bî-kusûr tahsîl idüp hızâne-i âmireme teslim itdükden sonra gayrı alâkası yoğ ise gerü hapisden itlâk eyleyüp mücerred garaz ile haps olunmuş ise ol vechile rencîde itdirmeyesin, ammâ zimmetinde mal-ı mîrî var iken tahsîl olunmadan itlâk olunmaktan dahi ihtirâz üzere olasin.

Sayfa:33-2 Hüküm:58

Göynük Kadısına hüküm ki;

Südde-i sa'âdetime mektûb gönderüp kasaba-i mezbûre ahâlîsi şer'-i şerîfe gelüp Eğirdir Yörükleri dimekle ma'rûf tâife avratların ve câriyelerin nâ-mahremden kaçırmayup zinâ itdirüp ba'zı ehl-i fesâd ve kuttâ'-ı tarîk nâmında olanlar ile cem' olup ekinlerimiz ve bağ ve bahçelerimiz çiğnedüp ve havluları yıkup ve eyyâm-ı şitâda cebren üzerimize konup davarlarımızı taşra idüp ve cebren samanlıklarımızı bitirüp

ziyâde ta'addî ve tecâvüz iderler deyü şekvâ eylediklerin arz itdüğün ecilden buyurdum ki;

Vardukda min-ba'd tâife-i mezbûreyi kasaba-i mezbûreye getürtmeyüp onun gibi mezbûrlardan da'vâ-yı hak iden var ise ihzâr idüp bir def'a şer'le fasl olmuş olmayup üzerlerinden on beş yıl mürûr itmiş olmayan husûsların şer'le hak üzere teftîş idüp her kimin üzerinde bu ma'küle hukûku sâbit olursa ashâbına hükm idüp göresin ve min-ba'd tâife-i mezbûreyi kasaba-i mezbûreye getürtmeyesin.

Sayfa:34-1 Hüküm:59

Rum Beylerbeyinde Hüseyinâbâd Kadısına hüküm ki;

Çorum Kadısı mektûb gönderüp kazâ-i mezbûra tâbi' Bulancak nâm karye sâkinlerinden Abdülgani nâm kimesne ebâen cedd raiyyet oğlu raiyyet iken sipâhî oğlu oldum deyü bayraklar kaldırıup eşkiyâdan Karamanlı dimekle ma'rûf Döyki ve Çak ve Hudâavirdi ve Işak nâm kimesneler ile her karyeye otuzar kırkar gurus salup cebren ve kahren hilâf-ı şer' akçelerini alup ve Çorum alaybeyisinin evini basup şer'e da'vet olunduklarında itâ'at itmeyüp fesâd ve şenâ'atlerinden Müslümanlara ne zulüm eylediklerin arz itmeğün südde-i sa'âdetimde olan kul defterine nazar olundukda mezkûr Abdülgani mevcûd bulunmamışdır buyurdum ki;

Vusûl buldukda mezkûrları hüsn-i tedbîr ve tedârikle ele getirüp dahi arz olunduğu üzere fesâd ve şenâ'atleri vâki' ba'de's-sübût ashâb-ı hukûka şer'le hakların alıvirdikden sonra üzerlerine sübût bulan mevâddın sûret-i sicilleriyle mukayyed ve mahbûs yarar adamlarla koşup âsitâne-i sa'âdetime gönderesin, ammâ bile koşup gönderdiklerin adamlara muhkem tenbîh eylesesin ki, yolda gaflet ile gaybet itdirmek ihtimâli olmaya.

Sayfa:34-2 Hüküm:60

Urta Beyi Ahmed Beye hüküm ki;

Bundan akdem emîr-i hâcc olduğunda haccın levâzım ve mühimmâtı birer günde sa'y-i belîğ eyleyüp ve menâzil ve merâhilden hüccâc-ı zevi'l-ibtihâca gereği hizmet

idüp eşkiyâ-yı a'râbdan hıfz ve hırâset itmekle herkes refâh-ı hâl ile varup hacc-ı mebrûru edâ eyleyüp emîn ve sâlim mürâca'at eyledikleri i'lâm olunmağın Mescid-i Nebeviye 'aleyhi's-salâtü ve's-selâmın peykesine senin dahi emîr-i hâclık hizmeti yine sana tefvîz olunmuşdur ve mukaddemâ umûr-ı hacdan zuhûra gelen hizmetin dahi her vechle meşkûr olmağın hakkında mezîd-i inâyet-i şâhâne ve kurbet-i himâyet-i pâdişâhânem zuhûra getürüp hila'-ı fâhirimden bir sevb hil'at türlü el muhtep emr-i zâtî kılınup irsâl olunmuşdur buyurdum ki;

Vusûl buldukda ihsân olunan hil'at-i fâhiremi envâ'-ı envâr ve ikrâm ile giyüp ve şimdiden hüccâcın levâzım ve mühimmâtı ve tedârikine mübâşeret eyleyüp dahi inşâa'llâhu te'âlâ hac zamanı geldikte menâzil ve merâhilde hüccâcı gereği gibi hıfz ve hırâset eyleyüp bi-inâyeti'llâhi te'âlâ eşkiyâ-yı a'râbdan zarar ve gezend iriştirmeyüp emîn ve sâlim avdet itdirmekde ve zâd ve zehâiri tedârikinde bezl-i câhidi'l-makdûr eylesin

Sayfa:35 Hüküm:61

Karaferye Kadısına hüküm ki;

Seyyidetü'l-muhadderât ekliletü'l-muhassanât zâdetü'l-ulâ ve's-su'edât meliketü'l-melikât safiyyetü's-saffât bâniyetü'l-mebaniül 'l-meberrât sâhibetü'l-hayrât ve'l-hasenât el-mahfûfetü's-sadef mevâtıf-ı letâyif kan hemşîrem Gevher Han Sultan dâmet ismetihâ tarafından dergâh-ı mu'allâma arz-ı hâl sunulup taht-ı kazânda vâki' mülk odaların ba'zı rençber tâifesi ve müsâfirînden nice kimesne gelüp sâkin olurlarken bölük halkından ve dergâh-ı mu'allâm yeniçerilerinden ve erbâb-ı timâr ve gayrıdan ba'zı kimesne zikr olunan rençber ve tüccâr ve müsâfirîni cebren odalarından ihrâc eyleyüp envâ'-ı zulüm ve ta'addî itdüklerin i'lâm eyleyüp anun gibi zulüm ve ta'addî idenler her kim ...men' olunsun ... eylememeleri için hüküm-i hümâyûnum virilmesin istedi eyledüğü ecilden buyurdum ki;

Müşârun-ileyhin zikr olunan mülk odaları için sakin olan tüccâr ve rençber ve müsâfirîni min-ba'd ol vechile rencîde ve odalarından ihrâc itdirmeyüp emr-i şerîfime muhâlif rencîde idenler her kim olur ise olsun isim ve resmi ve bölük ve ulûfeleri ile yazup irsâl eylesin ki, emr-i şerîfime muhâlif müşârun-ileyhin odalarında sâkin olanları cebren ihrâc itdikleriyçün haklarından geline, bu emr-i celîli'l-kadrime muhâlif

kimseye iş itdirmeyesin bu bâbda dergâh-ı mu'allâm çavuşlarından Pervez Çavuş ve Solak Mustafa mübâşir olup ammâ hadd-i şer'-i şerîfden tecâvüz eylemeyesin şöyle bilesin.

Sayfa:36-1 Hüküm:62

Rumeli Beylerbeyisine hüküm ki;

Mektûb gönderüp erbâb-ı timârdan Osman'ın Durmuş nâm kimesne ile timâr husûsunda nizâ'ları olup senin huzûrunda mürâfa'a olup kavga eylediklerinden mezbûr Osman mezkûr Durmuş'u hançer ile vurup mecrûh itdüğü şer'le sübût olup sebt ü hüccet olduğundan mâ'adâ mukaddemâ dahi Veli Halife nâm suhteyi katl eylediği sebt olunup ve nice kimesnenin eş ve iyallerün çeküp ve Müslümanların esbâb ve erzâkını nehb ve gâret eyleyüp hakkından gelinmesi lâzımdır deyü i'lâm eyledüğün ecilden şer'le hakkından gelinmesini emr idüp buyurdum ki;

Vusûl buldukda fi'l-vâki'arz-ı husûs-ı mezbûru arz itdüğün aslâ mecâl virmeyüp şer'le hakkından gelüp viresin ve muradım emrim yerine varduğun yazup arz eyleyesin.

Sayfa:36-2 Hüküm:63

Mora Beyine ve Deşniçe Kadısına hüküm ki;

Sen ki kadısın mektûb gönderüp Kasaba-i Deşniçe ve etrâfında olan karyeli halkı meclis-i şer'e gelüp kasaba-i mezbûre sâkinlerinden Divane Memi bin Abdullah ve Memi Hocaoğlu Mustafa ve Ömer bin Süleyman ve yoldaşlarından diğeri Memi bin Perin ve Kâtib Hüseyin nâm kimesneler eşkiyâdan olup evler ve yollar ve mandıralar basup nice kimesnelerin avrat ve oğullarını çeküp fi'il-i şenî' idüp vekatl-i nefis idüp ve emvâl ve esbâbların gâret eyleyüp fesâd ve şenâ'atden hâlî olmayup ve her birinin nice töhmet-i şâyi'aları müseccel olup eğer mezbûrların şer'le haklarından gelinmez ise re'âyâ terk-i diyâr itmeleri mukarrerdir deyü arz itmeğün buyurdum ki;

Vardukda mezbûrları ihzâr idüp da'vâ-yı hak idenler ile mürâfa'a eyleyüp bir def'a şer'le fasl olmayup on beş yıl mürûr itmeyen husûsların hak üzere husemâ muvâcehesinde teftîş idüp göresin, mezbûrların arz olduğuna üzere fesâd ve şenâ'atleri

ve zulüm ve ta'addîleri vâki' ise ba'de's-sübût hilâf-ı şer'-i şerîf olunamı asmasına hüküm idüp ele getirdikten sonra ehl-i fesâdın şer'le haklarında lâzım geleni icrâ eylesin muhtâc-ı arz olanları haps ve arz eylesin, ammâ hîn-i teftîşde hak üzere olup kimesneye hilâf-ı şer'-i şerîf zulüm ve ta'addîden ve ehl-i fesâda ahz ve celb sebebi ile himâyet olunmaktan hazer eylesin.

Sayfa:37-1 Hüküm:64

Andıra Kadısına ve İnebolu Kapudanına hüküm ki;

Sâbıkan Mısır Beylerbeyisi olup vefât iden Üveys'in emvâl ve erzâkı Ali Reis seffinesine tahmîl ve defter olunup irsâl olundukda bi-emri'llâhi te'âlâ deryâda muhâlif rüzgâr olmakla Andıra nâm cezîreye karîb deryâda seffine-i mezbûre pârelenüp mezbûrun rencîde olan emvâl ve erzâkın cezîre-i mezbûre zimmîleri gâret eyledikleri ecilden müşârun-ileyhin defteri mücebince her kimin zimmetinde zuhûr ider ise adamlarına teslîm itdürülmek emr idüp buyurdum ki;

Hükm-i şerîfim vardukda bu bâbda dikkat ve ihtimâm idüp yevmî ekin esbâbından defteri mücebince her kimin zimmetinde ne mikdâr zuhûr ider ise cem' ve tahsîl idüp zikr olunan adamlarına bi't-tamâm teslîm idüp husûs-ı mezbûr ihmâl ve müsâhele sebebiyle avk ve te'hîr olunmak ihtimâli olmaya.

Sayfa:37-2 Hüküm:65

Anadolu Beylerbeyine hüküm ki;

Kütahya dizdârı mektûb gönderüp Kütahya kal'ası müstahfizlarından on beş nefer mikdârı kimesneler kal'adan taşra yatup birkaç def'a kal'aya gelüp taşrada kalmayasız deyü tenbîh olundukdan sonra yine mütenebbih olmayup taşrada yaturlar deyü dirliklerin âhere virilmek için emr-i şerîfim virilmek ricâsını arz itmeğin buyurdum ki;

Vardukda bu bâbda erkân-ı vechile mukayyed olup neferât-ı mezbûreye muhkem tenbîh ve te'kîd eylesin ki, min-ba'd kal'adan taşra yatılmayup gelüp kal'a hizmetinde olalar ba'de't-tenbîh uslanmayup kendü hevâsında olanları isimleri ve resimleri yazup arz eylesin ki, dirlikleri âhere virile.

Sayfa:37-3 Hüküm:66

İstanbul Kadısına ve Mi'mârbaşısına hüküm ki;

Mi'mârbaşısı mektûb gönderüp hâlâ yalıda mücerred ibnâsı fermân olunan kasr-ı hümâyûn için neccâr ve haccâr lâzımdır deyü istedikde İstanbul'da olan neccârlar ve haccârlardan tedârik olunmasını emr idüp buyurdum ki;

Vardukda mahalle imâmıların gördükde mahallede yeniden binâyâ mübaşeret idenlerin binâlarında neccârdan ve haccârdan ne denlü kimesne var ise alup kasr-ı hümâyûn binâsı için ta'yîn eylesin, ammâ mübâşirler kimesnenin akçesin alup himâyet itmek ihtimâli olmaya.

Sayfa:38-1 Hüküm:67

İstanbul Kadısına hüküm ki;

Mukaddemâ bezzâzistân ve bez pazarı ahâlîsinden cem' olunan kassâb akçesi Karaca nâm zimmî kassâba teslim olup hâlâ mezbûr Karaca'da olmağla kassâb akçesi emânetde zâyi' ve telef olup kassâb akçesi olmamağla an yanında ziyâde müzâyaka masrafları olup husûs mühimmât-ı umûrdan olmağın tekrâr kassâb akçesi cem' olmak emr idüp buyurdum ki;

Vusûl buldukda te'hîr ve terâhî itmeyüp bezzâzistân ve bez pazarı ahâlîsin getürdüp dahi cümlesinin müşâveresi ve ittifâkı ile her birinden hallerine göre olageldiği üzere kassâb akçesi cem' idüp ve ne mikdâr akçe tahsîl olunduğun yazup arz eylesin ki, cem' olunan akçe bir yarar kassâba teslim olup yanında olan ve müzâyaka def' oluna, husûs-ı mezbûr ehemmi-i umûrdandır ihmâl ve müsâheleden hazer eylesin.

Sayfa:38-2 Hüküm:68

Karinâbâd Kadısına hüküm ki;

Dergâh-ı mu'allâ yeniçerilerinden Mustafa'ya yine dergâh-ı mu'allâ yeniçerilerinden Ali seninle birer çift öküz almağa gidelüm deyü mezbûr Mustafa'yı alıp gidüp Dragon nâm karyeye varup Radoslav nâm zimmî evine konup köyün papası ve Çömlekçi Dobre ve Yovan nâm zimmîler ile ziyüp içüp ba'dehû mezbûr Yovan kılavuz

olup köyünden çıktıklarında yolda kavga idüp mezkûr Ali mezbûr Mustafa'yı bir ok ile çalup ve kılavuz olan Yovan dahi başından taş ile vurup katl eyledikleriş i'lâm olunmağın buyurdum ki;

Vardukda mezbûrları ihzâr idüp gaybet iderler ise şer'le buldurması lâzım olanlara buldurup getirüp bir def'a şer'le fasl olmuş olmayup bilâ-özü-i şer'î itmiş değil ise hak üzere teftîş idüp göresin, mezbûrlar vech-i meşrûh üzere mezkûr Mustafa'yı katl eyledikleri bi-hasebi's-şer' sâbit ve zâhir olup muhtâc-ı arz olanları haps idüp arz eylesin olmayanlar haklarında şer'le lâzım geleni icrâ eylesin hak üzere olup kimesneye hilâf-ı şer'-i şerîf hüküm virüp ve ahz ve celb itmekle himâyet olunmaktan hazer eylesin

Sayfa:39-1 Hüküm:69

Han hazretlerine nâme-i hümayûn ki;

Hâlâ İstanbul'da yağ bâbında ziyâde müzâyaka olmakla ol diyâr-ı nüzhet-âsârdan vâfir ve müstevfâ yağ tedârik olunup olageldüğü üzere Kefe gemilerine tahmîl itdirilüp doğru İstanbul'a gönderilmek mühimmâtdan olmağın bu bâbda nâme-i hümayûnumuz yazılıp irsâl olunmuşdur gerekdir ki;

Vusûl buldukda kadîmü'z-zamandan ile'l-ân südde-i müddet-i mekânımıza olan sadâkat ve ihlâsınız muktezâsınca yağ husûsuna kemâl-i takayyüd ile mukayyed olup Nogay ve Azak ve dahi ol câniblerden vâfir ve müstevfâ yağ tedârik itdirüp inşa'llâhü'l-meliki'r-rahmân deryâdan gemiler yürüdüğü zamanda olageldüğü Kefe gemilerine tahmîl itdirüp doğru İstanbul'a gönderilmek bâbında hüsn-i ihtimâmınız vücûda getirüle.

Sayfa:39-2 Hüküm:70

Şam Beylerbeyisine hüküm ki;

Gazze Beyi olup Şam emîr-i haccı olan Ahmed dâme izzuhû mektûb gönderüp hâlâ hacc-ı şerîf yolunun mukaddemleri fakîr ve müflis kimesneler olmakla mîrîden virilen masrafına küllî gadr eylediklerinden mâ'adâ fukarâya dahi ta'addîleri olmakla

mezbûrlar ref' olunup yerlerine birer mün'im ve mütemevvil olanlardan İsmail Enverüddin otuz mehâr deveye ve Nasırüddin yirmi mehâr deveye ve İbn Dehman et-Tahayi yüz mehâr deveye ve Şeyh Ali yüz mehâr deveye ve Ebu Ömer yüz mehâr deveye ve Evlâd-ı Vaî altmış mehâr deveye ve Nureddin elli mehâr deveye mukaddim ta'yîn olmak için arz itmeğin buyurdum ki;

Vardukda bu bâbda gereği gibi mukayyed olup arz olunduğu üzere hâlâ olan mukaddimleri ref' idüp yerlerini vech-i meşrûh üzere mezkûrlara tevcîh ve ta'yîn idüp olageldüğü üzere mukaddimlik hizmetinde istihdâm eylesin.

Sayfa:40-1 Hüküm:71

Niğbolu Beyine hüküm ki;

Hâlâ Özi ve Silistre Sancağı Beyleri ile Boğdan Voyvodası Özi cânibinden kal'a binâsına fermân olunmağın onun gibi mezkûrlar kal'a binâsına mübâşeret eylediklerinden sen dahi sancağına tâbi' olan alaybeyi ve zu'emâ ve erbâb-ı timâr ile kalkup ol cânibde bir münâsib mahalde cem'iyet idüp etrâf ve cevânibi küffâr-ı hâk-sârdan hıfz ve hırâset eylemek emrim olmuşdur buyurdum ki;

Vusûl buldukda bu husûsa mukayyed olup bu bâbda mûmâ-ileyh Özi Beyi ile haberleşüp dahi sancağına tâbi' olan alaybeyi ve zu'emâ ve erbâb ile vakti ve zamanı ile kalkup bir münâsib mahalde cem'iyet idüp mezkûrdan beyler kal'a binâsın tamam idinceye değin a'dâ-yı dînden memleket ve vilâyeti gereği gibi hıfz ve hırâset ve zabt ve sıyânet eylesin ıyâzen bi'llâhi te'âlâ ihmâl ve müsâhele sû-i tedbîr ile bir mahalle zarar ve gezend irişse aslâ ve kat'â beyân olunacak özrün makbûl olmak ihtimâli yoktur bu bâbda kemâl-i teyakkuz ve intibâh üzere olup a'dâdan gaflet eylemeyüp bâb-ı muhâfazada mücidd ve sâ'î olasın ve lâzımü'l-arz olan ahvâli yazup dergâh-ı mu'allâma arz eylesin.

Sayfa:40-2

ÜZERİ ÇİZİLEREK İPTAL EDİLEN HÜKÜM.

Sayfa:41-1 Hüküm:72

Fî 22 Rebî'ül-âhir sene elf.

Silistre Beyine hüküm ki;

Hâlâ Özi cânibinde Kefe'nin memleket ve vilâyete ve re'âyâ ve berâyâyâ muttasıl dahl ve tecâvüzü olduğu ecilden bi'l-fi'il Özi Beyi olan kıdvetü'l-ümerâi'l-kirâm Mahmud dâme izzuhûya Özi kal'asının deryâdan cânibine kal'anın iki köşesinden suya değin metânet ve hasânet üzere toprak kal'a binâ eylemek emrim olmağın sen şimdiden müşârun-ileyh ile haberleşüp dahi vakti ve zamanı ile sancağına tâbi' olan zu'emâ ve erbâb-ı timâr ile kalkup mahall-i mezbûra varup vech ve münâsib olduğu üzere mûmâ-ileyh ile kal'a binâsına mübâşeret eylemek emr idüp buyurdum ki;

Vusûl buldukda emrim mücebince te'hîr ve tevakkuf itmeyüp bu bâbda müşârun-ileyh ile haberleşüp âna göre binâ olunacak kal'anın levâzım ve mühimmâtını şimdiden tedârik ve ihzâr idüp dahi vakti ve zamanı ile sancağına tâbi' olan zu'emâ ve erbâb-ı timâr ile kalkup kal'a binâ olunacak mahalle varup mûmâ-ileyh ile kal'a binâsına mübâşeret eyleyüp itmâm-ı hizmet eyleyesin ihmâl ve müsâheleden ziyâde hazer eyleyesin.

Sayfa:41-2 Hüküm:73

Boğdan Voyvodasına hüküm ki;

Hâlâ Özi Beyi olan kıdvetü'l-ümerâi'l-kirâm Mahmud dâme izzuhûya Özi kal'asının deryâdan cânibine kal'anın iki köşesinden suya değin metânet ve hasânet üzere toprak kal'a binâ eylemek bâbında celîlü'l-kadrim sâdır olmağın şimdiden müşârun-ileyh ile haberleşüp dahi vakti ve zamanı ile kal'a binâsına mübâşeret eylemek emrim olmuştur buyurdum ki;

Vusûl buldukda bu husûsa gereği gibi mukayyed olup müşârun-ileyh ile haberleşüp şimdiden binâ olunacak kal'anın levâzım ve mühimmâtını tedârik ve ihzâr

itdirüp dahi vakti ve zamanı ile kal‘a binâsına mübâşeret eyleyüp itmâm-ı hizmet eyleyesin husûs mühimmât-ı umûrdandır ihmâl ve müsâheleden ziyâde hazer eyleyesin.

Sayfa:42 Hüküm:74

Fî evâil-i Rebî‘ül-âhir sene elf.

Özi Beyi Mahmud Bey’e hüküm ki;

Hâlâ Akkirman kal‘asının etrâfında sâkin olan ulemâ ve sulehâ ve fukarâ dergâh-ı mu‘allâma mahzar gönderüp bundan akdem ceddîm Sultan Süleyman Han tâbe serâhu zamanında Özi sahrâsında bî-nihâye koyun ocakları olup her birinde nice bin koyun hâsıl olur iken küffâr-ı hâk-sârın muttasıl memleket ve vilâyete dahl ve ta‘addiden hâlî olmamakla zikr olunan koyun ocakları harâb olmuştur şöyle ki, deryâdan cânibine kal‘anın iki köşesinden suya değin toprak kal‘a binâ olunur ise re‘âyâ ve berâyâ âsûde-hâl ve müreffehü’l-bâl olduklarından mâ‘adâ harâb olan koyun ocakları ihyâ olur deyü bildirüp sen Boğdan Voyvodası ile zikr olunan kal‘ayı binâ eylemek bâbında inâyet ricâ eyledükleri ecilden ol mahalde kal‘a binâ olunmak bâbında fermân-ı celîli’l-kadrim sâdır olmağın Boğdan Voyvodası ve Silistre Beyi sancağına tâbi‘ olan alaybeyi ve zu‘emâ ve erbâb-ı timâr ile kal‘a binâsına mu‘âvenet eyleyüp ve Niğbolu Beyi dahi ol cânibde bir münâsib mahalde cem‘iyyet idüp küffâr-ı hâk-sârdan memleket ve vilâyeti ve re‘âyâ ve berâyâyı gereği gibi hıfz ve hırâset ve zabt ve sıyânet eylemek için müstakil hüküm-i hümâyûnum irsâl olunmuştur buyurdum ki;

Vusûl buldukda bu husûsa kemâl-i takayyüd ile mukayyed olup müşârun-ileyhümâ Niğbolu ve Silistre Beyi ve mezkûr Boğdan Voyvodası ile haberleşüp şimdiden binâ olunacak kal‘anın levâzım ve mühimmâtını tedârik idüp vakti ve zamanı ile kal‘a binâsına mübâşeret eyleyüp metânet ve hasânet üzere binâ eyleyesin ve ne zamanda binâyâ mübâşeret olunup ve ne ma‘kûle kal‘a olduğun yazup dergâh-ı mu‘allâma arz eyleyesin, ammâ küffâr-ı hâk-sârdan gaflet itmeyüp kemâl-i basîret ve intibâh üzere olup dâimâ fikr-i fâsid ve hayâl-i kâsidlerinden haber alup basîret üzere olup el-iyâzü bi’llâhi te‘âlâ gaflet ile memâlik-i mahrûsedan bir mahalle zarar iriştirmekden hazer eyleyesin.

Sayfa:43-1 Hüküm:75

Sâbıkan Basra Beylerbeyisi Ahmed dâme ikbâluhûya hüküm ki;

Dergâh-ı mu'allâma mektûb gönderüp Hudeyde hâkimi nâmına olan Seyyid Mübarek dimekle ma'rûf müfsid-i miskin olan Dezkul nâm mahalden yedi sekiz bin atlı ve yaya ile Basra'ya zarar iriştirmek kasdına Cezayir yakasına geçüp ol mahallerde olan ümerâ-yı a'râb ve meşâyihe hedâyâ ve peşkeş virüp kendü hevâsına tâbi' itmekle yanına cem' idüp envâ'-ı fesâd ve şenâ'ate mübâşeret itmeğin Emir Sultanoğlu dimekle meşhûr Mehmed Bey kulları, beni ve oğlum mez-kûr Seyyid Mübarek vech-i meşrûh üzere fesâd ve şenâ'ate terğîb ider deyü senin ile haberleşüp i'lâm itmekle Basra'dan birkaç kadirga ve kayık donatup şakî-i mezbûrun üzerine gönderildikde ümerâ-yı a'râb ve meşâyihden nicesine halli mallarına göre kaftan ve kılıç gönderüp hüsn-i tedârikde olmağın bi-inâyeti'llâhi te'âlâ müfsid-i mezbûr münhedim olmuştur deyü bildirmişsin, imdi Basra ahire tevcîh olmakla varup ol diyâra vâsıl oluncaya değin hıfz ve hırâset mühimmâtından olmağın buyurdum ki;

Vusûl buldukda hâlâ olan beylerbeyi ol tarafa varınca sen kemâ-kân vilâyet-i mezbûrenin hıfz ve hırâsetinde olasın bu bâbda hüsn-i tedârik eylediğin ma'lûm-ı şerîfim olmuştur inşâ'llâhü te'âlâ umur u hümâyûnda eylediğin hizmetin zâyi' olmaz gereği gibi memleket ve vilâyeti gözedüp re'âyâ ve berâyâdan bir ferde zulüm ve ta'addî itdirmeyüp âsûde-hâl olmaları husûsunda bezl-i makdûr eyleyesin.

Sayfa:43-2 Hüküm:76

Anadolu Beylerbeyisine hüküm ki;

Çelebilerden birkaç nefer vilâyet-i Anadolu'da mürûr u ubûr iderken ferzend-i ercümend erşed-i es'ad oğlum Muhammed tâle bekâhûnun hâsları âmillerinden birkaç kimesne zikr olunan çelebilerin yollarına inmekle bi'l-fi'il Kütahya kal'asında haps olunmuşlar zikr olunan âmillerin mûmâ-ileyh oğlum tâle bekâhûnun hâslarına müte'allik alâkaları olmağın mezbûrlar mûmâ-ileyh oğlum tâle bekâhûya irsâl olunmak emr idüp buyurdum ki;

Vardukda te'hîr itmeyüp zikr olunan mahbûsları ol cânibe gönderesin ki ahvâlleri anda görülüp şer'le haklarından geline.

Sayfa:44-1 Hüküm:77

Fî 15 şehri Cemâziye'l-ûlâ sene elf.

Edirne Kadısına hüküm ki;

Bundan akdem defa'âtle ahkâm-ı şerîfim irsâl olunup ol câniblerde etin vakıyyesi üçer akçeye bey' itdirüp ziyâde satdırmayasın deyü muhkem tenbîh ve te'kîd olunmuş iken hâliyâ emri şerîfime muhâlifen ziyâdeye satılup hattâ yedişer ve sekizer akçe ve dahi ziyâde bey' olunmakla mahmiyye-i İstanbul'da et bâbında ziyâde müzâyaka olup ve koyun gelmemeğe bâ'is olduğu mahzâ senin bu bâbda ihmâlinden ve emri şerîfime adem-i imtisâlinden nâşî olmağın gereği gibi mes'ûl ve mu'âteb olmuşundur imdi buyurdum ki;

Vardukda bu bâbda erkân-ı vechile bi'z-zât mukayyed olup min-ba'd ol câniblerde eğer yazılı kassâblardır ve eğer hâricden gelenlerden bir ferde etin vakıyyesini üçer akçeden ziyâdeye bey' itdirmeyüp onun gibi İstanbul zahîresi için gelen koyunları ol taraflarda ziyâdeye bey' idenleri dahi buldurup her kimler ise gereği gibi haklarından geldirüp fermân-ı şerîfime mugâyir üçer akçeden ziyâdeye et bey' olunmakdan ziyâde ihtiyât ve ihtirâz üzere olasın bu husûs sonradan hafıyyeten tetebbu' olunur şöyle ki, fermân-ı şerîfime mugâyir iş olmakla İstanbul zahîresine müzâyaka olmak lâzım gele bâ'is olanlar her kimler ise ele getirülüp haklarından gelindiğinden gayrı sen dahi eser-i itâb ile mu'âteb olmak mukarrerdir âna göre bâb-ı ikdâm ve ihtimâmda dakîka fevt itmeyesin.

Bir sûreti Selanik Kadısına.

Bir sûreti Sofya Kadısına.

Bir sûreti Üsküp Kadısına.

Bir sûreti Silistre Kadısına.

Sayfa:44-2 Hüküm:78

Budin Beylerbeyine ve Defterdârına hüküm ki;

Vardâr Sancağına tâbi' palanga ahâlîsi südde-i sa'âdetime arz-ı hâl sunup zikr olunan palanga gâyet serhadde olup varoşunun etrâfı muhat olmamakla küffâr-ı hâk-sâr tarafından ba'zı eşkiyâ gelüp varoşu vurup evlerini ve içinde câmi'-i şerîfi avan idüp havflarından ekser zamanda üç vaktin ezânı okunmayup azîm belâ ve meşakkatde oldukların bildirüp varoş etrâfına hisariçe yapılmak bâbında inâyet ricâ eyledikleri ecilden buyurdum ki;

Vusûl buldukda zikr olunan palanga serhadde olup küffâr-ı hâk-sâr tarafından varoşuna ta'addî olunduğu vâki' ise ol sancağın re'âyâsına vech ve münâsib gördükleri üzere çetreden bir hisariçe ber-vech istihkâm yapıdırup küffârın şerrinden Müslümanları halâs eyleyesin, ammâ bu bahâne ahz ve celbden ve re'âyâyâ ta'addî ve tecâvüzden be-gâyet hazer idesin.

Sayfa:45-1 Hüküm:79

Fî 26 Cemâziye'l-evvel sene elf.

Karaman Beylerbeyisine ve Süleymanlı Kadısına hüküm ki;

Kırşehir Beyleri südde-i sa'âdetime mektûb gönderüp Süleymanlı Kazâsında sâkin olup dergâh-ı mu'allâm çavuşlarından Hasan Çavuş için mukaddemâ siyâset olunan Gezberoğlu'nun yoldaşlarından olup bir tarikle halâs olup hâlâ eşkiyâdan Ali Şîr ve Pîr Ahmed ve Mustafa ve Sun'ullah ve Abdülvehhab ve Dîvâne Bolgar ve Satılmış ve bunlardan gayrı yirmi otuz nefer harami şakî olup ebnâ-i sebîlin emvâl ve erzâkını gâret ve etrâfda olan Müslümanların atların ve develerin ve âsiyâbların cebren alup ve avratlarını izüp istediği kimesnelere virüp ve mukaddemâ niyâbetden ref' olunan Osman nâm nâib ile Bekdil ve Yeniceli de olup ba'zı kimesneler hakkında müzevver hüccetler peydâ idüp nice bin akçelerin alup ve şer'le haps olunan kimesneleri hapisden ıtlâk idüp ve şer'-i şerîfe ihânet idüp fesâd ve şerrinden cümle re'âyâ ve berâyâ tazallüm eylediklerin arz eyledüğünüz ecilden ze'âmet ve çavuşluğu alınıp şer'le tefîş olunup hatt-ı hümâyûn-ı sa'âdet-makrûnumla fermân-ı âlîşânım sâdir olmakla buyurdum ki;

Vusûl buldukda mezkûr Hasan Çavuş'u zikr olunan yoldaşlarıyla ele götürüp dahi bahs olunan husûsları erkân-ı vechile dikkat ve ihtimâmla şer'le teftîş idüp arz olunduğu üzere fesâd ve şenâ'atleri olup üzerlerinde fesâd ve şenâ'atlere müte'allik nesne olursa alınup üzerlerine sübût bulan hukûku şer'le ashâbına alıvirdikden sonra muhkem haps idüp dahi sübût bulan mevâddın sûret-i sicilleriyle yazup arz eylesin ki, haklarında emrim ne vechile sâdır olursa mücebi ile amel oluna, ammâ bu bâbda tamam-ı hak üzere olup meyl ve muhâbâdan ve ehl-i fesâdı himâyet olunmakdan ve hilâf-ı şer'-i mutahhar iş olmakdan be-gâyet ihtiyât eylesin.

Sayfa:45-2

ÜZERİ ÇİZİLEREK İPTAL EDİLEN HÜKÜM

Sayfa:46-1 Hüküm:80

Budin Beylerbeyisine hüküm ki;

Erdel ve nevâhîsinin ahâlîsi dergâh-ı mu'allâma arz-ı hâl gönderüp kadîmden Vilâyet-i Erdel'e tâbi' olan köylerin ba'zı serhadde vâki' olmakla asâkir tâifesi muttasıl urup esîr itmekle ahd ü emâna mugâyir ta'addîden hâlî değıllerdir deyü bildirdüğü ecilden min-ba'd ahd ü emâna muhâlif Erdel'e tâbi' olan karyelere dahl ve tecâvüz olunmak men' olmasını emr idüp buyurdum ki;

Vusûl buldukda bu bâbda mukayyed olup serhadlerde olan ümerâ ve sâir lâzım gelenlere muhkem tenbîh ve te'kid eylesin kadîmden muharrir olan Halil Bey defteri mestûr ve mukayyed olunup Erdel'e tâbi' olan köylerde min-ba'd ahd ü emâna mugâyir hasl ve rencîde itmeyeler şöyle ki, Erdel'e tâbi' olup vilâyet muharriri Halil'in defterde mestûr olmayan köylerden esîr almışlar ise eğer esîr ve eğer emvâl ve erzâkları bulunan yerlerden alınıvirüp min-ba'd zimmetinde ve ahd ü emâna muhâlif bir ferde iş itdirmeyesin ba'de't-tenbîh uslamayanları isim ve resimleri ile arz eylesin ki, dirlikleri alınup gereği haklarından geline.

Bir sûreti Temeşvar Beylerbeyisine yazıla.

Sayfa:46-2 Hüküm:81

Yeniçerilerim Ağasına hüküm ki;

Hâliyâ kul oğullarından hizmete yarar oğlanlar olup vâki‘ olan mahlûllerden ulûfeye oğlan yazılmasını ricâ eyledüğün ecilden acemi oğlanı mahlûllerinden iki yüz akçe virilmek bâbında fermân-ı şerîfim sâdır olmuştur buyurdum ki;

Vardukda fermân-ı celfîlî'l-kadrim mücebince kul oğullarının yararlarından iki yüz akçeye varunca yarar oğlanları olageldüğü üzere ulûfe yazup defter idüp istihdâm eylesin.

Sayfa:47-1 Hüküm:82

Fî evâil-i Cemâziye'l-evvel sene elf.

Boğdan Voyvodasına hüküm ki;

Taht-ı hükûmetinde ve memâlik-i mahmiyye-i mahrûsemde yarar tüfenkçiler varmağın lâzım olan tüfenkçiyi memâlik-i mahrûsemden yazmayup Macar vilâyetinden tüfenkçi yazduğun ve dârü'l-harbe birer et ve gön ve yağ ve bal ve öküz virdüğün i‘lâm olundu, imdi sen südde-i sa‘âdetime ubûdiyet ve inkıyâd üzere iken dârü'l-harbden tüfenkçi getirüp ve dârü'l-harbe virilmesi memnû‘ olan metâ‘ virmekle bâ‘is nedir yoksa dimâğın muhtell mi oldu, buyurdum ki;

Vardukda evkat mütenebbih olup min-ba‘d dârü'l-harbden tüfenkçi yazmayup ve dârü'l-harbe virilmesi memnû‘ olan metâ‘ virdirmekden ziyâde hazer eylesin ve kadirga mühimmâtı için bekâyâyı dahi mu‘accelen tahsîl eyleyüp irsâl eylesin. bir sûreti Eflak Beyine.

Sayfa:47-2 Hüküm:83

Budin Beylerbeyisine hüküm ki;

Kazâ-i Fizdar‘da sâkin olan Müslümanlar dergâh-ı mu‘allâma adam gönderüp bunların sâkin oldukları mahal serhad olup câmi‘-i şerîfleri varoşdan taşra olmakla küffâr havfindan namâz kılmaya varılmayup

Sayfa:47-3 Hüküm:84

Bursa Kadısına hüküm ki;

Hâlâ İstanbul'da sîm-keş ve kal ocakları ref' olunup Bursa'da vâki' olan sîm-keş ve kal ocakları dahi ref' olunmasını emr idüp buyurdum ki;

Vusûl buldukda

Sayfa:47-4

ÜZERİ ÇİZİLEREK İPTAL EDİLEN HÜKÜM

Sayfa:48-1 Hüküm:85

Fî evâsıt-ı Cemâziye'l-ûlâ sene elf.

İstanbul Kadısına hüküm ki;

Mektûb gönderüp İstanbul kassâbları kesr idüp sermâyeleri telef olmakla bundan akdem bezzâzistânda ve bez pazarında vâki' tüccârdan on yük akçe cem' olunmak fermân olunup mezbûrlarda tenbîh olundukda ehl-i vukûflarından ba'zı sükkân gelüp bezzâzistânda ve bez pazarında ve havâlîsinde ticâret iden her herifden birer müstakîm kimesne akçe cem'ine mübâşir olup ve tüccârın cümlesinden a'lâ ve evsat ve ednâ i'tibâriyle tahammüllerine göre cem' olunup aslâ birisine himâyet olunmayup ve ta'allül itdirilmek bâbında emr-i şerîfim ricâ eylediklerin arz eylediğın ecilden buyurdum ki;

Vusûl buldukda bezzâzistânda ve bez pazarında ve havâlîsinde vâki' olan tüccârın her herifinden birer müstakim kimesneyi fermân olunan on yük akçenin cem'ine mübâşir ta'yîn idüp ticâret idenlerin cümlesinden a'lâ ve evsat ve ednâ i'tibâriyle tahammüllerine göre meblağ-ı mezbûru mu'accelen cem' itdirüp aslâ bir ferde himâyet ve ta'allül ve bahâne itdirmeyesin, et husûsunda ziyâde müzâyaka vardır ihmâl ve müsahele itmeyesin, eğer...kullarından hiçbir bahâne itdirmeyüp esamiyi arz eylesin dirlikleri alınıp haklarında geline.

Sayfa:48-2 Hüküm:86

Fî evâil-i Cemâziye'l-ülâ sene elf.

İstanbul Kadısına hüküm ki;

Mektûb gönderüp İstanbul kassâbları sermâyelerinden kesr idüp mün'im ve maldâr kassâb lâzım olup hâlâ Çankırı tâcirlerinden Hoca Maksud maldâr ve mütemevvil olup ticâretle İstanbul'a gelüp bi'l-fi'il İstanbul'da olup kassâblık uhdesinden gelmeye kâdirdir deyü kassâb yazılmak ricâsına arz eylediğin ecilden buyurdum ki;

Vusûl buldukda mezkûr Hoca Maksud'u İstanbul'a kassâb ta'yîn idüp vilâyetine salıvirmeyüp kassâblık itdiresin.

Sayfa:48-3

ÜZERİ ÇİZİLEREK İPTAL EDİLEN HÜKÜM

Sayfa:49 Hüküm:87

Ankara Sancağı Beyine ve Müftüsüne ve Kadısına hüküm ki;

Sen ki sancak beyisin, mektûb gönderüp mukaddemâ Ahmet nâm kimesneyi katl idüp Mehmet ve İbrahim nâm kimesneler kal'ada haps olunmuş iken bir tarîk ile Mehmet halâs olup hâlâ meclis-i şer'e ihzâr olunup şer'le hakkından gelinmek fermân olunmakla da'vet olundukda mezbûr Mehmet'i dergâh-ı mu'allâm çavuşlarından Recep Çavuş ile karındaşı olup südde-i sa'âdetim kapıcılarından olan Hacı Mustafa Çavuş'un evinde saklayup şer'-i şerîfe itâ'at eylemediler deyü arz eylediğin ecilden mezkûrların çavuşluğu ve kapıcılığı alınmak fermânım olmuşdur lâkin mezbûrân çavuş ve kapıcı, husûs-ı mezbûrdan bizim haberimiz yokdur ehl-i fesâda mu'în olmaduk merkûm Mehmet'in kefilleri vardır deyü inkâr itmeğin bu bâbda erkân-ı vechile mukayyed olup mezbûr Mehmet'i kefillerine ve şer'le buldurması lâzım olanlara yoldur deyü muhkem haps eyledükden sonra mezkûr kapıcı ile merkûm çavuş dahi ehl-i fesâda mu'în olmuşlardır, veya cümle ehl-i fesâda mu'în ve zahîr olanlar kimlerdir vâki' hâli vukû'u üzere südde-i sa'âdetime arz olunmak emr idüp buyurum ki;

Vardukda bu husûsa mukayyed olup maktûl-ı mezbûru kim katl itmişdir ma'lûm olduktan sonra kâtil gaybet iderse kefile ve şer'e buldurması lâzım olanlara buldurup dahi ahvâlleri erkân-ı vechile dikkat ve ihtimâmla şer'le teftîş idüp göresin, fi'l-vâki' maktûl-ı mezbûru katl iden kimdir kim mecrûh idüp katl itmişdir mezkûr çavuşun ve kapıcının dahilleri var mıdır ve bir çavuş ol yerde eğer mezkûr çavuşun ve eğer kapıcının ve eğer her ne ise sâir ehl-i fesâdın ahvâllerini tamam ma'lûm eyledikten sonra yazup bildiresin, ammâ hakk-ı sarîhe tâbi' olup garaz ve ta'assub ile hilâf-ı vâki' nesne bildirmekden...hasl ve rencîde olmakdan hazer idesin.

Sayfa:50-1 Hüküm:88

Fî evâsıt-ı Cemâziye'l-ülâ sene elf.

Belgrat Arnavut Kadısı Mevlânâ Ali'ye hüküm ki;

Dergâh-ı mu'allâma arz ve sûret-i sicil gönderüp kazâ-i mezbûra tâbi' Kablak nâm karye re'âyâsı şer'-i şerîfe gelüp sipâhîleri olan Mustafa 'aynî ile 'öşürleri almayup ziyâde akçe alup ve öşr-i şirelerinden dahi ziyâde akçe alup ve orak zamanlarında kendü ekinlerine cebren istihdâm idüp ve evleri basup mal ve rızıkların gâret ve ehl ü iyâllerine tecâvüz ider şöyle ki, hakkından gelinmez ise perâkende oluruz deyü şekvâ idüp ve fi'l-hakîka mezbûr Mustafa hadd-i zâtında şakî ve zâlim olup şer'-i şerîfe itâ'at itmedüğü mukarrerdir deyü arz itdüğün ecilden mezbûrun timârı alınup âhere virilmişdir nefy-i beled olunmak emr idüp buyurdum ki;

Vardukda te'hîr itmeyüp mezbûru ol vilâyetden bi'z-zât nefy eylesin.

Sayfa:50-2 Hüküm:89

Rum Beylerbeyine ve Sivas ve Tokat Kadılarına hüküm ki;

Mukaddemâ suhte eşkiyâsını ele getürmek içinilerine başbuğ ta'yîn olunan Hüseyin ba'zı kimesnelere suhtesini ta'addî idüp ve ba'zıları hilâf-ı şer' salb idüp bu vechile zulüm olunmağın yine kadı ta'yîn olunup ve silahdârın yetmişinci bölümünde yirmi bir akçe ulûfesi olup hızâne-i Rumda emirle olan Murad mübâşir ta'yîn olunmasıyla veledim baalbek e kadı olup ol zamanda Kazâ-i Osmancık'da mutasarr

Mevlânâ Mustafa'yı cebr ile odasına getürdüp ve evinde olan câriyesini cebren ve karhan hamr meclisine getürdüp tasarruf idüp bundan mâ'adâ nicesinin akçelerin alup câriyeyi ve kırk bin akçalık mikdârı rehîn alup gidüp bu vechile zulüm eyledüğü i'lâm olunmağın mezbûr Murad'ın ulûfesi kat' olunmuşdur buyurdum ki;

Vardukda mezbûr Murad'ı ne tarikle olur ise ele getürüp husemâsıyla meclis-i şer'e ihzâr idüp ahvâlini onat vechile hak üzere göresin, vech-i meşrûh üzere mevâdd-ı nâs-ı mezbûru tutup ol vechile câriyesi ve malın alup zulüm ve ta'addî eyledüğü şer'le sâbit olursa ol bâbda muktezâ-yı şer'-i kavî ne ise icrâ eyleyesin ve bu vechile hakkından gelündüğün arz eyleyesin, mezbûrun ulûfesi kat' olunmuşdur hemen ehl-i fesâdı ahz ve celb olunmayup ve bir vechile himâyet itmeyüp şer'le hakkından gelesin ve hilâf-ı vâki' nesne garaz ve ta'assubdan hazer eyleyesin.

Sayfa:50-3 Hüküm:90

Südde-i sa'âdetimden Tokat'a varınca yol üzerinde olan kadılara hüküm ki;

Dergâh-ı mu'allâm çavuşlarından kıdvetü'l-emâsil-i ve'l-akrân Hasan Çavuş ile ba'zı mahbûs irsâl olunmuşdur buyurdum ki;

Her hanginizin taht-ı kazâsına dâhil olur ise menâzil ve merâhilde onat vechile hazır edüp gaflet ile gaybet itdirmekden hazer eyleyesin emîn ve sâlim...idesin.

Sayfa:51-1 Hüküm:91

Şirvan'da olan Vezîr Hüseyin Paşa'ya hüküm ki;

Hâlâ Şirvan'dan kalkup Gence câniblerine gelüp ve andan südde-i sa'âdetime gelmek üzere olduğun istimâ' olundu, imdi Şirvan bi-gazabi'llâhi'l-müste'ân kuvve-i kâhire-i merdânem ile feth olunmuş yeni memleket olup muhâfazası mühimmâtdan ve devletimin vâcibâtından iken ve bi'l-fi'l Gılan hâkimi Han Ahmed anda iken ne iktizâ ve ne îcâb eylediği hatt-ı hümâyûnum ve emr-i şerîfim varmadan ve südde-i sa'âdetimden olan Şirvan'ı bırakup südde-i sa'âdetime gelmeğe müteveccih olasın bu bâbda küllî ikâba müstehak olmuşsundur südde-i sa'âdetime gelmek telkîn olmadığı

takdirce Şirvan serhaddinden çıkup yalnız geldüğün husûsunda dahi küllî mes'ûlsün buyurdum ki;

Vusûl buldukda bir an ve bir sâ'at te'hîr ve ârâm itmeyüp her ne yerde ve ne meclisde bulunur isen ber-vech-i isti'mâl kalkup geceyi gündüze katup gerü vilâyet-i Şirvan'a varup hıfz ve hırâset-i memleket ve zabt ve sıyânet-i ra'iyet bâbında bezl-i kudret eyleyüp fermân-ı hümâyûnuma muhâlefetden be-hâyet hazer eyleyüp şöyle ki, gerü dönüp Şirvan'a varmakda tereddüd eyleyüp cevâba mutasaddî olasın bu husûsda aslâ ve kat'â cevâbın istimâ' olunmak ve bu bâbda beyân olunan özrün makbûl olmak ihtimâli yokdur bilmiş olasın müstakil hatt-ı hümâyûnum ve emr-i şerîfim varmayınca Şirvan'dan bir şerîr hareketden be-gâyet ihtirâz üzere olasın.

Sayfa:52-1 Hüküm:92

Fî 11 şehr-i Muharremi'l-harâm sene ihdâ ve elf mine'l-hicreti'n-nebeviyye.

Rodosçuk Kadısına hüküm ki;

Mektûb gönderüp İncecik Kazâsı'nda sâkin olan Abaoğlu Ahmed şakî ve ehl-i fesad olup re'âyâ ve merâyâ şekvâ itmekle ahz olunup meclis-i şer'e ihzâr olunup keyfiyet-i hâli a'yân-ı vilâyetde suâl olundukda mezbûr için ehl-i fesâd olup Ali nâm kimesnenin evini basup ve Halil nâm kimesnenin iki def'a evini basup bir karındaşını katl idüp ve Abbas Reis nâm kimesnenin dahi iki def'a evini basup esbâblarını alup kendüsü gücüyle halâs olup ve Hûbî nâm hâtunun Ali nâm oğlunu Edirne kurbünde katl itmişdir deyü da'vâ eyledikde tekrâr ahvâli Kazâ-i İncecik ve Malkara ve Bergos ve Hayrabolu ve Çorlu ve Rodosçuk ve Ereğlü Kazâlarının a'yânından suâl olundukda mezbûr için harâmzâde ve kuttâ'u't-tarîk olup bunun şerrinden kimse taşra çıkmağa kâdir değildir deyü haber virdiklerin arz eyledüğün ecilden mezbûr ahz olunup dahi kayd ve bend ile yarar adamlarla koşulup sûret-i sicilleriyle südde-i sa'âdetime gönderilmesini emr idüp buyurdum ki;

Vardukda hüsn-i tedbîr ve tedârik ile ele getirüp dahi yarar adamlarla koşup kayd ve bend ile sûret-i sicilleri ile südde-i sa'âdetime gönderesin, ammâ bile koşup gönderdiğin adamlara muhkem tenbîh ve te'kîd eyleyesin ki, gaybet itdürülmek ihtimâli olmaya.

Sayfa:52-2 Hüküm:93

Anadolu Beylerbeyisine ve Kütahya ve Afşar Kadılarına hüküm ki;

Sen ki mîr-i mîrânsın, südde-i sa'âdetime mektûb gönderüp nefsi Afşar'da sâkin Mustafa nâm za'îm emri şerîfim îrâd idüp Vefa Kadısı ve Abdi nâm dânişmend ile olan da'vâları görülmek fermân olmağın adam gönderilüp fi'l-vâki' mezbûrlar merkûm Mustafa'ya fevka'l-hadd zulüm itdiklerinden mâ'adâ ahâlî-i kasaba ve fukarâ ve zu'afânın cüz'î beyânı ile cebren ve kahran bağlarını ve sâir mâ-mülklerini alup şer'-i şerîfe davet olunduklarında itâ'at-ı şer' itmeyüp ba'dez zaman benim üzerime adam gönderdin deyü envâ'-ı zulüm ve ta'addî idüp bi'l-cümle mezbûrların şirret ve mefâsidi haddinden ziyâde olup izâleleri lâzımdır deyü kasaba-i mezbûre halkı ve sâir nice karyeler halkına gelüp ve zulüm itdikleri arz itdüğün ecilden buyurdum ki;

Vardukda mezbûrları ihzâr idüp gaybet iderlerse şer'le buldurmaları lâzım olanları buldurup getürdüp dahi bu husûslarda bir def'a şer'le fasl olmuş olmayup üzerlerinden on beş yıl mürûr itmeyen husûslarda hasımlarla muvâcehelerin şer'le teftîş ve tefahhus eyleyüp üzerlerinde sâbit olan hukûku ba'de's-sübût hükm idüp ashâbına alıvirdikten sonra muktezâ-yı şer'-i şerîf üzere şer'le haklarından gelesin.

Sayfa:53-1 Hüküm:94

İstanbul Kadısına ve Suyolu Nâzırına hüküm ki;

Havâss-ı Konstantiniyye Kadısı mektûb gönderüp harem-i hümayûnum hüddâmından Silahdâr Hasan Ağa dâme mecduhû Havâss-ı Kostantiniyye tevâbi'inden Değirmenlik deresinden kendi akçesiyle kazdırup tahsîl itdüğü suyun üzerine varıldukda sekiz kamış bir masura su bulunup üç kamış hakk-ı mecrâ için alıkonulup beş kamış bir masura su Ayasofya kurbunda olan mahzenden ifrâz olunup Hocapaşa Mahallesi'nde olan mülk evine icrâ için emir buyurulmasını arz itmeğın buyurdum ki;

Vardukda zikr olunan sudan üç kamış suyu hakk-ı mecrâ için alıkonup bundan mâ'adâsın mahzen-i mezbûrdan ifrâz idüp müşârun-ileyhin evine icrâ itdiresin.

Sayfa:53-2 Hüküm:95

Bağdat Beylerbeyisine ve Mihriban Kadısına hüküm ki;

Karadağ hâkimi İsmail ile Mihriban Beylerbeyisi Mollahan'ın mâ-beynleri nizâ üzere olmakla ikisi dahi taht-ı hükûmetlerinden kalkup birbirlerinin üzerine varup cenk idüp cânibeynden bî-şümâr adam telef olup bu bâbda ikisi dahi azl-i ebed ile kovulmayup gereği gibi haklarından gelmek lâzım olmuşdur lâkin bu ma'kûle fetrete bâ'is ve bâdî kim olmuşdur, kangisi mukaddem birinin üzerine varmışdır ve kimin toprağında vâki' olmuşdur künh-i vaz'ıyyeti ile ma'lûmum olmak mühimmâtdan olmağın buyurdum ki;

Vusûl buldukda bi'z-zât ikiniz kalkup üzerlerine varup bu husûsu zimniyeten ve alâniyeten ehl-i vukûfdan ve bî-garaz Müslümanlardan teftiş ve tefahhus idüp göresin, mukaddem kangisi kalkup birinin üzerine varup cenge mübâşeret itmeğe kim bâ'is ve bâdî olmuşdur ve bu cenge ve fesâda ne sebep olmuşdur ve cânibeynden ne mikdâr adam telef olmuşdur aslî vaz'ıyyeti ile ma'lûm idinüp dahi mebd-i fesâd kim idüğü mufassal ve meşrûh yazup arz eyleyesin, ammâ hak üzere olup garaz ve buğzdan

Sayfa:54-1 Hüküm:96

Boğdan Voyvodası Aron voyvodaya hüküm ki;

Bi'l-fi'il yanında kethüdân nâmına olan Kokoredle nâm zimmînin südde-i saâdetime ihzârı lâzım olmağın dergâh-ı mu'allâm kapucularından Hamza ve Hüseyin kapucular irsâl olunmuşdur buyurdum ki;

Varduklarında kethüdân nâmına olan mezkûr zimmîyi aslâ ta'allül ve bahâne itmeyüp varan kapuculara teslim idüp mukayyed ve mahbûs südde-i sa'âdetime irsâl eyleyesin.

Sayfa:54-2 Hüküm:97

Veli Ağa'ya hüküm ki;

Boğdan voyvodası olan Eron voyvodanın kethüdâsı nâmına olan Kokoredle nâm zimmînin südde-i sa'âdetime ihzârı lâzım olmağın dergâh-ı mu'allâm kapucularından Hamza ve Hüseyin kapucular irsâl olunmuşdur buyurdum ki;

Vusûl buldukda mezkûr zimmîyi voyvodadan taleb idüp dahi alup mezkûr kapucularıma teslîm idüp mukayyed ve mahbûs südde-i sa'âdetime irsâl eylesin ve mezkûrlara muhkem tenbîh eylesin ki, yolda gaflet ile gaybet itdirmek ihtimâli olmaya.

Sayfa:54-3 Hüküm:98

Boğdan'dan südde-i sa'âdetime gelince yol üzerinde vâki' olan kadılara hüküm ki;

Hâlâ Boğdan Voyvodası olan Eron voyvodanın kethüdâsı nâmına olan Kokoredle nâm zimmînin südde-i sa'âdetime ihzârı lâzım olmağın mezkûr zimmî onun gibi firâr idüp her kanginizin taht-ı kazâsında ele girer ise kayd ve bend ile südde-i sa'âdetime irsâl olunmak için dergâh-ı mu'allâm kapucularından Hamza ve Hüseyin kapucular irsâl olunmuşdur buyurdum ki;

Vusûl buldukda mezkûr zimmî onun gibi firâr idüp taht-ı kazânızda ele girer ise muhkem kayd ve bend idüp dahi mezkûr kapucularıma teslîm idüp südde-i sa'âdetime irsâl eylesin.

Sayfa:55-1 Hüküm:99

Balyabadra Kadısına hüküm ki;

Mahrûse-i İstanbul'da et bâbında ziyâde müzâyaka olmağın ahâliden İstanbul'da cârî olduğu üzere Müslüman ve kefere ve Yahudadan a'lâ ve evsat ve ednâ i'tibârınca sermâye-i kassâb için Balyabadra'dan iki yüz elli bin akçe ve zarar-ı kassâb için dahi yılda yüz yirmi bin akçe cem' ve tahsîl itdirilüp mu'accelen dergâh-ı mu'allâma irsâl olunmak emr idüp buyurdum ki;

Vusûl buldukda bu bâbda erkân-ı vechile mukayyed olup emrim mücebince ahâlî-i Balyabadra'dan İstanbul'da cârî olduğu üzere Müslüman ve kefere ve Yahudadan a'lâ ve evsat ve ednâ i'tibârınca kassâb sermâyesi için iki yüz elli bin akçe ve zarar-ı kassâb için dahi yılda yüz yirmi bin akçe cem' ve tahsîl itdirilüp mühürleyüp dahi keseleyüp yarar adamlarla koşup mu'accelen dergâh-ı mu'allâma gönderesin.

Sayfa:55-2 Hüküm:100

Boganya Kadısına hüküm ki;

Rum kassâbları adam gönderüp yamakları olmamakla ziyâde fakîrû'l-hâl olup aslâ kassâblık hizmetine iktidârları olmayup yamağa ihtiyâcları olup mu'âvenet olunmak bâbında emr-i şerîfim ricâ eyledükleri ecilden ahâlî-i Boganya'dan İstanbul'da cârî olduğu üzere Müslüman ve kefere ve Yahudadan a'lâ ve evsat ve ednâ i'tibârınca üç yüz bin akçe cem' ve tahsîl itdirilüp mu'âvenet için ber-vech-i isti'mâl südde-i sa'âdetime irsâl olunmak emr idüp buyurdum ki;

Vusûl buldukda bu bâbda erkân-ı vechile mukayyed olup emrîm mücebince ahâlî-i Boganya'dan mu'âvenet için İstanbul'da cârî olduğu üzere Müslüman ve kefere ve Yahudadan a'lâ ve evsat ve ednâ i'tibârınca üç yüz bin akçe cem' ve tahsîl itdirilüp dahi mühürleyüp keseleyüp yarar adamlar ile mu'accelen dergâh-ı mu'allâma gönderesin.

Bir sûreti Selanik Kadısına. İki yüz bin.

Bir sûreti Yanya Kadısına. İki yüz bin akçe.

Bir sûreti İnebey Kadısına. Yüz bin akçe.

Bir sûreti Manastır Kadısına. Yüz elli bin akçe. Bir sûreti Tırnova Kadısına. Yüz elli bin akçe.

Sayfa:56 Hüküm:101

Aydın Sancağı Beyine hüküm ki;

Bey-i südde-i sa'âdetime mektûb gönderüp livâ-i mezbûrun kurâ ve kasabâtında harâmzâde ve ehl-i fesâd eşkiyâ zuhûr idüp ebnâ-i sebîlin yollarına inüp katl-i nüfûs ve emvâl-i erzâkını gâret itdüklerin bildirüp ehl-i fesâd olan eşkiyâ ele getirülüp bi-hasebi's-şer' tefahhus olunup fesâd ve şe'âmetleri sâbit ve zâhir olanlar küreğe gönderilmek bâbında emr-i hümâyûnum ricâ itdüğün ecilden ol ma'küle ehl-i fesâd olup vech-i meşrûh üzere fesâd ve şenâ'at idenleri hüsn-i tedârikle ele getirüp dahi ahvâllerini toprak kadıları ma'rifetleri ile şer'-i şerifimle görölüp haklarında sâbit ve zâhir olan fesâdâtın sûret-i sicilleri ile südde-i sa'âdetime gönderilmek emr idüp buyurdum ki;

Vardukda sancağında ol ma'küle fesâd ve şenâ'at iden eşkiyâyı emrim üzere hüsn-i tedârik ile ele getirüp toprak kadıları ma'rifetleri ile ahvâllerini husemâsı muvâcehelerinde erkân-ı vechile hak üzere teftîş ve tefahhus idüp göresin şöyle ki, mezbûr şakîlerin vech-i meşrûh üzere fesâd ve şenâ'at itdükleri hasımları mahzarlarında kendüleri muvâcehelerinde şer'le sâbit ve zâhir olursa ehl-i fesâd sipâhî tâifesinden ise muhkem zabt idüp haklarında sâbit ve zâhir olan fesâd ve şenâ'atlerinin sûret-i sicilleri ile südde-i sa'âdetime gönderesin, değiller ise cürmlerine göre bi-hasebi's-şer' lâzım geleni icrâ idüp yerine koyasın, ammâ bu bahâne ile kendü hallerinde olup Müslümanlara toprak kadıları ma'rifetleri ile vech-i meşrûh üzere ta'addîleri olmayanlara hilâf-ı şer' ta'addî olunmakdan ziyâde hazer idüp ve hin-i teftîş de hak üzere olup tezvîr-i telebbüsdan ve şuhûd-ı zevrden hazer idüp garaz ve ta'assubla veyahud celb ve ahz sebebiyle hilâf-ı vâki' kazıyye arz olunup şer'-i şerîfe muhâlif kimesneye ta'addî olunmakdan ihtiyât eylesin.

Sayfa:57-1 Hüküm:102

Fî gurre-i Muharremi'l-harâm sene ihdâ ve elf min-hicreti'n-nebeviyye.

Çorum Sancağı Beyine ve Kadısına hüküm ki;

Sen ki kadısın, dergâh-ı mu'allâma mektûb gönderüp bundan akdem dülkadir nâm kimesne yedine emr-i şerîf vârid olup Kastamonuda Karye-i Senahken'de imam olan Muharrem Fakih tevâbi'i ile mezbûr Zülkadir'in karındaşı Yusuf'u katl eylemekle bi-hasebi's-şer' görülmesi fermân olunmağın emr-i şerîfe imtisâlen mahall-i karyeye varıldukda asl-ı kazıyyede medhali olmağın Karye-i Ahbaz'da Kara Ahmed ve Hacı Ali ve Bağdemliden Kara Ali ve Tamacıdan Hüseyin ve aksaraydan İsa Fakih ve Lumterden Hacı Mahmud nâm kimesnelerin nicesinin salb siyasete müstehak halleri...iken nice kimesneler baş ve buğ olup mezbura şardlanup...sürülüp siz dahi anı deyu cümlesi yek dil ve yak cihet olup ancak ehli örf gibi ve fukaraya ve şer-i şerife bil fiil olmayup medhalleri olmağın da'vâlara karışdıkları ecilden şer'-i şerîf icrâ olunmakdan gerü kalmışdır bunların haklarından gelinmezse çok fitneye bâ'is olmak ihtimâli vardır arz eyledüğünüz ecilden buyurdum ki;

Vardukda bu husûsu bundan akdem bir defa şer'le görülüp fasl olunmayup üzerine on beş yıl geçmiş istimağ memnû' da'vâlardan değil ise ihzâr-ı husemâ idüp bi-hasebi's-şer'i şerif teftiş ve tefahhus idüp hakkı müstehakkına îsâl itmeğın eğer zikr olunan kimesneler evvelki hallerinde muzır olup kazıyyede medhalleri yok iken...gelüp şer'-i şerîf icrâsına mâni' olurlarsa ele götürüp vukû'u üzere südde-i sa'âdetime arz eylesin.

Sayfa:57-2 Hüküm:103

Prizren Beyine hüküm ki;

Bosna Beylerbeyisi Bosna câniblerinde küffâr-ı hâk-sârın hareket olup memâlik-i mahrûsemenden bir cânibe zarar erişdirmek ihtimâli olduğu i'lâm-ı arz itmeğın bu def'a sen Rumeli Beylerbeyisi yanına varmayup sancağına tâbi' olan zu'emâ ve erbâb-ı timâr ile ber-vech-i isti'mâl Bosna Beylerbeyisi yanına varup fermân-ı hümâyûnumda gereği gibi hizmet ve yoldaşlıkda bulunmak emr idüp buyurdum ki;

Vusûl buldukda emr-i celîlî'l-kadrim mücebince bir an ve bir sâ'at te'hîr ve terâhî ve bir türlü dahi itmeyüp sancağına tâbî' olan umûmen zu'emâ ve erbâb-ı timâr ile kânûn üzere ce ve cevşen ve cebelüleriniz ile kânûn-ı ber-vech-i isti'mâl Bosna Beylerbeyisi yanına varup müşârun-ileyh vech ve münâsib gördüğü üzere uğur-ı hümâyûnumda gereği gibi hizmet ve yoldaşlıkda bulunasın.

Bir sûreti Alacahisar Beyine.

Sayfa:58-1 Hüküm:104

Bayburt Kadısına hüküm ki;

Dârüs-sa'âdem Ağası olan Mustafa dâme uluvvihî südde-i sa'âdetime mektûb gönderüp Konya'da vâki' babam merhûm Sultan Selim Han aleyhi'r-rahmeti ve'l-gufrân İmâreti Evkâfi re'âyâsından Davut oğullarından Mustafa ve İsa ve Süleyman ve Halil ve Hüseyin ve Kılıç ve Mahmut ve Ömer ve diğer Kılıç ve Ali ve Abdurrahman ve Ekmeleddin ve Rıza nâm kimesneler defter mücebince vakfa âid olan rüsûmlarını virmeyüp şer'-i şerîfe da'vet olundukda itâ'at itmeyüp vakfın elli bin akçe mikdârı üzerlerinde hakkı olup virmediklerinden gayrı evkâf-ı mezbûre re'âyâsından ba'zılarının koyunlarını ve mallarını ve davarlarını hilâf-ı şer'-i şerîf alup ve Nurullah nâm kimesnenin parmağını ve kolunu mecrûh idüp sicil olunup vakıf re'âyâsı mezbûrların ellerinden âciz olup zulüm ve ta'addî iderler deyü bi'l-fi'il Bayburt Kadısı i'lâm eylemişdir vakfa âid olan mütevellî ma'rifetiyle alınup ve şer'le haklarından gelinmek için emr-i şerîf virilmek ricâsına arz itmeğin evkâf-ı mezbûre re'âyâsından vakfa âid olan alvirilüp şer'le ehl-i fesâdın haklarından gelinmesini emr idüp buyurdum ki;

Vardukda evkâf-ı mezbûre re'âyâsından olan mezbûrları ihzâr idüp gaybet iderler ise şer'le buldurması lâzım olanlara buldurup getürdüp arz olunduğu üzere mezbûrların şer' ve kânûn ve defter mücebince vakfa âid zimmetlerinde ne mikdâr nesne var ise ba'de's-sübût bî-kusûr vakf için alınup dahi hilâf-ı şer'-i şerîf aldıkları koyun ve akçe ve davarları ba'de's-sübût ashâbına hükm idüp alınıvirdikten sonra reayasından ve sairiden kalan mevadî defter idup vukû'u üzere yazup arz eylesesin ki, sonra ehl-i fesâd haklarında emr-i şerîfim ne vechile sâdır olur ise mücebince amel eylesesin, ammâ celb ve ahz sebebi ile hilâf-ı şer'-i şerîf zulüm ve ta'addîden ve hilâf-ı vâki' kaziyye i'lâmından hazer eylesesin.

Sayfa:58-2 Hüküm:105

Bayburt Kadısına hüküm ki;

Dârü's-sa'âdem Ağası Mustafa dâme uluvvuhu mektûb gönderüp Konya'da vâki' babam merhûm Sultan Selim Han aleyhi'r-rahmeti ve'l-gufrân İmâreti Evkâfindan Tosun nâm karyeden Kılıç bin Hakkı nâm kimesne vakfın ra'iyetlerinden iken yirmi seneden berü vakfa âid olan rüsûm-ı ra'iyetin virmeüyü mütevellî şer'-i şerîfe ihzâr idüp taleb eyledikte inkâr idüp lâkin vakfın yazılı ra'iyyeti olduğu zâhir olup ol vecihle zamandan berü vakfa mersûm ra'iyyeti hükm olduktan sonra virmeüyü ve şer'-i şerîfe itâ'at itmeüyü ve Bekir nâm kimesnenin evini basup hatununa yapuşup ve kendüyü kılıç eliyle darb idüp şer'le sâbit olduğu Bayburt Kadısı i'lâm idüp vakf-ı mezbûr mütevellîsi ma'rifetiyle vakfın yirmi yıllık hakkı alınup ve şer'le hakkından gelinmesi için emr-i şerîf ricâsına arz itmeğin evkâf-ı mezbûreye âid olan alıvirilüp ve ehl-i fesâdın şer'le hakkından gelinmek emr idüp buyurdum ki;

Vardukda vakıf re'âyâsından olan mezkûr Kılıç'ı ihzâr idüp gaybet iderse şer'le buldurması lâzım olanlara buldurup getürdüp vakfa âid ve râci' olandan zimmetinde ne mikdâr nesne var ise ba'de's-sübût şer' ve kânûn ve defter üzere bî-kusûr vakf için alıvirüp dahî arz olunduğu üzere fesâd ve ta'addîsi vâki' ise ba'de's-sübût sicil idüp sûret-i sicili ile yazup südde-i sa'âdetime arz eyleyesin.

Sayfa:59-1 Hüküm:106

Mısır Beylerbeyisine ve Kadısına hüküm ki;

A'lemü'l-ulemâi'l-mütebahhirîn Rumeli Kazaskeri olan Molla Ahmed Ensârî edâma'llâhü te'âlâ fezâiluhû sâbıkan Mısır Kadısı iken südde-i sa'âdetime mektûb gönderüp mahrûse-i Mısır tevâbi'inden Benderbulak'da sâkin olup İbnü'l-âsî dimekle ma'rûf olan Abdülkavi nâm kimesne bi-gayr-ı hakkın altı yedi nefer kimesneyi kat lidüp ve mal ve erzâklarını gâret idüp ve kuttâ'-ı tarîkden olup nice kere mal kuvvetiyle kısâs ve katlden halâs olduğuna a'yân ve ulemâ ve meşâyih-i Mısır'dan cemm-i gafir şehâdet idüp ve mezbûr Abdülkavi'nin şerri katl olunup cemî'-i emvâl ve erzâkı mîrîye zabt olunması lâzımdır deyü haber virüp ve mezbûr Abdülkavi'nin zimmetinde tersanei

âmireden ve anbâr-ı hâssadan küllî malı olup ve mukaddemâ Vilâyet-i Sefid mültezimi olup mîrîye üç yüz bin erdeb galâl deyni olan Emir Ahmed'in on altı bin erdeb buğdayı mezbûr Abdülkavi'nin zimmetinde olup ve hâlâ Şirvan'da olan Hasan Şah'ın zimmetinde olan mal-ı mîrîden iki bin beş yüz sikke füluri mezbûr Abdülkavi'nin zimmetinde olup bi'l-cümle mezbûr katl olunup cem'an mal ve erzâkı mîrîye zabt olunmak lâzımdır deyü bildirmeğin buyurdum ki;

Vardukda şer'le hak üzere teftîş ve tefahhus eyleyüp göresin, fi'l-vâki' arz olunduğu gibi ise ki şer'le sâbit ve zâhir ola zimmetinde olan eğer mal-ı mîrî ve eğer gayrıdır emlâk ve erzâkıdan bî-kusûr tahsîl olundukdan sonra şer'le hakkından gelesin bu husûsa dikkat ve ihtimâm idüp hilâf-ı şer'-i şerîf eden olmakdan be-gâyet ihtiyât idüp mezbûrun zimmetinde sübût bulan mal şer'le tahsîl oldukdan sonra hakkında şer'an lâzım geleni icrâ eylesin.

Sayfa:59-2 Hüküm:107

Niksar Kadısına hüküm ki;

Niksar Kazâsı'nda ba'zı kimesneler südde-i sa'âdetime gelüp nefsi-i Niksar'dan Ali Kulu Abdal ve kazâ-i mezbûreden Füturcu Deli İbrahim ve Emin Koca nâm kimesneler el-'iyâzü bi'llâh bizim tanrımız Ali'dür ve namaz ve oruç Yezid'e gelmişdir ve namazımız kılınmışdır ve orucumuz tutulmuşdur ve bizim ka'bemiz İmâm Hüseyin'in merkadidür deyü bu ma'küle nâ-meşrû' kelimât idüp ve bu i'tikâdda olanlar katli müstehakdır deyü müftü-i zamandan fetvâları olduğun bildirdükleri ecilden ahvâlleri şer'le teftîş olunup arz olunmasını emr idüp buyurdum ki;

Vardukda ahvâllerini bî-garaz ve müsellemler ve mütedeyyin kimesneler mahzarında teftîş idüp göresin, kaziyeye i'lâm olunduğu üzere olup mezkûrların ol vechile nâ-meşrû' kelimât eyledükleri şer'le sâbit olursa ve ellerinde şer'le fetvâları var ise mücebince amel idüp haklarında şer'le lâzım geleni icrâ eylesin ve kaziyeye mebni olduğun yazup arz eylesin, ammâ hak üzere olup arz ve ahz ve celb sebebi ile kimesneye himâyet ve zulüm olunmakdan ve hilâf-ı vâki' kaziyeye arz olunmakdan ihtiyât eylesin.

Sayfa:60-1 Hüküm:108

Anadolu Beyine ve Kütahya ve Karacaşehir Kadılarına hüküm ki;

Karacaşehir Kazâsı'ndan Ömer Halife ve Şeyh Müşir ve ba'zı kimesneler zikru'llâh iderler iken ihtiyârları ayak üzere kalkup raks u deverân idüp raks u deverân tahfif-i zikru'llâh olup küfür lâzım gelmekden defa'âtiyle emr-i şerîf vârid olup men' olunmuşlar iken memnû' olmayup kasr olup dahi fesâd üzere oldukları meşâyih-i kirâmdan Şeyh Muhammed ve ba'zı kimesneler arz ve i'lâm eyleyüp bu bâbda olan fetvâ-yı şerîfe mûcebince görülmesi için emr-i şerîf ricâ eyledükleri ecilden buyurdum ki;

Vusûl buldukda mezkûrları meclis-i şer'e ihzâr eyleyüp bu husûsu hak üzere onat vechile teftîş idüp göresin, fî'l-vâki' kazıye iğlam eyledükleri gibi ise ol bâbda şöyle ki, muktezâ-yı şer'-i kavîmden lâzım geleni edâ eyleyüp min-ba'd şer'-i şerîfe ve fetvâ-yı şerîfe muhâlif kimesneye iş itdirmeyesin, ammâ hak üzere hakk-ı sarîhe tâbi' olup garaz ve ta'assubla hilâf-ı şer'-i kavîm iş olmakdan hazer eyleyesin.

Sayfa:60-2 Hüküm:109

Fî evâhir-i Zi'l-hicce sene elf.

Kilop ve Malaman ve Sen kadılıkların celb-i tahrîrine me'mûr olan kadı ve çavuşa hüküm ki;

Hâliyâ zikr olan kadılıkların celb-i tahrîri size fermân olunmuşdu, hâlâ tahrîr eyledüğünüz kadılıkların koyunlarını siz sürüp İstanbul'a iriştirmek fermânım olmuşdur buyurdum ki;

Vardukda bu bâbda erkân-ı vechile mukayyed olup emr-i celîli'l-kadrim mûcebince tahrîr eyledüğünüz kadılıkların koyunlarını siz sürüp ber-vech-i isti'mâl mahmiyye-i İstanbul'a getirüp geç gelmekden ve noksân üzere getürmekden ziyâde hazer eyleyesin, küllî mes'ûl olursun, âna göre mukayyed olasin.

Sayfa:60-3 Hüküm:110

Şam Beylerbeyisine ve Kadısına hüküm ki;

Şam'ın timâr defterdârı Mehmed mektûb gönderüp kendünün timârı re'âyâsından Mısırkadem nâm karye ahâlîsinden Ahmed ve Ömer ve Musa nâm kimesneler ehl-i fesâd ve şirret nizayla meşhûr olduklarından mâ'adâ hacc-ı şerîf yolu üzerinde olan ehl-i fesâda rehnümâ olup her vechile men' ve def' olunması lâzımdır deyü şer'le ahvâlleri görülüp haklarından gelinmek ricâsına arz eylediği ecilden buyurdum ki;

Vardukda bu bâbda erkân-ı vechile mukayyed olup mezbûrları ihzâr idüp gaybet iderler ise şer'le buldurması lâzım olanlara buldurup getürdüp ahvâllerin ber-muktezâ-yı şer'-i kavîm hak üzere teftîş ve tefahhus idüp göresin, fi'l-vâki' arz olunduğu gibi olup mezbûrların vech-i meşrû' üzere fesâd ve şenâ'atleri sâbit ve zâhir olursa muhtâc-ı arz olanların haps idüp arz eyleyesin olmayanlar hakkında ehl-i fesâdı aslâ himâyet itmeyüp şer'le lâzım geleni icrâ eyleyesin, ammâ hîn-i teftîşde hakk-ı sarîhe tâbi' olup garaz ve ta'assub ile kimesneye zulüm olmakdan hazer eyleyesin.

Sayfa:61-1

ÜZERİ ÇİZİLEREK İPTAL EDİLEN HÜKÜM.

Sayfa:61-2 Hüküm:111

Galata Kadısına hüküm ki;

Rus tâifesinden Baki ve Basdırma oğlu dimekle ma'rûf kimesneler dâimâ Ayasofya evkâfına müte'allik husûslara dahl itmekle ihtilâlden hâlî değiller imiş, imdi mezbûrlar min-ba'd vakfa müte'allik umûra dahl itmeyüp kendü hallerinde olmak emrim olmuşdur buyurdum ki;

Vardukda mezbûrlara muhkem tenbîh ve te'kîd eyleyesin ki, min-ba'd vakfa müte'allik husûslara acemi olucak arz ve ta'arruz itmeyüp kendü hizmetlerinde olalar şöyle ki, min-ba'd dahi mütenebbih olmayup vakfa müte'allik umûra karışalar mu'accelen yazup arz eyleyesin ki, gereği gibi haklarından geline.

Sayfa:62-1

ÜZERİ ÇİZİLEREK İPTAL EDİLEN HÜKÜM

Sayfa:62-2

ÜZERİ ÇİZİLEREK İPTAL EDİLEN HÜKÜM

Sayfa:62-3 Hüküm:112

Budin Beylerbeyisine hüküm ki;

Erdel voyvodası tarafından südde-i sa‘âdetime arz-ı hâl sunulup bundan akdem Solnok Sancağı müceddeden tahrîr olunup hâliyâ tevzî‘i fermân olunmağın ahâlî-i vilâyet kendüye gelüp mukaddemâ livâ-i mezbûr muharriri olan Halil Bey defteri mûcebince tevzî‘ olunmak ricâ itdükleri ecilden Erdel’e tâbi‘ olan kurâ ve mezâri‘ sâbikan muharrir olan Halil Bey defteri mûcebince tevzî‘ olunmak emrim olmuştur buyurdum ki;

Vardukda emrim üzere Erdel’e tâbi‘ olan kurâ ve mezâri‘i sâbikan livâ-i mezbûr muharriri olan Halil Bey defteri mûcebince livâ-i mezbûr tevzî‘ine meğmur ol vechile tevzî‘ itdüresin.

Sayfa:63-1 Hüküm:113

Nevrekop Kadısına hüküm ki;

Bundan akdem birkaç (silik) vâki‘ olan umûr-ı şer‘iyyeyi hâricden kadılar müstakil görmeyüp toprak kadısı ma‘rifeti ile görmek fermân olunmağın hâlâ Nevrekop Kazâsı’nda vâki‘ olan kazâyâyı hâric kadıya müstakil görüp fermân-ı hümâyûna mugâyir olmakla fukarânın şer‘î husûsları itmâma irişmeyüp müşevveş ve muhtell olduğu i‘lâm olundu, imdi mukaddemâ fermân olunduğu üzere vâki‘ olan umûr-ı şer‘iyyeden bir husûsu görmek için hâric-i kadıya emr-i şerîfle görmek emr olunduğu takdîrce senin toprağında olmakla senin mübâşeretinle görülmek emr idüp buyurdum ki;

Vusûl buldukda onun gibi Nevrekop Kazâsı’nda vâki‘ olan umûr-ı şer‘iyyeyi hâric-i kadı ve ‘umûr-ı husûsiyyeyi görmek lâzım geldikde sen dahi mübâşir olup ma‘an görüp hâricden bir kadıya fermân-ı hümâyûna mugâyir müstakil gördürmeyesin.

Sayfa:63-2 Hüküm:114

Anadolu Beylerbeyine hüküm ki;

Dimyat Sancağı Beyi Hamza dâme izzuhû mektûb gönderüp mukaddemâ Antalya'da binâsı fermân olunan gemiler tâ'ûn olmakla henüz itmâm irişmeyüp ve kal'a-i mezbûre kethüdâsı olan Abdülhay zikr olunan gemilere küllî hizmet üzere iken kethüdâlığına âherden ba'zı kimesneler tâlib olmakla gemiler binâsı avk ve te'hîr olunup mezbûr zikr olunan gemiler binâsında istihdâm olunması lâzımdır deyü mezbûrun kethüdâlık îfâ olunup kemâ-kân gemiler binâsında hizmetde olmak ricâsına arz itmeğin mezbûrun kethüdâlığı mukarrer olup gemilerde istihdâm olunmak emr idüp buyurdum ki;

Vusûl buldukda mezbûru kemâ-kân gemiler binâsında istihdâm eyleyüp kethüdâlığına hâricden bir ferdi bî-vech dahl ve ta'arruz itdirmeyesin.

Sayfa:64-1 Hüküm:115

Özi Beylerbeyisine;

Zegi hâkimi Aleksandra Han südde-i sa'âdetime mektûb gönderüp Sede ve Erekeze ve Donda Bey kadîmden bunun ocağına adâvet üzere olduğunuz ecilden ikişer üçer yüz atlı cem' idüp ona tâbi' olan karyelerin vurup ahâlisin esir ve erzâkın gâret ve ekserin dahi katl itmekle bundan akdem men' olunmaları için birkaç def'a evâmîr-i şer'îyye vârid olmuşken memnû' olmayup hâliyâ vech-i meşrûh üzere ta'addîden hâlî değıllerdir deyü bildirmeğin harâc-güzâr olmağın min-ba'd rencîde olanlar hâs olamak emrim olmuşdur buyurdum ki;

Vardukda bu bâbda gereği gibi mukayyed olup mezbûra tâbi' olup harâc-güzâr olan ahâlîsinden ol vechile ta'addî idenleri men' idüp hilâf-ı emr-i şerîf kimesneye iş itdirmekden ziyâde ihtiyât eyleyesin.

Âher yere nakl olmuşdur.

Sayfa:64-2

ÜZERİ ÇİZİLEREK İPTAL EDİLEN HÜKÜM.

Sayfa:64-3

ÜZERİ ÇİZİLEREK İPTAL EDİLEN HÜKÜM.

Sayfa:65-1 Hüküm:116

Atina Kadısına hüküm ki;

Mektûb gönderüp Cezîre-i Poroz (Poros)'dan Dominko nâm zimmînin oğlu Vedoş nâm zimmî deryâ yüzünde gezen rençber gemilerin basup ehl-i fesâd olan Anabolulu Maryol Hasan dimekle meşhûr kimesne ile şerîk olup Eğriboz Kazâsı'ndan sekiz yaşında bir oğlanı sirkat idüp cezîre-i mezbûreye getürdükde mezbûr oğlan firâr idüp beni sirkat eyledi didikde sağîr-i mezbûr alınıp emânete konulup şer'î şerîfe da'vet için adam gönderdikde mezbûrlar allat-i harb ile karşı gelüp itâ'at-i şer'î itmeyüp mezbûrlar dâimâ fesâd ve şenâ'at üzere olup şimdiye değin kırk elli kıt'a rençber gemisi nehb ve gâret idüp ve nice kimesneleri katl eyleyüp ve nice karyeleri harâb itmişlerdir şöyle ki, mezbûrların haklarından gelinmeye, ahâlî-i vilâyet cümlemiz firâr idüp perâkende olmak mukarrerdir deyü tazallüm eylediklerin arz eylemeğın buyurdum ki;

Vardukda bu bâbda erkân-ı vechile mukayyed olup mezbûrları hüsn-i tedbîr ve tedârikle ele getürüp dahi da'vâ-yı hak idenler ile beraber idüp bir def'a şer'le görölüp fasl olunmuş olmayup on beş yıl mürûr itmeyen husûsların hak üzere tefîş ve tefahhus idüp göresin, mezbûrların arz olduğu üzere zulüm ve ta'addîleri sâbit ve zâhir oldukdan sonra muhtâc-ı arz olanlarını haps idüp arz eylesin hükmü ile ehl-i fesâdı aslâ himâyet itmeyüp şer'le lâzım geleni icrâ eylesin, ammâ hîn-i tefîşde hakk-ı sarîhe tâbi' olup garaz ve ta'assub ile kimesneye zulüm olmakdan ve ahz ve celb sebebi ile ehl-i fesâdı himâyet olunmakdan hazer eylesin.

Sayfa:65-2 Hüküm:117

Karlı ili Sancağı Beyine ve Eğriboz Kadısına hüküm ki;

... Kadısı mektûb gönderüp kazâ-i mezbûrede dört bin akçe timârı olan Hamza Bali mukaddemâ âsitâne-i sa'âdetimde nice tezvîr hatlar yazup eli kesilmek üzere iken firâr idüp hâlâ bu diyârda dahi nice hüccetler yazup vilâyetin idlâl ve ifsâddan hâlî

olmaduğundan gayrı timâr-ı mezbûrda yetmiş seksen çift sürülür iken hâliyâ on çift kalmışdır müfsit zamanında bana üç bin akçe ağırlık virin sirkelerinüzi ta'şîr ideyin deyü re'âyâyâ envâ'-ı ta'addî ve tecâvüz itmekle sirkeleri nice zaman çürüyüp kalup ekseri firâr itmek üzere olup ve nicesin nâ-hak yere ellerinden asup işkence idüp nice akçelerin alup meclis-i şer'eden da'vet olundukda itâ'at itmeyüp küllî zulüm ve ta'addî olduğun arz idüp ve mezbûrun re'âyâsı dîvân-ı hümâyûnuma gelüp mezbûr ile kazaskerlerim yanında mürâfa'a olduklarında vech-i meşrûh üzere zulüm ve ta'addî zâhir olmakla hatt-ı hümâyûnumla mezbûrun timârı alınup nefy-i beled ola deyü fermân-ı âlî-şânım sâdir olmuşdur buyurdum ki;

Vardukda emr-i celîli'l-kadrim mûcebince mezbûrun ol yerden alâkasın kat'idüp yarar adamlarla koşup Kars'a sürgün eyleyesin ve emr-i şerîfim yerine varduğun yazup südde-i sa'âdetime arz eyleyesin.

Sayfa:66-1 Hüküm:118

Fî 29 Zi'l-ka'de sene elf.

Rodos Beyine hüküm ki;

Rodos Kadısı Ahmed mektûb gönderüp Eflak beyleri oğullarından Kostantin veled-i Radol Keşîş nâm zimmî emr-i şerîfle kal'a-i Rodos'a iki yıldan mukaddem sürgün olmuş iken Rodos beyleri kal'a dâhilinde sâir sürgün kâfir beyleri haps olunageldüğü mahalde haps itmeyüp mücerred celb-i mal için kadırgalara forsa kâfirleri arasına ve kâh kendü zindânlarında forsalar ile muhkem kayd ve bend ile haps itmekle mezbûr Kostantin hasta olup helâk mertebesine varup küllî zulüm ve hayf olduğun ahâlî-i vilâyet haber virdüklerin arz itmeğin buyurdum ki;

Bu bâbda erkân-ı vechile mukayyed olup şimdiye değin emr-i şerîfimle sürgün olan zimmîler ne mahalde haps olunagelmiş ise min-ba'd mezbûru dahi ol mahalde haps itdirüp emr-i şerîfime muhâlif ta'addî itdirmeyesin bu bâbda mes'ûl olursun âna göre mukayyed olup bu ma'küle sürgün olan zimmîleri haps olunagelen mahalde haps itdiresin.

Sayfa:66-2 Hüküm:119

Keşan Kadısına ve dergâh-ı âlî çavuşlarından Mustafa Çavuş'a hüküm ki;

Senki Keşan Kadısının mektûb gönderüp Kazâ-i Keşan'da vâki' İbrice Limanı nâm limandan sirke virilmek memnû' olup lâkin hâric-i kazâdan zu'emâ ve erbâb-ı timâr ve dergâh-ı mu'allâm çavuşları ba'zı re'âyâ mu'âveneti ile zikr olunan mahalle sirke virmeden hâlî değıllerdir şöyle ki, liman-ı mezbûr ahâlîsine ve yol üzerinde olan kurâ ahâlîsine gemi geldikde gemicileri taşra çıkartmayup dâhil-i kazâdan ve hâric-i kazâdan gecede ve gündüzde hafıyyeten araba ve sâir davar ile limana sirke getürenler ahz olunmaya men' olunmak ihtimâli yokdur hafıyyeten sirke virmeden hâlî değıllerdir deyü men' olunmak ricâsına arz itmeğın buyurdum ki;

Vardukda bu bâbda erkân-ı vechile mukayyed olup zikr olunan limana gemi geldikde gemicileri taşra çıkartmayup muhkem tenbîh eylesesin ki, sirkeyi doğru İstanbul'a getüresin, onun gibi dâhil-i kazâdan ve hâric-i kazâdan hafıyyeten araba ve sâir davar ile limana sirke getürenleri ahz idüp küffâr-ı hâk-sâr tarafına sirke virdükleri sâbit ve zâhir olduktan sonra habs idüp dahi refua üzere yazup 'arz eylesesin eski gemiler hakkında emr-i şerifim mucebiyle sâdir olursa mûcebi ile amel eylesesin küffâr-ı hâk-sâr tarafına sirke virüldiğine kat'â rızâ-yı hümayûnum yokdur, erkân-ı vechile mukayyed olup küffâra sirke virilmekten ziyâde ziyâde hazer eylesesin bu husûs dâimâ yoklanur şöyle ki, ihmâl ve müsâhele ile veyahud bir âher tarikle küffâr-ı hâk-sâra sirke gitdüğü mesmû'-ı hümayûnum aslâ mecâl virilmeyüp hakkınızdan gelinür âna göre mes'ûl olursun küffâr-ı hâk-sâra sirke gitmekden be-gâyet ihityât eylesesin.

Sayfa:67 Hüküm:120

Yenişehir Sancağı Beyine ve livâ-i mezbûrda vâki' olan kadılara hüküm ki;

Sen ki sancak beyisin, dergâh-ı mu'allâma mektûb gönderüp livâ-i mezbûrda ba'zı eşkiyâ serbest karyelere ve ba'zı yerlere tahassun itmekle Alaiye ve Hamid Sancakları sınırında ebnâ-i sebîlin yollarına inüp kimini katl ve kimini mecrûh idüp ve esbâb ve erzâkların gâret eyleyüp Müslümanlara zulüm ve ta'addî idüp şer'e da'vet olundukda itâ'at-i şer' itmeyüp eşkiyâ tamam-ı karye ruhsat bulmuşdur deyü şer'le

görölmek bâbında emr-i hümâyûnum ricâsına arz eyledüğün ecilden livâ-i mezkûrda fesâd ve şenâ'at eyleyen eşkiyâ ele getirölüp ahvâlleri şer'le görölmesin emr idüp buyurdum ki;

Vusûl buldukda onun gibi livâ-i mezbûrda fesâd ve şenâ'at iden kimler ise ele getirölüp meclis-i şer'e ihzâr ve hasımlarıyla beraber idüp gaybet iderler ise şer'le buldurması lâzım olanlara buldurup onun gibi firâr idüp serbest karyelere ve ba'zı yerlere tahassun iderler ise zâbitlerinden taleb idüp getirölüp bir def'a şer'le fasl olunmayup on beş yıl mürûr itmeyen husûsların hasımları muvâcehesinde şer'le teftîş ve tefahhus idüp göresin, ba'de's-sübût ashâb-ı hukûka şer'le müteveccih olan hakların hükm idüp bî-kusûr alıvirdikden sonra ehl-i fesâdın muhtâc-ı arz olanları haps idüp arz eylesin olmayanların haklarında şer'le lâzım geleni mahallinde icrâ idüp hilâf-ı şer'-i şerîf kimesneye iş itdirmeyesin, ammâ hîn-i teftîşde hakk-ı sarîhe tâbi' olup tezvîr ve telebbüsten ve şuhûd-ı zevrden ve celb ve ahz sebebi ile ehl-i fesâda ruhsat ve himâyet olunup kendü hallerinde olanlara dahl ve ta'arruz olunmakdan ve hilâf-ı şer'-i şerîf işi olmakdan ziyâde hazer eylesin.

Sayfa:68-1 Hüküm:121

Şam Defterdârına hüküm ki;

Dergâh-ı mu'allâma arz-ı hâl sunulup dîvân-ı Şam'da olan rûznâmecî ve mukâta'acılar ve sâir küttâb-ı dîvâna müte'allik olan defterlerin kendü evlerine iletüp murâdların üzere kayd itdikleri i'lâm olundu, imdi ol cânibde hızâne-i âmiremin cem'an umûrunda ve malımın teksîr ve tevfirinde i'lâm sana olmağın min-ba'd her husûs senin ma'rifetinle olup sana muhâlefet idüp istiğlâl iden eğer rûznâmecî ve eğer mukâta'acı ve eğer sâir küttâbdan her kim ise defterlerin evlerine alup gitmekden men' itmek emr idüp buyurdum ki;

Vardukda min-ba'd gereği gibi tenbîh idüp defterleri yanlarında alıkomayup kendü yanında hıfz itdirüp hızâne-i âmirem husûslarında emn gibi sana muhâlefet idüp mukayyed olmayanları isim ve resimleriyle yazup arz eylesin.

Sayfa:68-2 Hüküm:122

Mekke-i Mükerreme Kadısına hüküm ki;

Mekke-i Mükerreme etrâfında vâki' olanlar harâbe-müşrif olup tahliyeye muhtâc olmağın evkâfları mahsûlünden nâzırları ma'rifetiyle ta'mîr olunup evkâf mahsûlü kifâyet itmez ise vâki' olan nüzûr ve sadakâtdan sarf olunmak emr idüp buyurdum ki;

Vusûl buldukda bu husûsa mukayyed olup evkâf nâzırlarını getürdüp mahsûlünden kifâyet itmez ise vâki' olan nüzûr ve sadakâtdan sarf idüp ta'mîr ve termîm ve tahliyeye muhtâc olanları tahliye itdirüp pâk itdüresin mübâşirîn mâ-beyninde ait itlâf ve isrâfdan ziyâde ihtiyât eylesin.

Sayfa:68-3 Hüküm:123

Ankara ve Çubuk ve Çukurca ve Haymana ve Murtazaâbâd Kadılarına hüküm ki;

Taht-ı kazânuzda ba'zı eşkiyâ yeniçeri ve sipâhî ve acemioğlanı ve cebeci ve topçu nâmına gezüp fukarâya envâ'-ı dürlü zulüm ve ta'addî eyledükleri i'lâm olunmakla dergâh-ı mu'allâm yayabaşlarından kıdvetü'l-emâsil-i ve'l-akrân Ömer Subaşı zîde kadruhû zabıtcı ta'yîn olunup iftihâru'l-ümerâ-i ve'l-ekâbir yeniçeri Ağası Mehmed dâme uluvvihî mühürlü mektûb virmeğın buyurdum ki;

Vusûl buldukda taht-ı kazânuzda olan yeniçerileri ve acemioğlanı ve cebeci ve topçu olanları mûmâ-ileyhe evkat zabt itdirüp fukarâya zulüm ve ta'addî itdirmeyesin, onun gibi sipâhî ve yeniçeri ve acemioğlanı ve cebeci ve topçu nâmına gezüp fesâd ve şenâ'at idenleri müşârun-ileyhe ihzâr ve da'vâları hak idenler ile meclis-i şer' de beraber idüp bir def'a şer'le fasl olunmayup on beş yıl mürûr itmeyen husûsların hak üzere teftîş idüp göresin, ashâb-ı hukûka şer'le müteveccih olan haklarını hükm idüp ashâbına alıvirdükden sonra ehl-i fesâddan muhtâc-ı arz olanları haps idüp arz eylesin olmayanların haklarında şer'le lâzım geleni icrâ idüp hilâf-ı şer'-i şerîf kimesneye iş itdirmeyesin, ammâ hak üzere olup tezvîr ve telebbüsten ve şühûd-ı zevrden ve celb ve ahz sebebi ile ehl-i fesâda ruhsat ve himâyet olunup kendü hallerinde olanlara dahl ve ta'arruz olunmakdan hazer eylesin.

Sayfa:69-1 Hüküm:124

Mısır Beylerbeyisine ve Mısır Kadısına hüküm ki;

İftihâru'l-havâss-ı ve'l-mukarrebîn Dârü's-sa'âdem Ağası olan Mustafa Ağa dâme uluvvihî südde-i sa'âdetime mektûb gönderüp bi'l-fi'il Haremeyn-i Şerîfeyn Evkâfi'na nâzır olup ve Mahrûse-i Mısır'da mûmâ-ileyh ağa tarafından sâbıkan Haremeyn-i Şerîfeyn Evkâfi'na dört sene nâzır olup ümerâ-i Mısır'dan olan Şaban dâme izzuhûnun ihrâcı senesi olan sene-i dokuz yüz doksan sekiz mahtûm ve mûmzâ olan defter-i muhâsebede iki yüz doksan beş bin para zimem gösterilmeğın hâlâ Mısır'da nâzır olan Mollalı İbrahim ber-mûceb-i muhâsebe zimemde olan paraları taleb eyleyüp bizim vakfa deynimiz yokdur suâl cemî'an nâzır-ı sâbık Şaban dâme izzuhûya itâ itmişizdir deyü cevâb virdikleri ecilden mîr-i müşârun-ileyh Şaban dâme izzuhûdan sıhhati üzere suâl olunup ber-mûceb-i muhâsebe zimemde idüğü sâbit olursa zimemden tahsîl olunup ve alel cevâb virdikleri üzere müşârun-ileyh Şabandâme izzuhûya teslîm itdiklerini isbât iderler ise bî-kusûr müşârun-ileyh Şaban dâme izzuhûdan tahsîl olunmak bâbında hükmi-i hümayûnum ricâsına arz itmeğın buyurudm ki;

Vardukda bu bâbda mukayyed olup arz olunduğu üzere mîr-i müşârun-ileyh Şaban dâme izzuhû defter-i muhâsebede zimem gösterdüğü paralar fi'l-vâki' henüz zimemde idüğü sâbit ve zâhir olursa bî-kusûr cem' ve tahsîl itdüresin murad şöyle ki, mîr-i müşârun-ileyhe virdüklerin isbât iderlerse zimemden taleb itdürmeyüp bî-kusûr şer'le müşârun-ileyh Şaban dâme izzuhûdan tahsîl itdürüp Haremeyn-i Şerîfeyn Evkâfi mahsûlâtından kimesnede bir akçe ve bir habbe komayasın.

Sayfa:69-2 Hüküm:125

Şam Beylerbeyisine ve Kadısına ve Defterdârına hüküm ki;

Bi'l-fi'il Şam emîr-i haccı olan Mansur dâme izzuhû südde-i sa'âdetime mektûb gönderüp her sene hacc-ı şerîf zamanı geldikte Şam-ı dârü's-selâmın a'yânından mukaddimlik hizmetine kâdir mün'im ve mütemevvil kimesnelerden kifâyet mikdârı mukaddim yazulmayup deyü ta'yîn olanlardan niceleri mal kuvveti ile halâs olmağın hâlâ sene-i elfde olan hacc-ı şerîf yollarında birer mün'im ve mütemevvil mukaddim olmamakla ziyâde müzâyaka ve elem çekilmişdir hâlâ Şam-ı şerîf sâkinlerinden elli yük

akçeden ziyâdeye kâdir olan Hekimoğlu Ahmedî yarar ve hizmet-i mezbûreye kâdir kimesnedir deyü her sene mîrî için yüz re's deve virmek üzere mukaddim ta'yîn olunup bir vechile hizmet-i mezbûreden ihrâc olunmaya deyü hükm-i hümâyûnum ricâsına arz itmeğin buyurdum ki;

Vardukda müşârun-ileyh arz itdüğü üzere mün'im olup hizmet-i mezbûreye nâfi' olmakla mezbûr Hekimoğlu Ahmed'i hacc-ı şerîf yolunda mukaddim ta'yîn eyleyüp dâimâ hizmet-i mezbûrede istikâmet ile istihdâm eyleyüp celb ve ahz sebebi ile hizmet-i mezbûreden mezbûru ihrâc itdirmeyesin.

Sayfa:70-1 Hüküm:126

Erdel Voyvodasına hüküm ki;

Südde-i sa'âdetime mektûb gönderüp mukaddemâ isyân iden Petre voyvoda nâm müfsid ele getirülmek fermân olunmakla üzerine asker gönderilüp cenk olundukda müfsid-i mezbûr mekr-i şe'âmetleriyle münhezim olup bayrakları alınup ve kendüsi diri tutulup kapucubaşı ve ağaya ve .. zindan voyvodası olan Erop voyvodaya teslim olduğu ve mezbûr voyvoda dahi fermân-ı hümâyûnum mücebince voyvoda olup voyvodalığa müte'allik husûslarda her kişi kendüye mürâca'at idüp re'âyâ ve berâyâ eyyam-ı sadakâtin ve hizmetin meşkûr olmuşdur buyurdum ki;

Hükm-i şerîfim vardukda min-ba'd uğur-ı hümâyûn-ı aher-i makrunum ile hizmetinde hâlî olmayup leyh ve bih krallar canibinden âsitâne-i sa'âdetime arz ve i'lâm itmeğin hâlî olmayasın.

Sayfa:70-2 Hüküm:127

Edirne Kadısına hüküm ki;

Dârü's-sa'âde Ağası Mustafa Ağa dâme uluvvihî dergâh-ı mu'allâma mektûb gönderüp Edirne Kazâsı'nda vâki' olan Şarabdar Vakfı'nın cizye-i gebrani cemî'an ve sâir mahsûlât-ı vakfin rub'u Haremeyn-i Şerîfeyn Evkâfi olup hâlâ vakf-ı mezbûrun mütevellîsi olan Sadık Çavuş'a âid olan mahsûlden küllî meblağ ekl ve bel' eyleyüp doksan altı senesi muhasebesi dergâh-ı muallâm çavuşlarından me'murum idüp kendüsü

virmeğe inâd ve muhâlefet ider ise emlâk ve erzâkından tahsîl olunmak ricâsına hükm-i hümâyûnum taleb itmeğın buyurdum ki;

Hükm-i şerîfimle vardukda evkâf-ı mezbûrenin mütevellîsi olan mezkûr Sadık Çavuş'u getürdüp sene-i mezbûreden (mürekkep lekesi mevcut olduğu için okunamamıştır)ve muhâsebe defterleri mücebince mezkûr kapucu mûmâ-ileyh beraberinde şer'le görülmeyen muhâsebesi teftîş ve tefahhus eyleyüp fi'l-vâki' mezkûrun zimmetinde Haremeyn-i Şerîfeyn'e ta'yîn olunan cizyeden ve rub' mahsûl-ı evkâfdan üzerlerinde şer'le hak zuhûr ider ise malını alıvirüp mezkûr kapucuya teslim eylesin, eğer bir vechile virmekden inâd iderse muktezâ-yı şer' üzere emlâk ve erzâkından tahsîl itdirüp üzerinde bir akçe ve bir habbe bâkî mahsûl komayasın.

Sayfa:71-1 Hüküm:128

Rodosçuk Kadısına hüküm ki;

Mektûb gönderüp hâliyâ re'âyâ tâifesi ekser zirâ'at üzere olmakla iskeleye zahîreye gelmeyüp müzâyakadan hâlî değildir, lâkin Bergos ve Babaeski ve Ergene Köprüsü ve Hayrabolu ve İlbasan ve Keşan ve Malkara ve İncik kadılıklarında vâki' olan zahîreleri sürüp iskeleye indirmek için emr-i şerîf virilüp sen üzerlerine nâzır ta'yîn olunursun küllî zahîre sürülmekle bâ'id olurdu deyü bildirmeyesin imdi buyurdum ki;

Vardukda bu bâbda sen mukayyed olasın ve zikr olunan kadılıklara nâzır olup vâfir ve müstevfî zahîre ihrâc idüp iskelelere getürdüp mahmiyye-i İstanbul'a irsâl itmekden hâlî olmayasın, lâkin bu bahâne ile re'âyâyı bî-vech ta'cîz ve tazyîkden hazer eylesin.

Sayfa:71-2 Hüküm:129

Diyârbekir Beylerbeyisine hüküm ki;

Mukaddemâ...hümâyûn için ba'zı beylerbeyilere ve ümerâyâ ve defterdârlara ve gayrılara halli hâlince birer mikdâr akçe salınup ol akçeden cüz'î akçe gelmekle bâkîleri tahsîl olunmak için mâliye tarafından emr-i şerîf gönderilmeğın buyurdum ki;

Vusûl buldukda te'hîr ve terâhî itmeyüp mâliye tarafından gönderilen emr-i şerîf mûcebince eğer defterdârdan ve eğer gayrıdan ta'yîn olunan akçeyi ber-vech-i isti'mâl tahsîl ve âsitâne-i sa'âdetime irsâl eyleyüp avk ve te'hîrden hazer eyleyüp mâliye tarafından virilen emr-i şerîfin hilâfına cevâz göstermeyesin.

Sayfa:71-3 Hüküm:130

Bosna'dan südde-i sa'âdetime gelince yol üzerinde vâki' olan sancakbeylerine ve kadılara hüküm ki;

Bosna Beylerbeyisi Hasan Paşa mektûb gönderüp bi-inâyeti'llâhi te'âlâ münhezim olup taburdan alınan kral Bofuk topları Kırka sancakbeyi olan Sinan dâme izzuhû ile südde-i sa'âdetime irsâl olunup lâkin yol üzerinde toplar mürûr idecek köprüler bozulup zikr olunan toplar gelmek için meremmâta muhtâc olan köprüler ta'mîr ve termîm olunup hatar-nâk yerlerden emîn ve sâlim îsâl olunmak ricâsına arz itmeğin buyurdum ki;

Vardukda bu bâbda her biriniz erkân-ı vechile mukayyed olup ta'mîr olunmak iktizâ iden mahalleri mümkün oldukça ta'mîr ve termîm idüp zikr olunan topları emîn ve sâlim birbirinize ulaştırup südde-i sa'âdetime îsâl eyleyesin husûs-ı mezbûr mühimmât-ı umûrdandır hatar-nâk olan mahallerden ihmâl ve müsâhelenüz sebebi ile avk ve te'hîr olunmakdan ziyâde hazer eyleyesin, bu bahâne ile re'âyâyâ ta'addî ve tecâvüz olunmakdan ihtiyât eyleyesin.

Sayfa:72-1 Hüküm:131

Fî 17 câ sene ihdâ ve elf.

Bâ-hatt-ı hümayûn

Bekrin Ağası Mehmed Ağa'ya hüküm ki

Edirne'de olan bağce-i âmire bostancıbaşı Hakkî dâme mecdihû dergâh-ı mu'allama gelüb zikr olunan bağcemde hizmet iden oğlanlardan yirmi beşi fevt ve kırk sekiz terk üzere olup şöyle ki mezbûrun zikr olunan yazılıb gönderile bağce-i harâbe maşrik olan hakka deyu i'lâm idüb hizmet olunduğun girihte olundukda yerine yetmiş

üç oğlan yazılmasını ricâ eyledi imdi Edirne'de olan bağceme hidmet için oğlan yazılıb irsâl olunması mihimmâtdan olmağın hidmete kâdir yarar ve suvar acemî oğlanlarından kırk nefer oğlan yazılıb müşârun-ileyh bostancıbaşıya koşulub irsâl olunmasını emr idüb buyurdum ki

Fermân-ı hümayûnum üzere zikr olunan bağcem mahmiyetiyçün terk üzere olan acemîoğlanların hidmete kâdir olanlarından kırk beş yarar oğlan yazmıssız imdi koşub irsâl eylesin ki varub hidmet üzere olalar ammâ bu bahâne ile kırk nefer oğlandan ziyâde oğlan yazılmakda ihtiyât üzere olasız

Sayfa:72-2 Hüküm:132

Müşârun-ileyhe hüküm ki

Hâssa bostancıbaşılarım başı olan iftihârü'l-emâcid ve'l-ekârim dâme mecduhû mühürlü defter gönderüb hâssa bağcemde hidmet iden oğlanlardan iki yüz seksen altı neferin ekseri fevt olub ve bazısı dahi firâr itmeğin ol mikdar oğlan noksan üzere olmağla hidmetleri mu'attal kalmışdır deyu yerlerine zikr olunan mikdarı oğlan yazılıb bağcelere virilmesin ricâ itmekle nısfı virilmek fermânım olmağın hidmete kâdir acemi oğlanlardan yüz kırk üç nefer oğlan yazılıb dahi hâssa bağcelere virilmek emr idüb buyurdum ki;

Fermân-ı hümayûnum üzere zikr olunan iki yüz seksen altı neferin ki nısfı yüz kırk üç nefer olur hâssa bağcem mahmiyetiyçün terk üzere olan acemî oğlanların hidmete kâdir olanlarından yüz kırk üç nefer oğlan yazub müşârun-ileyhe teslîm teslîm eylediği varub hidmet üzere olalar yüz kırk üç neferden ziyâde oğlan yazmayasın.

Sayfa:73-1 Hüküm.133

Malkara ve Keşan kadılarına hüküm ki;

Kasaba-i Ursak'da vâki' olan Herikoğlu Ahmed Paşa'nın evkafı tevliyeti hâricinde nâ-ehl kimesnelere evkâfın malını bey' ve ketm itmekle evkâf-ı mezbûre harâbe-i meşruk olub ve tezkiye olmağla vâsıl olmadığı ecilden bu husûsa biz mübâşir

olub şart-ı vâkıf mûcibince zıkr olunan evkâfı ta'ahhüd ve termîm eylemek emr idüb buyurdum ki

Vusûl buldukda bu bâbda her biriniz onat vechile mutasarrıf olub evkâf-ı mezbûrenin muhâsebe defterlerini getürüb şimdiye değin olan mütevellîlerin zaman-i tevliyetlerince muhâsebe defteri mûcibince yerlü yerinden hak üzere dikkat ve ihtimâmla görüb tahtü'ş-şer'ü'ş-şerîf her biriniz zimmetinde mâl-ı vakıfdan ne miktar ekl ü bel' itdiklerin şer ile tahsîl idüb dahi evkâf-ı mezbûrenin harâbe meşrık olan yerlerin ta'ahhüd idüb evkâf-ı mezbûreyi kâmakân ma'mûr itmekle envâ'-ı ikdâm ve ihtimâm zuhûra getüresiz tahsîl olunacak mal-ı vakfi tahsîl idüb vakf için alınmakda ihmâl ve müsâheleden ve ta'mîre muhtâc yerlerini dahi hîn-i ta'mîrde itlâf ve isrâfdan zinhar hazer eyleyesiz

Sayfa:73-2 Hüküm:134

Yerven beğlerbeğine hüküm ki;

Yerven beğlerbeğiliğine tâbi' olan sancaklar umûmen tahrîr ve tevzi' olunub defterleri Südde-i sa'âdetime teslim olunmağın hâlâ zıkr olunan sancaklardan bazı zu'emâ ve erbâb-ı tımar dîvân-ı hümayûnuma gelüb hîn-i tevzi'de Boşmerekbaşı karyesi âhara virilüb ve Boşmerek tımarları bahasın lakin tahammülünden ziyâdeye yazılıb ve müştarekler katmagla tımarlarımızın zabt ve tasarrufunda 'asran çekilür deyu tekellüm emr vekâleti ecilden zıkr olunan sancakların tahrîr ve tevzi' ref' olunmağın zu'emâ ve erbâb-ı tımar üslûb-ı sâbık üzere iken ze'âmet ve tımarlarına mutasarrıf olmak emr idüb buyurdum ki;

Vusûl buldukda işbu emr-i celîlü'l-kadrim mûcibince elviyeye tevzi'de de olan zu'emâ ve erbâb-ı tımar üslûb-ı sâbık üzere iken berâtları mûcibince tahrîrden evvel mutasarrıf oldukları ze'âmet ve tımarları kemâkân zabt ve tasarruf idüb hîn-i tevzi'de virilen berâta dahl ve nizâ' itdirmeyesiz.

Bir sureti Bosna Beylerbeyisine.

Sayfa:74-1 Hüküm:135

Fî 2 Safer Sene ihdâ ve elf

Küçük Mirahur Ahmed Ağa'ya hüküm ki;

Hâlâ Eflak'ın haracı ve virgüsi ale't-ta'cîl cem' ve tahsîl olunup dahi te'cîl itmeyüb ber-vech-i isti'câl harac ile Südde-i sa'âdetim cânibine müteveccih olmak için emr idüb buyurdum ki;

Vusûl buldukda Eflak'ın haracı ile virgüsin bi kusur cem' ve tahsîl eyledikten sonra te'hîr ve tevakkuf itmeyüb ber-vech-i isti'câl Südde-i sa'âdetime müteveccih olasin.

Sayfa:74-2 Hüküm:136

Eflak voyvodasına hüküm ki;

Südde-i sa'âdetime gönderilüb gelen adamın ile amel üzere olan virgüleri ber-vech-i isti'câl cem' ve tahsîl eyleyüb dahi Küçük mirahûr Ahmed dâme uluvvuhû ile südde-i sa'âdetime gönderesin deyu emr-i şerîfim sâdır olmuşdur hâlâ müşârun-ileyh südde-i sa'âdetime teveccüh itmek üzere olmağın dergâh-ı muallâm yayabaşlarından Ramazana subaşı ve dergah-ı ali kapıcılarından İskender ve Mehmed ve sancaktar Ahmet Eyüp nam kimesneler mübaşeretiyile cem ve tahsil olunup ber vechi istical irsal emr idüb buyurdum ki;

Vusûl buldukda bu husûsa tamâm mukayyed olub ve dergâh-ı mu'allama haracın ile virgüyi cem' ve tahsîl eyleyüb dahi ber-vech-i isti'câl südde-i sa'âdetime irsâl eylesesiz şöyle ki bu bâbda ihmâl ve müsâhele olunmayub te'hîr olunmaya mugâyir olursa ana göre isti'mâl üzere irsâl ve îsâli bâbında dikkat ve ihtimâma dakika fevt itmeyesin.

Sayfa:74-3 Hüküm:137

İznikmîd beğine ve kadısına hüküm ki;

Hâlâ İznikmîd'de yerlü nâyib olmağın zulm ve ta'addî itdükden gayrı bazı zahire gemilerini İznikmîd'den yüzdürmekle İstanbul'a zahire gelmekle mâni' olduğu i'lâm

olundu imdi yerlü nâyib câiz değıldir. İznikmîd'de olan yerlü nâyib i dahi ref' olunmak emr idüb buyurdum ki;

Vusûl buldukda işbu emr-i celîlü'l-kadrim mûcibince min ba'd İznikmîd'de yerlü nâyibe niyâbet itdürmeyüb bi'l-fi'il niyâbet iden yerlü nâibi ref' idüb emr-i şerîfe muhâlif yerlü nâibi ta'yîn itdürmekden ziyâde hazer idesiz.

Sayfa:75-1 Hüküm:138

Fî 29 m sene ihdâ ve elf.

Sıgla beğine hüküm ki;

Mektûb gönderüb Rumilinin Anadolu yalılarında vâki' olan Ayazmand ve Çandarlı ve Kocalar ve İzmir ve Kuşadası ve Susam cezîresi ve Gökova ve Acısu nam iskelelere büyük sallar ve sandallar yanaşub bilâ-emr-i şerîf tereke alup bazıları kendüler varub kâfir vilâyetinde bey' idüb ve bazılarından cezîre-i medar-ı istidak kâfir gemilerine bey' idüp bu makûle fesâd ve şenâ'at üzere olanlar ahz olunup aynı ile Dersa'âdet'e irsâl olunmak murâd olundukda içlerinde bazılarınım yeniçeri ve acemî oğlanları ve tobcu ve cebeci tâifesinden bazı kimesne olmağla gemi bizimdür deyu inâd ve muhâlefet idüp muttasıl fesâd ve şenâ'at (mürekkep akması) bulunmaktadır ol makûleleri bila emr-i şerîf deryâda tereke ile bulunan gemiler yoklanub aynı ile Dersa'âdet'e gönderilmek deyu arz eyldüğün ecilden buyurdum ki;

Vusûl buldukda ol makûleleri emr-i şerîfde tereke ile deryâda bulunan gemilerin içlerinde yeniçeri ve acemî oğlanları ve cebeci ve tobcu tâifesinden bulunanlar ism ve resmi ile muttasıl ve müverrah yazub arz eyleyüb ve re'âyâ tâifesinden olanların gemilerini girift idüp aynı ile Dersa'âdetim'e irsâl eyleyesiz.

Sayfa:75-2 Hüküm:139

Hamîd sancağında vâki' olan kadılara hüküm ki;

Dergâh-ı mu'allam çavuşlarından olub ol etrâfda olan ehl-i fesâd teftîşine me'mûr olan Mehmed Çavuş dergâh-ı mu'allama mektûb gönderüb Doyran kazasına tâbi' karye-i Kâni sâkinlerinden olan Kara Mehmed ve Ramazan nâm kimesneler sâbikan

siyaset olunan Seyyid Ali ve beş sũhtelerin yatağı ve yoldaşları olup ele getirũlmek murâd olundukda firâr idũp hâlâ kazâ-i mezbûra dâhil olup bulunduğu yerde ahz olunub teftiş olunmak ricâsına arz eyledũđi ecilden buyurdum ki;

Vusul buldukda mezbûrlar eşkiyâ firâr idũp her kangınızın taht-ı kazâsında ele girer ise müşârun-ileyh çavuşum mübâşeretiyle ele getirũb dahi habs idũb ahvâllerin mufassal ve meřrũh yazub arz eyleyesiz hilaf-ı vâki‘ kazıyye arz olunub izale eyleyesiz ve mer‘î ve mũcibi üzere bildiresiz.

Sayfa:76-1 Hũkũm:140

Temeşvar beğlerbeğisine ve defterdârına ve beğlerbeğine ve ũmenaya hũkũm ki;

Erdel voyvodası mektũb gönderũb Erdellũ’den şimdi ki Baloş İstefan nâm tâcir ticâret ile gelũb gitdũđi gerũ lakın adamları ki ona vire içũn bir ziraat eyledũđũn bildirsın arz itdũrũp rica emr edũp buyurdum ki;

Vusul buldukta anın gibi mezkurdan eylemeyũp kendũ kendũne aher kimesneden biri ũçũn bunu ... etdũrmeyesin

Bir sureti ... beğlerbeği tasarrufuna

Sayfa:77-2 Hũkũm:141

Temeşvar beğlerbeğisine

Erdel Voyvodosu mektũb gönderũb bundan akdem hılafı mevki ve menabir Erdele tabi Urban karyelerinden hariç-ez defter Dotar namıyla maruf karyedir yemişle emin ellerle defterden emin olunup sureti nũkerlik Sancağı getũrsũn emr edũp buyurdumki;

Vusũl buldukda anın gibi arusede bile karyelerden haric ez defter deyu yarar iş ile ... ihrac iderlerse

Bir sũreti Siran beglerbeğine

Sayfa:77-1 Hüküm:142

Budin beğlerbeğine hüküm ki;

Erdel voyvodası mektûb gönderüb Erdel'e tâbi' kurâ ve nevâhî ve daru şirte hallâk-ı vâki' hâric ez-defter deyu sâbikan beğlerbeğiler tarafından ve südde-i sa'âdetimden yerli nefer ile bazı kimesneler kariple müslümana muhâlif sâir tımar virilmişdir deyu dahl olunduğun bildirüb bundan akdem ol cânibleri tahrir iden Halil beğ defteri mûcibince amel olunub ol deftere mugâyir ol vechle Erdel'e tâbi' olan yerlerden eğer beğlerbeğileri ve eğer Südde-i sa'âdetimden yerli nefer ile tımar nâmıyla hâric ez-defter deyu tımar virmiş ise aslâ câiz değıldir buyurdum ki;

Vusûl buldukda imdi ahidnâme-i şerîfe mugâyir Erdel vilâyetinden hâric ez-defter deyu eğer zü'emâ ve erbâb-ı tımar ve gayrıya ol vechle tımar virmiş ise zabt itdürmeyüb mukaddemâ tahrîr olunub ma'mûlün bih olan Halil Beğ defteri mûcibince kemâkân Erdellü'ye zabt itdüresin ve mukayyed adamlarını şimden sonra hâric-i ez-defter nâmıyla kimesneye tımar virmeğın ihtimâli olunca ve bundan gayrı Erdel'e tâbi' olan re'âyâya serhadd beğlerin ve zü'emâyâ ve erbâb-ı tımar dahi alunub tâbi' edilmek yoksa üzerinüzde varmış sizi esir ederim deyu teaddi olunur imiş idmi Erdel re'âyâsı sâir memâlik-i mahrûsem re'âyâsı gibidir ana dahi mukayyed olub ol ecilden men'edüp hallak ve mugâyir-i ahidnâme kimesneye iş itdirmeyesin deyu hüküm yazılmışdır.

Bir sûreti Tameşvar beğlerbeğisine

Bir sûreti Reşen beğlerbeğisine

Bir sûret Sığırlık beğine

Bir sûreti Pasin beğine

Bir sûreti Göle beğine

Sayfa:77-2 Hüküm:143

Eflak voyvodasına hüküm ki;

Patarış budan zade nâm zımmî bundan akdem voyvodaya bin altı yüz kuruş sanduğun vergisü edâ itmediğın bezl olmağla siz müttehi olup hala tahmil eylediği taalli eyledigü bildirmişsün o halde ellerinde iken buyurdum ki;

Vusûl buldukda Erdel mukarrer bahs edüp bazı bedeller için sen teaddi eylemiş isen tealim için tezkire eda eyleyesin

Bir sûreti

Sayfa:78-1 Hüküm:144

Bâ-hatt-ı Yahyâ Efendi

Budin beğlerbeğine hüküm ki;

Erdel voyvodası mektûb gönderüp Nemçe tarafından üzerine düşmen gelmek ihtimalin virüb ol bâbda siz mu'âvenet eylemek için bana mektûb ve yâhud âdem göndermeyi talep eyledikde bana mufassal emr-i şerîf vârid olmamışdır deyu tereddüd itmiş ver veçhi isti'mâl yanına varub def'-i mazarrat-ı a'dâ eylemek için emr-i şerîfim ircâ itmeğin buyurdum ki;

Vardukda anun Nemçe tarafından Erdel üzerine düşmen mütevami olub dahi lâzım gelüb bana mektûb ve âdem gönderdükde ve kıtâl edevât-ı ceng ü cidâl ile ve muretteb mükemmel nâşe gönderüb vech ü münâsib gönderildiği üzere def'-i mazarrât-ı a'dâdan envâ'-ı mesâ'î-i cemîle vücûda getüresiz.

Sayfa:78-2 Hüküm:145

Südde-i sa'âdetimden Erdel sinoruna varınca yol üzerinde olan beğlerbeğilere ve sancak beğilerine ve kadılara ve ümenaya hüküm ki;

Erdel voyvodasının elçileri dergâh-ı mu'allama gönderülüp harâc ile gelen Erdellü tâifesi yine ol cânibe gitmek maksûd idünüb yolda ve izde ve menâzil ve merâhilde bindikleri atlarına hizmetkârları ve onlardan mâ'adâ kânûn üzere şimdiye dek viregeldikleri ecilü üslûb-ı sâbık üzere gönderilmek emr idüb buyurdum ki;

Vardukda harac ile gelen zımmîlerin bindükleri bargîrden mâ'adâ verilegelen hilâf-ı emr-i şerîf kimesne rencîde itdirmeyesiz.

Sayfa:78-3 Hüküm146

Budin Beğlerbeğisine hüküm ki;

Erdel voyvodası mektûb gönderüb kadîmden Erdel'e tâbi' olub zabt ve tasarrufunda olan Peş Koled nâm karye sâkinlerinden Ber u Sultik sancağına mirlivâ olanlar cebren zabt ve tasarruf ider lâkin mukaddemâ vilâyet-i mezbûrei tahrîr iden Halil Beğ zikr olunan karye-i gerü Erdellü'ye tâbi' olmağla deftere kayd eylemeyüb hilâf-ı emr-i zabt eyledüklerin bildürüb ol bâbda emr-i şerîfim ricâ itmeğin buyurdum ki;

Vardukda göresin fi'l-vâki' zikr olunan karye kadîmî Erdel'e tâbi' olub Halil Beğ defterinde mukayyed değilken hilâf-ı emr-i şerîfe mugâyir ahd ü emân mirlivâ olanlara dahl itdirmeyesiz

Sayfa:79-1 Hüküm:147

Fî 26 Muharrem sene ihdâ ve elf

Göle sancağı beyi Şahabeddin dâme izzuhûya hüküm ki;

Çıldır Beğlerbeğiliği emîrû'l-ümerâi'l-kirâm Yusuf dâme ikbâluhûya tevcîh ve inâyet olunmağın müşârun-ileyh Beğlerbeğiliğine varınca sen sancağın askeriyle Göri Kal'ası muhâfazasında olmak emr idüb buyurdum ki;

Vusûl buldukda bir ân ve sa'at te'hîr ve terâhî itmeyüb sancağının zü'emâ ve erbâb-ı tımarı ve yarar adamlarınla mu'accelen Göri'ye varub mûmâ-ileyh beğlerbeğiliğine varunca sen kal'a-i mezbûrenin hıfz ü hırâsetinde dakîka fevt itmeyüb ihmâl ve müsâheleden ziyâde ihtiyât eylesiz

Sayfa:79-2 Hüküm:148

Kars beğlerbeğisine hüküm ki;

Kars kullarının mevcûd olanları başka ve nâ-mevcûd olanları başka yoklanup hizmet idenler ve kendülerinde olanlar ma'lûm-ı hümâyûnum olmak emrim olmağın buyurdum ki;

Vusûl buldukda mûmâ-ileyh çavuşum mübâşeretiyle Kars kullarından ve kal'a neferâtından olub gice gündüz kal'ada hizmet üzere olanları başka ve mevcûd olmayub kendü hevâ ve hevesinde gezüb ulûfe başında gelüb ulûfe alanları başka yoklayub defter itdürüb defterlerinin bir sûretin [sıhhat üzere] yazub gönderesin ammâ efkârı mukayyed olub himâyeti ile kendü hevâsında olanları mevcûd yazılmakdan ihtiyât eylesin gice ve gündüz hizmetde olanları ve hevâsında olanları ve ulûfebaşında ulûfeye gelüb kendü işinde olanların her birin bir başka der-defter idüb gönderesin.

Bir sûreti ...

Bir sûreti Tiflis

Bir sûreti Göri

Bir sûreti Lori

Bir sûreti Ahışa.

Sayfa:80 Hüküm:149

Hazro hâkimine hüküm ki;

Diyarbakir beğlerbeğisi emîrû'l-ümerâi'l-kirâm İbrahim dâme ikbâluhû cânibinden sana mektûb gönderüb ve adem varub emr-i hümâyûn mûcibince dernek ve yâhud sefer fermân olundukda itâ'at ve inkiyâd eylemedükden mâ'adâ zimmetinde olan mâl-ı mîrîyi dahi edâ eylemeyüb inâd ve ta'allül eyledüğün i'lâm olundı imdi bu bâbda ikâba bil ki eşedd-i ikâba müstahak olmuşundur buyurdum ki;

Vusûl buldukda bu bâbda tamâm mukayyed olub anın gibi müşârun-ileyh tarafından bana bir hizmet işâret olundukda aslâ ve kat'a muhâlefet eylemeyüb müşârun-ileyh vech ü münâsib gördüğü üzere hizmetde yoldaşlıkda bulunasın ve zimmetinde dahi ne mikdar mâl-i mîrî var ise mûmâ-ileyh tarafından talep olundukda bî-kusûr edâ eyleyüb inâd ve muhâlefetden ziyâde hazer eylesin şöyle ki bir dahi mûmâ-ileyh tarafından bir hizmet teklîf olundukda imtisâl eylemeyüb muhâlefet eylemeyesin azl ile konulmayub mu'âkkab olursun ana göre mukayyed olub emrime imtisâl ile beğlerbeğine itâ'at ve inkiyâd üzere olasın.

Sayfa:81 Hüküm:150

Bâ-hatt-ı Yahyâ Efendi

Peçin kadısına hüküm ki;

Südde-i sa'âdetime mektûb gönderüb kazâ-i mezbûra tâbi' Milas nâm kasabaya gelen tüccâr ve âyende ve revende meclis-i şer'î-i şerîfe gelüb zikr olan kasabada davarlarımızı Şeyhzâde ihyâ eylediği hâne bakılmayub kâr ve kesblerimiz ile meşgûl iken südde-i sa'âdetden ulak gelüb emr-i şerîfde menzil bargiri bulunmayan yerlerde yolcuya dahl olunmayub yerlûden bargir tedârik oluna deyu fermân itmişken yerlûden tedârik olunmayub doğru han-ı mezbûra gelüp davarlarımız alub pençşenbe gün yolumuzdan kalub küllî acz çeküb davarlarımız arayığitmekle esbâb ve erzâkımız zâyî' ve telef idüb ve evlâd ve iyâlimizden cüdâ düşüb küllî zulm ve sayf olmağın zikr olan hâne nüzûl iden yolcudan bargir alınmayub fermân-ı şerîf mûcibince yerlûden alınmak için emr-i şerîf ricâ eylediklerin bildirdükleri ecilden buyurdum ki;

Vardukda bu bâbda erkân-ı vechle mukayyed olub arz eylediğin üzere hâne nüzûl iden müsâfirîn ve ebnâ-i sebîlin davarlarına zinhâr dahl olunmayub menzil bargiri bulunmaz ise yerlûden yarar bargirler tedârik eylesiz şöyle ki emr-i şerîfe muhâlif yerlûden davarlar tedârik olunmayub giru müsâfirîn ve âyende ve revendenin davarlarına dahl olunduğu istimâ' olunursa azl ile konulmayub envâ'-ı itâb ve ıkâb ile mu'âkkab olman mukarrerdir bilmiş olasin.

Sayfa:84 Hüküm:151

Selîmiye beğine hüküm ki;

Kırım Hânı Gâzi Giray Han mektûb gönderüb hâliyâ Özi nâm nehr-i azîmin üzerinde olan Can Kirman nâm kal'anın dizdârı ve hisar erleri ve beşlüler ve içinde sâkin olan umûmen ahâlî-i kal'a ve beşlü ağası olan Kemal feryadcı gönderüb bu yaz yedi def'a yağı kâfir gelüb kal'a etrâfını gâret idüb nice adem ve davarlarımız için suya çıkarmayub zirâ'at ve hırâsate mâni' olub bi'l-fi'il Özi cezîrelerinde bin beş yüz nefer kazak kâfiri mevcûd olub mücerreden hisarda olan ademlerim kal'a ve civârını muhâfazaya mümkün olmayub ve südde-i sa'âdetimden gelen kadırgaların içinde cenkçi neferi olmamağla kapudan ve sancak beği kal'ayı kapayub bize kadırga bekledüb ve

Kırım diyarından bağı keferde gemileri ile varub Müslümanların esbâb ve emlâkın gâret idüb Müslüman esirlerin kal'a önünden geçdükde kadırgada cenkçi olmamağın keferenin sâikalarına varub mukâbele idemezler yağı kefereden hâlimiz mükedderdir sancak beği kal'ada mütemekkin ola ve Selîmiye ve Harsık ve Kili hisârı erenleri ve üçer bin akçe tımara mutasarrıf olan sipâhîler vâli emirlü ve herbir vecihde vâki' cebelü Tatar tâifesi sâbıkda bekletügeldikleri gibi muhâfaza eylemelerin ricâ eylediklerini i'lâm eylemeğın buyurdum ki;

Vusûl buldukda Selîmiye sancağının sipâhîleri alay beğilerine koşulub cebelü Tatar tâifesiyle kal'a-i mezbûre muhâfazasına gönderesin ve gönderdüğın muhâfaza hizmetin idesin evkât-ı mukayyed olub ihmâl ve müsâheleden hazer eylesesin ve ne mikdâr sipâhî gönderilirse vech-i üzere yazub mühürleyüb südde-i sa'âdetime gönderesün varub muhâfazada olmayanların tımarların ahz verile gönderile

Sayfa:85-1 Hüküm:152

Baş kapu oğlanı Ömer Ağa'ya virildi

Fî evâyil-i H sene elf.

Bâ-hatt-ı Hızır Efendi

Midillü sancağı beğine hüküm ki;

Südde-i sa'âdetime mektûb gönderüb livâ-i mezbûr muhâfazasıçün ta'yîn olunageldüğü üzere kırk nefer sipâhî ta'yîn olunmak ricâsına arz eylediğın ecilden buyurdum ki:

Vardukda kadîmden olageldiği üzere muhafazası için

Sayfa:85-2 Hüküm:153

Akkirman beğine hüküm ki;

Taht-ı livânda sâkin olan kazak tatarının başbuğu olan Caneş Ağa hâlâ sulh ve salâha muhalif kazak tatarıyla Leh vilâyetine varub Leh re'âyâsından bazı re'âyâyı esîr ve emvâl ve erzâkın gâret eyledikleri i'lâm olunmağın ahd-ı hümâyûnuma mugâyir emîr eyledükleri Leh re'âyâsı ellerinden alup sana irsâl olunan hüküm-i hümâyûnum

mûcibince vatanlarına irsâl eyledikten sonra mezkûr Caneş Ağayı ve sâir beliyedârân tatar ağaların da sÛdde-i sa'âdetime göndermeğın emr idüb buyurdum ki;

Vusûl buldukda emrim üzere mezkûr Caneş Ağa ve sâir tatar ağaları ahidnâme-i hümâyûnuma mugâyir Leh vilâyeti tarafına varub getürdükleri Leh re'âyâsını ellerinden alub vatanlarına giru irsâl eyleyüb dahi mezkûrları sÛdde-i sa'âdetime irsâl eylesin ki gereği gibi haklarından gelünüb sâirine mûcib-i mücerret olub emr-i hümâyûnuma muhâlif vaz' itmeyeler.

Sayfa:85-3 Hüküm:154

Bâ-hatt-ı Fezâ Efendi

Akkirman beğine hüküm ki;

Taht-ı livânda sâkin Abdi Çavuş oğulları Mehmed Çavuş ile Muslı Çavuş Asitâne-i sa'âdetime gelmeleri lâzım olmağın buyurdum ki;

Vusûl buldukda mezkûrân Mehmed Çavuş ile Muslı Çavuş'a tenbîh ve te'kîd eylesin ki bir ân ve bir sa'at te'hîr ve tevakkuf itmeyüb mu'accelen çıkub sÛdde-i Sa'âdetim'e gelüb hizmetlerinde oluna şöyle ki alub gelmekde tav'an ta'allül iderler vukû'u üzere yazup arz eylesiniz ki çavuşlukları ve dirlikleri alınup gereği gibi haklarından geline.

Sayfa:88-1

ÜZERİ ÇİZİLEREK İPTAL EDİLEN HÜKÜM.

Sayfa:88-2 Hüküm:155

Kağıd emînine hüküm ki;

Bundan akdem eğer uğur-ı hümayunuma yoldaşlık ve eğer mîrî hizmet hikâyesiyle istidadı timara ve yâhud zeamet ve tımar-ı âhar edüp bir kıyye evâmir-i şerîfe virildikde ve ulûfesi livâ-i mezbura teveccüh olundukda binde bir verilsün ve bir akçe aylık alınsın deyu kanun name-i hümayunda ve mühürlü hala kanunnameden suret ihraç olunsun adasında gönderilmesi buyurdum ki ;

Vardukta bu bâbda...

Sayfa:89-1 Hüküm:156

Bâ-hatt-ı Murad Efendi

Şehr-i Zor beğlerbeğisine Şehr-i Zor ve Kerkük kadılarına hüküm ki;

Sen ki Kerkük kadısının kâim-makâm Yusuf ile mektûb gönderüb kazâ-i mezbûrda Tercil nâm karye sâkinlerinden Hüdâ bilmez dimekle meşhûr Veli ve Sâlih ve Şehr-i Zor yeniçerilerinden İskender ve Bari ve Lütfi ve Kulu ve Lapire ve Sefer ve Osman ve cedîd kullarından menteş ve karındaş Hüseyin ve Muzaffer ve sarlı tâifesinden müteseyyid berci Ali ve Şenlik ve Kâsım ve Şah Hüseyin nâm kimesneler dâimâ şûrb-i hamr idüb Müslümanların ehl ü iyâlları üzerine varub fesâd ve şenâ'at eylediklerinden mâ'adâ 'ıyd-i adhâda hatîb hutbede iken çavuşlar kendülerin katl ve cümle emvâl ve erzâkın gâret idüb ve defter emîni zevcim Murad'ın evin basub emvâl ve esbâbın yağma etdiklerinden mâ'adâ mezkûr Murad'ın ellerin oduna bağlayub taşra çıkub katl idüb ve Dakuk nâhiyesi mülki olan Allahvirdi ve mahzarlarından Kanber Ali'yi ve Mehmed'i dahi katl idüb sonra mahkemeyi basub nâyibe elbise-i mezkûrların katline hüccet vir deyu ibrâm idüb nâyib dahi muhâlefet itmekle ellerin oduna bağlayub odalarına iledüb iki gün habs idüb murâdlarınca hüccet yazdırdıklarında gayrı katl itmeyelim deyu berât ile üç yüz altun alub ve vilâyetin eşrâfına adamlar gönderüb kiminden on bin ve kiminden yirmi bin akçe alub fesâd ve şenâ'atlerinin nihâyeti yokdur haklarından gelinmek lâzımdır deyu arz eyledikleri ecilden şer'le görülüb haklarından gelinmek emr idüb buyurdum ki;

Vusûl buldukda mezkûrları hüsn-i tedbîr ve tedârikle ele getürüb dahi da'vâ-yı hak idenlerle murafa'a idüb bir def'-i şer'le görülüb fasl olunan husûslardan hak üzere görüb üzerlerine sübût bulan hukûku ashâbına alıvirdikden sonra arz olunduğı üzere katl ve fesâdları vâki' ise aslâ himâyet itmeyüb şer'le haklarından gelesiz ve ne vechle haklarından gelündüğün yazub arz eylesiz

Sayfa:89-2 Hüküm:157

Maraş beğlerbegine hüküm ki;

Hassa bağçelerinde Sinin soğanı kalmayup ve aher murahada olan yalaklar ve tağar Sinin yararı olmağın ve elli bin dane aksinin ve elli bin dane kok Sinin soğanı cem olunup mahallata gönderilmesi idda olmağın buyurdum ki;

Vardukta ol diyarda Şukufe ahvalin bilir kimesneleri görüp tebliğ edüp ve yanlarına teammüd'ü eda olup tayin olunan miktarı Sinin soğanı muhalledi cem edüp laleleri ademe teslim edüp südde'i sâadetime irsal eylesin ve ne miktar soğan teslim olunursa yazup bildiresin getüren kimesneden ana göre talep olunmaya ve hususu mezbur mühimdir ihmal ve müsamaha etmeyüp ihza ve itham üzere olursun.

Sayfa:90 Hüküm:158

Bâ-takrîr-i hazret Efendi

Gence beğlerbeğisi Abdullah dâme ikbâluhûya hüküm ki;

Şimdiye değın Kıbrıs ve Tiflis ve Bağdad ve Şam yeniçerileri tımara çıkmak lâzım geldikde kanunları üzere kethüdasına otuz üç bin akçe ve kethüdâlarına on bin akçe ve baş çavuşuna on beş bin akçe ve muhzırına on beş bin akçe ve yayabaşlarına yirmibeşer bin akçe ve bölükbaşlarına sekizer bin akçe ve cemâ'at kethüdâsına sekiz bin akçe ve kâtibine sülüsân üzere ve piyâdelerine beş bin akçe tımar virilügelmeğın Gence'nin yeniçerileri dahi tımara çıkmak lâzım geldikde bu üslûb üzere arz olunub tımara çıkmak emrim olmuşdur buyurdum ki;

Vardukda vilâyet-i Gence'nin yeniçerilerinden uğûr-ı hümâyûnumda yararlık ve yoldaşlıklarını zuhûra gelenleri tımara arz etdikde bu üslûb üzere arz eylesin ki ona göre gelüb bu cânibde hükümlerin ihrâc itdürel.

Bir sûreti Revan beğlerbeğisine Nahcivan yeniçerilerinden bu minvâl üzere arz eylesin

Haber yazıla

Sayfa:91-1 Hüküm:159

Revan beğlerbeği ve kadısına hüküm ki;

Sâbıkan Revan beğlerbeğisi mektûb gönderüb Revan'a tâbi' Sürmelü beği olan Berat oğlu Mehmed şakî ve ehli fesâdlar olub yanına nice eşkiyâ cem' idüb bu yolda ve bu bâbda inüp binâ sebîllerinin malların gâret ve kendülerin katl idüb hakkında nice def'a vâki'-i emr-i şerîf vârid olub şer'-i şerîfe da'vet olundukda itâ'at eylemeyüb kuttâ'ü't-tarîk olduğu sicil olunub fesâd ve şenâ'atin nihâyeti yokdur deyu bildirdikde buyurdum ki;

Vardukda arz olunduğu üzere mezkûrları fesâd ve şenâ'ati vekilim ve emr-i şer'le murâd olan husûlü ashâbına alıvirdikden sonra kendüsi muhkem habs idüb vukû'ü üzere hâlin yazub bildiresin ve hak- sarihe mâni' olmayup ihmâl ve müsâhaleden hazer eylesin.

Sayfa:91-2 Hüküm:160

Kastamonu beğine hüküm ki;

Taşköprü'de ve etrâfında sâkin olan a'yân-ı vilâyetden bazı kimesneler südde-i sa'âdetime gelüb bi'l-fi'il Taşköprü'de sâkin olub iltizâmla dergâh-ı mu'allam müteferrikalarına ilhâk olunan kâimmakâm oğlu dimekle ma'rûf Kara Receb nâm kimesneleriçün kendü hâlinde olmağın ve kuttâ'-i tarîk ve şakî ve ehl-i fesâd olub nicelerinin evin basub emvâl ve erzâkın gâret ve fesâdı ve nicelerin katl idüb ve bazılarının oğlun ve kızını çeküb şerr ü şûrundan hâlimiz diğere gündür hakkından gelinmezse ol vilâyetde sâkin olmağa iktidârlarımız yokdur deyu tazallüm idüb ve hakkında a'yân-ı vilâyetden muhzır dahi ibrâz itdikleri ecilden mezkûr Kara Receb'in ahvâli teftîş olunmak için südde-i sa'âdetime gönderilmek arz idüb buyurdum ki;

Vusûl buldukda te'hîr ve terâhî itmeyüb mezkûr Kara Receb ve erâzil-i çavuşa teslîm eyledikleri ahvâli görülmek için südde-i sa'âdetime gönderesin şöyle ki me'mur südde-i sa'âdetime gelmekde ta'allül ve inâd iderse habs idüb yazub bildiresin ki.

Sayfa:91-3 Hüküm:161

...Beğlerbeğisine hüküm ki;

Zü'emâ ve erbâb-ı tımardan bazıları ze'âmet ve tımarlarını âhara ferâğat idüb bedel-i ferâğat deyu küllî akçe almışken cümle beratına ferâğat yazdurmayasız senin tarafından tezkire virilüb berât-ı hümâyûnum virildikten sonra fâriğ gelüb ferâğat itmedim berâtımda ferâğat kaydı yokdur tımarım hîle ile alınmıştır deyu şekvâ idüb küllî nizâ' ve ihlâli bâ'is olmağın min ba'd bu bâbda bi'z-zât mukayyed olub fâriğin berâtına ferâğat kayd olunmadıysa ferâğat tezkiresin virilmesin deyu emr idüb buyurdum ki;

Vardukda min ba'd bu bâbda erkân-ı vechle bi'z-zât mukayyed olub fâriğin berâtına ferâğat kayd olunmadıysa tezkire virmeyesin şöyle ki min ba'd berâta ferâğat mukayyed olunmadıysa tezkire virile ma'kûl olmadığından gayrı mukabil olursa ona göre mukayyed olasin.

Tezkiresinin içine ferâğat olundu.

Bir sûreti bir sûreti bir sûreti bir sûreti

Sayfa :92-1 Hüküm:162

Tarsus sancağı beğine ve Elvanlu kadısına hüküm ki;

Sen ki sancak beğisin mektup gönderüp içil sancağı sipâhilerinden Ayaş nam cemâ'at ve gayriden altı bin akçe tımara mutasarrıf olan Pir Ahmed ve akrabasından Abdi ve Seydi nam kimesneler bazı tevâbiyle kuttâ'u't-tarik ve şirret ve şekavetleri zuhura gelmekle haklarından gelinüb ehl ü 'ıyâlleriyle cezire-i Kıbrıs'a sürgün olmaları için emr-i şerif varid olmuş iken bir tarik ile halas olup hâlâ Tarsus'a tabi' Elvanlu nam mevzide sâkin olup yanlarına niçe ehl-i fesad çingâneleri ve tâifesin cem' idüb mevzi'-i mezbûrdan mürûr ve ubûr idenlerin yollarına inüb katl-i nüfûs ve gâret-i emvâl eyledüklerinden gayri yanlarında olan çingâneler gurus ve şahi kesdürüp ahâli-i vilayete zulm ü teaddi eddüklerin vilayet halkı sana varup haber verdüklerin arz eyledüğün ecilden mezburların ahvalleri şer'le görülmesin emredüp buyurdum ki;

Vusûl buldukta mezbûrları ve yanlarında olan çingâne ve gariyet ve sâir eşkıyâyı ihzar ve dava-yı hakk edenler ile meclis-i şer'a beraber edüp gaybet ederlerse şer'le buldurması lazım olanlara buldurdup getürdüp dahi ahvallerin erkân-ı vech ile hakk üzere teftiş ü tefahhus edüp göresiz. Filvaki mezburlarun arz olunduğu üzere fesad ve şenaatleri şer'le sâbit ve zahir olur ise ...

Sayfa:92-2 Hüküm:163

Akyazı ve Sapanca kadılarına hüküm ki,

Mukaddemâ Geyve köprüsü başında durup nice defa mürur eden ebnâ-yı sebinin nicesin katledüp nicesin emvâl ve esbâbların gâret eden ehl-i fesad suhte taifesine baş olup bilfiil Sakarya kenarında sâkin olan Doğanç oğlu Cafer'i ele getürmek için nice defa Âsitane-i saadetinden ve mirliya tarafından bölükler varup ele getürmeyüp sonra mezkûr Cafer ahz olundukta İmret nâm suhte nefesine kefil olup hapisden itlâk eylemişken mezbûr İmret hâlâ “Ben kefaletten ihrâc oldum” deyu ibraz-ı sûtret-i sicil ibraz edüp ve mezbur ehl-i fesâd Geyve köprüsünden sipâhi oğlanlarından Hasan ve sair ebnâ-yı sebinin bir yük mikdarı guruşun gâret edüp mezbûr İmret suhteye getürdüğü sâbit ve sicil olduğu i'lâm olunmağın mezburlar ele getirülüp şer'le görülmesin emr edüp buyurdum ki,

Hasan Çavuş vusûl buldukta mezkûr

Sayfa:93-1 Hüküm:164

Şam Beylerbeğine ve Kadısına ve Defterdarına ve Şam'da Sultan Süleyman Mütevellisine hüküm ki;

İmaret-i mezbure evkâfının zevayidinde kimesneye ibtidadan ulûfe ve terakki verilmeye ve şart-ı vâkıfa muhâlif olan cihâta ref' oluna deyü fermân olunup sinîn-i sâbıkada iki defa müekked emr-i şerif verilmiş iken hâlâ Mekke-i Mükerrerme'de medaris-i erba'a müderrislerinden Şeyh Alaüddin bir tarikle Mekke-i Mükerrerme'de câri olan hesap üzere verilmek için emir ihrac etmekle ol vechile talep idüp mahsul-i vakfa halel ve ashâb-ı cihatın izlâline bâistir deyü i'lân olunmağın buyurdum ki;

Vardıkta minba'd şart-ı vâkıfa muhalif eğer zevâyid ve eğer cihatdır ref' olunup şart-ı vâkıfa mugayir ihdasâta amel etmeyüp emirlerin ve beratların der-kîse edüp südde-i saadetüme gönderesin. ve imaret-i mezbûre evkâfından eğer medâris ulûfesidir ve eğer sâircihatdır bu ana gelince Şam-ı şerifte amel olunugelen hesab üzere verüp ziyade talep ettürmeyesin. Amma bu bahane ile erbâb-ı vezâyıfın müstehak olduğu vazifelerin vermekte teallül etmeyüp kimesneye garaz ve hazer idüp hakk u adl üzere olasın deyü hükm-i hümayûnum sicill-i mahfuza kayd ittürüp mütevali-i mezbûrun elinde ibkâ eylesin.

Sayfa:93-2 Hüküm:165

Devrek ve Mengen ve Belence kadılarına hüküm ki;

Sen ki Devrek kadısısın; mektup gönderüp kaza-i mezbûra tabi' ve Koca nam karyeden İsa Bâlî ve Alihân ve diğeri Alihân ve Murad ve Dede Nâkî nam kimesneler cemaati ile ve Gavuzdan nam karyeden Şahalık ve Pertin ve İmam kulu ve Nizâmi ve Durduhan ve Alican ve Aydın nam kimesneler cemaatleriyle kadîmden Kızılbaş namıyla meşhûr ve sebb-i Çahâr-yâr edüp ve hâatunlar ile gece ile bir yerde cemiyet ve sohbet eyledükleri def'âtile zuhur eylemiştir. deyü şer'le ahvalleri görülmek bâbında emr-i hümayûnum recasına arz eyledüğün ecilden buyurdum ki;

Vusûl buldukta mezbûrları meclis-i şer'a ihzâr ve ahvâllerin erkân-ı vech ile hakk üzere teftiş ü tefahhus edüp göresin. Filvaki mezkûrlar sebb-i Çâhar-yâr-ı güzîn edüp avretleriyle bir yere cem' olup fisk eyledikleri muvacehelerinde şer'le sâbit olursa muhtâc-ı arz olanları muhkem habs ve arz idesin. Olmayanların gereği gibi şer'le haklarından gelesin. Amma hîn-i teftişte tamamı hakk üzere olup garaz ve taassubdan ve hilaf-ı vâki' iş olmaktan hazer edüp câdde-i hakdan udül etmeyesin.

Sayfa:94-1 Hüküm:166

Kocaeli ve Akyazı kadısına hüküm ki;

Sâbıkan nişancım olup hâlâ reisülküttab olan iftihâru'l-ümerâve'l-ekâbir Hamza dâmeulüvvühûnun âdemlerinden Server nam kimesne müşarunileyhin atlarıyla ve esbabıyla Samsun'da vâki' zeâmeti zabtına mukaddemâ gidüp varup zeâmeti

mahsulünden küllî akçe cem' u tahsil edüp gelürken Doğancıoğlu Caferî demekle maruf harami bazı yoldaşlarıyla mezkûr Server'i katl idüp müşârunileyhin mahsulü akçesin ve atların ve kürk ve bez ve sair bazı esbabın alup hâlâ kaza-i mezbûrda sâkin sefer yeniçeri dahi mezkûr harâmî-imüşârun ileyhin akçesinden bir heybe gurusu ve atların ve kürklerin ve bazı esbap emanet koduğu i'lâm olunmağın mezkûr yeniçeri seferden ol akçe ve at ve esbap alınup südde-i saadetime irsal olunmasın emredüp buyurdum ki;

Çavuş vusûl buldukta emrim üzere mezkûr harami mezbûr yeniçeri seferde emânet koduğu eğer gurusur ve eğer at ve esbaptır her nesi olup mümaileyh çavuşumla Âsitâne-i saadetime irsal eylesin; ihmal ve müsahele etmeyesin.

Sayfa:94-2 Hüküm:167

Be hatt-ı Sâdik

Eflak voyvodasına hüküm ki;

Eski saray kasapları yamaklarından Apostol Dorivin nâm zimmî firar edüp bilfiil senin yanında ve Yaniyan nâm kürekçi himâyetinde olduğu i'lâm olunmağın mezbûr Apostol Dorivin nâm zimmî behemehal ele getirüp kayd u bend ile südde-i saadetime gönderilmesin emr idüp buyurdum ki;

Vardıkta mezbur zimmîyi emr-i celilü'l-kadrim ile varan kuluma teslim edüp mukayyed ve mahbus südde-i saadetime irsal ve îsal eylesin. Kemâkân yamaklara hizmette ola, inat ve muhalefetten ziyâde hazer üzere olasın. Şöyle ki ihmâl edüp emrim mucebince

Sayfa:94-3 Hüküm:168

Bosna beglerbeğisine ve kadısına hüküm ki;

Hâlâ Belgrad kadısı Mevlana Sinan ile (mürekkap lekesi) kadısı olan Mevlana Hâbil südde-i sa'âdetime mektûb gönderüp sabıkan Serebreniçe kadısı olan Alaüddin icrâ-yı şer'-i şerif edüp reâya ve berâyâ kendüden rıza ve şükran üzere iken erbâb-ı tımdardan Divane Musa ve Memişah mevlanâ-yı müşârun ileyh hevâlarına tabî' olmamağın yanlarına nice eşkıya cem' idüp âlât-ı harb ile evi üzerine yürüyüp evlerin

taşlayup ve hayli esbâb ve erzakın garet edüp Keyvan ve Şaban ve Süleyman nâm hizmetkarların ve Hidayet ve Sadefiyenâm hizmetkârların çeküp aldıklarından gayrı kırk elli adet sicillerin mahkemedan alup evlerine iletüp bundan mâadâ sâbık olan kadıllara dahi şer'i- şerife bu vech ile ihânet üzere olduklarından gayrı kallâb oldukları dahi sabit olup salblerine emr-i şerif vârid olmuş iken yine bir tarikile halâs olup kemakân izdiyâd üzere fesad üzerelerdür deyü arz ettikleri ecilden buyurdum ki;

Vardıkta mezbûrları ihzar idüp ateb ederek şer'le buldurup getürdüp dahi bu hususlardan murafaa-i şer'le fasl olmuş olmayup üzerinden on beş yıl mürur etmeyen hususları hasımları muvacehelerinde şer'le hakk üzere teftiş ü tefahhus ettürüp üzerlerine sabit olan hukuku ba'de's-sübût hükm edüp ashabına alıvirdükten sonra ehl-i da'vâdan sipahi olanı habs ve arz eyleyesin olmayanlar haklarında şer'le lâzım geleni icrâ eyleyesin.

Sayfa:95-1 Hüküm:169

Köprü beglerbeğisine hüküm ki,

Hâlâ uğur-ı hümayunuma müteallık olan hidemât-ı mürur ada vech-i münasib gördüğün üzere istihdam olunmak için sana koşulan eğer dergâh-ı muallâm cebecileri ve sair dergâh-ı muallâm kulları yollarda tecavüz etmeyüp reaya ve berayânın yem ve yemeklerin ve sair nesnelere müft ü meccanen almayup narh-ı rûzî üzere akçeleriyle aldurmak emr edüp buyurdum ki;

Vardukta bu bâbda evkat-ı mukayyed olup bir ferde reaya ve berâyânın müft ü meccânen yem ve yemeklerin ve sair nesnelere aldurmayasın. Her ne alırlarsa akçeleri ile bulunan yerlerden aldurup minba'd zulm ü ta'addi etdürmeyesin. Anun gibi emr-i şerifime muhalif reayanın müft ü meccanen yem ve yemeklerin ve sair nesnelere alanlar her kimler ise isimleri ve bölükleri ile yazup arz eyleyesün ki ulufeleri kat' olunup haklarından geline. Şöyle ki senin ihmalin sebebiyle zulm ü te'addi eyledikleri i'lam oluna senden bilinüp mansıbın alınmağla konulmayup muhkem hakkından gelinür. Ona göre bâb-ı ikdâmda dakika fevt etmeyesin. Zulm ü te'addi etdürmeyesin.

Sayfa:95-2 Hüküm:170

Bağdad'da olan Vezir Cafer Paşa'ya hüküm ki;

Musul beglerbeğisi Muslu südde-i saadetime âdem gönderüp liva-i Musul müstakarr eyalet oldukta bazı Musul ve Eski Musul ve Tikrit sancakları eyaletinden imrâr olunup Musul'a ilhak olunmak fermânım olup zikr olunan sancakların icmâl ve mufassal defterleri tefrik olunup Musul'a irsal olunmak için mukaddemâ hükm-i şerifim verilmiş iken defterler henüz dahi verilmemekle zuamâ ve erbâb-ı tımar ve merd-i kılâ'ın istihdâmı mümkün olmayup vâki' olan mahlûlât tarafeynden verilmekle ihmaller hâli değildir deyü zikr olunan sancakların icmâl ve mufassal defterleri tefrik olunup müşarunileyhe gönderilmek recasına arz etmeğin buyurdum ki;

Vardukta asla teallül ü inâd eylemeyüp eyaletinden imrar olunup Musul'a ilhak olunan elviye-i mezbûrenin icmal ve mufassal defterlerin müşarunileyhin âdemine teslim edüp gönderesin. Şöyle ki, ihmal olunup gönderilmeye Musul'a tabi olup senin tarafından tevcih olunan tımarların terekelerine amel olunmayup südde-i saadetinden berat verilmedüğünden mes'ûl ve muatteb olman mukarrerdür.

Bir sureti Diyârbeki, Sincâr ve Akçakal'a ve Zaho sancaklarının defter ettirülmek için hisse-i mesruh olup hüküm yazıldı.

Bir sureti şehir-i kışak ve Bahvamlı ve Erbil sancaklarının defter-i müşarun ileyh ettürmek için hisse-i mesruh olup hüküm yazıldı

Sayfa:98-1 Hüküm:171

Eflak voyvodasına hüküm ki;

Südde-i saadetime irsâl edegeldiğin harac akçesin bi't-tamam tahsil eyledüğünden sonra sene-i sâbıkadan zimmetinde kalan kırk iki yük akçe mâl-i mirîyi dahi muaccelen tahsil eyleyüp südde-i saadetime irsal eylemen emr edüp buyurdum ki;

Vardukta tehir etmeyüp harac akçesin bi't-tamam cem' u tahsil eyledüğünden sonra sene-i sâbıkadan bâki kalan kırk iki yük akçe mâl-i mirîyi dahi cem' u tahsil eyleyüpsüdde-i saadetime irsâl eylesin. Bu bâbda ihmâl e müsâheleyleymeüp ikdamda dakika fevt etmeyesin.

Sayfa:98-2 Hüküm:172

Eflak voyvodasına hüküm ki;

Bundan akdem mürd olan Kocayan nâm zimmînin İstanbul'da olan evleri ve dükkânları mirîye zabt olunduktan sonra zikr olunan evleri ve dükkânları senin âdemlerin senin için kırk dokuz yük ve kırk bin akçeye mirîden satun almağın harac akçesin bi't-tamam cem' u tahsil eyleyüp südde-i saadetime irsâl eyledikten sonra zikrolunan kırk dokuz yük ve kırk bin akçeyi südde-i saadetime irsâl etmek emredüp buyurdum ki;

Vardukta tehir etmeyüp harac akçesin irsâ leyledüğünden sonra zikrolunan kırk dokuz yük ve kırk bin akçeyi dahi bî-kusur südde-i saadetime irsâl eylesin. İhmal ve müsaheleden hazer eylesin.

Sayfa:98-3 Hüküm:173

Eflak voyvodasına hüküm ki;

İrsâl edegeldiğin harac akçesin bi't-tamam tahsil edüp südde-i saadetime irsâl eyledükten sonra taahhüt eyledüğün yüz yük akçeyi dahi tahsil eyleyüp südde-i saadetime göndermek emredüp buyurdum ki;

Vardukta tehir etmeyüpharac akçesin bi't-tamam südde-i saadetime irsâleyleyedikten sonra taahhüt eyledüğün yüz yük akçeyi dahi muaccelensüdde-i saadetime gönderesin. İhmal ve müsaheleden hazer eylesin.

Sayfa:98-4 Hüküm:174

Şam beglerbeğisine ve Şam defterdarına hüküm ki;

Bilfiil Nablus sancağı beği olan Süleyman Bey mirî için taahhüt eylediği yüz elli devenin mukaddemden Hacc-ı şerif ile giden sipahilere ne mikdar deve verilirse zikr olunan yüz elli deveden verilmesin emredüp burdum ki,

Vardukta bu bâbda erkân-ı vechile mukayyed olup mîr-i müşaruniehînin taahhüt eylediği yüz elli devenin makdeminden Hacc-ı şerifte hizmete tayin olunan sipah taifesine mâ-takaddemden ne mikdar deve verilegelmiş ise üslûb-ı sâbık üzere zikrolunan yüz elli deve verdürüp kimesneye teallül ü niza' etdürmeyesin.

Sayfa:99 Hüküm:175

Bâ-hatt-ı hümâyûn

Vezir Cafer Paşa ve Zengiabâd kadısına hüküm ki;

Sâbıkan Bağdad beglerbeğisi dahi mektup gönderüp Zengiabâd sancağına tabi' Keşigül reayası kendüye gelüp erbâb-ı tıardan olan Nazar bin Husar nâm kimesne için şerir ve şaki ve harami yatağı olup fukarâyı daima ehl-i örfe gamz edüp küllî akçelerin aldırıp her vechile izalesi lazımdır deyü tezallüm ve şekva etmeleriyle mezbur Nazar getürdülüp ayan-ı vilayetten sual olundukta mezbur Nazar'ın vech-i meşruh üzere zulm ü ta'addisine nihâyet yoktur deyü şehadet ettükleri sicil olunmuştur deyü arz etmeğin şer'le teftiş olunup icrâ-yı hakk olunmasın emredüp buyurdum ki;

Vardukta mezkûr Nazar'ı meclis-i şer'age türdüp dava-yı hakk edenler ile mürâfa'a eyleyüp bir defa şer'le fasl olunmayup üzerinden on beş yıl mürur etmeyen kazıyyelerin muktezây-ı şer' üzere dikkat ü ihtimamla teftiş ü tefahhus eyleyüp göresin. Kazıyye arz olunduğu gibi olup bi-hasebi'ş-şer'i'ş-şerif sabit ve zahir olur ise ol bâbda muktezâ-yı şer'-i kavîmle âmil olup şer'le lazım geleni mahallinde icra edüp şer'i şerife mugayir kimesneye iş ettürmeyesin. Amma hîn-i teftişte tamam hakk üzere tezvir ü telbisten ta'alli ve garazla hilaf-ı şer' iş olmaktan ihtiyat eyleyesiz.

Sayfa:99-2 Hüküm:176

Şam beglerbeğine ve hazine defterdarına hüküm ki;

Gazze sancağı beği olup hâlâ Şam Emir-i Hâcc'ı olan Ahmed dâmeızzühûnun oğlu olan Süleyman "dâmeızzühû"ye sekiz bin muamele altun hacc harcı için verüp ve yüz elli mihar deve mirî için tedarük etmeye taahhüt etmek üzere Nablus sancağı verilmiştir buyurdum ki;

Vusûl buldukta müşarunileyh Süleyman Bey'in müteahhit olduğu sekiz bin flori ve yüz elli mihar deveyi alup yarar mukaddimlere tevzî edüp sair mukaddimlere verileğeldüğü üzere mirîden kiraların veresin.

Sayfa:100-1 Hüküm:177

Silistre beğine hüküm ki;

Akkirman mukâbelesinde vâki' özi sahrâsında Hacı Ahmed demekle ma'rûf mahallde sabıkan ma'mûr olan kal'a emr-i islâmın mukarreri ve iki yüz mikdar kayddan ve on altı ve her ocaktan on beşer bin kayddan olup aşrıdan ve her bir adeti ağnam iskelesine gelen gemiler mahsulu ve sair rusumundan küllü mal-ı hazır olur iken vilayet Kefe çeküp ihtiyaç olan kala-ı mezbura ziraat ve koyun ocakları yapı olup ve üzere iken yolları kapandı ta'in olunan mühimmatdan cümle zuama ve erbab-ı tımar ve alaybeyi ile kalıp mahalli mezbura varmış zıkr olunan kal'a ber vech-i istihkam tamir ve termin eylemek edüp buyurdumki;

Vusul buldukta bir an tehir etmeyüp sana tabi olan zuama ve erbabı tımar ve(mürekkep lekesi) zıkr olunan kalanın ber vech-i istihkam tamir ve termin itdiresin

Sayfa:100-2 Hüküm:178

Silistre Begine hüküm ki;

Akkirmân kurbunda vâki' olan özi sahrâsında Hocapay dimekle ma'rûf mahallde sâbıkan ma'mûr olan kal'anın emr-i islâma külli nef'î olup hâliyâ harâb olmağla keferenin ol etrâfa hücûmına bâ'is olmağın kal'a-i mezbûrun müceddeden ta'mîr olunmak fermân olup bu bâbda Bender Sancağı Begi ve Boğdan ve Eflak voyvodaları dahi mu'âvenet anın içün emr-i şerîfim gönderilmiş buyurdum ki;

Vardıkda fermân-ı şerîfim üzere müşârun ileyhim Bender Sancağı beyi ve Boğdan ve Eflak voyvodalarına dahi hüküm-i şerifimle mektûb-ı vâlâm gönderüb emrim olan mühimmâtın gördürüb ve sen baş ve buğ olup Sancağın askeriyle ve yar veyarağlarıyla ve Bender Sancağı beyi dahi gerekli sipâhileriyle varub kal'a-i mezbûreye gereği gibi müceddeden ber-vech-i istihkâm ta'mîr ü termîm idüb bazen üzere bir komayasın ol

etrâfa küffâr-ı hâksârdan ve firakı eşkıyasından gereği gibi hıfz-ı hırasat ve hıyânet edüp bir ferde hazer iş ettürmeyesin.

Sayfa:101-1 Hüküm:179

Kapudan Paşa'nın kapukethüdâsı 'Âlî kethüdâya virilen fi 7 S. Sene ihdâ

Bâ-hatt-ı 'Alî Bekir

Boğdân Beylerbeyine ve defterdârına hüküm ki;

Hâlen kabza-i tasarrufuma dâhil olub cümle-i memâlik-i mahrûsemden olan Nihâvend kal'asının hıfz ü hirâseti mühimmâtдан olmağla muhâfazasına tayin olunan kul tâ'ifesinin ve sâyir tevâbi'inin mevcûd olanlarının mu'accelen eğlendirilmeyüb vakt ü mahalli ile tahsîl ve irsâl olunmasın emr idüb buyurdum ki

Vardıkda bu bâbda sâdır olan emr-i şerîfim mücebince 'amel idüb kal'a-i mezbûrun muhâfazasında olan kul tâ'ifesinin ve sâyir tevâbi'inin mevcûdlarının işleyen 'ulûfelerini vakt ü zamânı ile tahsîl_ve emn ü selâmet ile kal'a-i Nihâvend'e irsâl ü isâl idüb ihmâl-i ta'vîkiniz sebebi ile el-'iyâzü billâhi te'âlâ kulun ve tevâbi'in perâkende olmasıyla kal'aya bir zarar irişmekden ziyâde ictinâb eylesin ki sonra bir vechile 'özüünüz makbûl değildir ana göre mukayyed olub 'avk ve te'hîrden hazer üzre olasız.

Sayfa:101-2 Hüküm:180

Bâ-hatt-ı 'Alî Bekir

Derne hâkimi Kabalar beğine hüküm ki;

Hâlen kuvvet-i kâhire-i hüsrevânemle kabza-i tasarrufuma dâhil olub cümle-i memâlik-i mahrûsemden olan Nihâvend kal'asına Boğdan tarafından zahire ve hazîne irsâl olındıkca 'aşîretinizden kifâyeti kadarı âdem ile yanına düşüb emîn ve sâlim kal'a-yı Nihâvende ulaştırıp zahîre ve hazîne ile koşılan âdemlerin ve sâyir ebnâ-yı sebîlin emvâl ve erzâkına zarar erişdirmeyüb refâh-ı hâl ile mürûr u 'ubûr eylemeleri bâbında mu'âvenet ve muzâheret eylemeniz emr idüb buyurdum ki

Vardukda bu bâbda sâdır olan fermân-ı ‘âlîşânım ile ‘âmil olub Boğdan’dan nihâvende zahîre ve hazîne irsâl olunub bir haddce vâsıl oldıkda ‘aşîretinizden kifâyeti kadarı âdem ile yanına düşüb emîn ve sâlim kal’a-i mezbûreye ulaştırıb hazîne ve zahîre ile koşılan âdemlerin emvâl ü erzâkına zarar irişdürmekden ziyâde hazer idüb iki cânibden mürûr u ‘ubûr iden tüccâr ve ebnâ-yı sebîl dahi refâh-ı hâl ile ‘ubûr itdürüb selâmet yakasına ulaştırmak bâbında envâ’-i mesâ’î-i cemîle zuhûra getüresiz husûs-ı mezbûr mühimmât-ı umûrdandır şâyân-ı kıyas olunmak anılır şöyle ki irsâl olunan hazîne ve zahîreye âyende ve revendeye bir zarar ve noksan müretteb olursa senin ‘adem-i tekayyüdünden bilinüb sancâğın alınmağla konılmayub sana tazmîn etdirilüb ana göre mukayyed olub emr-i şerîfime muğâyir vaz’dan hazer eyleyesiz

Bir sûret-i Künd (?) beği Haydar Beğe

Bir sûreti Kelhor beğleri Şahbaz ve Mansur Beğe

Bir sûreti Mersin beği Şahkulu Beğe

Sayfa:102-1 Hüküm:181

Sancağı beğine hüküm ki;

Mukaddemâ Simon-ı mel’ûn ve hilkat-i makrûn şimşîr-i cihân fevkinden yedlerinde ceng ü şerir den geri olmayup sorup itâ’at gösteresin lakin hâlâ ol taraftan bu kürdlerden olub isyân ve tuğyânı ve ehl-i İslam’a sakk ve adâvetde mukarrer olub kalana mülk-i safâ’i adl-i tetebbu’ işâtık ile oluncak ihtizâ-yı gayret ve hamiyet derun olub andan mâ’adaların Göri kal’asına dahi heman üzere yol açılmak için İzladiye boğazı hifz olmak kâhirem ile meziyet olmak mühimmâtdan oldukda görülmeğin dahi Rum askeri dahi Göri beğlerbeğisiyle varub hizmetde bulunmak fermânım olmuşdur buyurdum ki,

Vardukda sancağına müte’allik olan alaybeği ve zü’emâ ve erbâb-ı tımar defter ve yarağıyla mürettep ve mükemmel kalup hâzır ü müheyyâ olup ve sen dahi cebe ve cebelülerinle müşârun-ileyhin tarafından hizmetin olup ne mahalle varub mülâkî olmak üzere iderse mahalle varub mülâkî olub vech ü münâsib olunduğu üzere hizmetde bulunasın sâir isbata kıyâs itmeyüb sancağına tâbi’ olan askeri ve kendü ademlerini

müretteb ve mükemmel idüb avk ve te'hîrden ve noksan üzere olmakdan hazer eylesin

Bir sûreti Karahisar-i şarkî

Bir sûreti Geyve

Bir sûreti Hınıs

Bir sûreti Kemah

Bir sûreti Malazgirt

Bir sûreti Pasin

Bir sûreti İspir

Bir sûreti Tortum

Bir sûreti

Sayfa:102-2 Hüküm:182

Gürül melikine hüküm ki;

Bundan akdem Simon mel'ûn hayât-ı halâs tamâm itâ'at ve ifkar sûreti gösteriş iken halâs olan tarıklarda ahâlî-i İslam'a ihanetten hali olmayup adal-i cem'iyet-i hüsrevânemiz olup ki taini kaza etmek ve hususan karine-i sahîfe-i zemînden hâk ve bundan mâ'adâ Görel mütesellimine dahi yol olmak için İzladiye boğazı askeri İslam elinde olmak için feth tefehhür olunmak bâbında fermân-ı kazâ-i ziyânımız sâdır olup Erzurum ve Çıldır ve Batum ve Göri ve Açıkbâş ve Dadyan askeriyle Kars beğlerbeğisi dahi Lori ve Komanes ve Tiflis beğlerbeğileriyle ve Revan'ın nısf askeriyle varub Surum sahrâsında cem'iyet idüb Çıldır beğlerbeğisi vech ü münâsib gördüğü üzere hizmetde bulunmak için İslam gönderilmiştir

Vardukda

Sayfa:103 Hüküm:183

Lori beğlerbeğisine hüküm ki;

Simon dalâlet makrun hayal-i ... ehl-i İslâm'a ihanet üzere olmağla ele getirilüb vucud-u habased oldu sahîfe-i rûzkârdan cek ve nâbüd olmak mühimmat-ı dîn ve devletten olup ve Göri kal'asına yol olmağ için Izladiye boğazı dahi feth ve teshîr olunmak lâzım olmağın Çıldır beğlerbeğisi baş ve buğ ta'yîn olunmak Erzurum ve Çıldır ve Batum ve Kōri ve Açıkbaz ve Delayan askeriyle ve Kars beğlerbeğisi dahi Luri ve Tomanes ve Tiflis beğlerbeğileriyle ve Revan'ın nısf askerliyle varub Surum sahrâsında cem'iyet idüb müşârün-ileyh Çıldır beğlerbeğisi vech-i münâsib gördüğü üzere hizmetde bulunmak fermânım olub her birine müstakil ahkam-ı şerife irsâl olunmuşdur buyurdum ki;

Vardukda sen dahi aslâ te'hîr ve terâhî itmeyüb cümle Lori askeriyle müretteb ve mükemmel düşmen yarağıyla Kars beğlerbeğisine mülâkî olub dahi müşârün-ileyhle Surum sahrâsına varub cem'iyet idüb Çıldır beğlerbeğisi münâsib gördüğü üzere hizmetde ve yoldaşlıkta bulunasın.

Bir sûreti Tumas beğlerbeğisine

Bir sûreti Tiflis beğlerbeğisine

Bir sûreti Revan beğlerbeğisine Revan askerinin yararlarından nısfını kethüdâ ki koşub gönderesün işbu tasarrufla yazıla.

Bir sûreti Batum beğlerbeğisine ve elinde Çıldır beğlerbeğisine varub mülâkî olasın deyu yazılmışdır.

Bir sûreti Göri beğlerbeğisine yazıla

Ve Erzurum askeri dahi sen bile kaldurub müşârün-ileyhe îsâl eyleyüb avk ve te'hîr itmeye komayasın deyu işâret oluna.

Bir sûreti Erzurum beğlerbeğisine Bayburt ve Tercan ve Erzincan ve Kemah ve Kuzıcan ve Kelkid ve Babadağı ze'âmet ve erbâb-ı tımarlarına.

Sayfa:104-1 Hüküm:184

Kars beğlerbeğisine hüküm ki;

Simon dalâlet makrûn hayâl-i...ehl-i İslâm'a ihanet üzere olmakla ve fesâddan hâlî olmamağın ele götürülüp vücûh-ı habâset oldı sahîfe-i rûzkârdan hak ve nâbüd olması mühimmat-ı dîn ve devletden olub Göri kal'asna yol olmak için Ahlediye boğazı feth ve teshîr olunup memâlik-i mahrûsam müzâfâtından olmak dahi lâzım olmağla Çıldır beğlerbeğisi baş ve buğ ta'yîn olunub Erzurum ve Batum ve Körü ve Açukbaş ve Dadaban asâkiriyle yürüyüb ve sen dahi Loru ve Tomanes ve Tiflis beğlerbeğileri ve Revan'ın nisf askeriyle varub cümleliz Surum sahrâsında cem'iyet idüb bi-inâyetillâhi te'alâ Ahlediye boğazının feth ve teshîri ve la'în-i mezkûrun hüsn-i tedârikiyle ele getirilmesi husûsuna mübâşeret olunmak fermânım olmağın bu bâbda müşârün-ileyh Çıldır beğlerbeğisine ve sâir beğlerbeğilere ve mülklere müstakil ahkâm-ı şerîfe irsâl olunub muhkem tenbîh ve te'kid olunmuşdur buyurdum ki;

Vusûl buldukda fermân-ı şerîfim üzere zikr olunan beğlerbeğiler ile haberleşüb dahi cümlesin yâre ve yarağları ve asâkiriyle yanuna getirüb Sürüm sahrâsına varub müşârün-ileyhle mülâkî olub hüsn-i ittifâk ve ittihâd ile umûr-ı hümâyûn emri buyruğuma müte'allik cumhûr umûrda bezl-i makdûr ve sa'y-i meşkûr zuhûra getirün ki sinn-i mevfûr eylesin.

Sayfa:104-2 Hüküm:185

Bir sûreti

İlâ muhkem tenbîh olunmuşdur

Açıkbaş hüküm ki;

İmdi bundan akdem müşârün-ileyh Çıldır beğlerbeğisi südde-i sa'âdetime mektûb gönderüb senin için müte'ahhid olduğun haracın bi't-tamam gönderüb kemâl-i itâ'atde ve inkıyad üzere olduğun dahi i'lâm etmiş idi yüzün ağ olsun senden dahi me'mûl olan bu makûle evzâ' pesende idi ki zuhûra getürmeysin berhudar olasın imdi buyurdum ki;

Vardukda gereği gibi mukayyed olub fermân-ı celîlü'l-kadrim mûcibince müşârün-ileyhle yekdil ve yek vücud olub la'în-i mezbûrun hüsn-i tedârikle ele

getürülüb hakkında gelinmek bâbında ve sâir uğûr-ı hümâyûn-ı nusret-makrûnuma müte'allik cumhûr umûrda bezl-i makdûr ve sa'y-i meşkûr eyleyüb envâ'-ı yüz aklığı tahsîline iktam ve ihtimâm eylesin.

Bir sûreti Çıldır beğlerbeğisine mektûb gönderdi ki yazılmaya heman Çıldır beğlerbeğisi hüsn-i ittifâkla hizmetde bulunasin deyu

Sayfa:105 Hüküm:186

Fi'l-yevmi's-sâbi' aşara min şehr-i Recebü'l-mürecceb

Çıldır beğlerbeğisine hüküm ki;

Simon delâlet-i makrûn-ı hayal-i...ehl-i İslâm'a ihânet üzere olup defa'atle hakkında gelinmeğe mübâşeret olunmuş iken hîle ve hud'ası sebebi ile halâs olub beher hal la'în-i mezbûr ele getirülüb vücûd-ı habâset oldu sahîfe-i rûzkârdan hakk ve nâbûd olmak mühimmat-ı dîn ü devletden olub ve Göri kal'asına yol olmak için İzladiye boğazı bi-eyyi tarîk-i kân feth ve teshîr olunub memâlik-i mahrûsam müzâfâtından olmak fermânım olub Erzurum ve Çıldır ve Batum ve Köri ve Açıkbaz ve Dadyan asâkiri ile sen bir taraftan yürüyüb ve Kars beğlerbeğisi dahi Lori ve Tomanes ve Tiflis beğlerbeğileri ve Revan'ın nısf askeriyle bir cânibden yürüyüb cümleliz Sürem sahrâsında bir münâsib mahalde cem'iyet idüb bi-inâyetillâhi te'âlâ zikr olunan Ahlediye boğazı feth ve teshîr olunmağın ve la'în-i mezbûrun dahi hüsn-i tedârikle ele getirülmesi her ne vechle mümkün ve müyesser ise mübâşeret olunmak bâbında fermân-ı kazâ cereyânım sâdır olub ol bâbda Erzurum ve Kars ve Batum ve Köri ve Lori ve Tomanes ve Tiflis ve Revan beğlerbeğilerine ve Açıkbaz'a ve Dadyan mülke mustakil ahkâm-ı şerîfe irsâl olunub cümlesi mahal-i me'mûrda cem' idüb hüsn-i ittifâk ve ittihâd üzere hizmetde bulunmak emrim olmuştur buyurdum ki;

Vusûl buldukda fermân-ı şerîfim üzere Erzurum ve Batum ve Köri ve Açıkbaz ve Dadyan asâkiriye sen baş ve buğ olub beğlerbeğileriyle haberleşüb dahi zikr olunan Sürem sahrâsında cem'iyet idüb ve Kars beğlerbeğisi dahi fermân olunan Lori ve Tomanes ve Tiflis ve Revan asâkiriyle mahal-i mezbûrda hâzır ve cümleliz yekdil ve yek vucud olub hüsn-i ittihâd ve ittifâk ile la'în-i mezbûru ele getirüb bi-inâyetillâhi te'âlâ cezâ ve nizâsı virilmek bâbında ve Ahlediye Kal'asının feth ve teshîr olunmayub

memâlik-i mahrûsam (silik) olunmak husûsunda bezl-i makdûr ve sa'y-i meşkûr eyleyüb envâ'-ı yüz aklıkları tahsîline sa'y eylesin la'în-i mezbûr (silik) ve hilekâr idüğü gün gibi âşikârdır ziyâde ihtiyât ve kemâl mertebe ihtirâz üzere hareket olunub el-iyâzu billâhi te'âlâ gaflet ve yâhud sû-i tedbîr sebebi ile ırz-ı nâmûs-ı saltanata mugâyir bir vaz' sudûrundan be-gâyet hazer idüb kemâl-i ihtiyât üzere olasız.

Sayfa:106-1 Hüküm:187

Hâna hüküm ki;

Hâlâ Simon-ı la'în dalâl ile nâ-marazî vak'a irtikâb eyleyüb hâl ilhaktan hürmet itdüğü sebebden güştimâl lâzım gelüb serhad beğlerbeğileri senden mukârin taleb itdikde Asitâne-i devlet-i âşiyâneme temdiye-i diğêr sudûr ve zuhûr bulan hidemât-ı meşkûrun mûcibince yine vuzuf getürüb mezbûr beğlerbeğilerle yekdil-i yekcihet olup envâ'-ı mesâ'î-i meşkûre zuhûra getüresin inşâallâhu te'âlâ bu emrden dahi zuhûr bulan hidemâtın arz-ı sınuru kars alınırsa sebebi karar ve iclalin mes'ûdü'l-hâl olmakta iştibâh eylemeyesin.

Sayfa:106-2 Hüküm:188

Bâ-hatt-ı Ahmed

Mut sancağı beğine hüküm ki;

Emîrû'l-ümerâi'l-kirâm Rumeli beğlerbeğisi Hasan Paşa dâme ikbâluhû cem'iyet ve dernek de olmak mühimmâtdan olmağın sancakbeğleri dahi sancakları sipâhîleri ile müşârün-ileyhe varub mülâkî olmak fermânım olub lakin livâ-i Mut'un dahi muhâfazası mühimmâtdan olmağın sancağın muhâfazasında olub şücâ'ların zü'amâ ve erbâb-ı tımarları beğine koşub mûmâ-ileyhe ve erbâb-ı tımarını beğleri ile müşârün-ileyh beğleriyle irsâl eylesin ki müşârün-ileyh vech-i münâsib gördüğü üzere hizmetde bulunduk ve sen kendü adamlarınla sancağın muhâfazasında kalub bâb-ı muhâfazada ikdâm ve ihtimâm eylesin alay beği ve zü'amâ ve erbâb-ı tımarını gönderüb defteri mûcibiyle varmamağla beğlerbeği yanında hizmetde vâki' olub bulunmayalar onların dirlikleri alınub ve sen dahi...olmak kavîdir ona göre tedârik idüb bâb-ı akdemde eylemeyesin

Sayfa:107-1 Hüküm:189

Fî 5 R sene elf

Erdel voyvodası Baturi Za'mond voyvodaya hüküm ki;

Bundan akdem dergâh-ı mu'allama mektûb gönderüb Nemçe kralının cem'iyet üzere olduğun ve Lih kralına müte'allik dahi her ne ki tahrîr ve tastîr olunmuş ise mu'salâya arz olunub ilm-i şerîf-i âlem-şümûl-ı hüsravânem muhît ve şâmil olmuşdur imdi ben de me'mûl olan bunun gibi âsâr-ı sadâkın idisiz zuhûra getirülmüş buyurdum ki;

Hüküm-i şerîfim vusûl buldukda kadîmü'l-enâmîde ...elân âsitân-ı sâmi-i mekârime olan vüfûr-ı sadâkatin ve ihlâsın muktezâsınca min ba'd dahi eğer benim kralına müte'allik ahvâl ve âsâr ve Lih kralına müteferri' evzâ' ve etvârdır her ne zuhûr iderse sıhhati ve hakîkati üzere mufassalan yazub sütte-i sa'âdetime arz ve i'lâm eylesin ve kıdvetü'l-ümerâi'l-kirâm Eflak voyvodası Aleksandre voyvodanın Âsitâne-i sa'âdetim kullarıyla mâbeynlerinde nizâ' vâki' olmağın mahzâ kul tâifesin teskîn için voyvoda raf olunmuşdur onun gibi mûmâ-ileyh Aleksandre voyvoda câdde-i adâletde udûl ve inhırâf idüb ol cânibde varursa Nemçe ve Macar vilâyetlerine gitmeğe komayub senin sadâket ve istikâmetini küllî i'timâd-ı hümâyûnum vardır hemen adamlar ki muhkem ele eylesin ki mezbûr Aleksandre voyvodaya yol virmeyüb senin hakk ve ihtimâmınla ele getirüb sana teslîm eyleyeler ve ben dahi mezbûr voyvodayı yarar adamların mukayyed ve mahbûs müşârün-ileyh çavuşumla sütte-i sa'âdetime irsâl eyleyüb gaflet ile ve himâyetle Nemçe ve Macar vilâyetlerine çıkub gitmeğe ve ziyâde ihtiyât eylesin.

Sayfa:107-2 Hüküm:190

Haleb beğlerbeğisine ve Antakiyye kadısına hüküm ki;

Ceble kadısı Mustafa zîde fazlühü sütte-i sa'âdetime mektûb gönderüb Ceble kazasında olunan havâss-ı hümâyûn karyelerinin ze'âmetinin bazısı Antâkiyye sancağına geçüb gitmekle havâs-ı hümâyûn karyeleri harâbe olmağın mâl-i mîriye küllî gadr olmuşdur deyu giru yerlerine gitmek ricâsına arz itmeğın buyurdum ki;

Vusûl buldukda te'hîr ve terâhî itmeyüb her birinüz mukayyed olub göresin havâs-ı hümâyûnumdan on yıldan bir yerde geçüb giden re'âyâyı giru yerlerine getürüb hılâf-ı emr-i şerîf ta'allül ve (silik) ammâ on yıldankendileri geçürmek olmaz mâdâme ki oturdukları yerde ra'iyet olunmak olmayalar ol makûlelerin rüsûm-ı ra'iyetleri mîrî için ümenâya zabt ve kabz itdürüb kânûna muhâlif kimesneye iş itdürmeyesin

Sayfa:108 Hüküm:191

Fî 4 Zilhicce sene ihdâ ve elf

Kıdvetü'l-ümerâi'l Kiram

Boğdan voyvodasına hüküm ki;

Kıdvetü'l-ümerâi'l Kiram Eflak voyvodası Aleksandre voyvodanın Asitâne-i sa'âdetim kulları ile mâbeynlerinde nizâ' vâki' olub husûsan yeniçeri kullarıma bazı emânet itmeğin mahzâ kul tâifelerini teskîn için voyvodalıktan raf' olunub ve hizmetin ve sa'yîn meşkûr olub sadâkat ve istikâmet ile hizmet eyledüğün mesâmi'-i aliyye-i hüsravâneme ilkâ olunmuşdur senden dahi me'mûl olan bunun gibi sadâkat ve âsitâne-i sa'âdetim kulları ile hüsn-i medârlar eylemeniz idi siz zuhûra getürülmüş buyurdum ki;

Vusûl buldukda dâimâ eflak voyvodasının evzâ' ve etvârî ile mukayyed olub anun gibi hâle-i sadâkatde ve istikâmetden udûl ve inhirâf idüb eğer Boğdan taraflarından cenûb gitmek isterse yol virmeyüb hüsn-i tedârikle ele getürüb tutub yarar adamlarınla mukayyed ve mahbûs Asitâne-i sa'âdetime irsâl eyleyüb gaflet ile cema'at ile âhar vilâyete gitmekden ziyâde ihtiyât eyleyesin.

Sayfa:109-1 Hüküm:192

Rodos sancağibeğine hüküm ki;

Hâlâ Eğriboz sancağibeği ... südde-i sa'âdetime mektûb gönderübolan hâssa kadırgalar Turgud reis hizmetinde ihmâl ve müsâhale üzere olub ve hâssa reislerinden Selim reis her vechle yarar ve maslahatgüzâr olub gemi ahvâline (silik) vukûfu vardur deyu Turgud reisin elinde olan kadırgalar alınub merkûm Selim Reise teslîm olunmak için emr-i şerîfim ricâsına arz itmeğin buyurdum ki ; Vardukda mezbûr

Turgud reisin elinde olan kadırgayı cümlelerinde ve nizâ'ıyla ve kürekçisi ile mezbûr Selim reise teslîm idüp emr-i hümâyûnuma muhâlif kimesneye ta'allül itdirmeyesin.

Sayfa:109-2 Hüküm:193

Batum beğlerbeğisi Mustafa dâme ikbâluhûya hüküm ki;

Bundan akdem beğlerbeğiliğe tâbi' olan zü'emâ ve erbâb-ı tımârın altı binden ziyâde tımarı olanlar alay beğlerine koşub Gürcistan seferine gönderüb altı binden işgâ tımarı olanlar ile sen Künye kal'ası ve vilâyet muhâfazasında olasin deyu hükm-i şerîfim irsâl olunmuş iken sonradan Amed zü'emâ ve erbâb-ı tımâr ile sen Gürcistan seferine gidesin deyu emr-i hümâyûnum gönderilmiştir lakin vilâyet-i Batum Künye kal'ası serhad olub ve dâdyân keferesinden vilâyete zarar irişmek ihtimâli olub hıfz ü hırâseti mühimmâtdan olmağın mukaddemâ gönderilen emr-i şerîfim mûcibince beğlerbeğilikde olan zü'emâ ve erbâb-ı tımarın altı binden ziyâde Luş (?) beğlerbeğilerine koşub Gürcistan seferine gönderüb sen altın binden işfe olan erbâb-ı tımar ile Künye kal'ası ve vilâyet-i mezbûre muhâfazasında olman emr idüb buyurdum ki;

Vusûl buldukda mukaddemâ gönderilen emr-i şerîfim mûcibince beğlerbeğiliklere tâbi' olan zü'emâ ve erbâb-ı tımârın altı binden ziyâde Luş alay beğlerine koşub müretteb ve mükemmel düşmen yarağıyla ... gönderüb ve sen altı binden işfâ tımarı olanlar ile kal'a-i mezbûre ve vilâyet muhâfazasında olasin.

Sayfa:100-1 Hüküm:194

Batum beğlerbeğisine hüküm ki;

Trabzon sancağında Görele nâm kasabada sâkin Alioğlu Osman nâm kimesne kasaba-i mezbûreye hâricden gelüb kadı ve ehl-i ırz yanına varub fukarâyı gamz idüb ehl-i ırza habs itdürüb niçe fukarânın akçesin aldurub mezbûrun zulm ve ta'addîsinden ehl ve re'âyâların bıragub terk-i diyâr etmek üzere olduğu i'lâm olunmağın mezbûr ol vilâyette ihrâc olunmak emr idüb buyurdum ki ;

Vusûl buldukda mezbûru emrim üzere ol vilâyetden ihrâc idüb min ba'd mesâlih-i müslimîne karışdırmayasın.

Sayfa:110-2 Hüküm:195

Üsküdar ve Sapanca İznikmid kadılarına hüküm ki;

Taht-ı kazânuzda mahrûsa-i İstanbul zahîresiçün gelen koyunları kasab Kalender nâm kimesne İstanbul'a gönderüb dağlarda olduğu istimâ' olunmağın dergâh-ı mu'allam çavuşlarından kıdvetü'l-emâsil ve'l-akrân Mehmed Çavuş mübâşeretiyile mezbûr Kasab Kalender'e kayd ü bend ile Südde-i Sa'âdetime gönderilmek emr idüb buyurdum ki;

Vardukda emrim üzere mezbûr Kalender'i kayd ü bend idüb müşârün-ileyh çavuşumla Südde-i Sa'âdetime gönderesin ve İstanbul zahîresiçün gelen koyunları min ba'd dağlarda komayub mahrûsa-i İstanbul'a gönderüb avk ve te'hîrden hazer eylesesin.

Sayfa:110-3 Hüküm:196

Hâdise hüküm ki;

Hâlâ Beğhisar'dan on altı kâfir firâr idüb ikisi tutulub on dördünün kaçup ele getirülmesin mühimmâtdan olmağın buyurdum ki;

Te'hîr itmeyüb lâzım olan yerlerden kadılar ma'rifetiyle...ihrâc idüb (silik) Istanca dağlarında ve Karadeniz yalılarında ve sâir lâzım olan yerleri muhkem tettebbu' ve tecessüs itdürüb ...dutub gönderesin dirlik...dirlik virilmesün ve dirlik olanlara olunub ze'âmet olurlar ve bu mücemmi'-i nâs olan yerlerde ve tedârik itdürüb emsâllerin vatanların imhâl ve müsâhaleleri veya mütezarrı'a ve muhâlefetleri olan kadılıkları ve dirlikleri alınmağla konulmayub eşedd-i ikâb ve ikâba mazhar olurlar tenbîh ve te'kîd eylesesin ki mezbûra ona göre mukayyed olalar (silik) mûmâ-ileyh hâdime taht-ı kazânuzda kendüye ver ki olan tedârik idüb ve...getürüb (silik) yanına yarar adamlar koşub tecessüs ve tettebbu' idesin sadr-ı ikdâm ve ihtimâm eylesesin.

Sayfa:111 Hüküm:197

Hüseyin Çavuş'a virildi

Fî 28 zâ.

Rodoscuk kadısına ve zahîre emîni olan dergâh-ı mu'allam çavuşlarından Mahmud Çavuş'a hüküm ki;

Hâlâ iskeleye gelen zahîreyi madrabazlar olub gemiye aldirmayub İstanbul'a gönderdiklerinde ziyâde aldık deyu gadr idüb ve terekeyi madrabazlar aldıkda çuvalla kodukları i'lâm olunmağın buyurdum ki;

Vusûl buldukda ol etrafda iskelelere gelen zahîreyi min ba'd madrabazlara aldirmayub değer bahâsıyla gemilere aldurub ve aldurdıkları terekeyi çuvalla kodurmayub gemi ityârına kodurmayub mahrûsa-i İstanbul'a irsâl ve îsâl eylesesin ânın gibi madrabazlar emr-i şerîfime muhâlif tereke ve sâir zahîre alurlar ise ol usullerün birkaç takrîre dutub müşârün-ileyh çavuşumla Südde-i Sa'âdetime gönderesin ki gereği gibi haklarından geline.

Sayfa:112-1 Hüküm:198

Mesuri ve Ebrus kadısına hüküm ki;

Mektûb gönderüb Ebrus kazâsına tâbi' nâm karyede Hacıoğlu Mehmed nâm kimesne şakî ve ehl-i fesâd olub cem' idüb Mesuri kazâsına tâbi' Kara Orman nâm karyede Turgud nâm kimesnenin evin ve Katazcı'da evler basub On beş bin akçe ile cem' olub varub ...ve âdî eyledüklerinden gayrı karîde çeküb akçelerden alub gidüb Müslümanlar elinden halâs ile mülklerine niçe mu'tem edüp aleyhde kimesneler şehâdet eylemişlerdir deyu arz eyledüğün ecilden ve zikr olunan eşkiyâ ele götürülüb ahvâllerin bilmiş olmasın ve emr idüb buyurdum ki;

Vusûl buldukda mezbûrları hüsn-i tedârikle ele götürüb da'vâ-yı hak idüb ... eyleyen hasımlarıyla mürâfa'a eyleyüb ber-vech-i şer'le olmayub on beş yıl mürur itmeyen husûsları hak üzere göresin arz olunduğu gibi çeküb haklarında ...den sonra muhtâc-ı arz (silik) muhkem arz idüb üzerlerine sâbit olan mevâdın sûret-i sicilleriyle

ahvâlleri mufassalen yazub arz idesin muhtâc-ı arz olmayanları hakkında emr-i şerîfim her ne ise icrâ idüb ehl-i fesâda aslâ ruhsat vermeyesin.

Sayfa:112-2 Hüküm:199

Bağdad muhâfazasında iken Şirvan eyâleti inâyet olunan vezîrim Hızır Paşa'ya hüküm ki;

Südde-i Sa'âdetime mektûb gönderüb Bağdad cânibinde olan serhadler bir midar mahal olmağla desfol hizmeti itmâma erişince Bağdad muhâfazasında ibkâ olunmasın ricâsına arz eylemişsin ve dahi her ne ki inhâ ve i'lâm eylemiş iken pâye-i serîr-i a'lâya arz olunub ilm-i şerîfim muhît ve şâmil olmuştur imdi hâlâ eyâleti vüzerâ ile düstûr-ı mükerrem vezîrim Hızır Paşa el-hâsılı te'âlâ iclâluhûya tevcih olunub mu'accelen varub Bağdad'a erişmek üzere dir memâlik-i Şirvan'ın ve sâir ol serhadlerin intizâm ve esvâfi ve semûn ma'rûfunun dahi cezâsı ve güşmâyı virilmek ehemm ve mühimmâtdan olub senin isti'câl ile Şirvan câniblerine varub erişmek lâzım ve mühim olmağın mukaddemâ dahi sen yarar ve şecâ'at-şî'êar olduğun ecilden Simon üzerine varulmak emr olunan asâkire serdâr ta'yîn olunub mufassalan emr-i hümayûnum gönderilmişidi buyurdum ki;

Vusûl buldukda bir an ve bir sa'at te'hîr ve tevakkuf itmeyüb cümle adamlarunla Bağdad'dan kalkub iki menzili bir konak idüb ber-vech-i isti'câl Kars'a gelüb Simon üzerine emr olunan beğlerbeğileri ve efrâdı askeri yanuna cem' idüb vech ve münâsib gördüğün üzere ta'in eyleyüb envâ-ı yüz aklıklarına cem'iyet ve hüsn-i ihtimâm eyleyesin.

Ve emr-i şerîfde Kars'a gelmek fermân olunmuşdur dimeyüb evvelâ doğru Şirvan'a varmak mı münâsibdir yoksa Kars'a uğrayub semûn ahvâlini ber- taraf etdikden sonra Şirvan'a mı varmak âsândır ve bi'l-cümle devlet-i aliyyeme kangı enfa' ise ol cânibde mahal-i iktizâ etdüğine göre amel eyleyesin el-hâsıl vilâyet-i Şirvan'ın ve ol serhadlerin cumhûr umûrlarının re'yi münâsib ve fikr-i sâkıbına havâle olunmuşdur leyl ü nehâr ve intihâb üzere olub gelmekle ve gaflet ile bir mahalle zarar ve gezend ve asâkir-i İslâm'a kesr ü hezîmet irişmekden begâyet hazer eyleyesin.

Sayfa:113-1 Hüküm:200

Fî 23 ra.

Bâ-hatt-ı hümayûn tımarı elinden alınub hakkından geline

Hamideli beğine hüküm ki;

Dergâh-ı mu'allama mektûb gönderüb livâ-i mezbûrda Burdur kazâsında Sala nâm karyeden ... akçe tımara mutasarrıf olub ve Keçibordu kazâsına tâbi' Hasde nâm karyeden beş bin akçe tımara mutasarrıf olan Ali ... tâbi' bazı ehl-i fesâd ile Burdur kasabasından Dede nâm kimesnenin evini basub Hüseyin nâm efrâd oğlunu çeküb ve esbâb varid olub ve âdet itmekle şer'a da'vet olundukda itâ'at itmeyüb isyân üzere olduklarından sonra bildirdüğün asıldan tımarları alınub haklarından geline deyu hatt-ı hümayûn-ı sa'âdet-makrûnumla fermân-ı âlişânım sâdır olmağın tımarları âhara virilüb buyurdum ki;

Vusûl buldukda bir an tehir dahi itmeyüb mezbûrları her kande ise hüsn-i tedbîr ve tedârikle ele götürüb dahi kendü vesâili ile yarar adamlar koşub Südde-i Sa'âdetime gönderesin ammâ bile koşub gönderdükden sonra adamlara muhkem tenbîh ve te'kid eylesin ki mezbûrlar evkât vechle durub burda bir an ve menâzil ve merâhilde mühl itdirmekden hazer eylesin.

Sayfa:113-2 Hüküm:201

Haleb kadısına hüküm ki;

Vilâyet-i Haleb'de vâki' olan Kasrîn evkâfı mütevellisi Ali çavuş südde-i sa'âdetime mektûb gönderüb evkâf-ı mezbûrdan Riha nam karyede mütemekkin olub Şeyh Vefâ dimekle ma'rûf olan kimesne karye-i mezbûrenin kadîmden yazılı re'âyâsından olmayub âhardan gelüb tevattun idüb lakin ziyâde tesrîr ve fûrûr olmağla fukarânın kiminin bağ ve mülkde ve kiminin ahvâlin çeküb almağla vakfın yazılı re'âyâsının keserîsi perâkende olub hâlâ bi-vatan itmeyüb zulm ve ta'addîsi görüldüğüne mütecâviz olduğundan aynı kıtâ'ü't-tarîk ile yekdik ve yekcehl olmağla fukarâyâ küllî mazarratı vardır şöyle ki hakkından geline re'âyâ ve berâyâdan zulmde perâkende olmak murâddır deyu arz itmeğın buyurdum ki;

Vusûl buldukda mezbûru hüsn-i tedbîr ve tedârikle ele getürüb ve da'vâ-yı hak idüb eyleyen erbâb-ı hukûkun haklarında tasavvur edildikten sonra muhtac-ı arz olunanlarda muhkem habs idüb üzerine...olan helâk ve sure mahalleriyle ahvallerin mufassalan ve meşrûh yazub arz eylesin değıl ise ol bâbda emr-i şer'-i kavîm her ne ise icrâ idüb ehl-i fesâda aslâ ruhsat virmeyesin ehl-i fesâda olmakdan hazer idesin hak virmekde itmeyesin. Bir sûreti

Sayfa:113-3 Hüküm:202

Müşârun-ileyhâya hüküm ki;

Özi kadısı mektûb gönderüb Deha nâm karye sâkinlerinden olub karye-i mezbûrenin ...olan Şeyh Vefâ nâm kimesne Südde-i sa'âdetim ve olup dâimâ gelen (silik) subaşları amârlık itmekle Müslümanların bâ-hüsn-i...küllî mallara alub ve kıtâ'ü't-tarîk (silik) olup nice fesâd ve şenâ'ati üzerine bânî ve sicil olunub ve kendüyi muhlis için hak (silik) nâsa bâbında yirmi beş bin akçe virüb ba'dehû koldan yerine dörder beşer bin akçe cem' idüb bunun emsâli zulm ve (silik) nice hâs ve halkı medâr-ı i'tikâr deyu şer'le hakkından gelinmek arz itmeğın buyurdum ki;

Vusûl buldukda kaziyye-i meşrûh üzere...

Sayfa:114-1 Hüküm:203

Fî 18 râ. Sene elf.

Muhzır Ağa'nın kâtibine virildi.

Prizren kadısına hüküm ki;

Bundan akdem dergâh-ı mu'allam yeniçerilerinden yirmi dördüncü ağı bölüğünde Hacı Mehmed nâm yeniçeri dahi taht-ı kazâna gelüb hasta kalub ba'dehû vefât idüb yanında on beş bin akçesi bulunub el cânibde Berevane nâm yeniçeri kabz idüb hâlâ dergâh-ı mu'allam yeniçerilerinden Mehmed ve diğeri Mehmed'e alıvirilmek için Südde-i Sa'âdetim'de yeniçerilerim ağası olan iftihârü'l-akrân ve'l-ekârim Mehmed dâme uluvvuhû mühürlü mektûb virilmeğın müşârun-ileyhimin mektûbu mûcibince amel olunmak emr idüb buyurdum ki;

Vardukda vech-i meşrûh üzere müşârun-ileyh mahrûsamdan virilen mektûb mûcibince amel idüb ol akçe-i bunlara viresin.

Sayfa:114-2 Hüküm:204

Müşârun-ileyhin âdemlerinden Mehmed'e virildi.

....kadısına hüküm ki;

Nâbek 'ad ile dergâh-ı mu'allama sûret-i sicil gönderüb iftihârü'l-havâs ve'l-mu'ahhidîn dergâh kapum ağası ...dâme uluvvuhûnun taht-ı kazânda karye-i Kendre'de olan hâsları re'âyâsı meclis-i şer'a gelüb mukaddemâ cülûs tarafından Aleksi Nasi nâm zımmî üç sene evvel karye-i mezbûreye gelüb bir yerde mütemekkin ve dâimâ bağlarına ve küffâr-ı hâksâr gemilerine delîl olub re'âyânın ve gayrının ve bir de olan koyunlarını ve nice Müslümanları küffâra aldurub ba'dehû bu kadar akçe virin muhlis ideyim deyu esîr olan Müslümanların müte'allikâtından niçe akçe cem' idüb mufassal bunun gibi hile ve fesâddan hâlî olunmak hakkından gelinmezse cezîre-i mezbûre harab olmak mukarrerdir deyu haber virdiklerinde i'lâm eyledüğün ecilden ele götürüb kürege koyulması için Asitane-i Sa'âdetime gönderilmesin emr idüb buyurdum ki;

Vusûl buldukda mezbûru her kande ise hüsn-i tedbîr ve tedârikle ele götürüb dahi mukayyed ve mahyûs yarar adamlara koşub südde-i sa'âdetime getüresin ki taş küreğe koşulub cezâyâ virile ammâ bile koşub gönderdigin adamlara muhkem tenbîh ve te'kîd eylesin ki yolda ve izde ve menâzil ve merâhilde gaybet itdirmek ihtimâli olmaya

Sayfa:114-3 Hüküm:205

Budinde vezîr Hasan Paşa hazretlerine ve Budin defterdârına hüküm ki;

Sayfa:115-1 Hüküm:206

Karye-i Armudlu'dan Hacı Mustafa Reis'e virildi fî 18 za sene elf.

Bâ-hatt-ı hümâyûn

Mihalic ve Marmara ve Biğa ve Karayer kadularına hüküm ki;

Gemlik kadısı mektûb gönderüb hâssa kayıklarım için kürek cem'ine varan kimesne karye-i Emrudi ve Bük ve Kapaklu ve Anarlu ve Karacain ve Büyük Kumla ahâlisinden ihzâr idüb mezbûrlardan yedi kürek taleb olundukda zamanı ile dağdan kürek göndermeğe kâdır değiliz karyelerimizde zira'at olunur yerler olmağın şimdiye değin taht-ı kazânuzdan akçeler ile tereke satun alub anunla ma'îşet olunur deyu mukaddemâ emr-i şerîf dahi virilmiş idi hâliyâ kadılar ve voyvodalar mâni' olmağla ol bâbda ziyâde müzâyaka ve kürek tedârikinde ızdırâb üzereyüz deyu üslûb-ı sâbık üzere emr-i şerîf inâyet olunmak ricâ eylediklerin bildirmekte buyurdum ki;

Varduklarında üslûb-ı sâbık üzere taht-ı kazânuzdan akçeler ile terh düzü üzere zikrleri olan karyeler ahâlisinden açacak kadar tersle (?) bu bahâne ile ziyâde tereke alınub ve ahârın terke gitmekten ihtirâz eylesesin zikr olunan karye ahâlisi gelüb yüz elli tereke için kifâyet itdürüp i'lâm eyledükleri ecilden emrim üzere kabz ü bendleri ve bazı (silik) üzere aldurasın ziyâde etdirmeyesin.

Sayfa:115-2 Hüküm:207

Alâniye beğine ve kadısına hüküm ki;

Tayik Mehmed dergâh-ı mu'allama mektûb gönderüb kazâ-i mezbûra tâbi' Karaköy sâkinlerinden Kösen oğlu Hasan ve karye-i Yedet sâkinlerinden Fermaniti oğlu Mustafa nâm kimesneler mezbûrlar olub alâkaları olmadığı Müslümanların müsâlahata koşub hılâf-ı vâki' emirler ihrâc itdürüb fukarâyı rencîde etmekden hâlî değıllerdir mezbûrların bu vilâyetden raf' olmaları fukarâya infakdır deyu arz itmeğın buyurdum ki

;

Vardukda mezbûrları gönderüb muhkem tenbîh ve te'kîd eylesesin ki kendü hallerinde olub fukarâyı rencîde itmeyüb mehalleri olmadığı mesâliha karışmayalar

şöyle ki kendü hallerinde olmayub ve fukarâyı rencîde ideler ise ahvâlleri vukû‘u üzere arz eylesesin ki haklarından gelinmek için emr-i hümâyûnum gönderile.

Sayfa:116-1 Hüküm:208

Mustafa Çavuş’a virildi

Fî 10 zâ. Sene elf.

Bâ-hatt-ı Hakkı Çelebi.

Lalapaşa’ya ve Akhisar kadısına hüküm ki;

Mektub gönderüb livâ-i Saruhan’a tâbi‘ kazâ-i Akhisar’da vâki‘ bazı mescidlerde imam olanlardan Alaaddin ve Ahmed’i ve Hacı Ahmed ve diğer Alaaddin ve Mustafa ve Nuri ve Kâmil Alaaddin ve Muhyiddin ve İbrahim ve Derviş Ali ve Ramazan ve Durmuş ve Mehmed ve Ca‘fer nâm kimesneler eşirrâ ve....olub alâkaları olmaduğu mesâlih-i müslimîne karuşub ve birbirleriyle talâk-ı selâseye şart idüb içlerinden biri bir maddeye mu‘âşeret eylese sâirleri dahi mu‘ayyen ve tathîr olup re‘âyâyâ ihtilâl virüb nice fesâda bâ‘is olub bu sebeble ahkâm-ı şer‘iyye edâsına mevâl olmayub şöyle ki mezbûrların haklarından gelinmek ta‘addîleri def‘ olunmaya re‘âyâ zulm itmeleri mukarrerdir deyu arz itdüğün ecilden şer‘le gözetmek emr idüb buyurdum ki;

Vusûl buldukda mezbûrları hüsn-i tedbîr ve tedârikle ele getirüb madde olunan hasımlarıyla vâki‘a (silik) şer‘le fasl olunmayub on beş yıl mürur itmeyen husûsların hak üzere göresin kaziyye arz olunduğu gibi ise ba‘dehû ahvallerin şer ile gördükde ehl-i fesâddan muhtac-ı arz olanları muhkem habs idüb ve mezbûr karye nâibi olan (silik) ahvâlleri mufassalen yazub arz eyleyüb muhtâc-ı arz olmayanları hakkında şer‘le emrilerim geleni kasr eylesesin ammâ hîn-i tefîşte hakk-ı sarîha tâbi‘ olub bir cânib ...itmeyüb ehl-i fesâda cem‘iyet olunmaktan hazer idüb câdde-i hakdan udûl eylesesin.

Sayfa:116-2 Hüküm:209

Kocaili muharririne hüküm ki;

Kocaili sancağı sipahlarından Bosna donatma seferine varmayanlardan her birinden altışar yüz akçe mîrî için alınmak fermânım olmağın livâ-i mezbûrun fermanım mûcibinde defterlerinin bir sûreti yazılıb meblağ-ı mezkûrun cem'ine me'mûr olan dergâh-ı mu'allam çavuşlarından kırk... Mustafa Havi zîde kadruhûya virilmesin emr idüb buyurdum ki;

Vusûl buldukda te'hîr itmeyüb emr-i celîlü'l-kadrim mûcibince livâ-i mezbûr zü'emâsının sipâhîlerinin defterlerinin bir sûretini mu'accelen yazub ve mühürleyüb mezkûr çavuşuma teslim eylesin ki emrim üzere Bosna donatma seferine varmayanlardan zikr olunan akçeyi mîrî için cem' ve tahsîl eyleye.

Sayfa:117-1 Hüküm:210

Ali Efendi'ye virildi

Fî 10 zâ. Sene elf.

Mukaddemâ Revan beğlerbeğisi olub hâlâ Kece beğlerbeğisi olan Hasan dâme ikbâluhûya hüküm ki;

Bundan akdem vilâyet-i Revan ve Nahcivan'da vâki' olan mukâta'ât akçesinden kırk yük akçe avrut (?) kullarının müvâcihine virilmiştir deyu bahâne olunub ekl ü bel' olunmağla meblağ-ı mezbûrun yerlü yerinde teftîşi ve Kayabeğ oğlu Fazlı ve Mustafa Çavuş iltizâmılarından bâkî kalan otuz bir yük akçenin tahsîl ve Revan kal'asında müzâyaka için vaz' olunan yüz bin gülle gallenin dahi teftîşi ve Revan kullarından olub isyan üzere olan Can Bolad ve Murad ve Hüseyin ve Ahmed Çavuş ve Mustafa ve Kara Mehmed ve Yaker ve Yudak ve Ca'fer ve Şa'ban nâm ehl-i fesâdın şer'le haklarından gelinmeleri ve Revan kaleminde bazı hâs-ı kadîm dünkü ve bazı eşkiyâya tımar virilmekle beytü'l-mâle küllî gadrleri olmağın girû havâs-ı hümayûna ilhâk olunmak için sana hitâben dört kıt'a ahkâm-ı şerîfe gönderilmişidi zikr olunan ahkâm-ı şerîfe hâlâ Revan beğlerbeğisi olan umûr-ı ümerâi'l-kirâm Mustafa zide ikbâluhûya teslim olunmak emr idüb buyurdum ki;

Vardukda zikr olunan dört kıt'a ahkâm-ı şerîfeyi müşârun-ileyh Çavuşuma teslim idüb mûmâ-ileyhe irsâl ve îsâl eylesin.

Sayfa:117-2 Hüküm:211

Revan beğlerbeğisi Mustafa dâme ikbâluhûya hüküm ki;

Bundan akdem vilâyet-i Revan ve Nahcıvan dav âki' olan mukâta'ât akçesinden kırk yük akçe avrut (?) kulları müvâcehete virilmiştir deyu bahâne olunub ekl ü bel' olunmağla meblağ-ı mezbûrun yerlü yerinde teftîşi ve Kaya oğlu Fazlı ve Mustafa Çavuş iltizâmılarından bâkî kalan otuz bir yük akçenin dahi tahsîl ve Revan kal'asında müzâyaka için vaz' olunan yüz bin gülle gallesinin dahi teftîşi ve Revan kullarından olub mukaddemâ Erzurum'da serdâra itâ'at etmeyen eşkiyâdan Can Bolad ve Murad ve Hüseyin ve Ahmed Çavuş ve Mustafa ve Kara Mehmed diğer voyvoda Ak ve Ca'fer ve Şa'ban nâm ehl-i fesâdın şer'le haklarından gelinmeleri ve Revan kaleminde bazı hâs karyeleri dünkü ve eşkiyâya tımâr virilmekle beytü'l-mâle küllî gadrleri olmağın giru havâs-ı hümâyûnuma ilhâk olunmak için sâbıkan dört kıt'a ahkâm-ı şerîfe gönderilmişidi zikr olunan dört kıt'a ahkâm-ı şerîfe sana gönderilmek için mûmâ-ileyhe hüküm-i şerîfim irsâl olunmuşdur buyurdum ki;

Vardukda zikr olunan dört kıt'a ahkâm-ı şerîfeyi mûmâ-ileyhden getürdüb dahi mazmûnıyla amel idüb fermân-ı hümâyûnumun icrâsında mecd ü sa'y idesin.

Sayfa:118-1 Hüküm:212

Hakkâri hâkimine hüküm ki;

Kadîmden Hakkâri hükûmetine müte'allik olan hil tâifesinden ve Sinan yerlerine varub tahassun itmekle bir medhal Diyar sefer vâki' oldukda iştirak itmeyüb imârete hâkimi ile irişür deyu inâd ve muhâlefet itdükleri i'lâm olunmağın buyurdum ki;

Vusûl buldukda zikr olunan hîl tâifesi kadîmden aşîretinden olub hakkâri hükûmetine tâbi' olıgelen muhâlif sefer veya hizmet vâki' oldukda imârete hâkimi ile erişüb inâd ve muhâlefet iderlerse işbu emr-i celîlü'l-kadrim mûcibince bir seferden

hizmet vâki' oldukda olıgeldiği üzere tâife-i mezbûreyi bile alub giden imârete olıgelene muhâlefet hâkimine hâsıl ve tâife-i mezbûreye ta'allül ve inâd itdürmeyesin.

Sayfa:118-2 Hüküm:213

... şehri kadısına hüküm ki;

Sûret-i sicil gönderüb şehri (silik) tâbi' Karacalar nâm karye sâkinlerinden olub şecâ'at da'vâsıyla dergâh-ı mu'allıma çavuşlarından Yusuf Çavuşu Av'alo nâm karyeden Mehmed ve Abdülbasîr nâm kimesneleri meclis-i şer'a ihzâr idüb bi-gayr-ı hakkın kendüyi boyı darb-ı şedîd itdüklerini da'vâ idüb mezbûrlar inkâr itmekle üzerlerine şuhûd şehâdetleri ile sâbit olduğun bildürdüğin ecilden buyurdum ki;

Sayfa:118-3

ÜZERİ ÇİZİLEREK İPTAL EDİLEN HÜKÜM

Sayfa:119-1 Hüküm:214

Süleyman Çavuş'a virildi.

Kefe Beğlerbeğisine hüküm ki;

Hâliyâ Kırım Hanı cenâb-ı imâretyâr Gazi Giray Han dâme ikbâluhûya mektûb gönderüb dergâh-ı mu'allam çavuşlarından Hacı Zülfikar Çavuş için kendülerin kadîmî emekdar ve yarar hizmetkârlarından olub şimdiye değin olan sadâkati mukâbelesinde iltizâm ile çavuş olanlara teklîf olunan akçeden mezbûr mu'âf olmak ricâsına arz eylemiş imdi mezbûrlardan iltimâsı emr olunan akçe hatt-ı hümâyûnumla fermân olunmağın mezbûrdan dahi tahsîl olunmak mühimmâtdandır buyurdum ki;

Vardukda emr-i sâbık üzere ta'yîn olunan akçei bî-kusûr mezbûrdan tahsîl idüb varan çavuşum ile Asitâne-i Sa'âdetime irsâl eylesesin muhâlefet iderse kendüyi Südde-i sa'âdetime çavuş-ı mezbûr ile bile gönderesin.

Sayfa:119-2 Hüküm:215

Katar kadısına hüküm ki;

Mektûb gönderüb kazâ-i mezbûrdan Deli Durmuş ve Küçük ve Kara Yahya ve Nasuh ve Hacı İshak ve Hacı Halil ve Yazıcı Mahmud ve Nusret ve Koca Ali ve Kel Emin nâm kimesneler kime ve gönderüb yollara ve yalılara inüb Müslümanları fenâ ve esbâb-ı dırârla tımarı idüb onların fâizlerin sürüb ve bundan mukaddem celb olan Akir beğ nâm ehl-i fesâdın yoldaşları olub mezbûrlara dahi emr-i şerîf vârid olmuş iken her biri bir tarîkle halâs olub hâlâ dahi fesâd ve şenâ'at üzere a'yân-ı vilâyet haber virdiklerinde arz eyledüğü ecilden buyurdum ki;

Vardukda mezbûrları hüsn-i tedbîr ve tedârikle ele getürüb inâd idenleri şer'le bildürmesin lâzım olanlara buldurub getürdüb bir def'a şer'le görölüb fasl olunmuş olmayub on beş yıl mürur itmeyen hak üzere tefîş ve tefahhus idüb fi'l-vâki' mezbûrların vech-i meşrûh üzere fesâd ve şenâ'atleri sâbit ve zâhir olursa ba'de's-sübût hakların bildirdikten sonra muhtâc-ı arz olanlara yazub arz eyleyesin zikr olan ehl-i fesâd ve...itdürüb haklarından gelesin ammâ hîn-i tefîşte hak üzere olub (silik) arz eyleyesin ki zulm olunmaktan hazer eyleyüb hak-ı sarîha bâliğ olasın.

Sayfa:120-1 Hüküm:216

Haydar Çavuş'a virildi fi 21 H. Sene elf.

Erzurum Beğlerbeğisi Hasan Beğ'e hüküm ki;

Erzurum'da sâkin yeniçeri ve sâir kul tâifesi sürüb mu'âraza olunmak evim vardır deyu cevâb vârid imişsin imdi cümle memâlik-i mahrûsama adâlet nâme-i hümayûnum gönderüb hılâf-ı şer'lekimesneye...olunmaya yazılmışdır andan mâ'adâ kul tâifesini kal'adan sürüb göresin deyu emrim olmuşdur bu vechle yehûdeye cevâb...vech-i meşrûh üzere olan hükmü Südde-i Sa'âdetime gönderesin.

Sayfa:120-2 Hüküm:217

Niğbolu Beğlerbeğisine ve livâ-i mezbûrda olan kadılara hüküm ki;

Sen ki mirlivâsın Südde-i Sa'âdetime mektûb gönderüb ahâli-i memleketden nice kimesneler sana gelüb livâ-i mezbûrda ehl-i fesâd ve şenâ'at baş kaldırub evler basub ve katl-i nüsfûs ve gâret-i evmâl ve kat'-ı tarîk itmekle âhara ticâret ve sâir mühimmât için gelmek kâdir değılüz deyu şekvâ idüb bundan akdem kazâ-i mezbûrda Haşenci nâm karyede tavukcu kulların yolların basub kendülerin katl ve akçelerin gâret idüb kazâ-i Hezergrad'da dahi kazancılar katl olunub kaza-i Hezergrad'da beş altı katl idüb ve sâbikan sahrâ kadısı olan kimesnei katl idüb ve nefsi-i Niğbolu'da mahkeme basulub hilâf-ı şerîf ... katl olunub (silik) kaviyyen fesâd ve şenâat üzeredir ve ekser eşkiyâ ve ehl-i fesâd dergâh-ı mu'allam kulları yanlarında bazı Efkafta ve Serbest karyelere varub tahsîl itmekle haklarından gelinmeyüb ehl-i fesâd her kande ise ele getürüb fesâdları şer'ler bâ'is olanların haklarından gelinmek bâbında hükmi hümayûnum ricâ etdikleri arz itdüğün ecilden ehl-i fesâd her kande ise ele getürülüb fesâdları sâbit olanların şer'le haklarından gelinmek emr idüb buyurdum ki;

Vardukda anun gibi ehl-i fesâd ve şenâ'at idükleri mukarrer olanları her kande ise siz ki kadılsız eğer serbest tımarlarda ve eğer evkafdadır zâbitlerinden talep idüb getürdüb dahi ber-vech şer'le kusûr olmayub on beş yıl mürûr itmeyen husûsları hasımları müvâcehelerinde şer'le teftîş ve tefahhus idüb üzerlerine sâbit olan hukûku ba'de's-sübût hükmi idüb ashâbına alıvirildikden sonra ehl-i fesâddan sipâhî olanları habs ve arz eyleyesiz olmayanların şer'le lâzım geleni icrâ eyleyesin anun gibi ehl-i fesâd ve şenâ'at idükleri sâbit olmuş kimesneleri cemâ'at idüb ele virmeyen eğer dergâh-ı mu'allam kulları ve gayrıdır ve serbest ve evkaf zâbitleridir her kimler ise yazub arz eyleyesin.

Sayfa:121-1 Hüküm:218

Kapucıbaşı Mehmed Ağa'ya gönderesin

Bâ-hatt-ı ...

Kapucular kethüdâsı Ahmed Ağa'ya virildi fi 15 ra sene elf.

Boğdan voyvodasına hüküm ki;

Sâbıkan...voyvodası olub firâr iden voyvoda gitdikden sonra kapu kethüdâlarını adamlar bazı kimesnelere beşer onar yük akçeye mühürlü tezkire virüb bu makûle tezkirelerde olan yüz yükden ziyâde olub defterde mestûr olmağın voyvodanın kendü mühr ile olmayan tezkirelere amel olunmasın deyicek ademler gelürse mâl-i mîrîye küllî gadr gelür ve bazı kimesnelere va'de ile virdükleri akçeyi va'de zamanı geldiğın noksan esâmî küllî müzâyaka virirler deyu i'lâm itmekde tezvîr olan tezkire amel olunmaya ve mâl-i mîrî tahsîl olununca kimesneye akçe virilmeye deyu hatt-ı hümayûn-ı sa'âdet-makrûnumla fermân-ı şerîfim sâdır olmağın buyurdum ki;

Vardukda ikdâm üzere dahi defterde mestûr olmağın voyvodanın mühürlü tezkiresiyle o makûle virilecek mâl-ı mîrînin tesliminde ihtimâm üzere olasın.

Sayfa:121-2 Hüküm:219

Bâ-hatt-ı hümayûn şer'le

Talic kadısına hüküm ki;

Mektûb gönderüb kazâ-i mezbûrda sâkin olub sâbıkan Tence kadısı olan Mustafa'yı hizmetkârlarından Ali ve Osman nâm kimesneler katl idüb mezkûrân ahz olunub meclis-i şer'de suâl olundukda katl eylediklerini ikrâr ve i'tirâf idüp sicil olunup bi'l-fi'il habs olunduklarını arz eylediğın ecilden şer'le haklarından gelinmek emr idüp buyurdum ki;

Vusûl buldukda arz eylediğın üzere mezkûrân Ali ile Osman kadiya ve mezbûru katl eyledikleri vâki' olub ikrâr ve i'tirâf etmişlerse haklarından şer'le lâzım geleni icrâ eylesin.

Sayfa:122-1 Hüküm:220

Mehmed kethüdâya virildi fî evâyi-i h.

Ferruh bey Efendi hattı ile

Tebriz’de olan vezîr Ca’fer Paşa’ya hüküm ki;

Mukaddemâ Tebriz kal’asında olan müteferrikaların dergâh-ı mu’allamda olan defterlerine nazar olundukda dört yüzden ziyâde ulûfe alur müteferrika bulunub yüz neferi Tebriz’e kifâyet eylemekle yüz neferin alıkoyub üç yüz neferi tımara çıkarmak için isimleri defter olunub ve defterleri Südde-i Sa’âdetime gönderilmek emrim olmuş idi henüz göndermedüğünden mâ’adâ sana müteferrika yazasın deyu fermânım olmuşken bilâ-emr müteferrika yazduğın ecilden mes’ûl olmuşundur buyurdum ki;

Vusûl buldukda mertebe-i fermân-ı hümâyûnumda mugâyir-i bilâ-emr müteferrika yazmayub ve yüzden ziyâde müteferrikaya ulûfe vermeyüb bâkî kalan üç yüz neferin ulûfeleri ve ism ve resmleriyle yazub defter idüb mühürleyüb dahi defterlerin ber-vech-i isti’câl dergâh-ı mu’allama irsâl eyleyesin şöyle ki bu def’a ziyâde müteferrikaya ulûfe viresin mukâbil olduğundan mâ’adâ sana tahmîl itdürülür bilmiş olasın ana göre tedârik eyleyesin.

Sayfa:122-2 Hüküm:221

Müşârün-ileyhe hüküm ki;

Mukaddemâ Tebriz’in tüfenkcileri ağası neferâtı ile Merâğa’ya tâbi’ Serdüreye kadirge ihrâc eyleyesin varmayanların yerlerini tâlib olanlara viresin deyu emrim olmuş idi ol cânibde Tebriz kulunun havâlarına tâbi’ olub zikr olunan tüfenkciler ağası neferâtı ile eylemeyüb emrim mu’cibince zikr olunan tüfenkciler ağası mahal-i mezbûra ihrâc idüb defterlerin mühürleyüb mu’accelen dergâh-ı mu’allama gönderesin ihmâl ve müsâhaleden begâyet hazer eyleyesin ve ne mikdar kul gönderüb ne tarihte irsâl eyledüğün ve ne tarikle tedârik eyledüğün yazub bildiresin.

Sayfa:123-1 Hüküm:222

Tebriz’de olan vezîri Ca’fer Paşa’ya hüküm ki;

Tebriz’in Çerâkise ağasını neferâtı ile Merağa’ya tâbi‘ Seldüre’ye ihrâc idüb varmayanların yerlerini tâlib olanlara viresin deyu emrim olmuş idi hâlâ ol cânibde Tebriz kulunun hevâlarına tâbi‘ olub zikr olunan Çerâkise ağası neferâtı ile mahal-i mezbûra ihrâc eylemedüğün ecilden mes’ûl olmuşundur buyurdum ki;

Vusûl buldukda te’hîr ve tevakkuf itmeyüb emrim mûcibince zikr olunan Çerâkise ağasını neferâtı ile mahal-i mezbûra ihrâc idüb defterlerin mühürleyüb mu’accelen dergâh-ı mu’allama gönderesin ihmâl ve müsâhaleden ziyâde hazer eylesin.

Sayfa:123-2 Hüküm:223

Müşârün-ileyhâya hüküm ki;

Mektûb gönderüb bu cânibde tahrîr olunan yerlerin sûret-i muhâsebesi 998 Ramazanının evâyilinde Südde-i Sa’âdetime az olundukda tevzî’-i umûru sene-i mezbûre Şa’banının guresinden fermân olunub cânibde hayli zaman geçmekle tevzî’ için virilen emr-i şerîf geç vâsıl olduğundan gayrı ve Merâğa ve Bitlis sancakları tahrîr olunmak fermân olunmağın muharrir olan Kâtib Ali zikr olunan sancakların tahrîrine gönderilüb sonra 99 Ramazanının evâilinde etrâfa mektûblar irsâl olunub defter-i cedîdden tezkirelerinizi alup mahsûl zabt eylesin deyu tenbîh ve te’kîd olunub tevzî’a da’vet olunmuşlar iken üç dört aydan sonra gelüb tevzî’a murâkabet idüb bazıları tezkirelerin aldıklarından sonra tahrîr ve tevzî’ raf’ olunmuşdur deyu küft ü gû olmağla tevzî’ umûru nice müddet kalub bu takdîrce Van câniblerinde zuhûr eyleyen hâsların iki yıllık mahsûlü cânib-i mîrîye râci‘ iken Serde beğleri aralarında Südde-i Sa’âdetime şikâyete âdem gönderüb tevzî’ fermân olunan tarihten mîrîye âid olan mahsûlu eğer beğlerdir ve eğer zü’emâ ve erbâb-ı tımardır virmekte inâd ve muhâlefet iderler deyu arz eylediğün ecilden anun gibi tevzî’ tarihinden bir ve havâs-ı hümâyûna ta’yîn olunan havâsın cüz’i mahsulünü miri için zabt itdirilmek emrim olmuşdur buyurdum ki;

Vusûl buldukda bu husûsa gereği gibi mukayyed olub tevzî’ tarihinden beru havâs-ı hümâyûna ta’yîn olunan havâsın cüz’i mahsûlünü mîrî için zabt ve kabz itdürüb min ba’d emr-i şerîfime muhâlif kimesneye inâd ve muhâlefet itdirmeyesin.

Sayfa:124-1 Hüküm:224

Bâ-hatt-ı Kadri Efendi

Silistre ve ... beğler ve kadılarına hüküm ki;

Dârü's-sa'âdetim ağası olub... Mehmed Ağa tarafından inbâ olunan İsmail Mehmed nâm mevzi'de Müslümanların himâye küllî ashâbları hâlâ mütevellisi tarafından binâsına mübâşeret olunub taht-ı kazânızdan hamama lâzım olan kereste ve tüccâr akçeleriyle tedârik olunmak için emr-i şerîf taleb eyledikleri ecilden buyurdum ki;

Vardukda müşârün-ileyhin ...tarafından taht-ı kazânuza adem varub akçeleriyle bulunmak hamam için virilen kereste taleb eylediklerinde bahâsıyla akçeler bile itdüresin ve taht-ı kazânızda dahi ticâret ve taşçıdan rızâlarıyla def' ve tedârik idüp mahal-i mezbûra getüresin ki (silik) bina itmeyüb avk ve te'hîr lâzım gelmeye bu bâbda dahi kimesne cezâ ile zulm ve ta'addî itdirmeyesin.

Sayfa:124-2 Hüküm:225

Sağ kolda bahâr koyunu olan yerlerün kadılarına hüküm ki;

Hâlâ İstanbul'da ara bâbında ziyâde müzâyaka olub ara husûsu mühimmâtdan olmağın her birinizün taht-ı tazâsında koyundan ne mikdar koyun var ise mu'accelen çıkarub her kadılıktan ne mikdar koyun gönderilür ise yarar sürciler ve nâ-bedîdleriniz ile tafir ve İstanbul'a gönderüb işbu sene-i mübârekede vâki' olan Şaban-ı şerîfin evâiline değın Südde-i Sa'âdetimde koyun emînine teslîm eylemek emr idüb buyurdum ki,

Vusûl buldukda bu husûsa bi'z-zât mukayyed olub her birinizün taht-ı kazâsında ne mikdar koyun var ise te'hîr ve tevakkuf eylemeyüb bî-kusûr ve'l-kusûr ihrâc eyleyüb defter idüb dahi yarar nâibler ve sürciler ile mu'accelen dergâh-ı mu'allama gönderüb zaman-ı mev'ûda değın dergâh-ı mu'allamda koyun emînine teslîm eylesin şöyle ki ta'yîn olunan zamana değın koyun gelmeyüb ve yâhud kusûr üzere gele nâibleriniz habes olunub ve kusûr gelen itdürülüb sâir adamlarınızla gereği konulmak mukarrerdir

ana göre tedârik idüb emrim mûcibince koyunu zikr olunan zamana değin bi't-tamâm ve'l-kemâl dergâh-ı mu'allama irsâl eyleyüb ihmâl ve müsâhaleden begâyet hazer eyleyesin.

Sayfa:125 Hüküm:226

Bâ-hatt-ı Efendi

Anadolu Beğlerbeğisine ve sancak beğlerine ve kadılarına hüküm ki;

Bundan akdem her bir beğe hitâben mutassak ve meşrûh adâletnâme-i hümâyûnum irsâl olunmub taht-ı kazânızda re'âyâ ve berâyâ ve kavâ ve bir ferd hılâf-ı şer'-i şerîf ve mugâyir-i kânûn-ı münîf ta'addî ve tecâvüz olunmayub idenler her kimler ise muktezâ-yı şer' ve kânûn üzere haklarından geline deyu muhkem tenbîh ve te'kîd olunmuş idi hâliya bahâne ile beğlerbeği ve sancakbeği ademleri ve kadılar ve subaşılar ve nâibler ve muhzırlar fukarâ ve mesâkîn ta'cîz ve tasdîk idüb niçe dürlü ta'addî itmekle zalemeye celb ve âhze bâ'is olduğu istimâ' olunur imdi her vilâyete adâletnâme gönderilmekten maksûd ol diyârda olan re'âyâ ve berâyânın vâki' olan zulm ve hayfleri görölüb muktezâ-yı şer'-i şerîf ve kânûn üzere hakları icrâ olunmak fukarâya i'âneti ve zalemeye emânet olunmaktır bu bahâne ile re'âyâ ta'cîz olunmağın eyyâm-ı adâlet encâmın kimesneye gadr ve hayf olunduğuna aslâ rızâ-yı şerîfim yokdur bu husûs sizün kuvâyâ adem-i merhametinizden ve vilâyet zabtında kemâl-i ihmâlinizden bâis olmağın gereği gibi mes'ûl ve me'âtib olmuşsızdır buyurdum ki;

Vusûl buldukda min ba'd her biriniz taht-ı hükûmetinizde bi'z-zât mukayyed olub göresiz fi'l-vâki' adâletnâme bahânesiyle fukarâya dahl ve tecâvüz idenler eğer beğlerbeği ve eğer sancakbeği ademleri ve eğer kadılar ve subaşılar ve muhzırlar ve sâirleridir her kimler ise ele getirüb muktezâ-yı şer'-i kânûn üzere haklarından gelüb zulümlerini def' ve raf' eyleyesin ve irsâl olmayan adâletnâme-i hümâyûnum mûcibince fukarâ ve re'âyâ ve berâyâ tâifesin kimse rencîde itdirmeyüb ber-vech-i adâlet ahvâllerini fermân-ı şerîfim üzere görüb hakk-ı müstehakkına vâsıl olub ol bahâne ile bir ferd dahl ü ta'addî ve celb ve ahz olunmaktan ve bi'l-cümle zalemeye himâyet olunmağın olanların müntehî haklarından gelünüb eyyâm-ı adâletimde herkes ferâğ-ı bâl ile kâr ve kesblerinde olunma sa'y ve ikdâm eyleyesin sonradan hakkına tetebbu'

olunur emr-i şerîfime muhâlefet iş olduğu istimâ‘ oluna azl ile konulmayub gereği gibi haklarından gelinür ana göre mukayyed olasin.

Sayfa:126-1 Hüküm:227

Bâ-hatt-1...

Midillü beğine ve Ayazmend kadısına hüküm ki;

Dergâh-ı mu‘allama arz-ı hâl gönderüb nefsi Ayazmend sâkinlerinden Mehmed nâm kimesne ehl-i tezvîr olub kadılar nâmına mühürler peydâ idüb bazı zâviyeleri ve cihetleri arz ile kendüye bazılarını âhara berât itdürüb bi’l-cümle tezvîrden hâlî olmayub hakkından gelinmesin lâzımdır deyu i‘lâm olunmağın mezbûrun ahvâli şer‘le görülmek emr idüb buyurdum ki;

Vardukda mezbûru ihzâr idüb dahi bu husûslardan ber-vech-i şer‘le kasr olmak üzere nüvvâb üzere on beş yıl mürûr itmeyen husûsları hasımları müvâcehelerinde şer‘le teftîş ve tefahhus idüb üzerine bâ‘is olan hukûku ba‘de’s-sübût hükm idüb alıvirdikten sonra fi’l-vâki‘ ehl-i tezvîr etdüğü zâhir olursa şer‘le lâzım geleni icrâ eyleyesin.

Sayfa:126-2 Hüküm:228

Bâ-hatt-ı Murâdi

Saklı beğine ve livâ-i mezbûrede vâki‘ olan kadılara hüküm ki;

Sen ki sancakbeğisin dergâh-ı mu‘allama mektûb gönderüb hâliyâ livâ-i mezbûrda bazı eşikyâ tâifesi zuhûr idüb elinde sarb ile yollara inüb mürûr ve ubûr iden tüccâr ve zevâribi katl ve gâret-i emvâl idüb ele götürülmesi murâd olundukda bazı serbest olan köylere varub tahassun idünüb serbest zâbitleri karyelerimiz serbestdir vakf ve havâs-ı hümâyûndur deyu mâni‘ olmağla ehl-i fesâd ve suhte tâifesi şekâvetleri göründükde olduğun bildirdüğün ecilden buyurdum ki;

Vusûl buldukda zikr olunan ehl-i fesâd tâifesi serbest re‘âyâsı olmayub âhardan fesâd ve şenâ‘at bulundukda müdde‘iler gelüb da‘vâ-yı hakk idüb ele götürülmek lâzım geldükde serbest zâbitlerinden taleb idüb alub da‘vâ-yı hak iden müdde‘iler ile şer‘-i

şerîfe ihzâr idüb şer‘le ahvâllerin görüb edâ-yı hak eylesin eğer serbest re‘âyâsından dahi ele getirüldikten sonra muharremin üzerine haram galîz sâdır olubve şâyeste veya kat‘....müstehak ola ol vakit dahi muharremin üzerine te’sir ve hükm te’hîr lâyük olub hüccet-i şer‘iyye virildikten sonra Muharrem’e mahallinde şer‘le lâzım geleni zâbitleri ile siyâsete me’mûr olanlara icrâ itdürüb hârice alub gitmeye komayub ve bedel-i siyâset deyu bir akçe ve bir habbesin aldirmayasın ve bu bahâne ile mecrûhîn neye müstehak ehl-i serbestdir evkâf-ı selâfın ve yâhud havâs-ı hümâyûnumdur yoksa zü‘emâ ve çavuş köylerimdir her kimler olursa imdi vukû‘u üzere yazub arz eylesin ki gereği gibi haklarından geline.

Sayfa:127-1 Hüküm:229

Yeniçeri ağasına hüküm ki;

Yeniçeri kullarım asitâne-i sâdetimin askeri ... nasb ve emr-i...olmağla ağaları oldukda bazı derkü virilmek ... üç nefer yayabaşına çavuşluk virilmek ve yayabaşına bölük ve ağa bölükbaşları dahi iki nefer bölük ve iki nefer ağsı vahdet nefer acemî oğlanları yayabaşlarından hulefâ iki neferine bölük iki neferine te‘âmet ve iki nefer yerine bölük birisine tımar ve sekbanlardan iki nefere bölük iki nefere tımar ve yedi solağa bölük ve on iki nefer yeniçeriye bölük ve yeniçeriler mâbeynlerinde tevzî‘ için beş yüz akçe virilmek bâbında fermân-ı kadri celilim sâdır olmağın buyurdum ki;

Vardukda sen dahi yeniçeri kullarım arasında kanun-ı kadîm mûcibince emekdâr ve ihtiyârların hizmetleri mukâbelesinde münâsib gördüğün kimesnelere vech-i meşrûh üzere olan tezvîr tezkirelerini viresin ki ana göre amel oluna.

Sayfa:127-2 Hüküm:230

Bâ-hatt-ı Ömer Efendi

Dukakin beğine ve dizdâr kadısına hüküm ki;

Kazâ-i mezbûra tâbi‘ Begeşte nâm karye sâkinlerinden olan Kukakiren oğullarıyla ve Marin Kuka ve Duç Kuka veliye Ande ve Nete andan Vakaizi ve Denliizi ve Pepeizi ve Kün Zağrebin ve Pnederbob ben nâm zimmîler yoldaşlığıyla sen

ki gemi buğday tahmîl idüb gönderüb gördüğün kal'ası neferâtı cenk ve ahvâl üzere olub yedi pâresi deryaya gidüb bir pâresi girift olunduğu i'lâm olunmağın buyurdum ki;

Vardukda bu bâbda ana göre vechle mukayyed olub mezbûr zimmîlerin ahvâllerin teftîş ve tefahhus idüb göresin fi'l-vâki' mezbûrların vech-i meşrfûh üzere küffâr-ı hâkesâra tereke gönderdikleri vâki' ise aslâ mecal virmeyüb şer'le haklarından gelesin ama habs ve hak üzere kimesyene arz ve tahsîl ile zulm olunmaktan hazer eyleyesin.

Sayfa:128 Hüküm:231

Şavşad sancağbeği Hüsrev Beğe hüküm ki;

Bundan akdem dardeyân mülki kal'alarından Gütamet kal'ası kuvve-i kâhire-i hüsrevânem ile feth olunub kabza-i tasarrufa gönderilmişken Erzurum beğlerbeğisi olan Ferhad Paşa sû-i tedbîri ile düşmen eline düşüb hâlâ inâyet-i hayy-i basîr ile girü feth ve teshîr olunmak fermânım olmağın Çıldır beğlerbeğisi olan emîrû'l-ümerâi'l-kirâm Dâvud dâme ikbâluhû baş ve buğum ta'yîn olunmağın Çıldır askeri ve Kars beğlerbeğisi umûmen askeriyle varub kal'a-i mezbûreyi bi-inâyetillâhi te'âlâ girü ve kabza-i tasarrufu getürmeleri emrim olmuştur buyurdum ki;

Vusûl buldukda müşârün-ileyh Dâvud dâme ikbâluhû sana mektûb ve adem gönderüb hizmet-i mezbûre için davet eyledikde bir an ve saat te'hîr ve terâhî itmeyüb umûmen sancağı askeriyle müretteb ve mükemmel düşman yarağı ve cebe ve çavuş ve kanun üzere cebelüler ile bilâ tevakkuf müşârün-ileyhimin yanına varub vech-i münâsib gördüğü üzere uğûr-ı hümâyûnda hizmet ve yoldaşlıkda müşârün-ileyh sana mektûb ve adem gönderüb hizmet-i mezbûreye da'vet eyledikde bilâ tevakkuf sancağı askeriyle varub mülâkî olmayasın envâ' inâyet mazhar olunmağın göresin ana göre mukayyed olasın.

Bir sûreti... beğine sancağı askeri ile aşîret beğlerine

Bir sûreti Levane beği...beği sancağına tâbi' Arnavudve yayalarınla

Bir sûreti ...beği mirlivalığa

Bir sûreti yaya ve...yaverler...

Bir sûreti Mushu Beği Süleyman beğe zü‘emâ ve erbâb-ı tımarınla cümle dört yüz eri ademlerinle

Bir sûret ...beği Mustafa beğe yaya ve reznâverlerinle cümle dört yüz mikdarı ademlerinle

Sayfa:129-1 Hüküm:232

Ardahan sancağı beği Mustafa dâme izzuhûya hüküm ki;

Hâlâ Kôri beğlerbeğiliği âhara virilmekle beğlerbeği olan Mustafa dâme ikbâluhû kal‘adan çıkub gidüb kal‘a hâlî kaldığı i‘lâm olunmağın sen mu‘accelen kal‘a-i mezbûreye varub hâlâ beğlerbeği olan varınca sen Kôri muhâfazasında olmak emr idüb buyurdum ki ,

Vusûl buldukda fi’l-vâki‘ müşârün-ileyh Mustafa Kôri kal‘asından çıkup gitdüğü vâki‘ ise emr-i celîlü’l-kadrim mûcibince sen mu‘accelen kal‘a-i mezkûreye varub kul tâifesiyle muhâfazada olmak ayyânen bi-inâyetillâhi te‘âlâ a‘dâ tarafından kal‘aya zarar ve gezend erişdirmekden ziyâde ihtiyât eylesin husûs-ı mezbûr mühimmât-ı umûrdandır ihmâl ve müsâhele eylemeyesin.

Sayfa:129-2

ÜZERİ ÇİZİLEREK İPTAL EDİLEN HÜKÜM

Sayfa:130 Hüküm:233

Bâ-hatt-ı hümayûn

Mısır beğlerbeğisine hüküm ki;

Mekke-i Mükerreme ve Haremeyn-i şerîf ser-muhâliye içinde sah ve kat ve deyyan direklerinin ertüvâ-yı cülûs-ı hümayûnum vâki‘ oldukda tecdîd olunmak âlişân-ı hasene-i şehinşâhımdan iken arz-ı ...fâiz olunur ve arz olunub tecdîdi hasr olunmayub atîk örtüler ile puşîde kalmak ve onlardan mâ‘adâ südde-i şerîfe kalacak olan hakkında İbrahim Halil aleyhi’s-sâlavâtü’s-selâm makâm-ı şerîfinin sakkında ziyâde köhne olmak üç yüz aded mikdarı olmak ile furuht olunmasın kâbil olduğu i‘lâm olunub bu makûle tecdîd virdim mâ ba‘dinden mukaddemâ...tedârik olunugelmek bâbında kadîmden

olduğu üzere...hüsrevâneme arz olundukda mezkûr.ve zikr olunan makâm-ı şerîfin say'î müceddeden terkîm ve tecdîd olunmağıçün (silik) sâdır olmuşdur vardukda aslâ te'hîr ve tevakkuf itmeyüb zikr olunan perdeleri ve makâm-ı sârkenin müskafını olıgelen âdet üzere tecdîd ve terkîm itdürüb vakt ü zamanı ile itmâma irişdürüb...itmemek devâm ve sebâtına bâ'is sa'âdet-i dâreyn azm olduğunda yokdur bu (silik) ne vechle tedârik idüb ve emr-i hümâyûnum ne minvâl üzere itmâma irişdüresiz ale't-tafsîl yazub arz eyleyesiz ammâ ...ile lâzım ve kifâyetden ziyâde mal telef ve isrâf olunmakdan ictinâb üzere olasız.

Sayfa:131-1 Hüküm:234

Budin beğlerbeğisine hüküm ki;

Vilâyet-i Budin'de olan umûmen kılâ'ın hizmetlerinde mukîm ne mikdar neferât var idüğü ma'lûm olmak mühimmâtdan olmağın dergâh-ı mu'allam çavuşlarından Ahmed Çavuş mübâşeretiyle bu kılâ' alınmak emr idüb buyurdum ki;

Vardukda umûmen kılâ'da hizmetlerinde mukîm ne mikdar neferâtdır müşârün-ileyh çavuşum işbu şerîfiyle defter idüb arz eyleyesin.

Sayfa:131-2 Hüküm:235

İstanbul kadısına hüküm ki;

Hâlâ koyun emîni olan Mustafa Çavuş mektûb gönderüb bundan akdem doksan üç senesinde İstanbul bevezistânın dâhilinden ve hâricinden bir kasab ve rum keferesinden bir kasab ve Galata frenginden ve Rumundan bir kasab ve kara (silik) ve ermeni tâifesinden bir kasab ve Yahudi tâifesinden iki kasab ihrâc oluna deyu sâbıkan İstanbul kadısı arz eyledikde ihrâc olunub lakin virilen akçe zâyi' olmak ile cümle Müslümanlar akçe cem' idüb tabağ tâifesine virüb hâlâ Müslümanlar cem' itdüğü üzere umûmen Rum tâifesinden dahi cem' eylemek için dergâh-ı âlî çavuşlarından Sefer Çavuş mübâşeretiyle cem' olunmak bâbında emr-i şerîfim ricâsına arz itmeğın buyurdum ki;

Vardukda mezkûr çavuşum mübâşeretiyle hâlâ Müslümanlardan cem‘ olunan akçe üzere Rum tâifesinden dahi hak ve adl üzere tahammüllerine göre kasab ve...içün akçe cem‘ itdükde sen ammâ mukayyed olasın ki ahz ve celb ile tahammüllerinden ziyâde akçe kifâyet olunmasın îsal olunmaya.

Sayfa:131-1 Hüküm:236

Hersek beğine hüküm ki;

Hâlâ livâ-i mezbûrda ...

Sayfa132-1 Hüküm:237

Bâ-hatt-ı Kadri Efendi

Yalakâbad ve Karamürsel kadılarına hüküm ki;

Kadılıklarınızda bazı ehl-i fesâd zuhûr idüb Müslümanların yolları çıkub emvâl ve erzâk alub ve nicelerin dahi katl itdürüb ele getirülmeğe mübâşeret olundukda...itmeyüb fesâde şürû‘ itdüklerinde bildürdiğin ecilden mezbûrların ahvâli şer‘le görölüb inkıyâd eylemezler ise demâları olmak üzere yanına tarîk-i kâh ele getirülmek emr idüb buyurdum ki;

Hükm-i şerîfim dergâh-ı mu‘allam çavuşlarından Mehmed çavuş oldukda bu bâbda gereği gibi mukayyed olub mezbûrların ahvâlleri görülmek için mukaddemâ şer‘a da‘vet olundukda fi’l-vâki‘ arz eylediğiniz üzere mezbûrun inkıyâd-ı şer‘ itmeyüb muhâlefet idüb fesâde mübâşeret iderlerse damları (silik) olmak üzere mezbûrları bâb (silik) Çavuş mezbûr mübâşeretiyle ele getirüb ahvâllerin hasımları müvâcehelerinde hak üzere teftîş ve tefahhus üzere göresin şöyle ki mezbûrların vech-i meşrûh üzere fesâd ve şenâ‘atleri müvâcehe ide sâbit ve zâhir olursa ba‘de’s-sübût ashâb-ı sâdır alıvirildikten sonra ehl-i fesâd sipâhî tâifesinden ise habs idüb arz eylesin vekilleriyle (?) ehl-i fesâda aslâ ruhsat virmeyüb tahtü’ş-şer‘ levâzım ikrâr idüb amâ hîn-i teftîşde hak-ı sarîha tâbi‘ olub arz ve...veya celb ve ahziyle hılâf-ı vâki‘ tefahhus itdürüb (silik) olunmakdan hazer idüb câdde-i hakdan tekvîl eylemeyesin.

Sayfa:132-2 Hüküm:238

Budin beğlerbeğisine hüküm ki;

Sen ki kadı mevlânâ İsmail zîde fazluhû Südde-i Sa‘âdetime mektûb gönderüb mukaddemâ dergâh-ı âlî nüvvâblarından Mehmed zîde kadruhû Kendiye ve Yertzini beğine hitâben emr-i şerîf vârid olub mazmûnunda mukaddemâ İskenderiye mukâta‘asına ber-vech-i iltizâm nâzır olub tahvîli tamam olan Derviş nâm kimesne Dersa‘âdet’e ihzâr olunub zimmetinde seksen yükden ziyâde mâl-i mîrî olmağın kendüsinden ve küfelâsından ve mübâşirinden bî-kusûr cem‘ ve tahsîl olunmak fermân olunub livâ-i mezbûr beği olan kıdvetü’l-ümerâi’l-kirâm Feridun tâle izzuhû dahi emr-i şerîf mücibince meblağ-ı mezkûrun tahsîline mübâşeret ve mübâderet iken mîr-i müşârün-ileyhe Bosna cânibine sefer emr olunmağla zikr olunan mâl-ı mîrînin tahsîli avk ve te’hîrden hazer olunmak lâzım gelür deyü mîr-i müşârün-ileyhe seferden kalmak ricâsına arz itmeğın buyurdum ki;

Vusûl buldukda göresin mîr-i müşârün-ileyhin arz olunduğu üzere mîr-i sefer-i mezbûrdan kalması mâl-i mîrîye infâ...seferden alıkoyub tenbîh ve te’kîd eylesin ki livâ-i mezbûrun alay beği Bosna serhaddine götüre ki sipâhiler varub Bosna serhaddinde beğlerbeği vech ve münâsib gördüğü üzere olunub ve mîr-i müşârün-ileyhe mâl-ı mîrî tahsîline ammâ mîr-i müşârün-ileyh mâl-i mîrî tahsîline...itdikden (silik)

Sayfa:133-1 Hüküm:239

Bâ-hatt-ı Yahyâ Efendi

Kayseriye ve Göstere kadılarına hüküm ki;

Hâlâ Kayseriye sancağındaki Dâvud ve dergâh-ı mu‘allama i‘lâm gönderüb livâ-i mezbûrun ehl-i fesâd ve eşkiyâdan ziyâde olub zabtiden ve tasarruf bâr mevâkine hâsıl yazılmışken hâlâ mîr-i müşârün-ileyhin subaşıları ve ademleri lâzım olub kurâ ve nevâhiye çıkdıklarında ahâlisi şubaşılar kurâ ve nevâhiye çıkmaya emr yokdur mâni‘ emr olmağla ehl-i fesâdın haklarından gelinmek gününden fesâd ve şenâ‘atleri ezdiyâd üzere olduklarını bildirüb imdi ehl-i fesâd ve şenâ‘ate ruhsat virilmek kat‘â cayiz degildür anun gibi livâ-i mezbûrda zuhûr iden ehl-i fesâd ile gelüb şer‘le görülmek emrim husûsan mirlivâ oldukda livâsında zuhûr iden ehl-i fesâdı ele getürüb

haklarından gelmeğe me'mûr iken ademlerine ol vechle şer'â ve kânûna muhâlif ta'arruz olunmamak aslâ yokdur buyurdum ki;

Vusûl buldukda bu bâbda mukayyed olub anun gibi lâzım olub mûmâ-ileyhimin ademleri kurâya ve nevâhîye çıkdıkları taht-ı hükûmetinizde olanların ehl-i fesâd ve şenâ'atde eğer ...tâifesidir ve eğer garîbdir ele getürüb da'vâ-yı hak idenler ile meclis-i şer'â berâber idüb şer'le haklarında lâzım geleni edâ eylesin ammâ bu bahâne ile kendü hâlinde olan matlûblara ve sâiri şer'â ve kânûna ve fermân-ı hümâyûnuma mugâyir iş olunmakdan ziyâde hazer eylesin.

Sayfa:133-2 Hüküm:240

Vilâyet-i Göstere varınca deryâ kenarında vâki' olan beğlere ve kadılara hüküm ki;

Hâlâ...melikleri elçisi asâkîrim gelüb bazı mesâlih-i mîrî ve hazîne getürmekçün ol cânibe gönderilmişdir buyurdum ki;

Hükm-i şerîfimle gönderdiğin ve gelürken her kangunuzın taht-ı hükûmetine dâhil olursa kendüsine ve asakiri olan esbâb dahi yedine (silik) dahl ve âdet itdürmeyüb lâzım ve mühim olan ve sâir mühimmât ve maslahatların akçe ile tedârik idüb bu yolda varub olıgeldikten emin ve sâlim geçirüb müzâyaka çekdirmeyüb kemâl-i akl üzere gelüb Asitâne-i sa'âdetime vâsıl olalar.

Sayfa:134-1 Hüküm:241

Üsküdar kadısına hüküm ki;

Südde-i Sa'âdetime mektûb gönderüb Üsküdar sâkinlerinden ve Üsküdar'a tâbi' Bulgurlu nâm karyeden cem'-i gafîr şer'-i şerîfe gelüb karye-i Bulgurlu kurbünde vâki' olan Küçek nâm mevzi'de Üsküdar'a gelince olan mahallerde kadîmden mîrî koyundan gayrı yürüyügelmiş değil iki hâlâ hâricden bazı kimesneler koyunun getürüb zikr olunan mahallerde olan firârlarımız ve mezâri'imiz çekinüb firarlarımız nâ-bedîd idüb ve ekinlerimizi yeydirüb küllî zarar ve ta'addî iderler deyu tazallüm itdikleri arz eyledüğün ecilden buyurdum ki;

Vardukda bu bâbda kadîmden olıgeldüğü üzere amel idüb kadîmden olıgelen muhâlif mîrî koyundan gayrı hâricden kimesnelerin koyunların yürütmeyesiz.

Sayfa:134-2 Hüküm:242

Kastamonu sancağında vâki‘ olan kadılara hüküm ki;

Hâlâ Kastamonu sancağı beği Mahmud dâme izzuhû ile Kastamonu müfettişi dergâh-ı mu‘allama mektûb gönderüb livâ-i mezbûrun ehl-i fesâd ve suhtesi ve sâir eşkiyâsı ziyâde olub zâbiti asîr iken mîr-i müşârün-ileyhimin ademleri ve subaşları lâzım olub kurâ ve nevâhîye çıkdıklarında ahâlîsi elimizde emrimiz vardur deyu her yerine adâletnâme-i hümâyûnun sûreti ellerine alub mazmûn-ı şerîfi bilmedin vârid olan adâletnâme-i hümâyûn mûcibince ve ve cinâyetden mu‘âf olduk biz ve mâ‘adâ dergâh-ı mu‘allam çavuşlarından Ramazan Çavuş muhkem darb idüb ve sâir emvâl-i mîrî tahsîlinde olunan envâ‘-ı hakâret eyledükleri arz etmişler imdi ehl-i fesâd ve şenâ‘atime ruhsat virilmek kat‘â câiz değildir ânun gibi livâ-i mezbûrda zuhûr iden ehl-i fesâd eğer suhte tâifesidir ve eğer gayrıdır ele getürüb ahvâlleri şer‘le görülmek emr-i mühimmâtandır husûsan mirlivâ olanlar taht-ı livâsında zuhûr iden ehl-i fesâdı ele getürüb haklarından gelmeğe me‘mûr iken ademlerine ol vechle şer‘a ve kânûna muhâlif ta‘addî ve ta‘arruz itmemeniz asl ... buyurdum ki;

Vusûl buldukda bu bâbda her biriniz mukayyed olub ânun gibi lâzım olub mîr-i müşârün-ileyhimin subaşları ve sâir âdemleri ve kurâ ve nevâhîye çıkdıklarında hükûmetinizde vâki‘ olan ehl-i fesâdın suhte tâifesidir ve eğer gayrıdır hüsn-i tedârik ile ele getürüb da‘vâ-yı hak idenler ile beraber emr-i şer‘le haklarında lâzım geleni edâ eylesin ammâ bu bahâne ile mîr-i müşârün-ileyhimin subaşları ve sâir âdemleri şer‘a ve kanûna ve fermân-ı hümâyûnuma mugâyir yerde zulm ve ta‘addî itdirmeyesiz.

Sayfa:135-1 Hüküm:243

Estergon beğine hüküm ki;

Dergâh-ı mu‘allama mektûb gönderüb livâ-i mezbûr serhad olmağla serhade müte‘allik bir hizmet vâki‘ oldukda livâ-i mezbûrun zü‘emâ ve erbâb-ı tımar ve sâir

nefer mukayyed olub kendi süvari ve ...gezüb bu sebeb ile hizmet-i mühime edâ olunduğun bildürdüğün ecilden buyurdum ki;

Vusûl buldukda livâ-i mezbûr alay beğisi ve zü'emâ ve erbâb-ı tımarına muhkem tenbîh eylesin ki serhadde müte'allik bir hizmet vâki' olub cem'iyet için hükm-i şerîfim vârid oldukda bilâ-tevakkuf yanına cem' idüb hükm-i hümâyûnuma mugâyir kimesneye muhâlefet itdürmeyesin.

Sayfa:135-2 Hüküm:244

Trablusgarb beğlerbeğisine hüküm ki;

Sâbıkan Trablusgarb beğlerbeğisi emîrû'l-ümerâi'l-kirâm Mehmed dâme ikbâluhû dergâh-ı mu'allama mektûb gönderüb nihâyetine huruc iden eşkiyânın def' ve rahf'ı için vilâyet-i Trablusa vardukda cem'an Trablusgarb kulları uğûr-ı hümâyûnumda envâ'-ı... voyvoda getirüb ol diyarları tâife-i bâğiyenin ellerinden halâs idüb re'âyâ ve berâyâ kemâl mertebe emr olunan üzere âsûde hâl olmadıkları küllî yoldaşları müşâhede olunub gece ve gündüz muhârebe ve cenk ve cidâlden bir ân hâlf olmağın gereği gibi ve murâd itdikleri zuhûre getüresin deyu i'lâm eyledi imdi şimdiye değün ol serhadlerde gazâ ve cihâd üzere olan kullarımdan me'mûl ve melhûz olan bu makûle âsâr-ı hamiyet ve netâyic pesvende idiği zuhûra getürmüşler yüzleri ağ olsun envâ'-ı enzâr-ı aliye-i hüsrevâneme mazhar olmuşlardır min ba'd dahi uğûr-ı hümâyûnumda hıfz ve hirâset-i memlekete müte'allik ve mücedden merdâne oldukların emr idüb buyurdum ki ;

Vardukda bu bâbda bi'z-zât mukayyed olub beğlerbeğiliklere tâbi' olan kul tâifesinden gereği gibi...virüb dâimâ uğûr-ı hümâyûnumda dîn ü devlet-i hüsrevâneme olan cumhûr...envâ'-ı yüz aklıkları zuhûra getürmek bâbında aslâ...itmeyüb yararları (silik) olmayub âtıfet olan kul tâifesini vukû'u üzere Asitâne-i sa'âdetime arz eylesin ki yoldaşları mukâbelesinde envâ'-ı (silik) âlişânıma mazhar olub behremend ve bermurâd olalar.

Sayfa:136 Hüküm:245

Bâ-hatt-ı Yahyâ Çelebi

Dergâh-ı mu'allam çavuşlarından Ferid Çavuş'a hüküm ki;

Rodoscuk kadısı Abdülvehhâb südde-i sa'âdetime mektûb gönderüb senin için müstakîm ve hizmetkâr ve ehl-i vükûf dekâr-ı güzârdır deyu Rodoscuk iskelesinin hıfz ve hırâseti sana sipâriş olunmak ricâsına arz itmekte buyurdum ki;

Vusûl buldukda Rodoscuk iskelesinin hıfz ü hırâsetinde olub eğer deryâdan ve eğer gemiyle gelen tereke ve sâir zehâiri âhara salıvirmeyüb vealdırmayub İstanbul'a irsâl ve îsâl eylesin bu husûsda gereği gibi basîret ve ityân üzere olub gaflet ile Rodoscuk'a gelen tereke ve sâir zehâiri muhtâdlara (?) aldirmakdan ve İstanbul'dan gayrıya gitmekden begâyet ihtirâz idesin şöyle ki ihmâl ve müsâhelenin def'i ile gelen zehâiri madrabazlar alub ve yâhud âharın getürdüğü i'lâm olunan çavuşluğun almağla konulmayub

Sayfa:137 Hüküm:246

Özi ve Akkirman beğine hüküm ki;

Hâlâ ol câniblerde kazak eşkiyâsının nev'â hareketleri olduğı i'lâm olunub a'dâdan gaflet câiz olmamağın Nigbolu ve Bender beğlerine hükmi hümayûn gönderilüb ânun gibi küffâr-ı hâkesârın hareketleri mukarrer olub bize ol cânibden karyâlarıcı gelür ise te'hîr ve tevakkuf eylemeyüb müretteb ve mükemmel düşmen yarağıyla varub irişüb ittifâk ve ittihâd ile bi-avnillâhi te'âlâ fesâd ve şenâ'atlerin def eylemek için şimdiden tenbîh ve te'kîd olduğundan mâ'adâ bu bâbda dahi Rumili beğlerbeğisine mü'ekked hükmi şerîf gönderilmiştir imdi a'dâ-yı dînin fikr ü hîlesinden gaflet eylemeyüb dâimâ basîret ve ityân üzere olub a'dâ tarafına yarar câsuslar gönderüb fikr-i fâsid ve hayâl-i kâsirlerinden haber alub fi'l-vâki' Akkirman ve Özi tarafına müstevlî olmak ihtimâli olur ise müşârun-ileyhim beğlere mektûb ve âdem gönderüb mu'accelen getürdüb bi-inâyetillâhi te'âlâ fesad ve şenâ'atlerin def eylesin eğer düşmen çokluk olub biz def eylemeye mecâl olmaz ise Rumili beğlerbeğisine mu'accelen mektûb gönderüb bu husûs-ı i'lâm eyleyüb müşârun-ileyhimin mu'âveneti kemâl-i ittifâk ve ittihâd ile inâyet-i hak celle ve âlâ ile fesâd ve şenâ'atlerin def ve raf

idüb memleket ve vilâyeti gereği gibi hıfz ü hırâset ve zabt ü siyânet eylemek emrim olmuştur buyurdum ki;

Vusûl buldukda bu bâbda gaflet eylemeyüb tamâm basîret ve ityân üzere olub düşmen tarafına yarar câsuslar gönderüb re'y ve tedbîrâtından haber alub fi'l-vâki' Özi ve Akkirman tarafına müstevlî olmak ihtimâli var ise te'hîr ve tevakkuf eylemeyüb müşârun-ileyhim beğlere mektûb ve âdem gönderüb mu'accelen ol cânibe getürüb dahi ittifâk ve ittihâd ile inâyet-i Hak-ı nasîr ile fesâd ve şenâ'atlerini def' ve raf' eyleyesin ânun gibi düşmen çokluk olub biz def' itmeği imkân yoğise ber-vech-i isti'câl Rumili beğlerbeğisine mektûb ve âdem irsâl eyleyüb müşârun-ileyh ile haberleşüb dahi müşârun-ileyhimin mu'âveneti ile vahdet el virüb mahal iktizâ itdüğinden sonra avn ve inâyeti ile fesâd ve şenâ'atlerini def' ve raf' eylemeği say'-i yelî' ve cehd-i zelî derîğ eyleyesin el-iyâzu billâhi te'âlâ ihmâl ve müsâhele ve sû-i tedbîr ile bir mahalle a'dâdandır zikrinde erişdikden sonra hazer eyleyesin ve Leh kralı ile mâbeynde sulh ü salâh ve ahd ü emân vardır düşmen cüz'î olub bu husûsa me'mûr olan beğler ile siz def' eylemeği imkân ve Rumili beğlerbeğisine ol cânibe getürdikleri Leh vilâyetine gadırğa virdikden begâyet hazer eyleyesin.

Sayfa:138-1 Hüküm:247

Süleyman Çavuş'a virildi

Fî 15 h. sene elf

Kefe beğlerbeğisine ve kadısına hüküm ki;

Ol câniblerde İstanbul sahîresiçün cem' olunan (silik)iki bin sekiz yüz adem mevcûd olduğın i'lâm olunmağın zikr olunan sâde yağ cem'an ale't-ta'cîl kemâl-i tahmîl itdürülüb İstanbul'a göndermeğın emr idüb buyurdum ki;

Vardukda te'hîr itmeyüb mevcûd olan ol mikdar yağlarım ve ravgan-ı sâdei kemâl-i tahmîl itdürüb doğru İstanbul'a göndresin ve min ba'd on iki akçe üzere aldırub saydırub emr-i şerîfime mugâyir ziyâde ve nokdan üzere mukâbil olunmakdan hazer eyleyesin bu bâbda cenâb-ı...Gazi Giray Han dahi mukâbeleğe dah nâme-i hümâyûn irsâl olunmuştur bu bâbda anlar ile dahi müşâvere idüb emr-i şerîfimin icrâsında dakîka fevt itmeyesin.

Sayfa:138-2 Hüküm:248

Budin beğlerbeğisine hüküm ki;

Sâbıkan Budin beğlerbeğisi Sinan mektûb gönderüb Ubudar nam hisardan iki yüz mikdarı küffâr-ı hâkesârın atları yolda inüb fesâd ve şenâ‘at üzere oldukları ecilden üzerlerine adem gönderilüb varub mülâkî olduklarında muhkem cenk ve cidâl eyleyüb bi-inâyetillâhi te‘âlâ asker eyledim mansûr ve muzaffer ve a‘dâi liyâm-i makhûr ve mukarrer olub iki borı ve alay bayraklarıyla elliden ziyâde diri kâfir dutulub nicesi kılıçdan geçüb diri dutulanlar Südde-i sa‘âdetime gönderilmek üzere bildirildüğü ecilden buyurdum ki ;

Vardukda bu bâbda mukayyed olub muhârebe-i mezbûrede münhezim olub diri dutulan elli nefer kâfirleri ber-vech-i isti‘câl südde-i sa‘âdetime irsâl eyleyesin ve sen dahi küffâr-ı hâkesâr üzere ve basîret ve dâimâ gaflet üzere olmayub ihmâl ve müsâhele ile memâlik-i mahrûsama bir mahal...

Sayfa:138-3 Hüküm:249

İnegöl ve Alaşheir kadısına hüküm ki;

Yıldırım Han Medris ile Alaşehir kadısı südde-i sa‘âdetime mektûb gönderüb kazâ-i İnegöl’de nâib olan Bekdaş Fakih mukaddemâ fukarâya hılâf-ı şer‘-i şerîf zulm ve ta‘addî itmeğın nâib olmaya deyu emr-i şerîf virilmiş iken mezbûr eslemeyüb gerü nebâbet idüb fukarâya hılâf-ı şer‘-i şerîf zulm ve ta‘addî eyledüğün a‘yân-ı vilâyet haber virmişdir deyu arz idüb zulm ve ta‘addî eyledüğü sicil ve hüccet olunduğı i‘lâm olunmağın mezbûr nebâbetden raf olunmasın emr idüb buyurdum ki;

Vardukda emrim üzere mezbûre min ba‘d nebâbet itdirmeyesin esleyüb gerü nebâbet eyleyüb Müslümanlara hılâf-ı şer‘-i şerîf zulm ve ta‘addî iderse arz eyleyesin ki muhkem hakkından geline.

Sayfa:139-1 Hüküm:250

Bâ-hatt-ı... Efendi

Beğlerbeğisine ve kadısına da'vâ-yı hak idenler ile beraber olub edâ-yı hükmi-şer' ideler

Karaman beğlerbeğisine Ürgüb ve Niğde kadılarına hüküm ki;

Niğde sancağıbeği Mustafa dâme izzuhû mektûb gönderüb Ürgüb kazasında sâkin olub dergâh-ı mu'allam çavuşlarından olan Hüseyin Çavuş'dan ulemâ ve sulehâ ve fetvâdan cem'-i gafîr gelüb takrîr-i merâm idüb mezkûr Hüseyin Çavuş kâh müfettişim ve kâh emr ile mübâşirim deyu re'âyâ ve berâyânın cezâ emvâl ve erzâkın (silik) bir iki kimesnei hılâf-ı şer' salb eyleyüb ve iki kıt'a muhkem darb idüb ol darbden fevt olub ve köpri binâ iderim deyu vilâyete ademler tevzî' idüb kimesneden akçe alub itlâk idüb ve fakîr olanları işledüb akçe vermeyüb hakların kesüb Niğde beğlerbeğisi Mehmed dâme ikbâluhûnun hakları gelür deyu fukarâdan küllî zahîre bey' eyleyüb bir akçe ve bir habbe vermeyüb bu makûle zulm ve ta'addînin ve bu tazallüm eylediklerini arz itmeğın buyurdum ki;

Vardukda mezkûr şer'-i şerîfe ihzâr idüb da'vâ-yı hak idenler ile mürâkî' eyleyüb dahi şer'le kasr olmayub on beş yıl bilâ-gadr-i şer'î terk olunmayan davaların müvâcehesinde hak üzere dikkat ve ihtimâm ile teftîş ve tefahhus idüb göresin fi'l-vâki' arz olunduğı üzere fetvânın hılâf-ı şerîf emvâli katl olub ve katl-i nefis ile bi-hasebi'ş-şeri'ş-şerîf sâbit ve zâhir olursa ashâb-ı hukûka ba'de's-sübût müteveccih olan hakların bî-kusûr hükm idüb alıvirdükden sonra üzerine ne makûle mevlâ sâbit ve zâhir olursa mufassal ve meşrûh yazub arz eylesin ammâ hîn-i teftîşde hüsn üzere olub tezvîr ve şuhûd-ı hazer eyleyüb kaziyede medhali olmayanları dahl itdürmeyüb ve aslâ begâyet meyl ve mehâb itmeyüb hak-ı sarîha tâbi' olub hılâf-ı vâki' kaziyeye arz olunmaktan ihtirâz eylesin.

Sayfa:139-2 Hüküm:251

Anadolu beğlerbeğisine ve Elmalu ve Kalkanlu kadılarına hüküm ki;

Sen ki mîr-i mîrânsın bi'l-fi'il Kalkanlu kadısı ve sâbıkan Evlana kadısı ile südde-i sa'âdetime mektûb gönderüb livâ-i Yeni'de bazirgân nâm karye sipâhi olan Yusuf

dâimâ fesâd ve şenâ'at üzere olub karye-i mezbûre halkının emvâl ve erzakların gâret ve nicelerin muhkem darb itmekle katl idüb ve şer'le da'vâsı için emr-i şerîfî îrâd iden Sun'ullah nâm kimesnenin elinden emr-i şerîfim alub emr-i şerîfime itâ'at itmeyüb hakları üzere olub ve almış üç madde-i fesâdı sicil ve defter olunduğun bildirdüğün ecilden mezbûrun tımarı âhara virilmiştir şer'le teftîş olunmak emr idüb buyurdum ki;

Vardukda mezbûrı ihzâr idüb dahi sicil olunan (silik) hukûku ba'de's-sübût hükm idüb ashâbına alıvirdikden sonra...

Sayfa:140 Hüküm:252

Fi'l-ahad

Fî 2 câ sene elf

Dubrovnik beğlerine hüküm ki;

Mukaddemâ Malta'da esîr olan otuz nefer müslümanların tahlîsiçün mîrî esîrleri Dobra ve Niki de altı nefer esîr irsâl olunub Müslüman esîrleri bi't-tamâm berû yakaya geldikten sonra zikr olunan altı nefer mîrî esîrler ol cânibe gönderilmek emrim olmuş idi hâliyâ ol otuz nefer Müslümanlardan ancak on üç nefer Müslüman gelüb mâ'adâsı gelmediği i'lâm olunmağla esir olan Müslümanlar bi't-tamâm beru yakaya gelince zikr olunan altı nefer mîrî esîr öte cânibe gönderilmeyüb ve ol cânibden halâs olan on üç nefer Müslümanlar bu cânibe irsâl olunmak em idüb buyurdum ki;

Vardukda bu bâbda her biriniz gereği gibi mukayyed olub öte cânibden zikr olunan Müslümanlar bi't-tamâm halâs olub gelince zikr olunan altı nefer mîrî esîrleri göndermeyüb kendü göre zabt eylesin ve halâs olub gelen Müslümanları ale't-ta'cîl bu cânibe irsâl eyleyüb ihmâl eylemeyesin şöyle ki emrim mûcibince zikr olunan otuz nefer Müslümanlar bi't-tamâm gelince bildiresin gönderüb altı nefer kâfiri bir vechle halâs eylesin sonra özüdür makbûl olmaz kimesneye mugâyir iş iddirmiş olursun ana göre mukayyed olasin.

Sayfa:141 Hüküm:253

Anadolu beğlerbeğisine hüküm ki;

Birkaç sene diyar-ı şark taraflarına sefer olmağla zü'emâ ve erbâb-ı tımar arasında mahlûl tımarlar husûsunda da'vâ ve nizâ' olub südde-i sa'âdetime gelüb tazallüm idenlere ahkâm-i şerîfe virilüb ahvâllerin hak üzere göresin deyu fermân-ı hümâyûnum olmağla varub eyledikde iki cânibin arz-ı temessükleri getürdi deftere tastîr idüb hak giymek idüğü zâhir olmadığın zabt için kadıllara mektûb virdükleri icrâ-yı hak itmeğin taraf-ı âhara zulm olunduğı ma'lûm-ı hümâyûnum olmuşdur imdi bu makûleler umûrdan ihmâl idüb sana virilen emr-i şerîfimde ne fermân olunduğın bilmedin ve hak kangı tarafda idüğü ma'lûmun olmadığın kadıllara mektûb virmek ...beğlerbeğinin muktezâsı ne idüğün (silik) lâzım gelür buyurdum ki;

Vardukda müretteb südde-i sa'âdetimden sana ve re'âyâ mestûr olan nizâ' ne makûle husûsudur nizâ'ları gitmekle ...iki sahiha...üzerinde beraber iden tarafeynin hak husunun olduğı zâhir olduklarından sonra (silik) için (silik) mücerred hak üzere görünmek fermân olunan husûsu göresin hak zâhir olmadı mektûb virmeyüb ana göre mukayyed olasın.

Bir sûreti Karaman Bir sûreti Sivas Bir sûreti Mar'aş Bir
sûreti Haleb

Bir sûreti Şam Şehrizol Erzurum Raka Diyarbekir ve gayruhum.

Sayfa:142-1 Hüküm:254

Dergâh-ı âlî çavuşlarından Hasan Çavuşa hüküm ki;

Mahrûsa-i İstanbul'a getirülecek Haleb koyunları etrâfa dağılmayub cümlesi görölüb sürüleri akr (?) olunub doğru İstanbul'a gönderilmek mühimmâtdan olmağın sen kuzçağaz nâm karyeye varub oturub hizmet-i mezbûrede ihtimâm itmek emr idüb buyurdum ki;

Vardukda rûz-ı kasımdan evvel mahal-i mezbûra varub anda oldukda rûz-ı kasıma değin gelen koyunlar sürülerin akr idüb ve doğru İstanbul'a gönderesin etrâfa perâkende

olmasından ziyâde hazer eyleyesin şöyle ki memâlik ve yahud Haleb (silik) ile koyun etrâfa perâkende olursa hakkından gelinür bilmiş olasn.

Sayfa:142-2 Hüküm:255

Bâ-hatt-1...

Sinob kadısına hüküm ki;

Kalyon reislerinden Nasuh Reis südde-i sa'âdetime gelüb bundan akdem kazâ-i mezbûrda müceddeden inbâ olunan kalyon binâsına me'mûr olan dem reisi bi-emrillâhi te'âlâ deryâyâ gark olmağın kalyon-ı mezbûrun kerestelerin kat' iden re'âyâ ve mekârîler inâd idüb ve kereste kesilen yerlere bazı kimesneler olıgelene muhâlif dikkat itdüklerin bildirmek kadîmden olıgeldiği üzere itdürilmek emr idüb buyurdum ki;

Vusûl buldukda bu bâbda gereği gibi dikkat ve ihtimâm idüb husûs-ı mezbûrda kadîmden olıgeldiği üzere akçeleri ile kalyon-ı mezbûr binâsına ikdâm ve ihtimâm idüb ammâ kereste kat' iden kimesneler ve mekârîler te'yîr olunub ve akçeleri virmemekle ta'addî olunmakdan begâyet hazer idesin.

Sayfa:142-3 Hüküm:256

Sedrekapsi kadısına hüküm ki;

Vilâyet-i Sedrekapsi Selanik keferesinin dokuz yüz doksan tarihinde vâki' olan haracları cem'ine me'mûr olan dergâh-ı mu'allam çavuşlarından Mustafa Çavuş'un zimmetinde beş yüz alınmak bin sekiz yüz seksen beş akçem bâkî olub tahsîl için mâliye tarafından mufassal hükm-i şerîfim virilmeğın ol emr-i şerîfim mûcibince amel olunmasın emr idüb buyurdum ki ;

Vardukda bu bâbda ana göre vechle mukayyed olub mâliye tarafından virilen hükm-i şerîfim mûcibince mezbûr çavuşun zimmetinde olan bekâyâyı tahsîl itdürüb hilâfına zarar getürmeyesin şöyle bilesin ta'allül ve nizâ' zarâr tasaddî

Sayfa:143 Hüküm:257

Mustafa Çavuş'a virildi

Engürüs kadısına hüküm ki;

A'lemü'l-ulemâi'l-müsehharîn Hoca Sa'deddin edâmallâhu te'âlâ fezâiluhûnun mahrûsa-i... gelen kalyonlardan bir kalyonda sandık içinde on dört cild kitabları ve bir büyük hânı ve Mısır alacaları ve mihyâr ve tesmîr olub İstanbul'a gelürken bi-hikmetillâhi te'âlâ cezîre-i mezbûra geldikde kaldıye urub pârelenmeğin zıkr olunan kalyon evvel müşârun-ileyhin zıkr olunan eşyâlarıyla sâir Müslümanların çıkan esbâb ve erzâkları ve nükûdları kadı-i sâbık ademleri ve nâibi ile zeyt keferesinden yani eşkiyâ ile gâret ve hasâret eyledükleri i'lâm olunmağın kadı-i sâbık bu bâbda inâyet ve inâyete müstehak olmağın azl olunub zıkr olunan kadılık sana virilmiştir imdi eğer müşârun-ileyhin eşyâ-i mezbûr ve sâir Müslümanların esbâblarıdır zuhûra getürmek mühimmât-ı umûrdan olmağın bu bâbda südde-i sa'âdetim çavuşlarından Mustafa mübâşir ta'yîn olunmuşdur buyurdum ki;

Vardukda bu husûsda bi'z-zât çavuş-ı mezbûr ile kemâl-i takayyüd ile mukayyed olub dahî kadı-i mezbûrî nâibi ve ademleri ile ihzâr eyleyüb müşârun-ileyhin zıkr olunan kitâb ve esbâbların ve gemiden çıkan sâir Müslümanların esbâb ve erzâkların ve mezbûrlara ve cezîre-i mezbûre ahâlisinden taleb eyleyüb bi-eyyi-vech-i kân zuhûra getürmeğe ikdâm ve ihtimâm eyleyesin ve her ne makûle esbâb zuhûra gelürse imzâsıyla defter eyleyüb müşârun-ileyhin esbâb ve kitâblarını mektûbla varan ademlere teslîm eyleyüb ve bâkî zuhûra gelen esbâb ve kitaplar kısmından ânun gibi sâhibleri sâbit eyledüklerin şer'le ashâbına teslîm eyledükden sonra bâkî kalan her ne ise defteri Asitâne-i sa'âdetime gönderdikden sonra ol bâbda emrim ne vechle sâdir olursa mûcibi ile amel eyleyesin ve kadı-i mezbûru nâibi ve ademleriyle zeyt keferesinden zıkr olunan geminin esbâb ve erzâkı gâretine bâ'is ve bâdî olub muharrik olanları kayd ü bend ile mezbûr çavuşuma koşub Asitâne-i sa'âdetime gönderesin.

Sayfa:144-1 Hüküm:258

Mehmed Kethüdâya virildi fî evâsıt-ı Ca sene elf.

İstanbul ve Kefe kadılarına hüküm ki;

Dergâh-ı mu'allam çavuşlarından gümrük emîni olan Hasan Çavuş zîde kadruhû dergâh-ı mu'allama adem gönderüb mahrûsa-i İstanbul'dan Mudâniye'yka ve Mudanya'dan İstanbul'a işleyen kayıklar ve iskele emîni ma'rifet olmağın hâric bir Girid'e kayıklara adem olub gümrük mahsûlüne gadr ve noksan olduğundan gayrı nice kimesneler mâl ve menâlleri ile ile zâyi' ve telef olur deyu bildirmeğın ba'dehû eğer mahrûsa-i İstanbul'da ve eğer Mudaniye'de iskele emîni ma'rifeti ve tezkiresi olmaduğın hâric yerlerde adem aldirmamak emr idüb buyurdum ki;

Vardukda mezbûrların kethüdâlarını getürdüb muhkem tenbîh ve te'kîd eyleyesin ki eğer iskelelerden ve eğer gayrı yerlerde iskele emîni ma'rifet ve tezkiresi olmadığın adem olmayalar ba'de't-tenbîh emr-i şerîfime muhâlefet itmeyenlerin mecâl virmeyüb kayıkların girift eyleyesin.

Sayfa:144-2

ÜZERİ ÇİZİLEREK İPTAL EDİLEN HÜKÜM

Sayfa:144-3 Hüküm:259

Diyarbakir beğlerbeğisine ve dizdârına hüküm ki;

...olan kul tâifesinin kavâsı Diyarbakir cezâresinden verilmek fermân olmağın maliye tarafından hükm-i hümâyûnum irsâl olmuşdur buyurdum ki;

Vusûl buldukda bu bâbda mâliye tarafından virilen hükm-i hümâyûnum mûcibince amele idüb fermân-ı şerîfime muhâlif iş itdirilmemek ziyâde ihtiyât idesin.

Sayfa:145-1 Hüküm:260

...kethüdâsına virildi fî sene elf.

Şam beğlerbeğisine hüküm ki;

Şam emîr-i hac Ahmed mektûb gönderüb hâlâ hacc-ı şerîf yükünde ta'addîleri fakr ve...kimesneler olub mîrîden virilen masrafa küllî gadr eyledüklerinden mâ'adâ fukarâya ve ol ta'addîleri olmağla mezbûrlar raf' olunub yerlerine...vusûl olan kimesnelerden yedine tâbi' Mesra'anke mahallesinde sâkin İsmail Ebu Reis otuz bahâriye ve bereke-i ...sâkin te'hîr idüb yirmi

Sayfa:145-2 Hüküm:261

Koyun emînine virildi fî evâhir sene elf.

İstanbul kadısına hüküm ki;

Mahmiye-i mezbûrede olan bezazistan ve...bazarı ahâlisinde ve sâir erbnâb-ı hizmetden cem' olunan kasab akçesi ahâlî virilüb mürâhiye virilmiş iken yeni kasablardan ve gemi yine bazirganlarından zâyi' olub tekrar cem' olunmak mühimmâtdan olmağın buyurdum ki;

Vardukda mahmiye-i mezbûrede olan bezezistân ve...bazarı ve sâir erbâb-ı hizmet kethüdâlarını ve yigitbaşılarını gönderüb kendüler vech ve münâsib olur didikleri lâzıme aralarında herkesin seryâmeysine ve malına göre yüz elli ve cem' idüb ve her tâifeden akçe hâsıl oldu defterlerin i'tâ eyledi hükme cem' olan akçe bir mukîm mütevellîyema'rifetiyle teslîm idesiz bu bâbda kimesne himâyet-i âtîsi cemi' Müslümanları yeksân görüb....ve bu kapukulıdır virmeyesiz ehl-i dergâh olub kar ü kesb ve ticâretde olanları tahsîn idesiz isti'lâl ve ve inâd idenleri isimleriyle arz idesiz.

Sayfa:146-1 Hüküm:262

Abdülvehhab Çavuş'a virildi fi 26 ra. Sene elf.

Bâ-hatt-ı Hızır

Dubrovnik beğlerbeğilerine hüküm ki;

Mukaddemâ dokuz nefer müslümanın ve Kayseriye mîr-alemi olan İbrahim'in iki bin altunına tahlîsi için mîrî esirlerden altı nefer esir Debre ve Niki irsâl olunub Müslüman esirleri bi't-tamâm beru yakaya geldikten sonra zikr olunan altı nefer mîrî esirler ol cânibe gönderilmek emrim olmuş idi hâliyâ ol yirmi dokuz nefer Müslümanlardan ancak üç nefer Müslüman gelip mâ'adâsı ve mezkûr mîr-alem İbrahim henüz gelmediği i'lâm olunmağla zikr olunan altı nefer esirler öte cânibe gönderilmeyüb hüküm-i şerîfimle varan çavuşuma teslim olunub yarar ademlerinle emr idüb buyurdum ki;

Vusûl buldukda bu bâbda her biriniz mukayyed olub zikr olunan Müslümanlar dahi altı nefer mîrî esirleri ademleriniz ile müşârün-ileyh çavuşuma teslim idüb kal'asına gönderüb ve ol cânibden halâs idüb Müslümanları dahi bu cânibe irsâl idüb ihmâl eylemeyesiz.

Sayfa:146-2

ÜZERİ ÇİZİLEREK İPTAL EDİLEN HÜKÜM

Sayfa:147-1 Hüküm:263

Bâ-takrîr-i Safer Efendi

Sakız sancağı beğine hüküm ki;

Bu def'a mahrûsa-i İstanbula gelecek kalyonlar mahkemeye Allah te'âlâ muhâlif rüzgar olmağla iki pâresi Eskerüz ve Endriye cezîrelerine düşüb ol mahallerde pârelenüb lakin evvel zehâir ve nükûd ve esbâbların zikr olunan cezîreler ahâlisi ve kadısı ademleriyle yağmalanub câniblerinde tevzi' ve taksîm eyledükleri i'lâm olunmağın kadı-ı sâbık ve bu bâbda mut'tedil olub azl olunmuşdur imdi zikr olunan

gemilerden çıkan eğer nükûd ve eğer sâir esbâb ve zehâir bi-eyyi-vech-i kân cem‘ ve tahsîl olunmasın emr idüb buyurdum ki;

Vardukda sen bi’z-zât kendü geminle zikr olunan cezîrelere varub dahi mûmâ-ileyh çavuşumla bu husûsda kemâl-i tekayyüd ile mukayyed olub zikr olunan cezîre ahâlisni getürdüb erkân-ı vechle teftîş ve tefahhus idüb zikr olunan gemilerin taşra çıkan eğer nükûd ve eğer esbâb-ı müsmire ve zehâir her kimlerin bulunursa aslâ kimesneye ta‘allül itdürmeyüb ellerinden alub her birisün isâbetimle defter eyleyesin anun gibi eğer kadı-i sâbık ve eğer ademleri ve gayrılar gemilerden aldıklarını virmekde inâd ve muhâlefet iderse ol makûle kimesnelere dahi mecâl virmeyüb kayd ü bend idüb Asitâne-i sa‘âdetime bile gönderesin husûs-ı mezbûr mühimmât-ı umurdandır tedârikde gün ikdâm ve itmâmda dakîka fevt itmeyüb her ne vechle müyesser olursa zikr olunan gemilerin esbâbları bî-kusûr ve’l-kusûr getürüb ashâbı itdükleri ba‘de’s-sübût teslim eyleyüb isbâta kâdir olmayanlara nesne virmeyüb cümlesin defter ile Asitane-i sa‘âdetime gönderesin ki bunda ashâbına virile.

Sayfa:147-2 Hüküm:264

Bâ-hatt-ı Ahmed

Kırşehir beğine ve kadısına hüküm ki;

Südde-i Sa‘âdetime mektûb gönderüb Uci nâm cema‘at emr-i şerîfim îrâd idüb sâbıkan Kırşehir kadılarına emîn olan SarBeğ nâm kimesne eşkiyâdan olub cema‘at-i mezbûre yaylakdan gelürken otuz atlu ile yolların basub niçelerin mecrûh ve emvâl ve erzâkların gâret itdikleri i‘lâm olmağın şer‘le görülmek fermân olunmağla görölüb fi’l-vâki‘ katli îcâb ider nice murâd sâbit olmağın cema‘at-i mezbûre elbette merkûm Sarbeğ hakkından gelünsün mîrîye ne mikdar bâkîsi zuhûr idüb kendü mallarımızdan edâ idelim deyu ulvî-i âm itdiklerinde cema‘at-i mezbûreden Abdülvehhâb nâm müderris ile iki yüz nefer kimesneler mezbûr Sarbeğ zimmetinde olan malı edâya kefil oldukları sicil ve hüccet oldukdan sonra mâl-ı mîrî tahsîline mübâderet olundukda bazıları edâ idüb ve bazıları dahi ta‘allül ve nizâ‘ itdiklerinden gayrı rencîde etdirilmeyeler deyu ibrâz etdikleri âhar hüküm görölüb karar olundukda kânûna muhâlif livâları olub mürûr olduğı fehm olunmağın der-kîse olunub irsâl olunduğın bildirmişsiz imdi ol hükm-i

telbîsdir alub giden kimdir ve kime yazılmışdır bildirüb Südde-i Sa'âdetime gönderilmek emr idüb buyurdum ki;

Vardukda bu bâbda erkân-ı vechle mukayyed olub ol hükmü alub giden kimdir ve kime yazılmışdır elbette bildirüb mukayyed ve mahbûs Südde-i Sa'âdetime gönderesin.

Sayfa:148-1 Hüküm:265

Hasan Çavuş'a virildi

Fî

Sâbık Kıbrıs beğlerbeğisi olub hâlâ Trablus-şam beğlerbeğisi olan Murad Paşa'ya hüküm ki;

Hâlâ cezîre-i mezbûrdan gitmelü oldukda Kıbrıs cezîresinin ihrâc ve irsâlinde imhâl itmeyüb yola teveccüh itdirdükden sonra Trablus-şam'a vârid itmekde olan cezîreyi gelecek müvâcehe itdirmek mühim ve lâzım olmağın buyurdum ki ;

Vardukda bu bâbda mukayyed olub cezîre-i mezbûrenin cizyesi çıkarub Südde-i Sa'âdetime gönderdikden sonra kendün dahi Trablus-şam'a varub olan cizyeyi ber-vech-i isti'câl tedârik ve ihrâc idüb gelecek mevâcibe iriştirmek edince olasin bu bâbda sair kıyâs itmeyüb var kuvveti bazuya getürmek ikdâm ve ihtimâm ve dakîka fevt eylemeyesin ve Trablus kal'asında mahbûs olan emr-i âlfnin üzerinde küllî mâl-ı mîrî olmağın hüsn-i tedârikle tahsîl itdürüb ve...alâme oldukdan sonra ahvâli arz olunan deyu fermân olunsun beğlerbeği sâbık emr idüb göndermiş idi sen dahi vardukda vech-i meşrûh lâzım mezbûrun gibi üzerinde olan malı bî-kusûr tahsîl sa'y idüb da'vâ oluna arz eylesin sonra emrim olmalı olursa ana göre amel eylesin.

Sayfa:148-2 Hüküm:266

...beği olan Osman'a hüküm ki;

Hâlâ yanında mahbûs olan Mir Ali oğlu kal'a-i Halebe gönderilüb anda habs olunmak emr idüb buyurdum ki;

Vardukda mezkûrun oğlunu lâzım Haleb kal'asına göndermeğinteslîm ile anda habs eyledükden sonra emr-i şerîfim mûcibince amel ideler bu bâbda mukayyed olub kal'a-i mezbûreye irsâlde müsâhele itmeyesin.

Sayfa:149-1 Hüküm:267

Südde-i Sa'âdetimde Ankona'ya varub gelince yol üzerindeki beğlerbeğilerine ve kadılarına hüküm ki;

Hâlâ emr-i hümayûnumda olan kıdvetü'l-havâs Halil zîde mecduhû arz-ı hâl idüb Kazanca'dan Peri havan nâm zımmî bazirgân kendünün dârü'l-hayr getürmeğe müte'ahhid olmuşdur deyu menâzil ve merâhilde dahl ve ta'arruz olmamak bâbında hüküm-i hümayûnum talep itmeğin buyurdum ki;

Mezbûr bazirgan-ı müşârün-ileyhin semeresin çıkarub gelürken her birinizün taht-ı hükûmetine gelen olursa menâzil ve merâhilde mezbûrlara ve esbâb ve davarlarına hilâf-ı şer'-i şerîf deryâdan dahl ve ta'arruz itdirmeyüb akçeleri ile bulunan yerlerden zahîrlerin tedârik idüb emîn ve sâlim geçirdesiz.

Sayfa:149-2 Hüküm:268

Abdülvehhab Çavuşa virildi

Fî evâhir-i Ca sene elf.

Bâ-takrîr-i Hızır Efendi

Hersek beğine ve Ned kadısına ve dizdârına hüküm ki;

Mukaddemâ yirmi dokuz müslümanın ve Kayseriye mîr-alemi İbrahim'in iki bin altun tahlîsi için mîrî esîrlerden altı nefer esîr Dobronike irsâl olunub ol yirmi dokuz nefer Müslümanlardan ancak dört nefer Müslüman gelüb mâ'adâsı ve mezkûr mîr-alem

İbrahim mezbûrun gelmediği i'lâm olunmağla cümlesi gelmeyince mîrî esîrler öte cânibe virilmek için Dibronik beğlerine hükm-i hümâyûnum gönderilüb lakin hükm-i hümâyûn gelmedi esîrleri virmişdik deyu ta'allül ve bahâne olmamak için ol altı mîrî esirleri Dobronik beğlerinden Nek kal'asında hıfz eylemeğün emr idüb buyurdum ki;

Vusûl buldukda emrim üzere Dobronik beğlerinden ol altı nefer mîrî esiri siz alub Nek kal'asında hıfz idüb mukaddemâ irsâl olunan defter mûcibince yirmi dokuz nefer Müslümanlar bi't-tamâm gelince ve kulları üzere iki bin filoriye mezkûr mîr-alem İbrahim halâs olunca ol esîrleri öte cânibe virmeyesiz bu bâbda tamâm her biriniz mukayyed olub irsâl ve müsâheleniz sebebi ile esîrleri öte cânibe virilmekten begâyet hazer idesiz.

Sayfa:150-1 Hüküm:269

Sâbıkan Trablus-Şam beğlerbeğisi Osman Paşa'ya hüküm ki;

Bundan akdem vilâyet-i mezbûrede katl-i nefis ve fesâd iden Mir Ali dutulub habs olunmuş idi hâlâ sana âhar beğlerbeğilerinin virmekle hukûk gidecek mahalde mezbûru habsdan itlâk idüb kal'a dizdârına gereği gibi tenbîh itmek mühimmâtdan olmağın buyurdum ki ;

Vardukda kal'a dizdârına muhkem tenbîh ve te'kîd idüb mezbûre habs ve kayd ü bend itdirmesi ...ile tahsîl itdürmekden ihrâr ile ve ben dahi gidicek...cizyesini itlâk itmekde tamâm ihtirâz üzere olasız.

Sayfa:150-2 Hüküm:270

Trablus-Şam dizdârına hüküm ki;

Hâlâ Trablus-Şam beğlerbeğisi olan Osman dâme ikbâluhû cezâyir-i Garb beğlerbeğiliği tevcîh idüb hâlâ beğlerbeği olan Murad dâme ikbâluhû varınca tahsîl-i mâl-i mîrîye tamâm ihtimâm üzere olmak mühim ve lâzım olmağın buyurdum ki;

Vardukda bu bâbda erkâna mukayyed olub vilâyet-i mezbûre beğlerbeğisi varıncaya dek mâl-ı mîrî tahsîlinde gereği gibi ikdâm ve ihtimâm üzere olub dakîka fevt eylemeyesiz tahsîl-i mâl sâir nesne ve erkuni (?) yazuya getirüb bir an ve bir saat sa'y ü

ihitimâmdan hâlî olmayasız ve Trablus kal‘asında mahbûs olan Mir Ali habsden itlâk olunmamak için emr idüb gönderilmişdir mezkûrun sefer-i mezbûrdan mîrîye olan zimmetinde nesne aldıysa ... ile başka mâ‘adâsı hilâf-ı şer hüsn-i tedârik ile tahsîl ve mukayyed olub tamam alâmesi kat‘ olanlarından sonra ana göre amel eyledikten sonra beğlerbeğiliği (silik) itdirmek dizdârına muhkem tenbîh ve te’kîd eylesiz erkân-ı mukayyed olasız ...olmağla şöyle ki bir vechle tahsil etdi aslâ ...olmağın hâsıl gönderilüb kal‘a...ana göre ihtimâm idesiz.

Sayfa:151 Hüküm:271

... kethüdâya virildi fi evâyil-i ca. Sene elf.

Revan beğlerbeğisine hüküm ki;

Hâliyâ Aleksandra Han ile Rus Mahonik küllî ittihâdı olub birbirine asker ve yarak gönderüb fesâda mübâşeret itmek ihtimâli olduğun bundan akdem Şirvan muhâfazasında olan ve bizim Hasan Paşa dâme ikbâluhû i‘lâm eyledikte anun gibi lâzım gelürse mu‘âvenet için beğlerbeğilere emr-i şerîfim irsâl olunmuş idi hâliyâ mezbûrun küllî hücum ve tedârikleri olduğu mûmâ-ileyh tarafından tedârik arz ve i‘lâm olunmağın bu bâbda Tiflis ve Tomanes ve Luri beğlerbeğilerine mü’ekked ahkâm-ı şerîfe irsâl olunmuşdur buyurdum ki;

Vardukda bu bâbda gereği gibi âmâde ve hâzır ve müşârün-ileyh taraflarına müterakkıb ve nâzır olasın vech-i meşrûh üzere melâ‘înin ziyâdet hareketleri olub mu‘âvenet için size adem ve mektub gönderdükde aslâ bir ân ve bir sa‘at dahi tevakkuf itmeyüb mu‘accelen asâkiryânız ile varub mûmâ-ileyhe mülâkî olub vech ü münâsib gördüğü üzere def‘-i mazarrat-ı a‘dâdan ve zabt ve hırâset-i memlekette gereği gibi hizmetde bulffunasın husûs-ı mezbûr mühimmât-ı umûrdandır ihmâl ve müsâheleden ve te’hîr ve terâhîden ihtiyât ve ihtirâz üzere olasız.

Bir sûreti Tiflis beğlerbeğisine

Bir sûreti Tomanes beğlerbeğisine

Bir sûreti Luri beğlerbeğisine

Bir sûreti Gence

Sayfa:152-1 Hüküm:272

Kapu hizmetkârına virildi

Fî evâyil-i ra sene elf.

Bâ-hatt-ı Ferruh Efendi.

Boğdan voyvodasına hüküm ki;

Hâlâ İsmail Geçidi dimekle ma‘rûf mahalde binâ olunan kal‘a etrâfında vâki‘ karyeler halkından bazı re‘âyâyı vilâyet-i Boğdan ahâlisi muhkem harb idüb ve avret ve oğlanın çeküb ve atların ve öküzlerin sürüb ve bunun emsâli niçe zulm ve ta‘addî eyleyüb Müslümanlar sana şikâyete vardukda hakların alıvmeyüb ve ehl-i fesâdın haklarından gelmeyüb ve kal‘a-i mezbûrede beşlüler ve odabaşı olan Timur odabaşının yirmi dört bin yedi yüz akçelik zerkinin Marola bâbında baş kilise önünde gâret idüb kendü...halâs olduğun i‘lâm eyledikleri ecilden Müslümanların zulümle alınan emvâl ve esbâbı alıvirüb ehl-i fesâdın hakkından gelinmek emr idüb buyurdum ki;

Vardukda vech-i meşrûh üzere fesâd ve şenâ‘at idenleri ele götürüb gaybiyet iderler ise buldurması lâzım üzere buldurub arz olunduğu üzere zulm ve bağîleri vâki‘ ise Müslümanların zulümle alınan emvâl ve erzâkları bulup bî-kusûr ashâbına alıvirdikten sonra ehl-i fesâda rahat virmeyüb gereği gibi haklarından gelesin bu bâbda ehl-i fesâda himâyet olunmaktan ziyâde hazer eyleyesin.

Sayfa:152-2 Hüküm:273

Bâ-hatt-ı. Efendi

İstanbul kadısına hüküm ki;

Dergâh-ı mu‘allam çavuşlarından Sefer Çavuş zîde kadruhû İstanbul’un ehl-i vükûfundan olmağla nefis-i İstanbul’da vâki‘ olan ehl-i sevkî bey‘ ve şirâ itdiklerine ve vâki‘ olan hamamların ve kıl ve derâhim dutanların emvâllerin görüb gözedüb terfî cârîden bey‘ idenlerin ve hamamı kim dutanların hakkında fermân olmuşdur buyurdum ki;

Vusûl buldukda mûmâ-ileyh çavuşuma mu‘ayyen ve zahîr olub İstanbul’da eğer tüccâr tâifesidir ve eğer kıl ve kantar ve terâzi tutara ehl-i sevkî ve hamamlardır

ma'an görüb gözedüb anun gibi terfî cârîden eksik bey' iden ehl-i sevkî ihmâmı eyü dutmayub un veve libâra kim dutar hammâmcılar habs idüb ism ve resmleri ile yazub arz eyleyesin arza muhtâc olmayanların şer'le gereği gibi haklarından gelesin husûs-ı mezbûrun nizâmı ve intizâmı üzere ihmâl ve müsâheleden ihtiyâd eyleyesin.

Sayfa:153 Hüküm:274

Eskerye ve Enderye kadılarına hüküm ki;

Mısır'dan gelen kalyonlardan Harem Reis ve Sami Beğ Karamürsel'i furtınada pârelenüb ol adalara varub karaya urub içinde olan esbâb ve erzâk ve sâir me'kûlât ve bahâir ol adanın ahâlisi yağma eyledikleri i'lâm olunmağın tecessüs olunub tahsîl olunmak emr idüb buyurdum ki;

Vusûl buldukda zikr olunan gemileri yağma idenler eğer altun ve akçedir ve eğer sâir esbâb ve erzâk ve bahâyir ve me'kûlât kısmıdür muhkem tefahhus ve tecessüs idüb her kim imiş buldurub dahi ne mikdar nesne bulunur ise aynıyle defter idüb mühürleyüb dahi Asitâne-i sa'âdetime defter ile irsâl eyleyesin bu bâbda tamâm basîret üzere olub ihmâl ve müsâheleden ve bu bahâne ile re'âyâyâ ta'addî ve tecâvüz olunmakdan begâyet hazer eyleyesin.

Sayfa:154 Hüküm:275

Bâ-hatt-ı Haydar Efendi

Sadr-ı a'zam hazretlerin gönderildi

Fî evâhir-i ra. Sene elf.

Mısır beğlerine hüküm ki;

Müceddeden kadirga ibnâ olunmak fermânım olmağla kadirga binâ olunmak mümkün olanlar kadirga binâ olunmak mümkün olmayan yerlerden masrafiçün bir mikdar akçe ta'yîn olunmağın hâlâ ümerâ-yı Mısır'dan dört yüz elli bin akçe sâliyânesi olan Mustafa Paşa akrabâsından Mahmud Beğ ve dört yüz elli dokuz bin akçe sâliyânesi olan Pîrî Beğ ve dört yüz on bin akçe ile sâbık Cidde Beğ'i olan Ahmed Beğ ve dört yüz on bin akçe sâliyânesi olan Emir-i Hac Mahmud Beğ ve dört yüz bin sâliyânesi olan

İbrahim Beğ ve dört yüz bin sâliyânesi olan Süveyş Kapudanı Hüseyin Beğ ve dört yüz on bin akçe ile vilâyet-i Bahîre Beği olan Ömer Beğ ve dört yüz bin akçe ile Süveyş Kapudanı Yusuf Bey ve üç yüz doksan bin akçe olan Osman Beğ ve yüzer bin akçe ve üç yüz otuz dokuz bin akçesi olan Dâvud Beğ ve üç yüz yetmiş bin akçesi olan Bekir Beğ ve üç yüz kırk bin akçesi olan Derviş Beğ ve üç yüz yetmiş bin akçesi olan Reşîdiye kapudanı Hamza Beğ ve üç yüz yetmiş sekiz bin akçe ile Dimyat kapudanı olan Mustafa Beğ ve seksener bin akçe ve üç yüz yirmi bin akçesi olub sâbıkan Gönüllü ağası olan Hüseyin Beğ bin akçe ve iki yüz bin akçesi olan sâbıkan Tüfenkciler ağası olan Sinan Beğ ve iki yüz bin akçesi olan Yemere dimekle ma'rûf Sinan Beğ altmışar bin akçe ve sâbıkan Gönüllü ağası olub iki yüz bin akçesi olan Sinan Beğ ve Mahmud Beğ ve Ca'fer Beğ ve sâbıkan İbrim beği olub iki yüz kırk bin akçesi olan Mehmed Beğ ve sâbıkan çavuşlar kethüdâsı olan Hasan Beğ ve İbrahim Beğ oğlu Mehmed Beğ ve Rüstem Beğ ve ser-cebeciyân Ali Beğ ve Ken'an Beği ve Cekemzâde Mehmed Beğ ve sâbıkan Çerâkise Ağası olan Mehmed Beğ ellışer bin akçe ve Yemen vilâyetinin şeyh-i arabî ve Duran vilâyetinin şeyh-i arabî ve vilâyet-i...şeyh-i arabî yüz elli bin ki cümle yirmi üç kere yüz bin ve kırk bin akçe olur mûmâ-ileyhimden cem' ve tahsîl olunub mu'accelen Asitâne-i sa'âdetime irsâl olunmasın emr idüb buyurdum ki;

Vusûl buldukda mûmâ-ileyhim ümerâya ve şeyh-i arabalara ta'yîn olunan akçeyi sâliyânem sâliyânelerinden kendülerden cem' ve tahsîl idüb mu'accelen Asitâne-i sa'âdetime irsâl ve îsâl idesiz ki kadırgaların binâsı husûsu te'hîre kalmayub itmâma irişe husûs-ı mezbûr umûr-ı mühimmedendir tahsîli senin uhdene lâzımdır ihmâl ve müsâhaleden ve avk ve te'hîrden ihtiyât eylesin.

Sayfa:155-1 Hüküm:276

Fî 20 Rebiülevvel sene elf.

Bâ-hatt-ı hümayûn irsâl olunan defter üzerinde vech-i meşrûh üzere ta'cîl irsâl idesin

Tekrar tashih idilmiştir

...Efendiye virildi.

Mısır beğlerbeğisine hüküm ki;

Mısır ...mezbûreden havâs-ı hümayûnum mühimmâtı için mürsel irsâl olunıgelen sekiz ve sâir lâzım ve mühim olan serâce ve eşyâ ve işbu mühirre-i nebevîyyeti aleyhi's-salavâtü'l-selâmın bin senesinde dahi irsâl olunmasın mühimmâtdan olmağın îfâsıyla defter olunub hazâine-i âmirem defterdârlarının mümzî defteri mûcibince ale't-ta'cîl irsâl olunmak için hatt-ı hümayûn-ı sa'âdet-makrûnumla fermân-ı âlişânım sâdir olmağın buyurdum ki;

Vardukda bu bâbda bi'l-fi'il kemâl-i tekayyüd ile mukayyed olub irsâl olunan mümzî defterde mestûr olan levâzım ve mühimmât her ne ise te'hîr ve terâhî itmeyüb fermân-ı celîlü'l-kadrim üzere mu'accelen tedârik ve ihzâr eyleyüb dahi defteri ve fermânı ile bî-kusûr Südde-i Sa'âdetime irsâl ve îsâl eylemekde envâ'-ı mesâ'î-i cemîle zuhûra getüresin husûs-ı mezbûr mühimmât-ı umûrdandır ana göre defter ve...da dakîka fevt itmeyesin.

Sayfa:155-2 Hüküm:277

Bâ-hatt-ı Kadri Efendi

Trablus-Şam beğlerbeğisine hüküm ki;

Ol cânibde şirret ve şekâvet ile ma'rûf olub mültezim olan Mir Ali'yi ele getirüb habs eyleyüb bi'l-fi'il mahbûs olduğı i'lâm olundu tamâm isâbet etmişsin yüzün ak olsun buyurdum ki;

Vusûl buldukda mezkûrun zimmetinde olan mâl-ı mîrîyi bi't-tamâm tahsîl itmeyince kefil ile ve gayr-ı husûs ile habsden itlâk itmeyesin zimmetinde olan mâl-i mîrîyi bî-kusûr teslîm eylesin itlâk ideyim deyu istitmâlde virüb der-uhdesinde olan

mâl-i mîrîyi bî-kusûr haklaştırdıktan sonra habsden itlâk itmeyüb Südde-i Sa'âdetime arz eylesin ki hakkında emrim ne vechle sâdır olursa mûcibi ile amel idesin şöyle bir tarikle habsden halâs olan niçesi sana âid olursa ona göre mukayyed olub basîret ve intibâh üzere olasin ihmâl ve müsâheleden be-gâyet ihtirâz idesin.

Sayfa:156-1 Hüküm:278

Trablusgarb beğlerbeğisine hüküm ki;

Trablusgarbda tercüman olan Derviş Muhammed kendü hâlinde olmağın re'âyâyâ zulm ve ta'addîsi olduğu i'lâm olmağın mezbûr tercüman teftîş olunub şer'le üzerine vaki olan hukûk-ı ashâbına alıvirilmek emr idüb buyurdum ki;

Vardukda anun gibi mezbûrdan da'vâ-i hak ider ve müvâcehesinde def'-i şer'le fasl olunmuş olmayub on beş yıl mürûr itmeyen husûsların şer'le üzerine teftîş idüb her kimin ne-makûle hak bâst ve zâhir olursa ba'de's-sübût hükm idüb alıvirüb muhtâc-ı arz olursa yazub arz eylesin.

Sayfa:156-2 Hüküm:279

İbrahim Çavuş'a virildi.

Ankara beğine hüküm ki;

Sâbıkan Meris kadısı mevlânâ İbrahim Meris...ahâlisi...lakin kalb akçe virmekle suâl olundukda ademleri vasî-i mezbûr dergâh-ı mu'allam çavuşlarından İbrahim Çavuşa koşulub zikr olunan kalb akçe mühim Amasiye cezâresinden gelmiştir görünmek için emr-i şerîf gönderilmiştir buyurdum ki;

Vardukda mevlânâ-yı mezbûru mezkûr çavuşuma katub gönderesin varub husûs-ı mezbûru görüb kalaylık idenlere kayd ü bandle Südde-i Sa'âdetime göndere şöyle ki kadı-ı mezbûr ile gitmekde ta'allül idüb ve yahud gaybet iderse şer'le bildüresin lâzım...mezbûre hâvî inbâsı gönderesin kimesneyi dahl itdirmeyesin.

Sayfa:156-3 Hüküm:280

Ankara beğine ve kadısına hüküm ki;

Mukaddemâ Ahmed nâm kimesneyi katl iden Mehmed ve İbrahim kal'ada habs olunmuş iken bir tarikle Mehmed halâs olub meclis-i şer'a ihzâr olunub gelinmek fermân olunmağla da'vâ olundukda mezbûr Mehmed'i dergâh-ı mu'allam çavuşlarından Basri çavuşla...olub dergâh-ı mu'allam kapucularından olan Hacı Mustafa ve Basri Çavuş'un evinde saklanub şer'-i şerîfe itâ'at eylemediler deyu arz itmeğin çavuşluk ve kapuculuk etmişdir buyurdum ki;

Vardukda mezbûrları meclis-i şer'a ihzâr idüb ve kâtil-i mezbûru dahi getürölmek (silik) sâbık olan mümkün alâ vech...olundukdan sonra ol bâbda muktezâ-yı şer'-i kavîm ne ise icrâ eylesin ehl-i fesâdı ve ehl-i fesâda ta'yîn himâyet itmeyüb şer'le haklarından gelesin ve ne vechle tedârik olursa haklarından geline ve yazub bildiresin hılâf-ı vâki' kazıyye olmakdan hazer eylesin.

Sayfa:157-1 Hüküm:281

Bâ-takrîr-i Kadri Efendi

Dergâh-ı mu'allam çavuşlarından Hızır Çavuş'a hüküm ki;

Hâlâ Nigbolu ve Ezladi ve Zeştöy kadılıklarında tahrîr eylediğın celeblerin defter mûcibince koyunların ihrâc idüb İstanbul'a sürmek emr idüb buyurdum ki ;

Vusûl buldukda bu bâbda gereğı gibi mukayyed olub zıkr olunan kadılıklarda tahrîr eylediğın atık ve cedîd celeblerin koyunların irsâl eylediğın defter mûcibince ihrâc idüb dahi mu'accelen Asitâne-i sa'âdetime gönderüb koyun emînine teslim eylesin hizmet-i hümâyûn tahrîr değıldir belki tahrîr olunan koyun cümle sürdürüb İstanbul'a göndermekdir şöyle ki zıkr olunan kadılıkların tahrîr eylediğın ceceblerin koyunların ihrâc idüb dahi mu'accelen İstanbul'a gönderüb teslim itmeyesin ve yâhud irsâl eylediğın defterden noksan üzere getüresin aslâ beyân olıcak özrûn makbûl olmayub çavuşluğın alunub ve gereğı gibi (silik) olunmağın mukarrerdir ana göre mukayyed olub tahrîr eylediğın celeblerin koyunların defter mûcibince bî-kusûr ihrâc idüb gönderüb İstanbul'da koyun emînine teslim eylesin. Et husûsunda ziyâde müzâyaka vardır ihmâl ve müsâhaleden begâyet hazer eylesin.

Sayfa:157-2 Hüküm:282

Merhûm kapudan Paşa kethüdâsı ... çavuşa virildi

fî evâyil-i ra sene elf.

Tunus beğlerbeğisine ve kadısına hüküm ki;

Trablusgarb kaht ü galâ olub zahîreye küllî ihtîac olduğu i'lâm olunmağın vilâyet-i Tunus'da zahâir bulunduğu yerlerden lâzım oldukça Trablusgarb'a zahîre virilmek emr idüb buyurdum ki;

Vardukda bu bâbda her biriniz mukayyed olub anun gibi Trablusgarb'dan zahîre taleb olundukda men' itmeyüb ve yolda Tunus'da zahâyir bulunduğu yerlerden lâzım oldukça akçe ile zahîre viresin.

Sayfa:157-3 Hüküm:283

Tunus beğlerbeğisine hüküm ki;

Trablusgarb câniblerinden a'râb-ı usâtdan celâlî hareket itmek ihtimâli olmağın anun gibi hareket iderse Tunus'da olan asâkir-i mansûre ile ale't-ta'cîl varub def'-i fesâdlarında mu'âvenet itmek emr idüb buyurdum ki;

Vardukda bu bâbda mukayyed olub dâimâ Trablusgarb câniblerinde nâzır olub anun gibi celâlîden hareketi bir gûne olursa te'hîr itmeyüb Tunus'da olan asâkir-i mansûre ile varub def'-i fesâdların envâ'-ı...eyleyesin

Bir sûret-i Trablusgarb beğlerbeğisine vech-i meşrûh üzere Tunus celâlî hareket iden varub mu'âvenet ide.

Sayfa:158-1 Hüküm:284

Bâ-hatt-ı...

Hüdâvendigar sancağı beğine ve Tuzla kadısına hüküm ki;

Sen ki kadısın Südde-i Sa'âdetime mektûb gönderüb livâ-i mezbûrda kapucı nâm karyede gayrıdan tımara mutasarrıf olan Muhammed oğlu Ali emr-i şerîfe itâ'at itmeyüb küffâr-ı hâkesâra tereke ve zîdeki şâyi' olmağın deyu muhkem tenbîh ve te'kîd olunmuşken memnû' olmayub on yükten ziyâde tereke küffâr gemilerine virüb ve mukaddemâ kırk müdden ziyâde buğday ve arpa virduğın ahâlî-i karye virmişlerdir deyu arz itdüğün ecilden mezbûrun tımarı âhara virilmiştir şer'le teftîş olunub hakkından gelinmek hatt-ı hümâyûnumla fermânım olmuştur buyurdum ki;

Vardukda göresin fi'l-vâki' arz olunduğu gibi mukayyed ve...Südde-i Sa'âdetime gönderesin.

Sayfa:158-2 Hüküm:285

Bâ-hatt-ı...

....Belgrad ve Sigetvar ve Konan ve Şemonturna sancakları beğlerine hüküm ki;

Emîrû'l-ümerâi'l-kirâm sâbıkan Budin beğlerbeğisi Sinan dâme ikbâluhû Südde-i Sa'âdetime mektûb gönderüb sizin yarar yoldaşlar beslemeyüb sancağınız muhâfazasında ihtimâm üzere olmaduğunuz ecilden küffâr-ı hâkesâr hakları sancağınız asâkir içinden geçüb Budin'den üç dört günlük semtlerde olan Mohac ve Seksar sancakları içine girüb Belgrad tarafına işleyen tarîk-ı âmî ve nehr-i Tuna üzeyrinde olan gemiler ve gelüb inbâ-i sebîl gâret ve mâl ve erzakların hasâret idüb ziyâde fesâd etdiklerin arz itmeğın cümleliz buyurdum ki;

Vardukda her biriniz mukayyed olub yarar ademler besleyüb sancağınız muhâfazasında tamâm ihtimâm idüb anun gibi küffâr-ı hâkesâr geçidleri olan mahalleri muhâfaza itdürüb küffâr-ı hâkesâr memâlik-i Mahrûsama geçüb re'âyâ ve berâyâya zarar ve gezend irişdirilmekten ziyâde hazer eyleyesiz şöyle ki min ba'd beğlerbeğiliğınız bâb-ı muhâfazada imhâliniz arz eyleyesiz sancağınız alınmağla

kalunmayub ana göre ikdâm ve ihtimâm eylesiz serhadde olan ümerâ yarar...mufassal sancağın hıfz ü hirâset idesin.

Sayfa:158-3

OKUNAMADI

Sayfa:159-1 Hüküm:286

İbrahim Kethüdâya virildi

Fî evâhir-i Ra sene elf

Mısır beğlerbeğisine hüküm ki;

Hâliyâ ol diyar celîle dâhil olandan berü emvâl-i mîrînin ezdiyâd ve irtifâ'ı ve vilâyet ahâlisinin efâhında ve itminâni husûsan bu def'a irsâl olunan cizyenin tahsîl ve tekâmîli bâbında zuhûra gelen mesâ'î-i meşkûrun müstelzim inâyet-i mevfûre olmağın hakkında mezîd-, merhamet-şâyâna ve mezîd-i âtifet şehinşâhânem vücûda getürülüb hul'-ı fâhiremden hil'at-ı...bir kazıyye şimşîr...te'sîrim irsâl olunmuşdur buyurdum ki ;

Varub vusûl buldukda hıl'-ı fâhiremi giyüb ve şimşîri kuşanub min ba'd dahi vilâyet-i mezbûrenin zabt ve rabtı ve fukarâ ve zu'afanın refâhiyeti ve mal-i mîrînin teveffür ve teksîri bâbında ve sâir hidemât-ı hümâyûn-ı makrûnuma müte'allik husûslarda bezl-i makderet ve sa'y-i meşkûrdan hâlî olmayasın.

Sayfa:159-2 Hüküm:287

Budin beğlerbeğisine hüküm ki;

Budin voyvodası Nemçe kralı tarafından firâr eylemekle mezkûr voyvoda ele getürülüb Südde-i Sa'âdetime gönderilmek için hâlâ ol cânib mücibince olan elçisine ısmarlanmışdır sen dahi gönderesin mezkûr voyvodayı taleb idüb gönderüb dergâh-ı mu'allama göndermek emr idüb buyurdum ki;

Vusûl buldukda emrim mücibince mezkûr voyvoda husûsuna elçi ol cânibe vardukda söyleşüb

Sayfa:159-3 Hüküm:288

Ramazan Çavuş'a virildi

Bâ-hatt-ı...beğ

İstanbul kadısına hüküm ki;

Bundan evvel mahrûsa-i mezbûrede olan Ermeniler kasab akçesine yardım vireler deyu emr-i şerîf virilmeğin tâife-i mezbûrenin papasları ve bazirganları izniyle hallü hâlince her birine birer mikdar akçe ta'yîn olunub defterin Südde-i Sa'âdetimeme göndermeğin mezbûrlar ta'yîn eyledikleri Ermenilerden defterleri mûcibince kasab akçesine yardım için virdikleri akçe koyun emîni ma'rifetiyle tahsîl olunmak emr idüb buyurdum ki;

Vardukda te'hîr ve terâhî itmeyüb emrim mûcibince tâife-i mezbûreden vech-i meşrûh üzere ta'yîn idüb defter eyledikleri akçeyi koyun emîni ma'rifetiyle tahsîl ve tedârik itdürüb emr-i şerîfime muhâlif ta'allül itdirmeyesin husûs-ı mezbûr mühimmâtandır avk ve te'hîrden hazer eyleyesin.

Sayfa:160-1 Hüküm:289

Budin beğlerbeğisine hüküm ki;

Bundan akdem Boğdan voyvodası var idüb Bic kralına varub Bic kralı mezkûra küllî i'tibâr idüb ehl ü iyâli ile Sakmaz nâm kal'aya gönderüb zikr olunan husûs bâbında mün'akid olan ahd ü emâna mugâyir olmağla mezkûr voyvoda ehl ü iyâli ve mâl ve menâli ile dergâh-ı mu'allama gönderilmek için hâl ol cânibe giden Bic ilçisine muhkem tenbîh ve te'kîd olunmuşdur sen dahi kendü cânibinden krala mektûb yazub voyvodaya ahidnâme-i hümayûnuma mugâyir olduğun iş'âr idüb merkûm voyvodayı ehl ü iyâli ve esbâb ve emvâli ile taleb idüb mezkûru Bic kralı sana gönderirse te'hîr itmeyüb dergâh-ı mu'allama gönderüb emrim olmuşdur buyurdum ki;

Vusûl buldukda bu husûsa gereği gibi mukayyed olub mezkûr voyvodai ehl ü iyâli ile dergâh-ı mu'allama göndermek için Bic kralına kendü cânibinizden mektûb gönderüb taleb eyleyesin eğer mezkûru müşârün-ileyh ve ol bâbda ehl iyali ile mûcibince sana gönderirse te'hîr ve tevakkuf itmeyüb dergâh-ı mu'allama gönderesin

ve bi'l-cümle mezkûr voyvodanın ahvâli yine müneccer olur ise vukû'u üzere yazub arz eylesin ammâ beru mukayyed olub erkân ü vechle mezkûr gönderüb taleb eylesin.

Sayfa:160-2 Hüküm:290

Mısır beğlerbeğisine hüküm ki;

Dergâh-ı mu'allam bevvâblarından () zîde kadruhûya bazı mühimmât için Yemen'e irsâl olunmuşlardır buyurdum ki;

Varduklarında te'hîr itmeyüb mezbûrların Mısır'dan levâzımını gönderüb ba'dehû emîn ü sâlim Yemen'e ulaştırırsın.

Sayfa:161-1

OKUNAMADI

Sayfa:161-2 Hüküm:291

Bâ-hatt-ı İlyas

Diyarbakir beğlerbeğisine hüküm ki;

Bundan akdem Melik Ahmed Paşa'nın ademleri çavuşluk ve ze'âmet şartıyla bazı mukâta'âtı iltizâm idüb mezbûr iltizâmılarına cevâb vermeyüb hazîneye bir akçe teslîmleri yoğiken çavuşluğa ve ze'âmete mutasarrıf olmuşlardır anun gibiler görülüb zimmetlerinde olan mâl-ı mîrîye mevcûdları kifâyet etmez ise ze'âmeti ve çavuşlukları dahi tevcîh olunub birli akçe alınub teslîm-i hazîne olunmak için emr-i şerîf taleb olunmağın buyurdum ki;

Vardukda bu bâbda gereği gibi mukayyed olub mezbûrun âdemlerinden vech-i meşrûh üzere iltizâmıla çavuşluk ve ze'âmet alanlardan iltizâmılarına cevâb vermeyenler kimler ise her birinden yüzer bin akçe alub bî-kusûr tahsîl eylesin virmekde inâd üzere olanların yerlerine müstehak olan kimesnelerden yüzer bin akçelerin alub akçeleriyle Asitâne-i Sa'âdet'e irsâl eylesin ki arz itdüğün üzere eğer çavuşluk ve eğer ze'âmetleridir mezbûrlara virile bu bâbda ziyâde mukayyed olub bir ferd himâyet

olunmaktan ihtiyât idüb ammâ bu bahâne ile iltizâmına cevâb virüb haklaşmış olmağla hâsıl olmasından dahi ihzâr eylesin.

Sayfa:162-1 Hüküm:292

Ömer Çavuş'a virildi

Fî 18 r. Sene elf.

Diyarbakir beğlerbeğisine hüküm ki;

Bundan akdem iltizâm ile çavuş olanlardan hazîne-i âmireme yüzer bin akçe alınmak emrim olub hâliyâ Melik Ahmed Paşa'nın ademlerinden iltizâm ile çavuş olanlardan dahi yüzer bin akçe alınmak fermânım olmuştur buyurdum ki;

Vardukda bu bâbda gereği gibi mukayyed olub anun gibi müşârün-ileyhin ademlerinden iltizâm ile çavuş olanlardan emrim üzere yüzer bin akçeyi bî-kusûr tahsîl idüb Asitâne-i sa'âdetime irsâl eylesin virmekte inâd üzere olanların yerlerine çavuşluğa müstehak olan kimesnelerden yüzer bin akçe alub ellerine tezkire virüb Südde-i Sa'âdetime irsâl eylesin ki gelüb akçelerini teslim itdükden sonra gerek mûcibince merkûmların yerlerine çavuş olub hizmetlerinde olalar

Sayfa:162-2 Hüküm:293

Bâ-hatt-ı...Efendi

Fî evâhir-i R. Sene elf.

Haleb beğlerbeğisine ve hazîne defterdârına hüküm ki;

Ol cânibde istihdâmda sipâhî oğlanlar ve silahdâr ve sâir kapum kulları istihdâmdan raf olunub ve mevâcibleri virilmeyüb Südde-i Sa'âdetime irsâl olunma için mukaddemâ bir iki def'a hükm-i hümâyûnum gönderilmiş iken emrime muhâlif yine bazı kapulı ol cânibde istihdâmda olduğu i'lâm olunmağın bu bâbda mes'ûl ve mu'âteb olmuştur buyurdum ki;

Vusûl buldukda ol cânibde istihdâmda olan eğer sipâhî oğlanı ve eğer silahdâr ve eğer sâir kapum kullarıdır istihdâmdan raf idüb min ba'd birini istihdâm itmeyüb ve

mevâcib virmeyüb Asitâne-i sa'âdetimde ağaları yanına gönderesin şöyle ki ol cânibde mevâcibleri virile aslâ muhâsebenüze mahsûb olmayub size tazmîk (?) itdirmek mukarrerdir ana göre mukayyed olub mevâcib deyu bir akçe ve bir habbe virmeyüb ve istihdâm itmeyüb ağaları yanına gönderesiz gelüb sâir yoldaşlarıyla mevâciblerini alalar

Bir sûreti Şam beğlerbeğine ve ..

Bir sûreti Rum beğlerbeğine ve metropolid

Bir sûreti Erzurum beğlerbeğisine ve..

Bir sûreti Diyarbekir beğlerbeğine ve ...

Sayfa:163 Hüküm:294

Bâ-hatt-ı Efendi

Trablusşam beğlerbeğisine ve kadısına hüküm ki;

Südde-i Sa'âdetime mektûb gönderüb dergâh-ı mu'allam müteferrikalarından olub Cebli mukâta'âtıma emîn olan Ali Beğ bi'l-fi'il Cebli sancağı beği olan Canbolad oğlu Halil ehl ü iyâli ile gitmekde olduğu Sahyun nâm kasabada niçe ehl-i fesâd ile bunun evin basub yirmi dört bin kuruş ve dört bin ..altun ve beş aded samur ve beş aded vaşak ve bir kıt'a samur ve üç kıt'a zerdak ve dört aded tavşan kürkleri gümüşli bin kıt'a ve sekiz kabza gümüş kemer ve bir kabza fersa' kaliçe ve dört kıt' gümüş eğer ve sakı altun tas örfiye ve esbâbdan altı kat' altun zincir ve dört çift altun halhal ve bunun iki kabza gümüş hançer ve altun sorguç diğere ve beş atlas ve beş sûb (?) dahi serâser kaftanlar ve sekiz kıt'a çuka ve iki kıt'a dahi atlas karabelerin ve iki kıt'hara virdina ferâcelerin ve yirmi dört re's katır ve iki re's tay ve üç re's yund ve dört re's yarar atların ve ehl-i iyâlin bin yirmi aded kaftan ve...aded müzehheb çenir ve beş kıat'a inâyet ve beş bin filori kıymetlü kaliçe ve âfide alub buğday ütdüklerin arz itdüğün ecilden hak üzere görmek emr idüb buyurdum ki;

Hükm-i şerîfimle vardukda ammâ hüsn-i teftîş hakk-ı sarîha tâbi' olub virilüb ve şuhûd dahi...idüb celb ve ahz ve te'hîr ve tasyi' hilâf-ı vâki' kazıyye arz olunub benden ol mikdar begâyet hazer idüb hâle-i hakdan nükûl eylemeyesin

Sayfa:164-1 Hüküm:295

Bâ-hatt-1 Hızır

Selîmiye Beği Ahmed Beğ'e hüküm ki;

Trablus-Şam beğlerbeğisi Osman mektûb gönderüb Trablus-Şam ahâlisi gelüb vilâyet-i mezbûrede fukarâ üzerinde bazı bid'ât def' olunmamağla etrâf-ı cevânibin perâkende olan re'âyâ ve berâyâ gelüb memleket ve vilâyetin emn ü emân üzere olunmuşken Selimiye sancağı sana tevcîh olundukda karındaşı Mehmed Beğ evvel-i bahârda Selimiye kurbünde vâki' olan Hama ve Hamas sancakları nevâhîsine gelüb konub evvelki gibi nice dürlü tekâlîfe mübâşeret iden re'âyâ ve berâyâ otanların bırakdı etrâf ve eknâfa perâkende oldu mâl-i mîrî tahsîl olunmak ihtimâli yokdur deyu haber virdüklerinde arz itmeğın Südde-i sancağında oturub elviye-i mezkûre yine ol makûle ta'addî veolmağın emr idüb buyurdum ki;

Vardukda bu bâbda evkân-ı vechle nusret sen kendü sancağında olan katl vech-i meşrûh üzere elviye-i mezbûreye âdemlerin göndermeyüb re'âyâ ve berâyâyâ zulm ve ta'addî itdirmeyesin sancağın hıfz ü hırâset olunub karındaşın ki ve âdemler ki hılâf-ı şer'-i şerîf zulm ve ta'addî itdirmekten hazer eylesin şöyle bilesin vech-i meşrûh üzere ta'addî ve tecâvüzkâr istimâ oluna ele getirülüb hakkından gelünür bilmiş olansın ona göre mukayyed olub hılâf-ı emr iş etdirmekten hazer idesin.

Sayfa:164-2 Hüküm:296

Bâ-hatt-1 Hızır

Trablus-Şam beğlerbeğine hüküm ki;

Südde-i sa'âdetime mektûb gönderüb Trablus-Şam ahâlisi gelüb vilâyet-i mezbûre fukarâ üzerine bazı bid'at raf' olunmağla etrâf-ı cevânibin perâkende olan re'âyâ ve berâyâyâ gelüb memleket ve vilâyet emn ü emân üzere olmuşken Selimiye sancağı uyurın öyle Ahmed Beğ'e virilmekle karındaşı Mehmed Beğ Selîmiye kurbünde vâki' olan Hama ve Hamas sancakları nevâhîsine gelüb konub evvelki gibi dürlü tekâlîfe mübâşeret iderse re'âyâ ve berâyâ otanları (?) birağub etrâf ve eknâfa perâkende olub mâl-i mîrî tahsîl olunmak ihtimâli yokdur deyu haber virdüklerinde arz eyledüğün ecilden buyurdum ki;

Vardukda bu bâbda erkân-ı vechle mukayyed olub evvel-i baharda zikr olunan sancaklara mezbûrun ve karındaşının âdemlerinden ve a'râb tâifesinden bir ferdi göndermeyüb hılâf-ı şer'-i şerîf re'âyâ ve berâyâyâ zulm ve ta'addî itdirmeyesin istemezse yazub bildiresin husûs-ı mezbur mühimmatdandır ona göre muhkem tembih eyleyesin.

Sayfa:164-3 Hüküm:297

Bâ-hatt-ı Yahyâ Beğ

Bosna beğlerbeğisine hüküm ki;

Hâlâ Asitâne-i sa'âdeetime irsâl eylediğin esîrlerden Nikola ve Mihael nâm zımmîler şeref-i İslam'la müşerref olmağın Turhan ve Dursun deyu tesmiye olunmağın giru sana gönderilmişdir buyurdum ki;

Vardukda mezbûrları ol cânibde vech ü münâsib gördüğün hizmetlerde istihdâm eyleyesin ammâ ki...olub küffâra gelmekden hazer eyleyesin.

Sayfa:165-1 Hüküm:298

Sâbıkan Basra'nın mal defterdârı olub vilâyet-i Mar'aş'ın tahrîrine gönderilen Abdullah dâme uluvvuhûya hüküm ki;

Umûmen tahrîr raf' olunmağla dahi bundan akdem hükmi hümayûnum gönderilüb yanında olan defterleri kâtibin ile mu'accelen Asitâne-i sa'âdeetime gönderesin deyu fermânım olmuşken henüz defterleri göndermeyüb el ân tahrîr üzere olduğun i'lâm olundı imdi bu bâbda (silik) hakkından gelinmek emrim gelmişdir buyurdum ki ;

Vusûl buldukda bir ân ve bir saat te'hîr ve terâhî itmeyüb emr-i sâbıkım mûcibince yanında olan iki defterleri mu'accelen kâtibin ile Asitâne-i sa'âdeetime gönderüb ihmâl ve müsâhaleden ve avk ve te'hîrden ziyâde hazer idesin şöyle ki emr-i hümayûnum varduğı gibi cümle defterleri kâtibin ile göndermeyesin envâ'-ı azâba mazhar olmak mukarrerdir ana göre mukayyed olasin

Sayfa:165-2 Hüküm:299

Belgrad mukâta'âtı müfettişine ve nâzırına hüküm ki;

Südde-i sa'âdetime mektûb gönderüb...sancağında olan voyvodalar ve bazı vilâyet eşirrâsı mirlivâyâ koşulub tac ma'deninde hizmet eyleyen gezend ve permekûrlar ve câretlü ..her birine birer delgü posti ve birer koç vuruğun ziyâde salub ve havâs-ı hümâyûnum re'âyasına envâ'-ı tasaddî itmekle haram ma'den-i mezbûr ve re'âyâ perâkende olmak üzeredir deyu bildirdikleri ecilden min ba'd havâs-ı hümâyûn re'âyasına mirlivâ ve voyvodaları dahl ve tecâvüz itmeyeler deyu mâliye tarafından mufassal hükmi hümâyûnum virilmiştir buyurdum ki;

Hükmi-i şerîf mûcibince amel idüb hılâfına cevâz göstermeyesin

Sayfa:166-1 Hüküm:300

Bâ-hatt-ı Haydar Efendi

Ahyolu kadısına ve kazâ-i mezbûr karyesi cem'ine olan Osman'a hüküm ki;

Sen ki kadısın anda hâzır olmağla yanında karye cem'ine mâni' olduğu i'lâm olunmağın seni kazânı beklemeyüb kendü mahvâ olduğu için azle müstehak olub ve nâibin hakkından gelünür ve sen ki kurâcısın yanında hâzır bulunan karye akçesin dergâh-ı mu'allam çavuşlarından Hüsni Çavuşa teslîm idüb Südde-i sa'âdetime irsâl ve mâ'âdâyı dahi mu'accelen ber-vech-i adâlet elinde olan defter ve emr mûcibince ahz ve tahsîl idüb Südde-i sa'âdetime göndermek emr idüb buyurdum ki;

Müşârun-ileyh Hüsni Çavuşu vardukda emrim üzere şimdiye değin cem' olunan akçeyi mûmâ-ileyh çavuşuma teslîm idüb Südde-i sa'âdetime irsâl ve bâkî kalan karyeyi dahi mu'accelen defter ve emr mûcibince adâlet cem' ve tahsîl idüb Asitâne-i sa'âdetime gönderüb teslîm-i hazîne idesin ve sen ki kadısın bu bâbda mezkûr kurâciya mu'âvenet ve müzâheret idüb karyenin mu'accelen cem' ve tahsîli bâbında dakîka fevt itmeyesin ihmâl ve müsâhele olunan azle konulmayub gereği gibi sonra hakkından gelinür ana göre basîret ve intihâd üzere olasın ammâ bu bahâne ile re'âyâyâ ta'addî ve tecâvüz olunub emr (silik) olunanların bir akçe ve bir habbe alınmaktan be-gâyet ihtirâz eylesesin ve (silik) mâni' olduğu vâki'se kayd ü ben ile çavuşumla Südde-i sa'âdetime göndermek emr olunur mezkûra mukayyed olasın Südde-i sa'âdetime irsal eylesesin

Sayfa:166-2 Hüküm:301

Bâ-hatt-ı Ferruh Efendi

İznik kadısına hüküm ki;

Südde-i sa'âdetimde mi'mârbaşı olan kıdvetü'l-emâcid ve'l-ekârim Dâvud zîde mecduhû Südde-i sa'âdetime mektûb gönderüb hâlâ İstanbul'da vâki' olan mîrî binâlara lâzım olan taşı tamam almağın bazı tüccâr tâifesi etrâf ve eknâfda bey' itmek için taşı işlede almağla mîrî binâların taşileri vakti ile irişüb avk ve te'hîr olunur ve mîrî taşı itmeye irüşmeden hâricden kimesne taşa işlenmemek husûsun bildirmeğın buyurdum ki;

Vusûl buldukda bu husûsa mukayyed olub İznik'de taşcılarbaşı olan Osman'a muhkem tenbîh ve te'kîd eyleyesin mîrîye müte'allik olan taşiler eşilmeğın itmâma irişmesin hâricden bir ferd taşıcı itdirmeyesin şöyle ki hâricden taşıcı itmekle mîrî binâlara emr olunan taşı vakti ile irişmeyüb avk ve te'hîr olunmak lâzım gelirse mes'ûl ve mu'âteb olub taşıcıbaşının hakkından gelinmek mukarrerdir ana göre mîrî taşların mukaddem işlemeyesin dakîka fevt itmeyesin.

Sayfa:167 Hüküm:302

Bâ-hatt-ı Ferruh Beğ

Karaman beğlerbeğisine hüküm ki;

Karakeçilü kadısı mektûb gönderüb Yüzdepâre mukâta'asına ber-vech-i iltizâm emîn olan Ca'fer ve kâbiz-ı mâl olan Şenlik ve karındaşları ve yayaları Karyal ve sâir mübâşirlere ketm idüb her hânedan üçer dörder kuruşların alub ve re'âyânın evlerin basub emvâl ve erzâkların gâret ve emrez ve oğulların ve hatunların çeküb ef'âl-i şenî'a itdükleri husûsu dergâh-ı mu'allam çavuşlarındna Ali Çavuş mübâşretiyle şer'le görölmek fermân olunmağın mezkûrlar şer'a da'vet olundukda itâ'at itmeyüb ve mukâta'at-ı mezbûrei ziyâde ile ber-vech-i iltizâm Osman kethüdâ ve Musa nâm kimesnelere virilüb zikr olunan ehl-i fesâdın zulm ve ta'addîleri gönderilmek için mübâşir ve kulu olanlar ile Hasan Beğlü nâm karyeye varduklarınd Ca'fer ve Şenlik ve karındaşları eşkiyâdan seksen ve doksan neferler cem' idüb âlet-i harble üzerlerine gelüb sipâhi oğlanlar kethüdâyeri olan Süleyman'ın imam kulu nâm ..katl idüb ve kulu olan Yüzpare kadısı Ebu Bekir'in birkaç ademlerin mecûh idüb at ve esbâbların gâret

eyledükleri husûs arz olundukda tekrâr mezkûr..fermân olunmağın ber-mûceb-i emr-i şerîf Şakayanlu nâm karyeye varılıb da‘vet-i şer‘ olundukda sipâhî oğlanlarından dîvâne Nasuh vardukda Ahmed mezkûr emr-i âlî ve mezkûr voyvoda ..ve Süleyman ve Şenlik ve karındaşları nice kıtâ‘ ...yanlarına cem‘ idüb iki üç yüz nefer atlu alub karye-i mezbûrede âlet-i harble üzerlerine gelüb Alaaddin nâm kimesneleri katl idüb yeniçeri Yusuf’u ok ile urub mecrûh idüb ve iki döşünü çıkarub ve mîr-i mîrân tarafından mübâşir olan ulûfecibaşıda paraleyüb ve nice ademlerin dahi mecrûh idüb mübâşir ve kulu olanların ve karye-i mezbûre küllî emvâl ve erzakların ve esbâbların gâret idüb ve mezkûr bahâr ketüdâ ve Musai habs idüb Makaklu nâm karyeye eyleyüb mezkûr karye halkını celb idüb karye içinde meyyitîn ihrâk eyleyüb ve maslûb-ı mezbûrun Evlend veled nâm karındaşlarının dahi evlerin basub üç kantar yüklü haklara ve üç yüz re’s koyunların ve kırk re’s öküz ve ineklerin ve üç re’s yarar atların ve sâir emvâl ve eşyâların gâret ve envâ‘ı hakâret idüb zulm ve ta‘addî eyledüklerinden arz eyledüğü ecilden buyurdum ki ;

Vusûl buldukda bu bâbda tamâm mukayyed olub zikr olunan ehl-i fesâdı evvelâ şer‘-i şerîfe da‘vet idüb itâ‘at iderlerse tarak ve kadıları gaybet idenleri şer‘le ihzârı lâzım olanlara virmeyüb getürüb tarak kadıları husûsunun ...ile beraber idüb bir def‘a şer‘le görülüb ve on beşini mürûr için husûslara hak üzere teftîş idüb göresin fi’l-vâki‘ arz olunduğu kes olu şer‘le ve zâhir olursa (silik) olan hukûku ashâbına alivirdükden sonra ehli fesâd muhtâc-ı arz olanlardan ile habs idüb arz eylesin anun gibi da‘vet olundukda itâ‘at-i şer‘ olmayanların dahi (silik) her ne tarikle mümkün olursa ele getürüb ve arz ve ahz ve celb ile ehl-i fesâda himâyet olunup kendü hâlinde olanlara zulm ve ta‘addî olmakdan ziyâde hazer idesin.

Bir sûreti Kırşehir beği ve voyvodasına...

Bir sûreti ..beğine ve voyvoda

Bir sûreti Rum beğlerine ve Keçenlü voyvodası ve kadılarına

Sayfa:168-1 Hüküm:303

Fî 4 râ sene elf.

Nakşe sancağibeğine hüküm ki;

Cezâyir-i Garb beğlerbeğisi Mehmed dâme ikbâluhû dergâh-ı mu'allama adem gönderüb kadîmden cezâyir-i Garb beğlerbeğileri diyâr-ı Garba teveccüh itdiklerinde mahal-i mezbûra birkaç nefer sancak beğleri ta'yîn olunagelmışdir deyu ben dahi yarar kimesne mâder olduğun ecilden kendi ile cezâyir-i Garba bile gitmek bâbında emr-i şerîfim ricâ eylemeğın buyurdum ki;

Hük-m-i şerîfim vardukda bir ân te'hîr itmeyübile ma'an Cezâyir-i Garba vârid vech ü münâsib olduğü üzere hizmet olasin

Sayfa:168-2 Hüküm:304

Bu dahi

Kavala kapudanına hüküm ki;

Cezâyir-i Garb beğlerbeğisi Mehmed adem gönderüb kadîmden Cezâyir-i Garb beğlerbeğileri diyâr-ı Garb'a teveccüh itdiklerinde birkaç nefer sancakbeğleri ta'yîn olunagelmışdir deyu bundan yarar kimesne mâder olduğun ecilden kendi ile gitmek bâbında emr-i şerîfim ricâ itmeğın vech-i meşrûh üzere sulh yazılmışdır.

Sayfa:168-3 Hüküm:305

Bu dahi

İnebahtı sancağı beğine hüküm ki;

Dergâh-ı mu'allama mektûb gönderüb şimdiye değın deryâ muhâfazası lâzım geldüğü Enilci (?) kal'asının neferâtı mirlivâ kimesnede gelmişdir min ba'd dahi muhâfaza lâzım geldikçe üslûb-ı sâbık üzere mirlivâ kimesne girmek ricâsına arz eyledüğün ecilden buyurdum ki;

Göresin deryâ muhâfazası lâzım oldukda kal'a-i mezbûre neferâtı mirlivâ kimesne hüküm yazılmışdır fî evâyil-i Rebiülevvel sene elf.giregelmişler ise ve mukaddemâ ne

mikdar virilegelmiş ise üslûb-ı sâbık üzere giru mirlivâ kimesne göreler olıgelmişe inâd ve muhâlefet eder kimesne varsa ismi ve resmi ile yazub arz eylesiz ve bu hükm yazılmışdır fî evâyil-i Rebiülevvel sene elf.

SONUÇ

Osmanlı Devleti kendinden önce kurulan Türk devletlerinin uyguladığı idari yapıyı en üst seviyeye çıkararak dönemi itibarıyla çağdaşlarına nazaran çok iyi bir devlet sistemi oluşturmuştur. Bu sistem içinde en iyi işleyen ve devletin karar organı olan Divân-ı Hümayun idareyle alakalı ele alınması gereken tüm konuları görüşür ve karara bağlardı. Türk devlet geleneğinin bir uygulaması olarak şekillenen ve Osmanlı Devleti'nde en üst düzeyde tatbik edilen, yazılı evrakı muhafaza etme olayı günümüze çok değerli arşiv hazinelerinin ulaşmasını sağlamıştır. Osmanlı Devleti'nin idarî, iktisadî ve ictimâî yapısını ve müesseselerinin işleyişini ortaya çıkarmak bakımından arşiv belgeleri içerisinde, içerdiği bilgilerin güvenilirliği ve geniş muhtevası hasebiyle mühimme defterleri ilk sıralarda gelmektedir.

Son yıllarda arşive dayalı tarih çalışmalarının önemi giderek artmaktadır. Bu çalışmalar içerisinde Mühimme defterleri de gereken ilgiyi görmüş, devlet arşivlerinin yanında birçok üniversitede tez çalışma konusu olarak mühimme defterlerinin transkripsiyonu ve değerlendirmesi yapılmıştır. Böylece tarih araştırmacıları için önemli bir defter koleksiyonu olan Mühimme defterleri de araştırmacıların hizmetine sunulmuştur. Tez çalışmamın konusunu oluşturan 69 numaralı mühimme defteri (s.1-168) Başbakanlık Osmanlı Arşivinde A.DVN.MHM,d.069 numara ile kayıtlı bulunmaktadır. III. Murad'ın hükümdarlığının son dönemlerine denk gelen H.1000-1001 M.1591-1592 yıllarının divân kayıtlarını içeren defterde dönemin siyasi ve sosyal olaylarına ait hükümlerin transkripsiyonu yapıp döneme ışık tutulmaya çalışılmıştır. Ayrıca mühimme defterlerinin genel özelliklerinden bahsedilerek Sultan III Murad döneminin siyâsi ve askeri meselelerinden bahsedilmiştir. Avrupa ve İran'la yapılan savaşların yükünün fazlasıyla hissedilmesinin yanı sıra devletin bekasını ve tebanın huzurunu sağlamak için tedbirler alındığı pek çok hükmün transkripsiyonuyla açık şekilde anlaşılmaktadır.

Transkripsiyonu yapılan hükümler arasında eşkıyâlık faaliyetleriyle ilgili olanların sayısının devlet tarafından gerekli tedbirlerin alınmış olmasına rağmen fazla olması dikkat çekicidir. Gerek teb'adan gerekse devlet görevlilerinden her kim huzur bozup fesat çıkarmaya çalışırsa hakkından gelinip en ağır şekilde cezalandırılması sağlanmıştır. Buna rağmen eşkıyâlık faaliyetlerinin devam etmesi genel bir

düzensizliğin, olduğu ve devletin eskisi kadar güçlü olamadığı kanısı doğrulamaktadır. Defterde Tunus beglerbeğine yazılan Celali hareketi olma ihtimaline karşı tedbir alınması hakkındaki hükmün haklılığı ilerleyen zamanlarda çıkan celali isyanlarıyla kanıtlanmıştır.

KAYNAKÇA

- 3 Numaralı Mühimme Defteri 966-968/1558-1560, Özet ve transkripsiyon ,Osmanlı Arşivi Daire Başkanlığı, Ankara1993.
- Afyoncu, Erhan, “Defterhâne”, *Diyanet Vakfı İslam Ansiklopedisi*, C.IX, İstanbul 2006.
- Ahışhalı, Recep, “Divân-ı Hümâyün Teskilatı”, *Osmanlı*, C.VI, Ankara 1999.
-, *Osmanlı Devlet Teşkilatında Reisülküttâblık (XVIII. yy.)*, İstanbul 2001
- Başbakanlık Osmanlı Arşivi Rehberi*, Başbakanlık Devlet Arşivleri Genel Müdürlüğü Osmanlı Arşivi Daire Başkanlığı, Ankara 2010.
- Çerçi, Faris, *Gelibolulu Mustafa Ali ve Kühnü’l-Ahbarında II. Selim, III. Murad ve III. Mehmet Devirleri*, C. 1, Kayseri 2000.
- Çiçek, Fatih, *69 Numaralı Mühimme Defteri'nin (s.169-336) Transkripsiyon ve Değerlendirilmesi*, (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi), Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Erzurum 2011.
- Emecen, Feridun M., “Ali’nin Ayn-ı: XVII. Yüzyıl Başlarında Osmanlı Bürokrasisinde Kâtip Rumuzları”, *İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Tarih Dergisi*, 1984–1994, İstanbul 1994.
-, “Osmanlı Divânının Ana Defter Serileri: Ahkâm-ı Mîrî, Ahkâm-ı Kuyûd-ı Mühimme ve Ahkâm-ı Sikâyet”, *Türkiye Araştırmaları Literatür Dergisi*, C.III, İstanbul 2005.
- Ergin, Muharrem, *Osmanlıca Dersler*, Boğaziçi Yayınları, İstanbul 2001.
- Faroqhi, Suraiya, *"İstanbul'un İaşesi ve Tekirdağ-Rodocuk Limanı."* ODTÜ Gelişme Dergisi, Türkiye İktisat Tarihi Üzerine Araştırmalar,C.II, Ankara 1981.
- Genç, Mehmet, *Osmanlı İmparatorluğunda Devlet ve Ekonomi*, Ötüken Yayınları, İstanbul 2007.
- Gökbilgin, Tayyib, *Osmanlı Medeniyet Tarihi çerçevesinde Osmanlı Paleografya ve Diplomatik İlmî*, Enderun Kitabevi, İstanbul 1979.

- Halaçoğlu, Yusuf, *XIV-XVII. Yüzyıllarda Osmanlılarda Devlet Teşkilâtı ve Sosyal Yapı*, Ankara1998.
-, “Klasik Dönemde Osmanlı Devlet Teşkilâtı”, *Genel Türk Tarihi*, C.VI, Ankara 2002.
-, “Klasik Dönemde Osmanlı Devlet Teşkilatı”, *Türkler*, C.IX, Ankara 2002.
- Hammer, I. Asırda Osmanlı İmparatorluğu’nda Devlet Teşkilâtı ve Bâb-ı Âli, Çev. Dr. Halit İlteber, *İstanbul Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi*. C. VII
- Hammer’in Osmanlı Devleti Tarihi*, çev. Mehmet Ata, Özetleyen: Abdulkadir Karahan, Kardeş Matbaası 1966
- İlgürel, Mücteba, “Zirveden Dönüş: II. Selim’den III. Mehmed’e” *Türkler*, C.9, Yeni Türkiye Yayınları, Ankara 1999.
- İpşirli, Mehmet, “Beylikçi”, *Diyanet Vakfı İslam Ansiklopedisi*, c.6, İstanbul 1992.
-, “Klasik dönem Osmanlı Devlet Teşkilatı”, *Osmanlı Devleti ve Medeniyet Tarihi*, C.1 İstanbul 1994.
- Jan Reychman-Ananiasz Zajaczkowski, *Osmanlı-Türk Diplomatası El Kitabı*, (Çev. Mehmet Fethi Atay), Devlet Arşivleri Yayınları, İstanbul 1993.
- Kırkkılıç, H.Ahmet, *Sultan Üçüncü Murad Hayatı, Edebi Kişiliği, Eserleri ve Divânından Seçmeler*, İstanbul 1988
- Kurat, Akdes, Nimet, *Türk İngiliz Münasebetlerinin Başlangıcı ve Gelişmesi, 1553–1610*, Ankara Üniversitesi Dil ve Tarih Coğrafya Fakültesi Yayınları, Ankara 1953.
- Kütükoğlu, Mübahat S., *Osmanlı Belgelerinin Dili (Diplomatik)*, Kubbealtı Neşriyat, İstanbul 1995.
-, “Ferman”, *İslam Ansiklopedisi*, C.XII, İstanbul 1979.
- Kütükoğlu, Bekir, “Murad III”, *İslam Ansiklopedisi*, C.8, İstanbul 2006.
-, *Osmanlı-İran Siyâsi Münasebetleri (1578-1612)*, İstanbul 1993.
-, “Murad III”, *Diyanet Vakfı İslam Ansikloedisi*, C.31, İstanbul 2006.

- M.,Streck, “Kale”, *İslam Ansiklopedisi*,C.VI, İstanbul 1979.
- Miroğlu, İsmet,“Mühimme Defterleri”,*Tarih ve Medeniyet Dergisi*, İstanbul 1993, I
- Mumcu, Ahmet, *Hukuksal ve Siyasal Karar Organı Olarak Divân-ı Hümayun*, Ankara 1986.
-, *Osmanlı Devleti'nde Siyaseten Katl*, Birey ve Toplum Yayınları, Ankara 1985.
- Orhonlu, Cengiz, “Osmanlı-Bornu Münasebetlerine Ait Belgeler”, *Tarih Dergisi*, Sayı: 23, İstanbul 1969.
- Osmanlı, “*Hanedan*” C. 12, Yeni Türkiye Yayınları, Ankara 2002.
- Pakalın, Mehmet Zeki, *Osmanlı Tarih Deyimleri ve Terimleri Sözlüğü*, C.I, İstanbul 1993.
- Peçevi İbrahim Efendi, *Peçevi Tarihi*, Haz. Bekir Sıtkı Baykal, Kültür Bakanlığı Yayınları, Ankara 1992.
- Sertoğlu, Mithat, *Mufassal Osmanlı Tarihi*, Ankara 2011.
- Seyitdanlıoğlu, Mehmet V., “*Divân-ı Hümayûn'dan Meclis-i Meb'usan'a Osmanlı İmparatorluğu'nda Yasama*”, Osmanlı, C.VI, Ankara 1999.
- Selânik-i Mustafa Efendi, *Tarih-i Selânik-i*, Haz. Mehmet İpşirli, TTK. Yayınları, Ankara 1999.
- Temelkuran, Tevfik, “*Divân-ı Hümayûn Mühimme Kalemi*”, Tarih Enstitüsü Dergisi, C.VI, İstanbul 1975.
- Uzunçarşılı, İsmail Hakkı, *Osmanlı Devleti Teşkilatından Kapıkulu Ocakları I*, Ankara 1988.
-, *Osmanlı Devletinin Merkez ve Bahriye Teşkilatı*, TTK Yayınları. Ankara 1984.
-, *Osmanlı Tarihi*, C. 3, TTK Yayınları, Ankara 1994.
- Ünal, Mehmet Ali, *Mühimme Defteri 44*, İzmir 1995
-, *Osmanlı Müesseseleri Tarihi*, Isparta 1998

EKLER

EK-1 NEŞREDİLEN VE TEZ OLZARAK HAZIRLANAN MÜHİMME DEFTERLERİ

MÜHİMMEDEFTERLERİ

Başbakanlık Osmanlı Arşivi Tarafından Yayımlanan Mühimme Defterleri

3 Numaralı Mühimme Defteri 966-968/1558-1560, *Tıpkıbasım*, Başbakanlık Devlet Arşivleri Genel Müdürlüğü Osmanlı Arşivi Daire Başkanlığı, Ankara 1993.

3 Numaralı Mühimme Defteri 966-968/1558-1560, *Özet ve Transkripsiyon*, Başbakanlık Devlet Arşivleri Genel Müdürlüğü Osmanlı Arşivi Daire Başkanlığı, Ankara 1993.

5 Numaralı Mühimme Defteri 973/1565-1566, *Tıpkıbasım*, Başbakanlık Devlet Arşivleri Genel Müdürlüğü Osmanlı Arşivi Daire Başkanlığı, Ankara 1994.

5 Numaralı Mühimme Defteri 973/1565-1566, *Özet ve İndeks*, Başbakanlık Devlet Arşivleri Genel Müdürlüğü Osmanlı Arşivi Daire Başkanlığı, Ankara 1994.

6 Numaralı Mühimme Defteri 972/1564-1565, *Tıpkıbasım*, Başbakanlık Devlet Arşivleri Genel Müdürlüğü Osmanlı Arşivi Daire Başkanlığı, Ankara 1995.

6 Numaralı Mühimme Defteri 972/1564-1565, *Özet, Transkripsiyon ve İndeks*, c. I, Başbakanlık Devlet Arşivleri Genel Müdürlüğü Osmanlı Arşivi Daire Başkanlığı, Ankara 1995.

6 Numaralı Mühimme Defteri 972/1564-1565, *Özet, Transkripsiyon ve İndeks*, c. II Başbakanlık Devlet Arşivleri Genel Müdürlüğü Osmanlı Arşivi Daire Başkanlığı, Ankara 1995.

7 Numaralı Mühimme Defteri 975-976/1567-1569, *Tıpkıbasım*, c. I, Ankara: Başbakanlık Devlet Arşivleri Genel Müdürlüğü Osmanlı Arşivi Daire Başkanlığı, Ankara 1997.

7 Numaralı Mühimme Defteri 975-976/1567-1569, *Tıpkıbasım*, c. II, Başbakanlık Devlet Arşivleri Genel Müdürlüğü Osmanlı Arşivi Daire Başkanlığı, Ankara 1997.

7 Numaralı Mühimme Defteri 975-976/1567-1569, *Özet, Transkripsiyon ve İndeks*, c. I, Başbakanlık Devlet Arşivleri Genel Müdürlüğü Osmanlı Arşivi Daire Başkanlığı, Ankara 1999.

12 Numaralı Mühimme Defteri 978-979/1570-1572, *Tıpkıbasım*, Başbakanlık Devlet Arşivleri Genel Müdürlüğü Osmanlı Arşivi Daire Başkanlığı, Ankara 1996.

12 Numaralı Mühimme Defteri 978-979/1570-1572, *Özet, Transkripsiyon ve İndeks*, c.I, Başbakanlık Devlet Arşivleri Genel Müdürlüğü Osmanlı Arşivi Daire Başkanlığı, Ankara 1996.

12 Numaralı Mühimme Defteri 978-979/1570-1572, *Özet, Transkripsiyon ve İndeks*, c.II, Başbakanlık Devlet Arşivleri Genel Müdürlüğü Osmanlı Arşivi Daire Başkanlığı, Ankara 1996.

82 Numaralı Mühimme Defteri 1026-1027/1617-1618, *Özet, Transkripsiyon, İndeks ve Tıpkıbasım*, Başbakanlık Devlet Arşivleri Genel Müdürlüğü Osmanlı Arşivi Daire Başkanlığı, Ankara 2000.

83 Numaralı Mühimme Defteri 1036-1037/1626-1628, *Özet, Transkripsiyon, indeks ve Tıpkıbasım*, Başbakanlık Devlet Arşivleri Genel Müdürlüğü Osmanlı Arşivi Daire Başkanlığı, Ankara 2001.

85 Numaralı Mühimme Defteri, *Özet, Transkripsiyon, İndeks ve Tıpkıbasım*, Başbakanlık Devlet Arşivleri Genel Müdürlüğü Osmanlı Arşivi Daire Başkanlığı, Ankara 2002.

Başbakanlık Arşivi Dışında Yayımlananlar

H.951-952 Tarihli ve E-12321 Numaralı Mühimme Defteri, Topkapı Sarayı Arşivi, Hızr, Halil Sahillioğlu, İstanbul 2002.

44 Numaralı Mühimme Defteri, Hızr. M.Ali Ünal, İzmir 1995.

51 Numaralı Mühimme Defteri (*Sultan ı'n Emir Defteri*), Hızr. Hikmet Ülker, İstanbul 2003.

90 Numaralı Mühimme Defteri, (Hızr. İsmet Miroğlu vd.), Türk Dünyası Araştırmaları Vakfı, İstanbul 1993.

Yüksek Lisans Tezi Olarak Hazırlanmış Mühimme Defterleri

Özlem TAŞ, *3 Numaralı Mühimme Defteri (966-968/1558-1560) Tasnif ve Analiz*, Yüksek Lisans Tezi, Hacettepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara 2004.

Zülfiye KAYGUSUZ, *10 Numaralı Mühimme Defteri'nin* (s.1-178) Transkripsiyon ve Değerlendirilmesi, Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Erzurum 2006.

İ. Etem ÇAKIR, *10 Numaralı Mühimme Defteri'nin* (s.179-356) Transkripsiyon ve Değerlendirilmesi, Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Erzurum 2006.

Kazım Kürşat YÜCEL, *18 Numaralı Mühimme Defteri, (Tahlil-Metin)*, İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul 1996.

Muharrem BOSTANCI, *19 Numaralı Mühimme Defteri*, İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul 2002.

Sıtkı ÇELİK, *21 Numaralı Mühimme Defteri, (Tahlil-Metin)*, İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul 1997.

Gülay KAHVECİ, *29 Numaralı Mühimme Defteri*, İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul 1998.

Hasan KARAMAN, *38 Numaralı Mühimme Defteri, (Tahlil-Metin)*, İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul 1997.

Mustafa ÖZATA, *38 Numaralı Mühimme Defteri, (101-322 Sayfaları Arası Tahlil ve Metin)*, İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul 1997.

Hasan YILDIZ, *49 Numaralı Mühimme Defteri, (Tahlil-Metin)*, İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul 1996.

Meltem KARABABA, *50 Numaralı Mühimme Defteri, (991-993/1583-1585)*, Marmara Üniversitesi Türkiyat Araştırmaları Enstitüsü, İstanbul 2004.

Alime ÇUKURYURT, *50 Numaralı Mühimme Defteri (993-1585) Değerlendirme Transkripsiyon* (s. 84-166), Yüksek Lisans Tezi, Marmara Üniversitesi Türkiyat Araştırmaları Enstitüsü, İstanbul 2005.

Hikmet ÜLKER, *51 Numaralı Mühimme Defteri (Tahlil-Metin)*, Yüksek Lisans Tezi, İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul 1996.

Fatime YAZICI, *54 Numaralı Mühimme Defterinin Transkripsiyon ve Değerlendirilmesi (1-154) Yüksek Lisans Tezi* Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Erzurum 2010.

Musa GÜNAY, *55 Numaralı Mühimme Defteri, (Tahlil-Metin)*, Ondokuz Mayıs Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Samsun 1996.

Oğuzhan YÜCE, *59 Numaralı Mühimme Defterinin Özetli Transkripsiyonu ve Değerlendirilmesi*, Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Erzurum 2007.

Recep Burhan ERTAŞ, *60 Numaralı Mühimme Defteri (s. 105-208, hüküm 258-491, tarih 993-94/1585-86), Tahlil-Metin*, İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul 1997.

Cevat Yıldız, *60 Numaralı Mühimme Defteri, (s. 209-314, hüküm 492-942, tarih 993-94/1585-86)"*, İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul 1998.

M. Ali ATICI, *61 Numaralı Mühimme Defteri, (Tahlil-Metin)*, İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul 1997.

Serdar KAR, *63 Numaralı Mühimmine Deften*, Marmara Üniversitesi TürkiyatAraştırmaları Enstitüsü, İstanbul 2002.

Mustafa KARACA, *68 Numaralı Mühimme Defteri (Tasnif-Transkripsiyon)*, Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara 2000.

Selçuk DEMİR, *75 Numaralı Mühimme Defter'inin Transkripsiyonu ve Değerlendirilmesi*, Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Erzurum 2008.

Cevat YILDIZ, *80 Numaralı Mühimme Defteri (s.209~314, hüküm 492-942, tarih 993-94/1585-86)*, İstanbul Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul 1998.

Neşat SÜT, *83 Numaralı Mühimme Defteri*, Fırat Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Elazığ 2000.

Durmuş KANDIRA, *84 Numaralı Mühimme Defteri (Tahlil-Metin)*, İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul 1995.

Murat ALANOĞLU, **86 Numaralı Mühimme Defteri'nin Özetli Transkripsiyonu ve Değerlendirilmesi**, Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Erzurum 2010.

Fatma KAYTAZ, **88 Numaralı Mühimme Defteri** (Transkripsiyon-Özet), İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul 2006.

Murat ATEŞ, **88 Numaralı Mühimme Defteri** Transkripsiyon ve Değerlendirilmesi, Yüzüncü Yıl Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Van 2008.

Eren Bahri GÖK, **89 Numaralı Mühimme Defteri**, Marmara Üniversitesi Türkiyat Araştırmaları Enstitüsü, İstanbul 2003.

Selçuk OSMANOĞLU, **92 Numaralı Mühimme Defteri**, Marmara Üniversitesi Türkiyat Araştırmaları Enstitüsü, İstanbul 2004.

Müjge KARACA, **94 Numaralı Mühimme Defterinin Özetli Transkripsiyonu ve Değerlendirilmesi**, Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Erzurum 2008.

Bekir GÖKBUNAR, **105 Numaralı Mühimme Defteri (Özet-Transkripsiyon)**, Sakarya Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Sakarya 1996.

Mustafa KILIÇ, **107 numaralı Mühimme Defteri**, Marmara Üniversitesi Türkiyat Araştırmaları Enstitüsü, İstanbul 1996.

Necati GÜLTEPE, **H. 1106-1107 Tarihli Mühimme Defterine (107 Numaralı) Göre Devlet Kararları**, İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul 1992.

M. Hanefi DEMİRSOY, **109 Numaralı Mühimme Defterinin Transkripsiyonu ve Değerlendirilmesi**, Ege Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İzmir 2001

Yusuf İhsan GENÇ, **113 Numaralı ve 1113-1] 15/1701 -1703, Tarihli Mühimme Defteri**, Başbakanlık Osmanlı Arşivi, Uzmanlık Tezi, İstanbul 1987.

Ömer BIYIK, **124 Numaralı Mühimme Defteri**, Ege Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İzmir 2001.

İlker KÜLBİLGE, **141 numaralı Mühimme Defteri**, Ege Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İzmir 2002.

Tuğba KARA, *170 No'lu Mühimme Defteri* (H 1185-1188 / M 1771-1774)"nin Transkribi ve Değerlendirmesi", Ondokuz Mayıs Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Samsun 2007.

Vedat TURGUT, *208 Numaralı Mühimme Defterinin Transkripsiyon ve Tahlili* 1798-1800 (H 1213-1215)", Sakarya Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Sakarya 2006.

Fatih AKARSU, *213 Numaralı Mühimme Defteri'nin Transkripsiyon ve Değerlendirmesi* (1801-1802/H 1215-1217)", Sakarya Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Sakarya 2006.

Abid YAŞAROĞLU, *888 Numaralı Mühimme Defteri (la-260a), Tahlil ve Transkripsiyon*, Topkapı Sarayı Müzesi Kütüphanesi Koğuşlar, İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul 1995.

Fatih ÇİÇEK, *69 Numaralı Mühimme Defteri* (s.169-336), *Transkripsiyonu ve Değerlendirilmesi*, Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Erzurum 2011.

Murat YAZICI, *39 Numaralı Mühimme Defteri* (s.119-240), *Transkripsiyonu ve Değerlendirilmesi*, Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Erzurum 2013.

Hazırlanmış Mühimme Zeyilleri

Harun BİNGÖL, *5 Numaralı Mühimme Defteri'nin Transkripsiyonu ve Değerlendirmesi (Mühimme Zeyli Kataloğundaki)*, Ege Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İzmir 2002.

Dilek ŞAHİN, *8 numaralı Mühimme Zeyline Göre (481-1121 hkm.) XVIII. Yüzyılda/ Anadolu'da Celali Hareketleri*, İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul 2003.

Mehmet ŞAHİN, *Kuyucu Murad Paşa'nın Celali Defteri Mühimmesi (8 Numaralı 1-480 hkm)* İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, 2002.

Zeynep KURT, *13 Numaralı ve 1727-1730 Tarihli Mühimme Zeyli Defteri(Değerlendirme, Transkripsiyon ve Dizin)*", Elazığ: Fırat Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, 2005.

33

سبب

و في قبة كبرية المذلة الكلمة المخصصة و ذلها والحدوات مكر (المطابق صعب اللفظ) يا نعيم
 سبب! المبررات صافية الخيرون والحزنون المغمومون بتهمة نواظف الطابع الكليفة (المعنى) كوكرة في سلفه
 وارتعصهم في طرفة وركبا بعدا عرفنا ما هو تلمذنا ثم تقفان وانه يمكن لوجه لزن ~~بعض~~ بعض ريكز طائفة
 ووف قريته في كبر كاديتان لولور كمن بلوك قلقة في دور كمدان ~~بعض~~ بعض كبر كاديتان وارزبان ي
 وغيرة اعرف كمدان ~~بعض~~ بعض وادفان ريكز وركبا روس فزين فيل لوجه كاديتان لولور (المعنى)
 لذل لول طبع وفتور لبر كاديتان (المعنى) لولور كمن بلوك قلقة في دور كمدان ~~بعض~~ بعض كبر كاديتان
 وفتور وفتور اليا مديان كاديتان كمن بلوك قلقة في دور كمدان ~~بعض~~ بعض كبر كاديتان وارزبان ي
 مكر لول كاديتان كمن بلوك قلقة في دور كمدان ~~بعض~~ بعض كبر كاديتان وارزبان ي
 وادفان كاديتان كمن بلوك قلقة في دور كمدان ~~بعض~~ بعض كبر كاديتان وارزبان ي
 ايج وركبا وبلوك وبلوك كاديتان كمن بلوك قلقة في دور كمدان ~~بعض~~ بعض كبر كاديتان وارزبان ي
 لولور كاديتان كمن بلوك قلقة في دور كمدان ~~بعض~~ بعض كبر كاديتان وارزبان ي
 روس كاديتان كمن بلوك قلقة في دور كمدان ~~بعض~~ بعض كبر كاديتان وارزبان ي
 كبر كاديتان كمن بلوك قلقة في دور كمدان ~~بعض~~ بعض كبر كاديتان وارزبان ي

A.DVN.MHM.D 069

34

و في قبة كبرية المذلة الكلمة المخصصة و ذلها والحدوات مكر (المطابق صعب اللفظ) يا نعيم
 سبب! المبررات صافية الخيرون والحزنون المغمومون بتهمة نواظف الطابع الكليفة (المعنى) كوكرة في سلفه
 وارتعصهم في طرفة وركبا بعدا عرفنا ما هو تلمذنا ثم تقفان وانه يمكن لوجه لزن ~~بعض~~ بعض ريكز طائفة
 ووف قريته في كبر كاديتان لولور كمن بلوك قلقة في دور كمدان ~~بعض~~ بعض كبر كاديتان وارزبان ي
 وغيرة اعرف كمدان ~~بعض~~ بعض وادفان ريكز وركبا روس فزين فيل لوجه كاديتان لولور (المعنى)
 لذل لول طبع وفتور لبر كاديتان (المعنى) لولور كمن بلوك قلقة في دور كمدان ~~بعض~~ بعض كبر كاديتان
 وفتور وفتور اليا مديان كاديتان كمن بلوك قلقة في دور كمدان ~~بعض~~ بعض كبر كاديتان وارزبان ي
 مكر لول كاديتان كمن بلوك قلقة في دور كمدان ~~بعض~~ بعض كبر كاديتان وارزبان ي
 وادفان كاديتان كمن بلوك قلقة في دور كمدان ~~بعض~~ بعض كبر كاديتان وارزبان ي
 ايج وركبا وبلوك وبلوك كاديتان كمن بلوك قلقة في دور كمدان ~~بعض~~ بعض كبر كاديتان وارزبان ي
 لولور كاديتان كمن بلوك قلقة في دور كمدان ~~بعض~~ بعض كبر كاديتان وارزبان ي
 روس كاديتان كمن بلوك قلقة في دور كمدان ~~بعض~~ بعض كبر كاديتان وارزبان ي
 كبر كاديتان كمن بلوك قلقة في دور كمدان ~~بعض~~ بعض كبر كاديتان وارزبان ي

DİZİN

A

Acemioğlanı 45
 Adli 4
 Afşar 54, 131
 Ağa10, 21, 22, 26, 28, 32, 44, 54, 55, 99, 100, 101, 106, 132, 133, 147, 149, 151, 153, 160, 161, 186, 192, 197
 Ahidnâme 7, 14, 155, 161, 230
 Ahkâm-ı şerîfe 176, 177, 190, 221
 Akçe35, 47, 52, 53, 55, 56, 58, 66, 72, 73, 83, 85, 86, 87, 92, 93, 94, 97, 98, 100, 102, 108, 109, 112, 118, 123, 126, 127, 129, 134, 137, 143, 148, 149, 150, 160, 161, 162, 163, 164, 165, 167, 169, 183, 185, 186, 187, 189, 190, 191, 193, 199, 202, 203, 205, 209, 210, 215, 223, 226, 227, 230, 231, 232, 236
 Akhisar 72, 188
 Akkirman46, 63, 78, 104, 105, 121, 160, 161, 172, 207, 208
 Amasya 43, 45, 95, 101
 Âmedi kalemi 14
 Anadolu4, 6, 24, 29, 33, 41, 44, 50, 51, 54, 56, 57, 61, 74, 79, 88, 100, 117, 123, 131, 139, 142, 154, 196, 250
 Ankara1, 2, 4, 5, 7, 11, 16, 17, 18, 21, 33, 53, 59, 83, 128, 147, 226, 242, 243, 244, 245, 246, 247, 248
 Antalya 57, 142
 Arapça 30, 31
 Arnavut 53, 129
 Arz2, 4, 10, 26, 30, 34, 36, 90, 93, 95, 97, 98, 99, 100, 101, 102, 103, 104, 105, 106, 107, 108, 110, 112, 113, 114, 115, 116, 117, 118, 119, 120, 122, 124, 125, 126, 127, 128, 129, 131, 132, 135, 136, 137, 138, 139, 140, 141, 142, 143, 144, 145, 146, 147, 148, 149, 150, 154, 155, 159, 160, 161, 162, 163, 164, 165, 166, 167, 168, 169, 171, 179, 180, 183, 184, 185, 186, 188, 189, 191, 192, 193, 194, 196, 198, 199, 200, 201, 202, 203, 204, 206, 207, 208, 210, 211, 215, 218, 219, 221, 222, 225, 226, 228, 229, 230, 231, 233, 234, 237, 238, 239

Askeri5, 6, 13, 14, 37, 174, 175, 184, 199, 200, 201, 240
 Atina 48, 58, 112, 143
 Aydın 55, 135, 166
 Azak 43, 50, 96, 106, 111, 119

B

Babaeski 60, 150
 Bâb-ı âli 8, 10
 Bab-ı hümayûn 2
 Bağdad27, 29, 43, 54, 66, 70, 94, 132, 163, 169, 171, 184
 Basra 27, 51, 87, 122, 235
 Bayburt 56, 136, 137
 Beğ31, 62, 81, 155, 157, 193, 223, 233, 234, 235, 237
 Belgrat 53, 129
 Berat 7, 11, 13, 47, 169
 Bergos 60, 131, 150
 Beylerbeyi 7, 13, 19, 35, 45, 60, 123
 Bitlis 74, 196
 Boğdan47, 50, 51, 52, 54, 55, 67, 69, 73, 82, 110, 120, 121, 122, 126, 133, 172, 173, 180, 192, 221, 222, 230
 Boğdan Voyvadası 51
 Bosna29, 46, 47, 55, 60, 65, 72, 76, 86, 108, 109, 136, 150, 153, 168, 189, 204, 235
 Bölük halkı 45
 Budin46, 47, 52, 53, 57, 61, 62, 71, 76, 78, 84, 85, 106, 109, 124, 125, 127, 141, 155, 156, 157, 187, 202, 204, 209, 228, 229, 230
 Bursa 47, 53, 110, 127

C

Cafer Paşa 41, 66, 89, 169, 171
 Cebeci 59, 61, 147, 154
 Cezayir 19, 82, 87, 88, 108, 109, 122
 Cülûs 1, 187, 201

Ç

Çankırı 53, 102, 128
 Çavuş32, 44, 58, 63, 73, 78, 87, 89, 90, 95, 100, 103, 106, 112, 116, 124, 125,

128, 130, 145, 149, 154, 161, 166, 167,
182, 183, 188, 190, 191, 193, 202, 203,
207, 208, 209, 210, 213, 214, 215, 216,
218, 222, 226, 230, 232, 237

Çavuşbaşı 9, 10
Çerkez..... 48
Çeşme 47, 110
Çıldır37, 67, 68, 75, 157, 175, 176,
177, 200

D

Dava..... 6, 38, 77, 79, 165, 171
Defter Emîni 8
Dergâh-ı Âlî 44, 100
Dersaadet 16
Devlet1, 4, 5, 7, 8, 10, 11, 12, 13, 14,
16, 18, 19, 33, 34, 35, 37, 49, 50, 55,
56, 58, 62, 63, 65, 74, 80, 98, 178, 184,
206, 240
Devrek 65, 166
Divân1, 2, 3, 4, 5, 7, 8, 9, 10, 11, 12,
13, 14, 240, 242, 244
Divânîhâne 4
Divân-ı Hümâyûn 1, 9, 10
Diyarbakir29, 60, 62, 80, 85, 86, 93,
158, 212, 216, 231, 232
Dizdar 29, 75

E

Edirne26, 43, 46, 51, 59, 60, 96, 106,
123, 131, 149, 151
Eğriboz 58, 69, 143, 180
Emir-i hacc..... 29
Emr'i şerif..... 42, 54
Erbab-ı tımar 60
Erdel52, 57, 59, 61, 62, 68, 125, 141,
149, 155, 156, 157, 179
Ergene..... 44, 46, 60, 99, 106, 150
Erzurum2, 26, 29, 42, 44, 47, 67, 73,
93, 98, 111, 175, 176, 177, 190, 193,
200, 212, 232, 242, 247, 248, 249, 250
Esir..... 40
Eşkıyalık33, 41, 42, 45, 49, 53, 55, 58,
59, 64, 70, 74, 81, 87, 240

F

Farsça 14, 30
Fatih Kânunnâmesi..... 8

Fatih Sultan Mehmet.....2
Fellah43
Fesatlık 43

G

Galata 13, 57, 141, 202
Gence18, 19, 26, 41, 63, 90, 130, 163,
221
Guruş90, 93, 114, 165, 167
Gürcü 35, 48, 111

H

Hac49, 50, 56, 59, 66, 223
Haccı şerif..... 44
Hakkari.....72
Haleb29, 47, 110, 179, 185, 212, 213,
214, 219, 232
Hamam 197
Han19, 26, 32, 43, 56, 57, 68, 82, 96,
109, 115, 119, 121, 130, 136, 137, 142,
159, 191, 209, 210, 221
Haraç 153, 157, 169, 170
Harameyn..... 59, 76
Haramzade 43
Hassa..... 69, 71
Hayrabolu..... 60, 131, 150
Hazine 47, 77, 83, 171
Hüküm 23, 26, 27, 28, 29, 30, 31, 33,
34, 35, 36, 37, 38, 39, 88, 89, 90, 91,
92, 93, 94, 95, 96, 97, 98, 99, 100, 101,
102, 103, 104, 105, 106, 107, 108, 109,
110, 111, 112, 113, 114, 115, 116, 117,
118, 119, 120, 121, 122, 123, 124, 125,
126, 127, 128, 129, 130, 131, 132, 133,
134, 135, 136, 137, 138, 139, 140, 141,
142, 143, 144, 145, 146, 147, 148, 149,
150, 151, 152, 153, 154, 155, 156, 157,
158, 159, 160, 161, 162, 163, 164, 165,
166, 167, 168, 169, 170, 171, 172, 173,
174, 175, 176, 177, 178, 179, 180, 181,
182, 183, 184, 185, 186, 187, 188, 189,
190, 191, 192, 193, 194, 195, 196, 197,
198, 199, 200, 201, 202, 203, 204, 205,
206, 207, 208, 209, 210, 211, 212, 213,
214, 215, 216, 217, 218, 219, 220, 221,
222, 223, 224, 225, 226, 227, 228, 229,
230, 231, 232, 233, 234, 235, 236, 237,
238, 239

I

Irak 1

İ

İcmal 43

İnebolu 49, 117

İskenderiye 48, 76, 111, 204

İslâm 1, 175, 176, 177, 184

İstanbul 1, 4, 9, 10, 11, 13, 15, 16, 17,

19, 20, 25, 26, 30, 35, 36, 37, 39, 41,

43, 44, 45, 47, 48, 49, 50, 53, 54, 55,

56, 58, 60, 61, 62, 63, 64, 65, 66, 68,

69, 70, 71, 72, 73, 74, 76, 77, 78, 79,

80, 81, 82, 83, 84, 85, 86, 87, 88, 89,

96, 102, 103, 109, 111, 112, 113, 118,

119, 123, 127, 128, 132, 134, 140, 145,

150, 154, 170, 182, 183, 197, 202, 209,

213, 214, 215, 222, 226, 227, 230, 236,

242, 243, 244, 246, 247, 248, 249, 250,

251

İznikmid 61, 70, 182

K

Kadı 27, 81, 129, 140, 142, 181, 204,
213, 217, 226

Kafir 55

Kale 32, 37, 40, 244

Kânunnâme 7

Kaptan Paşa 10

Kaptan-ı Derya 10

Kapucu 149

Kapucubaşı 47, 149

Karadeniz 41, 48, 89, 111, 182

Karaman 17, 52, 79, 87, 124, 210, 212,
237

Kars 58, 62, 67, 68, 70, 144, 158, 175,
176, 177, 184, 200

Kasap akçesi 45

Kâtip 13, 16, 29, 32, 42, 242

Kaymakamlık Mühimmesi 16

Kaza 37, 166, 167, 194

Kefe 46, 47, 50, 73, 80, 106, 109, 111,
119, 120, 191, 209, 215

Kerkük 63, 162

Kıbrıs 21, 64, 81, 163, 165, 218

Kırım 18, 26, 43, 47, 63, 96, 109, 110,
159, 191

Kırşehir 45, 81, 101, 124

Kocaeli 65, 167

Konya 17, 18, 56, 136, 137

Koyun 33, 36, 51, 56, 71, 75, 77, 84, 85,

103, 121, 123, 137, 197, 198, 202, 214,

227, 230

Kubbealtı 3, 25, 243

Küffar 71

Kütahya 17, 50, 51, 54, 56, 92, 117,

123, 131, 139

L

Lalapaşa 32, 188

Leh 46, 104, 160, 161, 208

Liman 100, 145

M

Macar 52, 68, 126, 179

Mafî 5, 14

Maliye 3, 60, 80, 87

Mâliye 43

Malkara 60, 131, 150, 152

Manisa 17, 18, 44, 99

Meclis-i Vükelâ 14

Mekke-i Mükerrerme 59, 146, 166, 201

Mengen 65, 166

Mezbûr 28, 89, 90, 95, 96, 101, 102,

103, 108, 109, 113, 116, 117, 118, 122,

128, 129, 131, 135, 137, 138, 141, 142,

143, 144, 145, 148, 149, 151, 160, 165,

167, 173, 177, 178, 179, 180, 181, 182,

189, 191, 192, 200, 201, 203, 204, 205,

210, 213, 214, 217, 218, 221, 224, 225,

226, 230, 231, 235, 236

Mısır 1, 37, 48, 49, 56, 59, 76, 82, 83,

85, 99, 111, 117, 138, 147, 201, 213,

223, 224, 229, 231

Midüllü 63

Mir'i 48

Mufassal 19, 20, 21, 43, 244

Musul 43, 45, 66, 93, 94, 104, 169

Mut 68, 178

Müderriş 29, 32, 43

Müfettiş 32

Müftü 32

Mühimme 11, 14, 15, 16, 24, 26, 29,

34, 35, 37, 38, 39, 240

Mühimme defteri 24, 240

Mütevelli..... 32

N

Nâme7, 14, 24, 43, 96, 109, 119, 193, 209

Nazır 32

Niksar 56, 138

Nişancı 2, 4, 7, 17

O

Ordu Mühimmesi 16

Orhan Bey 2

Osmanlı1, 2, 3, 4, 5, 6, 7, 8, 9, 11, 12, 13, 14, 15, 16, 18, 19, 20, 21, 23, 25, 26, 27, 30, 33, 34, 35, 36, 37, 38, 52, 240, 242, 243, 244, 245, 246, 249

Osmanlı Devleti1, 4, 15, 19, 20, 21, 240, 243

Ö

Örfi 7

Özi50, 51, 57, 67, 71, 78, 105, 120, 121, 142, 159, 186, 207, 208

P

Padişah 1, 2, 3, 7, 16

Papa 46, 107, 112

Piyade 42

Prizren 55, 71, 136, 186

R

Ramazan 61, 155, 188, 207, 230

Reaya 61, 83, 86, 168

Recep 3, 4, 5, 6, 9, 10, 53, 64, 128, 242, 248

Reisülkütab 2, 3, 8, 9

Revan18, 29, 41, 64, 72, 82, 163, 175, 176, 177, 189, 190, 221

Rikâb Mühimmesi 16

Rikâb-ı Hümayun 13

Rodoscuk26, 36, 44, 54, 60, 70, 78, 183, 208, 209, 242

Rum29, 49, 53, 55, 67, 76, 114, 129, 134, 174, 202, 203, 232, 238

Rus 46, 57, 82, 106, 141, 221

Ruûs kalemi 13

S

Safer 97, 153, 217

Sakarya 64, 165, 249, 250

Sancakbeyi 29

Sapanca 64, 70, 165, 182

Sarayburnu 17

Saruhan 17, 72, 188

Selanik17, 19, 42, 80, 91, 124, 134, 214, 244

Seyyid44, 48, 99, 100, 106, 111, 122, 155

Simon37, 67, 68, 70, 174, 175, 176, 177, 178, 184

Sivas 33, 44, 53, 100, 129, 212

Siyasi 1, 9, 18, 20, 34, 35, 240

Subaşı 147

Sultan2, 5, 6, 17, 18, 19, 21, 26, 46, 47, 56, 64, 97, 106, 110, 115, 121, 136, 137, 166, 240, 243, 246

Sûret90, 112, 113, 114, 125, 129, 131, 135, 138, 156, 165, 173, 183, 187, 195, 201, 228

Süvari 42, 205

Ş

Şam29, 41, 43, 44, 46, 48, 50, 56, 58, 59, 64, 66, 80, 90, 97, 98, 101, 105, 113, 119, 140, 146, 148, 163, 166, 170, 171, 212, 215, 220, 225, 232, 233, 234

Şehr-i Zor 63, 162

Şeyhülislam 1

Şikâyet 4, 15, 33, 41, 42, 74, 76

Şirvan18, 19, 27, 41, 70, 89, 90, 130, 138, 184, 221

T

Tahrir 56, 57, 61, 84, 87, 155

Tahvil 8, 12, 14

Taşköprü 64, 164

Tatar 46, 104, 160

Tebriz 18, 74, 194, 195

Tehdîd 25

Tekîd 25

Telhis 6, 13

Tercüman 13, 83, 225

Tereke75, 89, 91, 154, 183, 187, 188, 200, 209, 228

Tezkireci 6

- Tezkire-i evvel..... 9
 Tezkire-i sâni 9
 Tımar5, 13, 14, 36, 42, 44, 46, 49, 50, 62, 63, 64, 65, 66, 67, 69, 77, 79, 84, 152, 153, 155, 161, 163, 169, 174, 181, 190, 199, 205, 211
 Tokat 53, 54, 129, 130
 Topkapı Sarayı 3, 15, 246, 250
 Trablusgarb20, 45, 77, 83, 84, 206, 225, 227, 228
 Trabzon 69, 181
 Tuğra 25
 Tüccar..... 49, 75
 Türk.... 1, 11, 20, 21, 26, 240, 243, 246
- U**
 Ulufe 36, 42, 44, 52, 62, 74
- V**
 Vakıf 137, 138, 149, 152, 199
 Vardar 52
 Venedik 17, 18
 Vergi 21, 35, 79
- Vezir2, 3, 5, 9, 13, 29, 32, 54, 66, 70, 71, 74, 169, 171
 Vezir-i Azam Divanı.....9
 Voyvoda59, 66, 149, 179, 190, 192, 206, 229, 230, 237, 238
 Voyvoda.....32, 54, 59, 85
- Y**
 Yahudi202
 Yeniçeri2, 3, 4, 10, 32, 44, 45, 52, 75, 98, 199
 Yeniçeri ağası.....2, 3
 Yenişehir.....42, 58, 91, 145
 Yüzyıl.....8, 15, 16
- Z**
 Zahir37, 60, 67, 70, 79, 84, 173
 Zeamet46, 85, 161
 Zilhicce 180
 Zulm33, 48, 49, 63, 64, 66, 69, 70, 71, 72, 73, 78, 79, 83, 86, 154, 159, 165, 168, 171, 181, 185, 186, 189, 192, 196, 197, 200, 207, 210, 211, 222, 225, 234, 237, 238

ÖZGEÇMİŞ

Kişisel Bilgiler	
Adı Soyadı	Muhammed Samet KAYA
Doğum Yeri ve Tarihi	ANKARA– Ekim/1982
Eğitim Durumu	
Lisans Öğrenimi	Atatürk Üniversitesi, Fen Edebiyat Fakültesi Tarih Bölümü
Y. Lisans Öğrenimi	Atatürk Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü,
Bildiği Yabancı Diller	İNGİLİZCE